

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH Anabilim Dalı
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı

ALTAY SPOR KULÜBÜ TARİHİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FEHİM KURULOĞLU

DANIŞMANI: Doç. Dr. Hasan MERT

İZMİR-2010

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü M¼d¼rl¼g¼'ne sunduğum "Altay Spor Kul¼b¼ Tarihi" adlı y¼ksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda g¼sterdięimi onurumla doğrularım.

Fehim KURULOğLU

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 04/08/2010 tarih ve 26/40 sayılı kararı ile oluşturulan jüri Tarih (Türkiye Cumhuriyeti Tarihi) anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Fehim KURULOĞLU'nun aşağıda (Türkçe / İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve aday 16/08/2010 günü saat 11:00'da ~~90 dakika~~ süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/~~başarısız/düzeltilmesi~~ gerekli olduğuna ~~oybirliğiyle~~ / oyçokluğuyla karar vermiştir.

BAŞKAN

Doç.Dr. Hasan MERT

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (Üç ay süreli) ☐

ÜYE
Doç. Dr. Mevlüt ÇELEBİ

Başarılı ☐

Başarısız ☒

Düzeltilme (Üç ay süreli) ☐

Yrd.Doç.Dr. Günver GÜNEŞ

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (Üç ay süreli) ☐

Tezin Türkçe Başlığı : Altay Spor Kulübü Tarihi

Tezin İngilizce Başlığı : History of Altay Sports Club

* 1. Yüksek Lisans Tezi savunma süresi asgari 45 azami 90 dakikadır.

2. Tutanak (jürinin karar ve imzaları haricinde) bilgisayarda doldurulmalıdır.

3. Tez başlığı (İngilizce ve Türkçe) mutlaka belirtilmelidir.

4. Yüksek Lisans Tez savunmasında üyelerden en az birinin E.Ü.Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğinin 17(2) maddesi gereğince anabilim dışından olması zorunludur.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1
1. Sporun Tanımı ve Ortaya Çıkışı	1
2. Türkler ve Spor	1
3. Futbolun Türkiye'ye Gelişi	5
3.1. İzmir'de Futbol	9
4. XX. yy. Başlarında Türk Basınında Spor	12
I. BÖLÜM	
ALTAY SPOR KULÜBÜ'NÜN DOĞUŞU	14
1. Altay'ın Kurulduğu Dönemde İzmir'in Genel Durumu	14
2. Altay Spor Kulübü'nün Kuruluşu	17
3. Altay'ın Kuruluşunda İttihat ve Terakki Fırkası'nın Etkisi	20
4. Altay'ın Renklerini ve Adını Alışı	22
5. Altay Spor Kulübü'nün Kurucuları	24
5.1. Vasıf Çınar (1896–1935):	25
5.2. Mustafa Necati (1892 – 1929)	27
5.3. Nejat Evliyazade	28
5.4. Talat Erboy	29
5.5. Doktor Kemal Tahsin ve Fikret Tahsin (Soydam)	29
5.6. Rıfat İyison (Şimendiferci)	29
5.7. Şükrü Saraçoğlu	29
5.8. Vali Rahmi Bey	30
5.9. Celal Bayar	32
6. Punta'dan Gaziemir'e Spor Sahaları ve Taraftarlık	33
II. BÖLÜM	43
ALTAY'IN İLK DÖNEM SPOR FAALİYETLERİ	43
1. Kuruluş Yıllarında Altay	43
2. Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Altay	53
3. İşgal Yıllarında Altay	55
III. BÖLÜM	62
CUMHURİYETİN İLANINDAN SONRA ALTAY'IN FAALİYETLERİ	62
1. Altay'ın Tekrar Faaliyete Geçmesi ve Gelişimi	62
2. Mıntıka Teşkilatı Kurma Girişimleri	65
3. Altay'ın İlk Ankara Seyahati ve Altınordu'nun Kuruluşu	67
4. Göztepe'nin Kuruluşu	83
5. Atatürk ve Altay	86
6. İzmir Ligi Şampiyonlukları:	88

7. Altay'ın Zor Günleri:	97
8. Altay'ın Üçok Oluşu:	99
9. 1923–1955 Yılları Arasında Altay'ın Yabancı Takımlarla Oynadığı Maçlar	101
10. Türkiye Birincilikleri ve Milli Küme Mücadeleleri	107
10.1. Türkiye Birincilikleri	107
10.2. Milli Küme	108
IV. BÖLÜM	110
PROFESYONEL DÖNEM (1955 SONRASI)	110
1. Türkiye Ligi ve Kupa Mücadeleleri	110
1.1. Türkiye Birinci Futbol Liginde Altay	110
1.2. Federasyon Kupası ve Türkiye Kupası'nda Altay	113
1.3. İzmir TSYD Kupası'nda Altay	119
1.4. Başbakanlık Kupası	120
1.5. Cumhurbaşkanlığı Kupası	121
2. Avrupa Kupası Mücadeleleri	122
2.1. Balkan Kupası:	122
2.2. Kupa Galipleri Kupası:	123
2.3. UEFA Kupası:	124
2.4. İntertoto Kupası:	125
V. BÖLÜM	127
AMATÖR BRANŞLAR	127
1. Atletizm	127
2. Bisiklet	131
3. Basketbol	138
3.1. 1914 – 1966 Dönemi	140
3.2. 1966 – 1972 Dönemi	142
3.3. 1972 – 1992 Dönemi	145
3.4. Basketbol Genç Takımı	148
4. Voleybol	149
VI. BÖLÜM	154
ALTAY SPOR KULÜBÜ BAŞKANLARI VE ANTRENÖRLERİ	154
1. Altay Spor Kulübü Başkanları	154
2. Altay Spor Kulübünde Görev Yapan Antrenörler	168
SONUÇ	175
BİBLOGRAFYA	179
EKLER	187
EK-1 ALTAY GENÇLİK KULÜBÜ NİZAMNAMESİ	188
EK-2 ALTAY SPOR KULÜBÜ'NÜN 1914–1928 YILLARI ARASINDA YAPMIŞ OLDUĞUNU TESPİT ETTİĞİMİZ MAÇLAR	207
EK 3 ALTAY'IN TÜRKİYE BİRİNCİ FUTBOL LİGİ'NDE YAPMIŞ OLDUĞU MAÇLAR	211

ÖNSÖZ

Altay Spor Kulübü; kuruluşu, kurucuları, yetiştirdiği sporcular, spor adamları ve kazanmış olduğu başarılarla Türk Spor Tarihine ismini altın harflerle yazdırmış, Türkiye'nin en önemli spor kulüplerinden biridir. İzmir'in futbolda en başarılı kulübü olan Altay Kulübü, bu güzide şehirde resmi olarak kurulan ikinci Türk kulübü olma özelliğine sahiptir. Türkiye Birinci Futbol Ligi'nde, bu günkü adıyla Süper Ligde, en çok yer alan 5. takım olma unvanı Altay Spor Kulübü'nün elindedir. Sahip olduğu bu özellikler, kuruluşunun temelindeki fikirler ve kurucularının göstermiş olduğu çabaları ortaya koymak üzere böyle bir çalışmayı meydana getirmek istedik.

Altay'ın temelleri kuruluş yılı olan 1914'ten çok önceleri gayri federe bir şekilde atılmış, 1914 yılında da federe olarak Türk spor hayatındaki yerini almıştır. Altay kuruluşunun ilk yıllarında, İzmir halkının, yöneticilerinin ve Türk Ocaklarının desteğini alarak hızla büyüdü ve gelişti. Bu gelişimine paralel olarak destekçi sayısını da arttırarak, bölgenin en güçlü kulübü olma hüviyetine erişti. Kuruluşuna müteakip yaklaşık olarak bir yıl boyunca oynadığı maçlar boyunca yenilgi yüzü görmeyen bu genç kulüp, İzmir Türklüğü'nün spordaki yüzü halini aldı. Şehirdeki Rum takımlarına karşı elde etmiş olduğu zaferler, savaş içindeki halkın moralini yükseltmesi ve milli duygularını perçinlemesi açısından çok büyük önem arz eder. Altay'ın yalnızca Rum takımlarıyla değil, şehirdeki diğer azınlık gruplarla yaptığı maçlar birer milli dava şekline bürünmüştür. Maçlara binlerce kişinin iştirak ettiği o tarihlerdeki gazetelerde açık bir şekilde görülebilmektedir.

Altay, 1915-1916 ve 1916-1917 yıllarında ilk İzmir şampiyonluklarını tadarken, Cumhuriyetin ilanından sonra İzmir'de kurulan resmi ligde 1923 – 1955 yılları arasında tam 12 kez İzmir Şampiyonu olmuştur. Altay'ın içinden doğan, Altınordu 6 ve Göztepe de 5 kez bu şerefi tatmıştır. Amatör ligdeki bu başarılar, profesyonelliğe geçildikten sonra da devam etti ve Altay 1955–1956 sezonunu ikinci, 1956–1957, 1957–1958 sezonlarını şampiyon olarak tamamlamıştır. Türk futbolunun iki numaralı kupası olan Türkiye Kupası'nda yedi kez final oynama başarısı gösteren Altay, 1966 – 1967 sezonu finalinde Göztepe'yi, 1979–1980 finalinde de Galatasaray'ı mağlup ederek kupaya uzanma başarısı göstermiştir. Altay tüm bu sportif başarıları, kendisine has kültürü,

seçkin kurucuları ve başarılarla dolu tarihi ile araştırılmayı hak eden bir kulüptür. Altay Spor Kulübü Tarihi adlı bu çalışmamızın Türk Spor Tarihi ve İzmir Tarihi'ne katkıda bulunacağını düşünmekteyiz.

Altay Spor Kulübü'nün tarihini araştırırken kaynak toplama konusunda bir takım güçlükler yaşadık. Bu sebeple yazılı kaynakların yanında sözlü kaynakları da mümkün olduğunca kullanmaya çalıştık. Yazılı kaynak konusunda en büyük sıkıntı toplumumuzun her kesiminde ve her kurumunda olduğu gibi arşiv ve arşivcilik zihniyetinin tam olarak yerleşmemiş olmasıdır. Bu durum Altay Kulübü'nde de önemli ölçüde hissedilebilmektedir. Kulübün tarihine ait vesikaların nerdeyse hiç birine kulüp arşivi olmadığı için ulaşamamıştır. Tahmin edilebileceği gibi; kulübün iç yazışmaları, transfer işlemleri, diğer kulüplerle yazışmalar ya da federasyonla yazışmalarına dair kuruluş ve gelişim dönemlerine ait her hangi bir belge mevcut değildir. Kulüp şeref defterindeki kayıtlar da yalnızca 2002 yılından itibaren elimizdedir. Büyük ihtimalle bunların çoğu yakılmış ya da atılmıştır. Umarım bu çalışmamız, hem Altay Kulübü'ne hem de diğer spor kulüplerine arşivcilik ve kulüp tarihine saygı açısından bir şeyler öğretir ve bundan sonraki dönemlerde yapılacak tarih araştırmalarına kaynak sağlanmasına katkıda bulunur. Ayrıca Türkiye Futbol Federasyonu arşivlerinde, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Cumhuriyet Arşivi'nde yapmış olduğumuz tarama sonucunda Altay Spor Kulübü ile ilgili her hangi bir belge bulunamamıştır.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz sebepler dolayısıyla, araştırmamızın esas kaynak noktası gazete ve dergiler etrafında yoğunlaşmıştır. Türk Spor Vakfı Kütüphanesi, Ege Üniversitesi Kütüphanesi ve İzmir Milli Kütüphane'sindeki fırsatlar elverdiğince Altay'ın kuruluşundan bugüne kadar, çıkan gazetelerden ve spor dergilerden istifade edilmiştir. Osmanlıca gazete ve dergi koleksiyonları içersinden; Ahenk, Anadolu, Sada-yı Hak, Köylü, Spor Âlemi Mecmuası, Gol Mecmuası, Türkiye İdman Mecmuası ve Hizmet Gazetelerini taradık. Burada da yaşadığımız en önemli sorun, gazete ve dergilerin sayılarının tam olmamasıydı. Örneğin; Anadolu Gazetesi'nin 01.01.1925 tarihinden 30.06.1927 tarihine kadar bütün sayıları var olmakla birlikte, 01.07.1927 tarihinden 01.04.1928 tarihine kadarki sayılarına ulaşamamıştır. Bu gibi durumları telafi edebilmek için arada boş kalan dönemi diğer gazeteleri tarayarak doldurmaya çalıştık.

Yazılı kaynak kısmındaki bir diğ er sorun ise; spor tarihi araştırmalarının kısıtlı sayıda olması ve her eserin birbirini tekrar etmesidir.  zg n eserlerin az olması bize spor tarihi araştırmalarının daha dikkatli yapılması yolunda çalışma ve araştırma azmi verdi. Yazılı kaynaklar kısmında olumlu gelişmeler de vardı. Aslında yardımcı kaynak olarak nitelendirebileceğimiz ve 2005 yılında yayın hayatına başlayan Altay Dergisi bize kaynaklık edecek nitelikte bilgiler yayınlamıştır. Bizde bu bilgileri çalışmamızda kullandık. Bunların başlıcası da kulüp ileri gelenleri ve kulüpte emeğ i geçmiş kişilerle yapılan r portajlardı. Araştırmamızda bizim de kullanacağımız sözlü tarih çalışmasını kısmen Altay Dergisi'nde de görmek sevindiriciydi. Bu tarz çalışmaların kulübün geçmişi ile geleceğ i arasında bir köprü oluşturacağ ı ve taraftarlık bağlarını arttıracakı kesindir. Bu sebeple Altay Dergisi'ni ve çalışanlarını tebrik etmek isteriz. Ayrıca  alışmamızda iki farklı Altay Dergisi kullanmış olduğumuzu belirtmekte fayda var. İlki 1999 yılında yayınlanan dergi daha sonra bunu sürdürülebilir kılamamıştır. Yine 1950 yılında Ege Spor Postası kısa bir süre Altay Spor Gazetesi adıyla yayınlanmış, daha sonra tekrar Ege Spor Postası olarak adını değ işirmiştir. Bu yönüyle Altay'ın spor medyasına da ufak bir katkısı olduğunu söyleyebiliriz.

Çalışmamızdaki yazılı kaynak eksikliğini sözlü kaynakları kullanarak açmaya çalıştık. Bu doğrultuda Altay Spor Kulübü'ne emeğ i geçen sporcu ve yöneticilerle görüşme fırsatı bulduk. Bibliyografya kısmında belirttiğimiz isimlerin dışında maalesef arayıp ulaşamadığımız, ya da ulaşıp da görüşme fırsatı bulamadığımız birçok isim daha vardır.

Altay Spor Kulübü'nün tarihinin yazımı konusunda beni teşvik eden, hatalarımı ve eksiklerimi gidermeye yardım eden değ erli hocam Doç. Dr. Hasan Mert'e teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Ayrıca kulüp tarihi ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarla tezimi hazırlamama yardım eden ve kişisel arşivlerini bana a an Orhan Adalı ve Tanıl Adalı'ya, maddi-manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Umuyoruz ki, yapmış olduğumuz bu çalışma tüm Altay camiasına, Türk ve İzmir spor tarihine katkılarda bulunacak, bundan sonra bu tip çalışmaların artmasına vesile olacaktır.

Fehim KURULOĞLU

Tokat – 2010

KISALTMALAR

AAM – Atatürk Araştırma Merkezi

A.g.e. – Adı geçen eser

A.g.m. – Adı geçen makale

AİİE – Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları Enstitüsü

AİİTE – Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

AKM – Atatürk Kültür Merkezi

AÜSBF – Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Bkz – Bakınız

BTGM – Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

C. – Cilt

Çev. – Çeviren

S. – Sayfa

TDK – Türk Dil Kurumu

TFF – Türkiye Futbol Federasyonu

TSYD – Türkiye Spor Yazarları Derneği

Vd. – Ve diğerleri

UEFA – Union of European Football Associations (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği)

Üni. – Üniversite

GİRİŞ

1. Sporun Tanımı ve Ortaya Çıkışı

Spor; insanların boş zaman değerlendirmek, eğlenmek ya da beden gücünü arttırmak veya korumak için yaptığı bir iş, uğraştır. Sporu bu şekilde tanımlayabileceğimiz gibi başka tanımları da vardır. Kişisel veya toplu oyunlar biçiminde yapılan, genellikle yarışmaya yol açan, bazı kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümüne spor denir¹. Diğer bir deyişle spor, insanın ilk insansı canlılardan bu yana doğayla girdiği savaşım sırasında geliştirdiği araç, beceri ve yöntemlerin benzetim yoluyla boş zamana uygulanmasıdır. Bir boyutuyla taşıma-ulaştırma (binicilik, yüzme, kayak, kızak, kürek gibi), öteki boyutuyla savunma-saldırı (boks, güreş, eskrim, okçuluk vb.) kökenli bir barışçı benzetim modelidir. Daha ileri dönemlerde XIX. yy. başlarında belirmeye başlayan takım sporları (futbol, kriket, hokey vb.) olgusu da üretimin giderek toplumsallaştığı ve takım çalışmasının gerektirdiği bir ortamda, ileri bir toplum düzeninin karmaşıklaşmış, işbirliği planına benzetilebilir². İnsanlığın gelişimine paralel bir şekilde spor olgusu da gelişimini sürdürmüş, artı değer üretimi ya da boş vakit değerlendirilmesi gibi ihtiyaçlar ortaya çıktıkça spora olan ilgi de artmıştır.

Toplumlar coğrafi konumlarına, geleneklerine, kültür birikimlerine ve kültür özelliklerine göre farklı spor dallarına ağırlık vermektedirler. Amerika'da Amerikan Futboluna, Güney Asya ülkelerinde hokeye, Japonya'da judoya, Güney Kore'de taekwandoya ve biz Türklerde de güreşe duyulan ilgi diğer ülkelere göre daha çoktur³.

2. Türkler ve Spor

Sporun milli kültürümüz içinde ayrı bir yeri vardır. Güç gösterisinde bulunma, bedensel yetilerini sergileme, savaş durumuna hazırlık ve barış zamanlarında ise hem antrenman hem de eğlence amaçlı olarak spor faaliyetlerinin yürütüldüğü bilinmektedir. Orta Asya'nın zorlu yaşam koşulları içerisinde fertleri bir askerlik havası içinde yetiştiren

¹ Türkçe Sözlük, "Spor" Maddesi, TDK, Ankara 1980.

² Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi "Futbol" maddesi, c.8. s.2198.

³ Özbay Güven, *Türklerde Spor Kültürü*, A.K.M. Yay, 2.Baskı, Ankara 1999, s.5.

bozkır Türk halkına sürekli başarılar sağlayan başlıca hususlardan biri de aynı zamanda savaş hazırlığı vasfında olan daimi spor hareketleri idi. Ata binmek, ok atmak herkesin tabii uğraşlarındadır. At yarışları, cirit, gülle atma, güreş, doğancılık vb. uğraşlar mücadele azmini arttırmaktaydı. Kadınlarında iştirak ettikleri top oyunları Hunlardan beri Türkler arasında oynanmakta olup, Göktürkler çağında Çin’e de yayılmıştı. Ayrıca Altaylarda çok eski dönemlerden beri yapılan kayakçılığın buradan yayıldığı belirtilmektedir⁴. Hunlar, Göktürkler, Harzemşahlar, Samanoğulları, Selçuklular, Memluklar, Osmanlı Devleti ve diğer Türk devletlerinde güreş, avcılık, atıcılık, okçuluk, binicilik, kılıç, yaya koşuları, atlama, ağırlık kaldırma ve labut atma, gürz ve topuz kullanma, cirit, çöğen/polo, gökbörü, tepük, tomak, kayak gibi sporlar büyük aşamalar göstermiştir⁵. Türkler yarışma biçiminde yaptıkları güreş, binicilik, cirit ve okçuluk gibi sporları daha sonraki yıllarda gelenekselleştirmiş ve ata sporuna dönüştürmüşlerdir.

Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lügat-it Türk adlı eseri Türklerin futbolun atası sayılabilecek oyunlarla tanışması ile ilgili önemli bilgiler içermektedir. Eserin ilk cildinin 323. sayfasında eski Türk boylarının Orta Asya’daki “Tepük” adıyla andıkları bir ayak topu oyunu oynadıklarından bahsedilmektedir. Türklerin tepük oynarlarken kullandıkları toplar ilk dönemlerde oval kalıplara dökülen kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarılmak suretiyle yapıldığı, zamanla bunların değişime uğradığı ve daha yumuşak cisimlerden yapılmış topların tercih edildiği, bunun için de içi hava ile doldurulmuş ve yuvarlanmış kuzu tulumlarının kullanıldığı yine aynı eserden öğrenilmektedir. Eski Türklerin tepük oyununu belirli aralıklarla karşılıklı dikilmiş mızrakların arasından topu ayakla vurmak suretiyle geçirerek sayı kazanmak esasına göre oynadıkları bilinmektedir⁶. Bu bilgiye ilaveten Atıf Kahraman da eserinde top oyununun ilk önce Orta Asya’da Türkler tarafından oynandığını ve buradan Çin’e ve Hindistan’a oradan da Avrupa’ya gittiğini belirtmektedir⁷.

⁴ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Boğaziçi Yay., İstanbul 1994, s.275-276.

⁵ Güven, A.g.e., s.11.

⁶ *Türk Futbol Tarihi*, TFF Yay. İstanbul 1992, c.I, s.8.

⁷ Atıf Kahraman, *Osmanlı Devletinde Spor*, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 1995, s.620.

Günümüz futboluna benzer tepük oyunu ve yine günümüzde özellikle Güney Asya ülkelerinde yaygın bir spor olan poloya benzeyen çevgan oyunlarının zamanla Türklerin eğlence hayatından çıktığı görülmüştür. Bilhassa futbolun ülkemize girdiği ilk günlerde karşılaştığı zorlukların temelinde tam olarak neyin yattığı bilinmemekle beraber, bunun sebebini dini inançlarda arayanlar da olmuştur. Futbol oyun şeklinin, Kerbela’da Hazreti Hüseyin’in şehit edilip, ardından kesilen kafasının Şam’da Yezid’in önüne getirilmesi ve Yezid’in kesik başı top gibi oynamasına benzetilmesi nedeniyle, başlangıçta bu oyuna pek sıcak bakılmadığı belirtilir⁸. Tabii ki bunda ne kadar doğruluk payı olduğu tartışılır. Bu eleştiriyle beraber futbolun kaba saba, kırıcı bir oyun olduğu yönünde görüş bildirenlerde vardır. 16 Kasım 1910 tarihinde çıkan Futbol Gazetesi’nin 6. sayısında ise futbola olumlu bakmayanların futbolla ilgili genel kanıları şöyle aktarılmıştır:

“Böyle çırılçıplak yağmur ve kar altında bazen de kızgın güneşin tesiri altında divane gibi hava ile dolmuş bir meşin topun arkasından tulumbacı, beygir ve deve yavrusu gibi koşup, birbirini dürtmek, kakmak, itmek, çamurlara bulanmak ne oluyor? Bunun mazarratından başka ne faydası olabilir?”

Önyargılara ve tüm inanışlara rağmen futbolun bugün gelmiş olduğu nokta göz önüne alınırsa bu etkenlerin ne derece tesiri olduğu tartışılır. Türkler gittikleri her coğrafyaya kendi kültür öğelerini de taşımayı bilmişlerdir. 1250 yılında Mısır’da kurulmuş olan Memluk Devleti’ni kuran Kıpçak ve Harezmli Türkler, devletlerini kurduktan sonra kendi kültürlerini bu uzak coğrafyada da yaşatmışlar ve ileriki nesillere aktarmayı başarmışlardır. Memluklarda Türk eğlence hayatının izleri yapılan pek çok kutlamada görülmektedir. Spor sahasında, daha çok askeri müsabakalar olan süngü yarışmaları, at koşusu, kılıçla, topuzla vuruşma yapıp, çevgan ve kabak oyunu oynamak adettendi¹⁰. Türkiye Selçuklu Devleti’nde de devlet idarecilerinin ve halkın günlük yaşamında, eğlence dünyasında sporun ayrı bir yeri olduğunu biliyoruz. Yapılan

⁸ Kahraman, A.g.e., s.670.

⁹ Hamza Çelik, “Türk Basınında İlk Spor Gazetesi: Futbol”, İletişim, Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:26, 2008, s.192.

¹⁰ Cüneyt Kanat, “Memlük Devleti’nde Eğlence Kültürü”, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi, Temmuz 2007, Cilt: XXII, Sayı:1, s.53–62.

etkinliklerde eğlence mekânı olarak saraylar ve atlı oyun ile gösterilerin yapıldığı meydanlar ön plana çıkar. Çeşitli vesilelerle düzenlenen eğlencelerde savaşa hazırlık niteliği taşıyan cirit, çevgan, avlanma, ok atma, güreş gibi hem askeri nitelikli hem de eğlendirici oyunlar oynanmaktaydı. Bu eğlencelerin düzenlenmesini sağlayan pek çok etken vardır. Bunlar arasında veliaht tayin etme, tahta oturma, elçilerin kabulü gibi uygulamalar olmakla beraber, zafer kutlamaları, düğün, av şenlikleri ve bayramlar da oyunların oynanmasına vesile olurdu¹¹. Bilhassa okçuluğun bayramlarda, festivallerde, toy ve kurultaylarda Türk sosyal hayatının düzenlenmesinde önemli işlevleri olduğu görülmektedir¹².

Orta Asya'dan Mısır'a, Anadolu'ya, Balkanlara kadar Türk'ün, gittiği her yere kendisine ait kültür öğelerini götürdüğü ve bunda bir süreklilik sağladığı görülür. Yukarıda belirttiğimiz spor ve eğlence faaliyetlerinin doğal olarak Osmanlı devrinde de sürdüğü görülür. Osmanlı Devleti'nde XV. ve XVI. yy.larda spora ve sporcuya destek olacak kurumların da oluştuğu görülmektedir. Bu kurumların başında tekkeler gelir. Türk-İslam tasavvufunun ana merkezleri olan tekkeler; dil, din, sanat, felsefe ve spor alanlarında halkı yetiştiren birer halk okulu ya da yaygın eğitim kurumlarıydı diyebiliriz¹³. Osmanlı Devleti'nde bu tekkelerin bazıları spor tekkeleri olarak teşkilatlandırılmıştır. Ana branş ata sporumuz güreş olsa da, diğer spor dalları da (okçuluk, cirit, binicilik vb.) bu tekkelerde yapılırdı. Özellikle devletin büyüme, gelişme dönemlerinde hem sosyal kültürel temaslar sağlamış hem de toplumu birleştirici ve bütünleştirici görevlerini yerine getirmişlerdir. Güreş tekkelerinin en büyüğü İstanbul Zeyrek Yokuşu'nda bulunmakla beraber, Manisa, Halep, Üsküp, Belgrad ve Bağdat'ta tekkelerde çok sayıda okçuluk ve güreş alanı mevcuttu¹⁴. Osmanlı Devleti'nin spor teşkilatlanmasında önemli yer tutan spor tekkeleri Tanzimat döneminde de daha önceki

¹¹ Mehmet Ersan, “*Türkiye Selçuklularında Devlet Erkânının Eğlence Hayatı*”, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi, Temmuz 2006, Cilt: XXI, Sayı:1, s.73–106.

¹² Erkan Göksu, *Türk Kültüründe Silah*, Ötüken Yay., İstanbul 2008, s.442.

¹³ N. Bilge, *Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*, Kültür Bakanlığı Yay. No:1095, s.17.

¹⁴ Ergun Hiçyılmaz, *Türk Spor Tarihi*, İstanbul 1974, s.8.

kadar aktif olmasa da görev yapmıştır ve XX. yy. başlarına kadar varlıklarını sürdürmüştür¹⁵.

Tanzimat'ın ilan edildiği 1839'da Osmanlı ülkesinde spor henüz genel kavramından tamamen uzaktaydı. Ülkenin alabildiğine geniş sınırları içinde spor; güreş ve okçuluktan ibaretti. Okçular ve pehlivanlar padişahın özel himayesi altında faaliyet göstermekteydiler. Özellikle güreşe II. Mahmut ve Abdülaziz gibi padişahların aşırı merakları, Türk güreşinin en büyük pehlivanlarının bu dönemde yetişip çıkmasında etkili olmuştu. Yeniliğe her zaman açık olan II. Mahmut, spor alanında da hoşgörölü olduğunu kısa zamanda gösterdi ve sarayda pehlivanların yer aldığı bir oda tahsis ettirdi. Sultan Mahmud, sadece güreş sporuna yardım etmekle kalmayarak okçuluk ve binicilik gibi sporların canlanmasına da katkılar sağlamıştı¹⁶. XIX. yy. başlarından itibaren bütün dünyada belirli kurallara göre yapılmaya başlayan modern spor türleri Osmanlı Devleti'nde de 1870'li yılların başlarında kendini göstermeye başlamıştı. 1860'da açılan Robert Kolej ile 1868'de açılan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) ülkede yalnız kültür açısından Batı'ya açılan pencere olarak kalmamışlar, spor konusunda da öncülük etmişlerdir¹⁷.

3. Futbolun Türkiye'ye Gelişi

Türk spor tarihi araştırmalarına genel olarak bakılacak olursa araştırmaların büyük bir çoğunluğunun merkezinde futbol vardır. Futbolun diğer spor dallarına nazaran daha fazla seyirci kitlesine sahip olmasının elbette bunda etkisi büyüktür. Bu yalnızca Türkiye'ye has bir durum olmamakla birlikte "ülkemizde sporun tarihi son tahlilde futbolun tarihi haline gelmiştir¹⁸".

Futbol oyununun çok önceleri Orta Asya'da Türkler tarafından tepük veya top oyunu isimleri altında oynandığını ve zamanla bu oyuna olan ilginin azaldığını belirtmiştik. Yüzyıllar sonra futbolun Türk insanının hayatına tekrar ve hiç çıkmayacak

¹⁵ Kurthan Fişek, *Spor Yönetimi*, A.Ü.S.B.F. Yay no: 445, Ankara 1980, s. 256.

¹⁶ Fehmi İşcan, *Türklerde Spor*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1988, s.92.

¹⁷ Cem Atabeyoğlu, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Spor", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, c.6. s.1747.

¹⁸ Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, C.8 "Futbol" maddesi. s.2199.

bir şekilde girdiğini görüyoruz. Tabii ki ilk çağlarda oynanan oyun günümüz futboluna benzememekle beraber bugünkü oyunun öncülleridir. Ayak oyunu dünyanın diğer bölgelerine yavaşça yayılmış ve belirli kurallara bağlı olarak XIX. yy başlarında İngiltere’de oynanmıştır. Zamanla bir tutku halini alan bu oyun, kolay oynanabilir olması, fazla bir masraf gerektirmemesi ve oynayabilmek için sadece bir top ve oyunculara ihtiyaç olması gibi özellikleri sayesinde tüm dünyada hızla yayılmıştır. Bilhassa İngilizler bu oyunun yayılmasında etkili rol oynamışlardır. Kendi ülkelerinde oynadıkları bu oyunu, gittikleri ülkelerde de oynamışlar ve o ülke gençliğinin de katılımıyla futbol yaygınlaşmıştır. Kimi zaman sadece bir sportif aktivite, kimi zaman da milli duygularını ve kimliğini ifade aracı olmuştur futbol. Toplum içerisinde yaygınlaşması zamanla devletin müdahalesini de beraberinde getirmiş, siyasetle iç içe olduğu dönemlerde olmuştur.

Futbolun Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk kez nerede oynandığı konusunda hâlâ somut bir belge ortalıkta görünmezken, elde edilebilen kaynaklardan ilk futbol maçlarının başkent İstanbul’dan çok önce, 1870’li yılların sonlarında İzmir ve Selanik’te oynandığını söyleyebiliyoruz¹⁹. Türkiye’de futbol oyunu sistemli bir şekilde, 1890 yılında İzmir’e yerleşmiş birkaç İngiliz ailesinin gençleri tarafından hem eğlenmek, hem de spor yapmak için aralarındaki oyunlar ile başlamıştır. Bu konuda ilk tespit edilen tarih 8 Kasım 1890 Cumartesi günü Bornova’da İzmir’in İngiliz tebaasına mensup gençlerle o sırada İzmir’i ziyaret eden İngiliz donanmasına mensup mürettebat arasında bir futbol maçı oynandığıdır²⁰. İzmir’de ikamet eden Lafontaine ailelerinin ileri gelenleri diğer İngiliz gençlerini de aralarına alarak 1894 yılında Bornova’da Football and Rugby Club ismiyle bir kulüp kurmuşlardı. İzmir’deki İngiliz ailelerinden bazılarının iş icabı İstanbul’a taşınması sonrası bu ailelerde futbol oynayan gençler İngiliz Elçiliğindeki memurları da aralarına alarak Moda Çayırı’nda 1895’te futbol oynamaya başladılar. İzmir’den İstanbul’a gelen futbolcularla beraber İngiliz Sefarethanesindeki personellerin bazılarının iştirakiyle ve onlara uygulanan dokunulmazlıktan istifade ederek Moda Football and Rugby Club’ü 1896’da kurdular.

¹⁹ Günver Güneş, “Osmanlı İmparatorluğunda XIX.yy. XX.yy. İzmir’de Futbol”, Toplumsal Tarih Dergisi, <http://www.tarihvakfi.org.tr/haberayrinti.asp?ID=394> (Erişim Tarihi: 28.10.2009).

²⁰ Rauf Beyru, *XIX. yy’da İzmir’de Yaşam*, İstanbul 2000, s.279.

İzmir ve İstanbul'da bulunan İngiliz aileleri 1897 tarihinden itibaren her sene bir yerde yapılmak üzere beş sene futbol ve rugby maçları organize etmişlerdir²¹. Bu girişimler şehirlerarası ilk spor organizasyonu olmuştur.

Moda Kulübü kurulmadan önce İzmir'deki İngilizlerin karşılaşabilecekleri bir rakipleri bulunmamaktaydı. Bu sebeple şehre gelen donanma gemilerinin mürettebatlarını dört gözle beklerlerdi. İngiliz gençlerinin bu doğrultuda 1896 yılının Ocak ayı içerisinde şehre gelen İngiliz donanma mürettebatlarıyla iki maç yaptığını öğrenmekteyiz. Bu maçlardan biri Bornova'da, diğeri de Karşıyaka'da yapılırken kötü bir olayın yaşanmasına müsaade etmemek için gerekli güvenlik önlemlerinin alındığını dönemin basınında görülebilmektedir²².

Bunlar, kırk yıl önce yabancılar eliyle okul bahçelerine ve beden eğitiminin gölgesinde kalan sporun yine yabancılar eliyle futbolla özdeşleşmesinin bütün araştırmacılarca benimsenen önemli kilometre taşlarıdır. Her türlü toplanma ve örgütlenmenin yasak olduğu bir dönemde İngilizlerin spor yapmalarına gösterilen hoşgörünün, Türkler için yinelenmeyeceği açıktır²³.

Futbol o tarihlerde Türkiye'de bilhassa İstanbul'da kulaktan dolma kurallarla, yabancılar ve gayrimüslimler arasında yavaş yavaş yayılmaya başlamakta idi. Bazı yabancı kültürüyle eğitim veren okullarımızda futbol, Türk gençleri tarafından oynanmaya başlamıştı. Robert Koleji öğrencileri okul bahçesinde din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin futbol oynamaktaydılar. Bu tarz hareketleri, Galatasaray Lisesi'nde de görmek mümkündür. Pazar günleri Moda'da, Kadıköy'de Papazın Bağında İngiliz ve Rumlar arasındaki iddialı maçlar Türk gençlerini de harekete geçirmiş, istibdat idaresinin baskısına rağmen onları bir kulüp kurmaya heveslendirmiştir²⁴. Bunların başında Amiral Hüseyin Hüsnü Paşa'nın Bahriye Mektebi öğrencisi olan oğlu Fuad Hüsnü Bey ile yakın arkadaşı olan Hariciye Nezareti memurlarından Reşat Danyal Bey bulunmaktaydılar. Bu iki arkadaş çevrelerine diğer arkadaşlarını da toplayarak 1899

²¹ A.Rıza Ertuğ, *Türkiye Futbol Tarihi (1890–1923)* BTGM, Ankara 1974, s.6–8.

²² Hasan Mert, “*Sport Activities of English in İzmir at Last of 19th Century-Beginning of 20th Century*”, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi, Temmuz 2008, c.XXIII, Sayı:1, s.177.

²³ Fişek, A.g.e. s.264.

²⁴ Ertuğ, A.g.e. s. 9–10.

yılında Black Stockings (Siyah Çoraplılar) adında yeni bir takım kurdular. Yabancı isim vermelerinin nedeni de hafiye takibinden kurtulmaktı. Fakat yaptıkları ilk maç sonrası foyaları meydana çıktı ve kulübün tek maçlık serüveni böylece sona ermiş oldu²⁵.

Yaşanan bu olay tabii ki Türk gençlerinin futbola olan ilgi ve alakalarını sonlandıracak değildi. Black Stockings deneyiminden sonra bu yolda girişilen ikinci teşebbüs Beşiktaş Basiret Osmanlı Jimnastik Kulübü'nün kuruluşu olmuştur (1903). Dönemin şartları gereği bu kulübün de yaşaması mümkün değildi, fakat araya giren hatırlı kişilerin sayesinde kulübün faaliyetlerine izin çıkartılmış ve bunu takiben Mekteb-i Sultani öğrencileri 1905 yılında Galatasaray'ı kurmuşlardır. Galatasaray'ı da iki yıl sonra Fenerbahçe izleyecektir. Bu yıllar artık sporun gerçek anlamının saray tarafından da anlaşılıp kabul edildiği yıllara rastlıyordu. Çünkü ne özel izinle faaliyet gösteren Beşiktaş, ne de Mekteb-i Sultani bünyesinde kurulan Galatasaray'dan saltanata karşı en ufak bir kötülük gelmeyeceği belli olmuştu. Artık spor II. Abdülhamid'in nazarında korkulu olmaktan çıkmaya başlamıştı²⁶.

Bir yandan İstanbul'daki Türk kulüplerinin sayıları artarken, öte yandan zaten var olan yabancı takımlar bir lig oluşturdular. Bu ligin kurulmasına ön ayak olan Lafontaine ve Henry Pears'ın topladıkları paralarla İngiltere'den bir şilt getirtildi ve en çok şampiyon olan takımın sahip olacağı bu şildi Fenerbahçe kazanmış oldu²⁷.

1908'de Meşrutiyet'in ilanı ile gelen özgürlük spor alanında da kendisini göstermiş, dernek kurulmasına izin verilmesi ile Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe gibi kulüplerin resmen tescili sağlanırken, yeni yeni birçok spor kulübü de resmen kurulup tescil olunmuştu. Meşrutiyetin ilanından sonra kurulan ilk kulüpler Vefa, Beykoz ve Anadolu kulüpleri olmuştur²⁸. Böylece Türkiye'de Türk spor kulüplerinin kurulmasıyla Türk sporu da yabancıların elinden ve tekelinden kurtulup Türk gençlerine mal olmaya başlamıştır.

²⁵ Tazimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c.6, “Futbol maddesi”. s.2199.

²⁶ Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi C.8 “Türkiye’de Spor”. s.2178.

²⁷ Tazimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c.6, “Futbol maddesi”. s.1491.

²⁸ Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi C.8 “Futbol” maddesi. s.2200.

3.1. İzmir’de Futbol

Türkiye’de futbolun ilk oynandığı yer olan İzmir’de spor faaliyetleri İstanbul’la eşdeğer bir hızda sürmekteydi. Daha çok yabancıların ve gayrimüslimlerin tekelinde olan futbol zamanla Türk gençleri arasında yayılmıştır. 20. yüzyıl başlarında İzmir’deki spor sahalarında hâlâ Türkler görülüyordu. Resmi kayıtlara göre, 1905 yılına kadar İzmir’de hiçbir Türk futbol oynamamıştı. Bu tarihte Amerikan Koleji’nde öğrenim gören Talat (Erboy) Bey, Şerif Remzi (Reyent), Sabri Süleymanoviç ve Nejat Evliyazade okul takımlarıyla sahaya çıkan ilk Türk futbolcular oldular²⁹. Ancak bu isimler, dönemin İzmir Valisi Kâmil Paşa’nın baskıları sonucu sportif faaliyetlere katıldıkları gerekçesiyle okullarından uzaklaştırıldılar. Talat Erboy, hatıralarında Amerikan Kolej takımının Rum ve Ermenilerden oluştuğunu, futbola yeni başlayan acemilerin önce sanki takımın en kolay yeriymiş gibi yan haf bek yerinde oynatıldığını, kendisinin de önce bu bölgede oynatıldığını kaydeder³⁰.

²⁹ Mehmet Ali Oral, *Türkiye Futbol Tarihi*, c. 1, fasikül 2, (1913–1922) İstanbul 1954, s.97.

³⁰ “*Türk Futbol Tarihi İzmir’in ilk Türk Futbolcusu Talât Erboy’un Hatıraları*”, Profesyonel Spor, Ankara Mayıs 1956, s. 27–28.

Resim 1³¹: Ayakta Soldan Sağa: Kaptan Emin-Çakır Kemal-Hüsamettin-Sabri Süleymanoviç-Süleyman-Süreyya-Ziya-Harun; oturanlar: Refik-Emin-Muammer-Hüseyin-Salih-Adnan. Yerde oturanlar: Kemal-Hüsnü-Raşit-Zühtü-Fikret-Baha

İleriki yıllarda Altay'ın kurucuları olacak olan yukarıdaki isimlere bakarak şunu söyleyebiliriz ki; İzmir de ilk futbol oynayan Türklerin birçoğu Altaylı gençlerdi.

İzmir Sultanisi'ne spor öğretmeni olarak atanan Melikyan Efendi, İzmir'de Türk gençlerine futbolu tanıtan, öğreten ve sevdiren kişi olmuştur. Onun girişimiyle kurulan İzmir Sultanisi Futbol Takımı'nın 22 Ekim 1910 tarihinde Pelops Kulübüyle ilk maçını oynadığı bilinmektedir. Bu takımda o sıralar Sultani öğrencisi olan; kaleci Faik Bey (Ordu İli Eski Emniyet Müdürü), Ömer, Sudi, Sakızlı Muammer, Ödemişli Hamid, Tatar Hasan, Nihat, Çakır İsmail, Dr. Fikret Tahsin, Baha Esat (Tekand), Dr. Hüseyin

³¹ Bu fotoğraf Şerif Eraltay'ın arşivinden elde edilmiş olup, fotoğrafın arkasında oyuncuların adları ile beraber; "Altay Kulübü Fahri Reisi İzmir Valisi Rahmi Bey, İkinci Reisi Vasıf Çınar Bey, fotoğraf 6 Haziran 1327-1911 de çekilmiştir. Bacanak Bay Şerif Eraltay, Altay Kulübü'nün teessüsü 1326-1910 senesi olup 1327-1911 senesinde fotoğrafı çekilmiş şeklidir. Altay Sağ Bek Asım Asal" yazmaktadır.

Hulki (Cura) ve Hüsni (Uğural) gibi isimler yer almaktaydı³². İzmir Sultanisi'ni diğer okullarda takip etti ve her geçen gün bu takımlara yenisi eklendi.

Kulüp bazında ise İzmir'de kurulan ilk Türk Kulübü 1 Kasım 1912'de Karşıyaka'da kurulan Karşıyaka Mübarese-i Bedeniye Kulübü olmuştur³³. Kırmızı-yeşil renkleri benimseyen kulübün adı daha sonra Karşıyaka Spor Kulübü'ne dönüştürülmüştür. Bu yıllarda Bornova ve Buca'da İngilizlerin güçlü futbol takımları vardı. Ayrıca İngiliz ve Rumlardan oluşan ve 1905 yılında kurulan Pelops, yine Rumların 1890 yılında kurmuş oldukları Panionis, Apollon, 1893 yılında kurulan Sporting Club³⁴, İskos, Karavokiri, Midilli Karması, Vanders, Ermeni Apetyan³⁵, İskoç Scholl ile Amerikan Koleji ve Rum Evangelidis okullarının futbol takımları mevcuttu³⁶. Dönemin futbolcularından ve bir zamanlar Altay forması giymiş olan İtalyan asıllı Dominik Bey'in verdiği bilgilere göre Panionis takımı o yılların en güçlü takımı idi. Yalnız futbol da değil atletizm müsabakalarında da büyük başarılar kazanan bu takımda ayrıca Mazlum (Öksüz) isimli Türk sporcusu bulunmaktaydı. Mazlum Bey hem atlet hem de iyi bir orta saha oyuncusuydu³⁷.

³² Demokrat İzmir, 15. Ocak 1968; Tazimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c.6, "Futbol maddesi". s.1493.

³³ Yaşar Aksoy, *Karşıyaka ve KSK Tarihi*, İzmir 1988, s.106.

³⁴ Engin Berber, *İzmir 1920*, Akademi Kitabevi, İzmir 1998, s.32 -33.

³⁵ Kozmas Politis, *Yitik Kentin Kırk Yılı*, Çev: Osman Bleda, İstanbul 1992, Yazar İzmir'deki kayak yarışlarından bahsederken sözü Ermeni takımına getirerek şunları söyler: "Ermeniler Bornova'daki İngilizler kadar olmasa da futbolda yine güçlüydüler; ama başka yarışlara pek katılmıyorlardı."

³⁶ Kahraman, A.g.e., s.639.

³⁷ Demokrat İzmir, 12 Ocak 1968.

Resim 2: Kızılçullu Amerikan Koleji Futbol Takımı (1924)

4. XX. yy. Başlarında Türk Basınında Spor³⁸

Ülkemizde bugün birçok spor gazetesi ve dergisi bulunmakla beraber, bunların ortaya çıkması öyle birden bire gerçekleşen bir vaka değildi. Dünyada ve ülkemizde spora olan ilginin artmasına paralel olarak, gazete ve dergilerde bir takım değişikliklere gitme durumunda kalmışlardı. Önce spor haberlerine ayrılan sütunlar genişledi, ardından tam sayfayı kaplayan haberler gazeteleri süslemeye başladı ve son olarak da yalnızca spor haberleri veren yayın organları ortaya çıktı.

Ülkemizde yayınlanan ilk spor haberlerinden biri 14 Mart 1891 tarihinde Servet-i Fünun Dergisi'nde yayınlanan Ali Ferruh Bey'in "Eskrim" konulu haberidir³⁹.

II. Meşrutiyet'in sağlamış olduğu özgürlük havası içerisinde ülkemizde futbolun her geçen gün yaygınlaşması ve gelişmesine paralel olarak spor ve özellikle futbola yönelik gazete ve dergilerin çıktığı da görülür. Bunların ilki 11 Ekim 1910 tarihinde

³⁸ Bu konu hakkında geniş bilgi için bkz: M.Şerif Ünlütepe, Türkiye'de Spor Gazeteciliği ve Tarihsel Gelişimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sos.Bil.Ens., Gazetecilik A.B.D. İstanbul 1991.

³⁹ Mithat Perin, Türkiye'de Spor Gazeteciliği ve Haberciliğin Tarihi, <http://forum.bedenegitimi.gen.tr/spor-gazeteciligi-t2355.html> (Erişim Tarihi: 10.07.2010).

yayın hayatına başlayan ve yalnızca yedi sayı çıkabilen Futbol Gazetesi olmuştur. Futbol Gazetesi spor basın tarihi açısından bir mihenk taşıdır. İlk sayısından kapanışına kadar futbolun yaygınlaşması ve gelişmesine hizmet etmek için geleneksel ve tutucu kesimle bir mücadeleye girişen gazete futbolun önemini vurgulayan yazılar yayımlamıştır⁴⁰.

1910–1913 yılları gazetelerin spor olaylarına daha çok eğildikleri, Tasviri Efkar, Tanin, Sabah, Peyâm gibi gazetelerde, Abidin Daver, Refik Bey, Bedri Bey, Suat Hayri Ürgüplü, Mehmet Burhaneddin (Burhan Felek), Burhan Asaf (Belge) gibi yazarların spor yazılarına rastlandığı bir dönemdir. Dergilerde de Ahmet İhsan Tokgöz ve Selim Sırrı Tarcan'ın eğitici-öğretici nitelikte yazılarının yayımlandığı görülmektedir⁴¹.

Futbol Gazetesi'ni takiben; Terbiye ve Oyun, Sipahi Mecmuası, Spor Âlemi, Türkiye İdman Mecmuası, Şa Şa Şa dergileri de 1911'den itibaren yayımlanmaya başlar. Bu dergiler de futbol, izcilik, avcılık, jimnastik, bisiklet, su oyunları gibi spor dalları hakkında bilgiler bulmak mümkündür. Sporun önemi, sağlığa, beden gelişimine ve ahlaka katkıları konularında yazılar yayınlanmıştır. Futbol, Spor Âlemi, Şa Şa Şa futbol ağırlıklı olup, İdman Dergisi diğer spor dallarına yoğunlaşmıştır. Haftalık, on beş günlük ya da aylık olarak çıkan dergiler arasında en uzun soluklu yayımlananı Spor Âlemi Dergisi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan ekonomik dar boğaz ve kâğıt bulma sıkıntısı sebebiyle birçok derginin yayın hayatı maalesef son bulmuştur⁴².

⁴⁰ Hamza Çelik, “*Türk Basınında İlk Spor Gazetesi: Futbol*”, İletişim, Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:26, 2008, s.170.

⁴¹ Mithat Perin, Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Haberciliğin Tarihi, <http://forum.bedenegitimi.gen.tr/spor-gazeteciligi-t2355.html> (Erişim Tarihi: 10.07.2010).

⁴² Sevgül. Sönmez, “*Eski Harfli Spor Dergileri*”, Tombak, sayı:24.

I. BÖLÜM

ALTAY SPOR KULÜBÜ'NÜN DOĞUŞU

1. Altay'ın Kurulduğu Dönemde İzmir'in Genel Durumu

XX. yy. ilk çeyreğine gelindiğinde İzmir şehrinin Osmanlı Devleti içerisindeki durumu, diğer şehirlere nazaran daha nazik bir durumdaydı. Şehir, tarihinin her döneminde olduğu gibi bu dönemde de kozmopolit yapısını korumaktaydı ve İzmir, tarihi, doğal güzelliklerinin yanı sıra ticari potansiyeli ile de Osmanlı Devleti'nin en önemli kentlerinden biriydi. Şehrin nüfus yapısı bilhassa bu ticari durumu itibariyle oldukça karışıktı. Şehirde Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Levantenler ve Türkler birlikte yaşamakla beraber şehrin asli unsuru Türklerdi. Nüfus olarak gayrimüslim ve Müslümanların durumu çoğu bölgede birbirine yakın oranlardaydı. Öte yandan bu gayri Türk ve gayrimüslim halkın ekonomik yönden bölgenin kontrolünü ellerinde tuttuğu yadsınamaz bir gerçektir.

Resim 10: Bornova İngiliz Takımı

Özellikle Rumlar İzmir ve hinterlandında ticaret, ziraat zanaatlarında, mekteplerde, kısacası her alandan diğer unsurlarla kıyas edilemeyecek şekilde faydalanıyorlardı. Buna rağmen Birinci Dünya Savaşı'nda durum Türklerin aleyhine işlemeye başlayınca Rumların taşkınlıkları ve saldırıları su yüzüne çıkmaya başlamıştır⁴³.

Altay Kulübü'nün kurulduğu tarih, Osmanlı Devleti'nin artık nerdeyse tamamen çökmüş olduğu Birinci Dünya Savaşı'nın arifesine denk gelmiştir. Devlet içerden ve dışarıdan birçok tehlike ile karşı karşıya olmakla beraber savaşın kaçınılmaz olduğu bir ortamda birtakım tedbirler alması zaruriydi. Özellikle gayrimüslim nüfusun yoğun olduğu yerler bilhassa Batı Anadolu Bölgesi, Yunan işgali tehlikesi ile karşı karşıyaydı. Bunu engellemek için Batı Anadolu'da, Balkan Savaşları sonrası Rumların bir kısmının göç ettirilmesi ya da iç kısımlara iskân ettirilmesi çalışmaları yapılırken, Birinci Dünya Savaşı sırasında da Doğu'da Ermenilerin cepheden uzak bölgelerde iskân ettirilmesi planlanmıştı ve uygulanmıştı.

Yunanistan'ın gizliden gizliye yürütmeye çalıştığı ve Türk makamlarınca da bilinen Adalar Denizi kıyılarındaki Rum nüfusu arttırma çabaları çok tehlikeli boyutlara ulaşmıştı. Bölgedeki Rum nüfusun oranı Türk nüfusla eşdeğer seviyeye yükseltilmişti. Adalardan Batı Anadolu kıyılarına yerleştirilen Rumlar, Yunan Megalo İdeası'nın bir parçası konumundaydı. Bu durumu engellemek isteyen vatanperverler, “Gâvur İzmir” olarak adlandırılan fakat tarihte de, o gün de ve bin yıldır Türk olan şehrin millileştirilmesi projesini ortaya attılar. Bu bilgilere Celal Bayar'ın Bende Yazdım adlı hatıratından ulaşmak mümkün. Celal Bayar, Teşkilat-ı Mahsusa'nın kurucularından olan Kuşçubaşı Eşref Bey'in hatıralarından naklederek konuyu şu şekilde açıklığa kavuşturur:

“ ... Harbiye Nezaretindeki gizli toplantıların başlıca konusu stratejik noktalarda kümelenmiş ve dış menfi tesirlere bağlı gayri Türk yığınakların tasfiyesi idi ki, bu tehlikeli hal bilhassa Ege Bölgesi'nde ciddi

⁴³ Nail Moralı, Mütarekede İzmir Olayları, Ankara 1973, s.38–39.

vahamet arz ediyordu... İzmir ve havalisi cidden büyük bir tehlike içindeydi⁴⁴...

Kuşçubaşı ilerleyen satırlarda İzmir ve çevresinde kalabalık bir şekilde bulunan Rumların Yunanistan'ın Megalo İdeası'nın bir parçası olduğunu, bunu engellemek için de bir takım tedbirler alınması gerektiğini belirtiyor. Talat Paşa'nın evinde Enver Paşa'yla yaptıkları toplantıdan alınacak tedbirleri üç kısma ayırarak çalışmalarını başlatırlar. Bu tedbirler; hükümetin alacağı umumi tedbirler, ordunun alacağı özel tedbirler ve İttihat ve Terakki Partisi'nin alacağı tedbirler olarak sınıflandırılır. Partinin alacağı tedbirler görüşülürken de Talat Paşa'nın görüşü şu doğrultu da olur:

“İzmir’de partinin Kâtib-i Mesulü Celal Bey, Vali de Rahmi Bey’dir. Hükümet ve parti olarak lüzumlu bütün tedbirleri alabilecek şahsiyetlerdir...”

“İzmir’in millileştirilmesi, daha açık tabiriyle Gâvur İzmir’in Türk İzmir olabilme fetih hareketi, bütün memlekete şamil bir hayat davası mahiyeti alınca, merkez-i umumi buraya İzmir’in hususiyetlerine göre bir kâtib-i mesul aradı. Bu zatta her şeyden önce, başlaması mukadder nüfuz ticaretini önleyecek, çelik selabetinde namus iradesi ve fazilet duygusu, bunu takiben de millileştirme hareketini başarma kudreti şarttı⁴⁵”.

Bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, uzun araştırmalar sonucunda İttihat ve Terakki Fırkası İzmir Katib-i Mesulü görevine Mahmut Celal Bey'in getirilmesine karar verildi⁴⁶ ve Bayar İzmir'e gelir gelmez Türkleri tekrar ayağa kaldıracak, birlik beraberliğini sağlayacak tedbirler almaya koyuldu. Bu doğrultuda kullanabileceği en iyi ve etkili argümanların başında spor müsabakaları gelmekteydi. O sayede gençleri ve İzmir Türklüğü'nü harekete geçirerek, bir bütün halinde bir araya getirmesi kolaylaşacaktı. İleride yaşanan olaylar şunu gösteriyor ki, Bayar ve arkadaşları bu konuda doğru bir adım atarak hareketlerini başarıya kavuşturmuşlardır.

⁴⁴ Celal Bayar, *Bende Yazdım*, C.5, İstanbul, 1967, s. 1573.

⁴⁵ Bayar, A.g.e., s. 1577.

⁴⁶ Bayar, A.g.e., s. 1579.

2. Altay Spor Kulübü'nün Kuruluşu

İzmir sportif faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı bir Türk şehri idi. İlk futbol maçı burada yapılmış, ilk golf oyunu yine İzmir'de oynanmıştır⁴⁷. Ancak bu sportif faaliyetler yalnızca yabancılar tarafından icra edilmekteydi ve Türkler çoğu kez bunlara izleyici olarak katılmaktaydı. Altay'ın kurucularından biri olan Rıfat İyison anılarında İzmir'de futbolun nasıl geliştiğini şu şekilde anlatır:

“İkinci Meşrutiyetin ilanından önce İzmir’de futbolu yabancılar oynardı. Türklere futbol oynamak yasaktı. Hem kısa don ve fanila ile sahaya çıkıp oynamak biraz da ayıp sayılırdı. Biz küçükler bu oyuna şurada burada rastladıkça seyretmekten kendimizi alamazdık. Sultani Mektebinde okurken gezintiye çıkmıştık. Kemer İstasyonu civarında Kanlıçeşme mevkiinde futbol sahasında iki takımın futbol oynadığını gördük, durduk seyrettik. Bizde oynamaya karar verdik. Oynayanlardan takım ve malzemenin nereden tedarik edileceğini öğrendik. Çok hevesli ve azimliydik. Hemen ertesi gün aramızda para topladık, bir top aldık. Yine okul gezisinde 300–400 kişi hepimiz birden topun arkasında koşuyorduk. Bunu gören yabancı uyruklular “Böyle olmaz dediler” ve 11’er kişilik iki takım halinde ve karşılıklı nasıl oynanacağını gösterdiler. Bunun üzerine futbol müsabaka nizamnamesini kendilerinden istedik. Amerikan Kolejinde futbol oynadığını bildiğimiz ilk Türk futbolcusu Talat Erboy ile hocamız Baha Esat Tekand bu talimatnameyi tercüme ettiler. Sultani Mektebinde kurulan takım bütün semtlere futbolu tanıttı⁴⁸.”

İyison daha sonra Altay'ın kuruluşu ile ilgili şu bilgileri verir:

“1913 yılında İttihat ve Terakki Fırkasını kurmak üzere Celal Bayar geldi ve beni çağırttı. Bize tahsisat ayırttı. Kulüp kurmamızı teşvik edeceğini söyledi. Parti büroları içine aldılar. Nejat Evliyazade, Talat

⁴⁷ Hasan Mert, *Geçmişten Günümüze Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yönleriyle Bornova*, İzmir, 2008, s.225.

⁴⁸ Ç.Esen Kaftan, *Altay Spor Tarihi*, s.32.

Erboy, Sedat, Arap fırınlı Süleymanoviç, Dr. Fikret Tahsin, Dr. Kemal Tahsin Soydam kardeşler, Hüsnü Uğural, Mazlum o zamanın en sevilen futbolcularıydı. Vasıf Çınar Bey, Mustafa Necati Bey, Şükrü Saraçoğlu ve Baha Esat Tekand Bey bizim yöneticilerimizdi.⁴⁹”

Rıfat İyison’un yukarıda vermiş olduğu bilgilere ek olarak yine dönemin futbolcularından ve Altay’ın kurucularından Fikret Soydam anılarında kulübün kuruluşu hakkında bizlere önemli bilgiler vermektedir. Kulübün federe olduğu 1914 yılından çok daha önce, gençler arasında 1910 yılında kurulduğuna değinen Soydam, futbol oynamaya nasıl başladıklarını ve yaşadıklarını şöyle aktarmaktadır:

“ İzmir’de azınlık, siyaset, iktisadi ve sosyal yaşantıda hissedilir bir baskı kurmuştu. Bu maddi ve manevi baskıyı yok etmek, hiç olmazsa spor alanında gençlerimizi harekete geçirmek için öncü gençler girişimde bulundular. Milliyetçilik ve Türkçülük cereyanını aşılama için Altay bir reaksiyon kulübü olarak doğdu. 1900 yılında birçok Rum kulübünden başka hiçbir Türk’ün sporla meşgul olmadığını ve işin daha acısı Türk yerine Osmanlı adının kullanılması zorlanıyordu. İzmir’e bu yıllarda gelen Selim Sırrı Tarcan Bey’in beden eğitimi salonu kurma gayreti dindar çevrelerin ve taassubun etkisi altında olanlar tarafından yarım bırakıldı. 1908’den sonra spor yavaş yavaş okullara girmeye başladı. Sultani Mektebinde spor öğretmeni Ermeni Helifyan Efendi⁵⁰ idi. Yatılı ve gündüzlü diye ikiye ayırdığı öğrencileri alıp o zaman Pelops Kulübü’nün sahası olan Talebe Çayırına götürdü. Bizi kaleci, bek, for diyerek dizdi ve ortaya topu koydu. Düdüğünü çalmasıyla ortalık birbirine girdi. İşte İzmir’de Türk okullarında futbol böyle başladı. Sultani’nin forması kırmızı-beyazdı. Sultani Mektebi çalışmaya başladı ve kısa zamanda gelişti. O zaman okul müdürü Şükrü Saraçoğlu ve muavini Baha Esat Tekand idi. Kolejde futbol oynayan İzmirli Talat Erboy, Nejat Evliyazade, Harun Bey, Gabriyel takıma katıldılar. Maçlara devam ediyorduk, 1912 yılında Balkan Savaşı çıktı. Selanik’in

⁴⁹ Kaftan, A.g.e., s.33.

⁵⁰ Melikyan Efendi olması gerekir.

Yunan işgali günü Panionis ile maçımız vardı. O gün o kadar heyecanlı ve hırslı oynadık ki, çok kuvvetli bir ekip olan Panionis'i 3-1 yendik. İşte Altay'ın kuruluş kararı bu başarıdan sonradır. Aslında Altay'ın kuruluşu 1914 yılından önceye rastlar, 1910 yılına. Zira bizler okul takımı olarak faaliyet gösteriyorduk. I. Dünya Savaşı yıllarında ve mütareke devrinde tahsil ve askerlik için pek çoğumuz İzmir'i terk ettik. İzmir'e döndüğümüz zaman Altay'ın başında Hamit Aslan'ın bulunduğunu gördük. Hamit Aslan Altay'ın her şeyi idi. Kaptanı, meneceri, yetiştiricisi. Oyuncu bulur, geliştirir ve takıma koyardı. O devrin birçok yıldızı Hamit Aslan'ın bulup çıkardığı değerlerdir.⁵¹”

Altay'ın kuruluşunda etkili olan önemli isimlerden birisi de Şükrü Saraçoğlu'dur. Şükrü Saraçoğlu'nun hayatını konu alan bir roman kaleme alan Gürkan Hacır, Saraçoğlu'nun Altay'la ilişkisini ve kulübün kuruluşunu eserinde şu şekilde tasvir etmiştir:

“ İttihat ve Terakki'nin İzmir'deki merkezi de yine Beyler Sokağında mektebin hemen ilerisindeydi. Mahmut Celal Bey sık sık partinin eğitim ocağı olarak gördüğü İttihat Terakki Mektebi'ne geliyor, Şükrü Bey'le sohbet ediyordu. Celal Bey futboldan söz açtı: Sizde kuruluş senedine imza attınız mı?

—Hilal İdman Yurdu'nu (Altay) mu soruyorsunuz?

- *Evet.*
- *Elbette hangimiz atmadı ki. Verdiğimiz destekle bu kulüp Karşıyaka'yı aratmayacak herhalde. Baksanıza İzmir'de cemiyete mensup kim varsa kulübe üye oldu. İdman Yurdu değil, İttihat Terakki'nin futbol şubesi sanki... Ama ben bir süre futboldan da kulüpten de uzak kalacağım, çok ta özleyeceğimi tahmin ediyorum.⁵²”*

⁵¹ Kaftan, A.g.e. s.29.

⁵² Gürkan Hacır, *Efe Başvekil*, İstanbul 2006, s.44-45.

Resim 3: Altay'ın İlk Amblemi

3.Altay'ın Kuruluşunda İttihat ve Terakki Fırkası'nın Etkisi

İzmir'in 1910'lu yıllarda içerisinde bulunduğu hassas durum İttihat ve Terakki Fırkası yöneticilerinin bu kentte bazı tedbirler almalarını zorunlu kılmıştı. Önceki bölümde açıklamaya çalıştığımız İzmir'in millileştirilmesi projesi kapsamında Altay Spor Kulübü'ne de önemli işler düşüyordu. Celal Bayar ve Vali Rahmi Bey'in teşvikleriyle kurulan Altay Spor Kulübü'nün vücuda getirilmesi İzmir'in millileştirilmesi politikasının sonuçlarından biri olmuştur. Bu politikanın sosyal yönden uygulanışının bir göstergesidir. Bu vesile ile hem gençler sportif faaliyetlerde bulunmuş olacaklardır, hem de İttihat ve Terakki Fırkası'nın bir bakıma bugünkü manasıyla gençlik kolları faaliyetlerini yürütebileceklerdir. Ayrıca Türk gençlerinin bir arada olması sağlanmış olacaktır.

Altay Spor Kulübü'nün kurulduğu ilk günlerde Vali Rahmi Bey'in, İttihat ve Terakki Fırkası önde gelenlerinin, Türk Ocaklarının kulübe sahip çıkmasının temel nedeni budur. Buna benzer bir süreç İstanbul'da da yaşanır. Siyasetin spora karıştığı bu yıllarda, Progress Kulübü⁵³ yaptığı olağanüstü kongre ile adını Altınordu olarak değiştirir(1914). Kulüp başkanlığını da İttihat ve Terakki Fırkası liderlerinden Talat Paşa'nın yaptığı görülür. Altınordu, İttihat ve Terakki Fırkası'ndan aldığı destekle

⁵³ İttihat ve Terakki Fırkası'nın İngilizce kelime karşılığı "Union and Progress Party" dir. Kulübün adının başlangıçta "Progress" olması İttihat ve Terakki Fırkası'nı işaret etmektedir.

İstanbul'un en kuvvetli takımı haline gelmiştir⁵⁴. Altınordu ve Altay arasında İttihat ve Terakki Fırkası münasebetiyle bir benzerlik olduğu söylenebilir. Fakat Altay'ın durumu Altınordu'dan tamamen farklıdır. Altınordu Spor Kulübü'nün İttihat ve Terakki Fırkası'nın iktidardan uzaklaşmasının hemen ertesinde faaliyetlerini sonlandırması ve eski gücüne bir daha erişememesi Altay'la arasındaki en büyük farktır. Demek istediğimiz, Altay'ın kuruluşunda İttihat ve Terakki Fırkası'nın desteği olmakla beraber, kulübün kazandığı başarıların bu desteğe indirgenilmesi doğru bir yaklaşım değildir. Önemli olan spor kulüplerinin uzun süre yaşamaları ve başarılarını sürdürebilir kılmalarıdır. Altay Spor Kulübü bunu başarmıştır ve 2010 Türkiye'sinin en köklü kulüplerinden biri olmaya devam etmektedir.

İzmir de yıllar yılı egemen olmuş gayri Türk unsurlara karşı spor sahasında mücadele edecek kuvvetli bir takımın oluşturulması, Türklüğün her alanda olduğu gibi bu sahada da başarılı olacağının kanıtlanması gerektiği düşüncesi doğmuştu. O vakte kadar özellikle iktisadi ve sosyal hayatta Türk ve Müslüman halkın kendine olan güvensizliğini yenebilmesi için sportif faaliyetlerde bulunmak bizce çok doğru bir tespit olmuştur. Bugün dahi insanların en karamsar oldukları zamanlarda kulüp bazında ya da uluslararası nitelikli başarılarından sonra, halkın içinde bulunduğu şartları geçici bir sürede olsa unutmasını ve geleceğe yönelik umutlarının artmasını sağladığını söylemek pek de yanlış olmaz.

Öte yandan İttihat ve Terakki Fırkası'nın Altay'ı kurup, desteklemesinde etkili olan bir başka unsur da Hürriyet ve İtilaf Fırkası temsilcilerinin Karşıyaka Mümarese-i Bedeniye Kulübü'ne vermiş oldukları destektir⁵⁵. Spor sahasında Hürriyet ve İtilaf Fırkasına bu şekilde yanıt veren İttihat ve Terakki Fırkası'nın yalnız bu hamleyle yetinmediğini ve Karşıyaka'da da bir kulüp kurma girişimi olduğunu dönemin basınından öğreniyoruz⁵⁶. 1914 yılının sonlarında Karşıyaka'da “**Terakki**” adı altında bir spor kulübü kuruldu ve bu kulüp Müdafaa-i Milliye derneğinin himayesi altında faaliyetlerine başladı. Futbol, kayak ve kürek çekme, koşu, yürüyüş sporlarını icra etmek

⁵⁴ Fişek, *Spor Yönetimi*, s.286.

⁵⁵ Ali Rıza Ertuğ, *Türkiye Futbol Tarihi 1890–1923*, BTGM Yay., Ankara 1977, s.33-36.

⁵⁶ Ahenk, 19 Kanun-ı evvel 1330.

isteyen sporcuları davet eden kulüp ile ilgili sonraki günlerde basında herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır.

Celal Bayar 1913 yılında İzmir'e geldikten sonra hemen çalışmalarına başlar. Bu sırada ona en çok yardıma bulunacak kişilerin başında, daha sonra bir takım anlaşmazlıklar yaşadılar da, Vali Rahmi Bey gelmektedir. O sıralarda İzmir'deki Şark İdadi'nin yöneticilerinden olan Vasıf Çınar ve Mustafa Necati'nin ön ayak olmasıyla okulda futbol oynayan gençler bir çatı altında toplanarak bir okul takımı vücuda getirdiler. İleriki günlerde Altay'ın temellerini atacak olan bu sporcular aslında uzun zamandan beri futbol oynamaktaydılar fakat resmi bir kulüp kurmamışlardı. Altay Spor Kulübü'nün kuruluşu yılı her ne kadar 1914 olsa da, takımın federe olmadan birkaç yıl evvel yine bu isimle maçlar yaptığı bilinmektedir. Ayrıca kulübün kurucuları arasında yer alan Talat Erboy, Nejat Evliyazade gibi isimlerin daha 1905 yılında futbol oynadıkları da bilinen bir başka gerçektir. Yaşar Aksoy'un Karşıyaka Tarihi adlı eserinde, Karşıyaka Mümarese-i Bedeniye Kulübü'nün 1912 yılında çekilmiş olduğunu belirttiği fotoğrafta yer alan takımın bazı oyuncularının Altaylı oldukları geri kalanların ise Karşıyakalı oldukları belirtilmektedir. Fakat kitapta kullanılan fotoğraf ile ilgili elimizde farklı bilgiler mevcuttur. Aslına ulaştığımız fotoğrafın arkasında futbolcuların isimleri, Altay'ın ilk kadrosu olduğunu belirtir yazı ve Asım Asal'ın imzası bulunmaktadır⁵⁷. Ayrıca, fotoğraftaki topun üzerinde Arap harfleriyle Altay Spor Kulübü yazdığı açık bir şekilde görülmektedir⁵⁸.

4.Altay'ın Renklerini ve Adını Alışı

Uzun zamandır “Altay” adı altında gayri federe bir şekilde sportif faaliyetlerde bulunan İzmirli gençler, büyüklerinin yardım ve teşvikleriyle 1914 yılının Ocak ayında federe bir kulüp halini aldılar. O dönemde spor kulüpleri, diğer sivil toplum kuruluşları gibi Cemiyetler Kanununa tabi idiler. Kulübün tescil edilebilmesi için Valiliğe başvuru da bulunuldu ve Altay, Hilal Spor Kulübü adı altında, 16 Ocak 1914 günü resmi

⁵⁷ Bkz. Resim No:1

⁵⁸ Aksoy, A.g.e, s.106.

faaliyetlerine başlamış oldu⁵⁹. Kulübün kuruluşundaki adı “Hilal” olmakla beraber daha sonra **Altay** olarak değiştirilmiştir. Takımın ismi ile ilgili birkaç öneride daha bulunulmuştur. Bunlardan biri de milli destanlarımızdan olan “**Ergenekon**’dur”⁶⁰. Ancak bu isim yerine Altay daha uygun görülmüştür. Kaftan’ın aktardığına göre Fikret Soydam kulübün isminin nasıl verildiğini şu şekilde anlatır:

“...Nihayet 16 Ocak 1914 tarihinde Altay adını alarak maçlar yapmaya başladık. Takıma isim için tüm arkadaşlar toplandık. İlk Türkçülük hareketlerine uyarak takımımızın ismini seçtik. Bu arada kulübün adının Ergenekon olmasını isteyenler de vardı, fakat Altay’ı isteyenler daha çok olduğu için bu isim seçildi.”⁶¹

İşte bu isim Altay Spor Kulübü’nü diğer kulüplerden ayıran başlıca özelliklerinden biri olmuştur. Daha önce kurulan Türk kulüplerinde, örneğin Galatasaray Spor Kulübü (1905) adını Galatasaray Sultanisi’nden, Karşıyaka Mümarese-i Bedeniye Kulübü (1912), Beşiktaş Jimnastik Kulübü (1903) ve Fenerbahçe Spor Kulübü’nün (1907) adlarını da bulundukları semt isimlerinden aldıkları göz önünde bulundurulursa, Altay’ın diğer kulüplerin kuruluşundan farklı bir eğilimde kurulduğu görülebilir. Bu yönüyle Altay’ın kuruluşundaki milliyetçi fikirleri daha iyi anlamamızı sağlar. Takımın renkleri kurulduğu ilk günlerde kırmızı-beyaz olup, daha sonra Nejat Evliyazade’nin önerisiyle siyah-beyaz renkler kabul edilir. Nejat Evliyazade’nin böyle bir karara varmasında, Belçika’da öğrenim gördüğü sırada futbol oynadığı takımın renklerinden esinlenmesi etkili olmuş ve Evliyazade Belçika dönüşünde siyah beyazlı formaları beraberinde getirerek Altay’ın siyah-beyaz formalarla özdeşleşmesini sağlamıştır⁶².

Uzun yıllar siyah beyaz çubuklu formayla mücadele eden Altay takımı, bu renklerle özdeşleşmiş, daha sonraki yıllarda bölgede kurulan takımların da siyah beyaz

⁵⁹ Günver Güneş, İzmir Türkocağı Faaliyetleri (1923-1931), Dokuz Eylül Üni. Atatürk İlk. ve İnk. Ens., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1990, s.49.

⁶⁰ Tercüman Spor Ansiklopedisi, “Ege Maddesi”, İstanbul 1981,C:2, s.431.

⁶¹ Demokrat İzmir, 15 Ocak 1968.

⁶² Bu bilgi, Mazhar Zorlu’nun 2004 yılında Altay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği’nde yapmış olduğu konuşmanın video kaydından alınmıştır. Zorlu bu bilgiyi bizzat Fikret Soydam’dan aldığını belirtmiştir; Demokrat İzmir, 16 Ocak 1968.

renkleri tercih ettikleri görülmüştür. Renklerle ilgili Altay Kulübü'nde belirtmemiz gereken bir husus daha vardır. Altay geleneklerine bağlı, kendisine has bir kültürü olan ender kulüplerdendir. Kulüpte yazılı olan kuralların dışında, yazılı olmayan kuralları da bu gelenekler belirler. Bunlardan biri de, forma renginin değişmesi ile ilgilidir. Formada siyahın ya da beyazın ağır basması Altay'ın içinde bulunduğu durumun bir bakıma göstergesi olmuştur. Altay'ın Türkiye Birinci Liginde mücadele ederken forma rengi beyaz ağırlıklı olmakla birlikte, ikinci lige düştüğü dönemlerde ise daha çok siyah renklerin tercih edildiğini öğreniyoruz⁶³. Bu da bir bakıma üzüntü, yas belirtisi olarak düşünülebilir. Çünkü Altay Kulübü futbol takımı için Türkiye İkinci Ligi'nde olmak kolay kabul edilebilir bir durum değildir. Türkiye Birinci Ligi'nde üç büyükler ve Ankaragücü'nden sonra en çok yer alan kulüp olma unvanı hâlâ Altay'ın elindedir.

5.Altay Spor Kulübü'nün Kurucuları

Altay Kulübü'nün, kurulduktan sonra Altay İdman Yurdu, Altay Spor Kulübü gibi adlarla dönemin gazetelerinde yer aldığı bilinmekle beraber, Türk Ocağı Spor Kulübü dendiğini de yine kulüple ilgili haberlerden öğrenebiliyoruz⁶⁴. Altay Spor Kulübü'nün kuruluşu aşamasında birçok vatansever ve aynı zamanda sporsever insan birlikte çalışmıştır. İsimlerini tespit ettiğimiz bu isimler şunlardır: İzmir Mebusu Vasıf Bey, Tüccar İzmirli Talat Bey, Lise Edebiyat Öğretmeni Esat Bey, İzmir Eski Mebusu Enver Esat Bey, Şark Halı Kumpanyası Muhasebecisi Baha Esat Bey, Lise Hayvanat ve Arziyat Muallimi Çiftçi Necati Bey, Aydın Sanatlar Mektebi Müdürü Danyal Bey, Çeşme Jandarma Kumandanı Fethi Bey, Emniyet Umumiye Müfettişlerinden Hüsnü Bey, Kasaba Hattı Balıkesir Bölge Şefi Cuma Arslan Bey, Komisyoncu Kemal Bey, Doktor Kemal Tahsin Bey, Hava Yüzbaşı Mazlum Bey, Danüp Sigorta İzmir Bölge Müdürü ve eski Hapishane Müdürü Nuri Bey, Evliyazade Nejat Bey, İş Bankası Milas Şube Muhasebecisi Rıfat Ahmet Bey, Aydın Kumpanyası Alsancak İskele Müdürü

⁶³ Tanıl Adalı, Özel Görüşme, 24 Temmuz 2009.

⁶⁴ Ahenk, 27 Eylül 330, “Türk Ocağı'ndan başlıklı haberde Türk Ocağı'nın himayesinde kurulan kulübe, bütün İzmir gençliğinin katılması rica olunmakta. Yazının sonunda da Türk Ocağı Spor Kulübü Reisi Vasıf C. yazmaktadır. Burada belirtilen kulüp Altay Kulübüdür.”

Rıfat Bey, Tüccar Cillozzade Süreyya Bey, Evliyazade Sedat Bey ve Muhasip Süleyman Bey'dir⁶⁵.

Altay Spor Kulübü'nün 75. Yılı anısına bir kitap çıkaran Ç. Esen Kaftan'ın eserinde yukarıdaki kuruculara ek olarak; Mustafa Necati Bey, Şükrü Saraçoğlu, Raif Nezihi Bey, Enver Esat Bey, Fikret Tahsin Soydam, Sıhhiyecî Kenan Bey ve Halil Zeki Osma Bey gibi isimler kurucular listesinde anılmıştır. Bu konuda tabii ki öncelikli olarak referans alacağımız nokta Altay Kulübü Nizamnamesi'dir. Aradaki farklılığın nedeni kulübün kuruluşunda aktif rol almış kişilerin belki daha sonra yönetime fiilen katılmamaları ya da bu kişilerin kuruluştan sonra kulübe dâhil olması olabilir. Örneğin Vali Rahmi Bey, Celal Bayar ve Şükrü Saraçoğlu gibi isimlerin takımın kurulmasında etkin rol oynadığı bilinmekle beraber, siyasi durumları nedeniyle doğrudan yönetimde görev almadıkları görülür. Bu farklılıktaki bir diğer unsur da büyük ihtimalle kulübün İzmir'in işgali sırasında kapatılıp, kurtuluştan sonra tekrar açılmasından kaynaklanabilir.

Kulüp binası olarak önceleri Şark İdadisi⁶⁶ içinde bir oda ayrılmıştı. Gençler faaliyetlerini bir süre bu binada sürdürdüler. Daha sonraları ise Türk Ocağı'nın himayesine giren kulübe, Türk Ocağı içerisinde ayrı bir yer tahsis edilmiş oldu. Altay, İzmir Türk Ocağı'nın büyük desteğiyle, kurulduğu yıl önemli başarılarla imza attı ve böylelikle de Türk Ocağı İzmir'deki sportif faaliyetlerini yönlendirecek bir spor örgütüne de sahip oldu⁶⁷.

5.1. Vasıf Çınar (1896–1935):

Vasıf Çınar hem Milli Mücadele hem de Cumhuriyet döneminin önemli isimlerinden biridir. Özellikle eğitim alanında kendinden çok söz ettiren Çınar 1896 yılında doğdu, İzmir İdadisi'nden mezun oldu ve 1915 yılında Mustafa Necati ile

⁶⁵ *Altay Gençlik Kulübü Ana Nizamnamesi*, Suhulet Matbaası, 1953 (İzmir Milli Kütüphane No: 57/749).

⁶⁶ “Şark İdadisi; Mustafa Necati Bey ve Hüseyin Vasıf Çınar'ın 1915 yılında eski Fransız Saint Joseph Lisesi binasında kurdukları okuldur. Önce başka bir binada kiralık olarak faaliyet gösteren okul, hükümetin Saint Joseph'e el koyup, Mustafa Necati Bey ve Vasıf Çınar'a tahsis etmesiyle Özel Şark İdadisi kurulmuş oldu.” Fuat Özer, “Mustafa Necati Bey (1894–1 Ocak 1929)” Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Dergisi, Mayıs–2005, c.8, Sayı:13, s.167

⁶⁷ Günver Güneş, İzmir Türk Ocağı Faaliyetleri (1923–1931), Dokuz Eylül Üni. Atatürk İlk. Ve İnk. Ens., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1990; Yücel Hacaloğlu vd., *Türk Ocakları Tarihi* (1912–1931), s.29.

birlikte öğretmenliğe başladı. İzmir’de Özel Şark İdadisi’nin yönetiminde bulundu. Vasıf Çınar’ın Milli Mücadele yıllarına ait yaşamındaki en önemli hizmet Balıkesir’de yine Mustafa Necati ile birlikte çıkardığı “İzmir’e Doğru” gazetesidir. Bu gazete aracılığı ile hem işgal güçlerine, hem batılı devletlere hem de İstanbul Hükümetine karşı duyduğu tepkiyi dile getirmiştir.

Resim 4: Hüseyin Vasıf Çınar

Gazetenin yayın hayatının bitmesi üzerine Vasıf Çınar, Saruhan milletvekili olarak Parlamente'ye katılır. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyet’in ilanı ve Hilafetin kaldırılması tartışmalarında parlamente'de etkili bir milletvekili olarak gördüğümüz Vasıf Çınar, Tevhid-i Tedrisat’ın hazırlanmasında ve Bakan olarak uygulamasında çok önemli rol oynamıştır. 8 Eylül 1924 tarihinde yayınladığı Maarif Genelgesi ile eğitim ve öğretimin genel amaçlarını belirlemiştir. Eğitim alanındaki çalışmalarının ardından Vasıf Çınar’ın elçilik dönemi başlar. Prag, Budapeşte ve Moskova büyükelçiliklerinde bulunur. 1929’da Maarif Vekili Mustafa Necati’nin ölümü üzerine yurda döner ve yeniden Milli Eğitim Bakanı olur. Bu görevinden Roma Büyükelçiliğine atanması nedeniyle ayrılır ve ardından ikinci kez Moskova Büyükelçisi olur. Moskova’da görevinin başında hayatını kaybeder⁶⁸.

⁶⁸ Tülay Âlim Baran, “Cumhuriyet Dönemi Devlet Adamlarından Vasıf Çınar”, A.A.M. Dergisi, Sayı:49, Mart-2001.

5.2. Mustafa Necati⁶⁹ (1892 – 1929)

Mustafa Necati Bey 1894 yılında İzmir’de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini burada yapmış, yüksek öğrenimini İstanbul Hukuk Mektebi’nde tamamlamıştır. İzmir’e dönüşünden sonra avukatlık, çeşitli okullarda öğretmenlik ve Özel Şark İdadisi’nde müdürlük görevlerinde bulunmuştur. Mütareke sonrasında halkı teşkilatlandırmış, bazı derneklerin kurulmasında bizzat görev almıştır.

Çeşitli gazetelerde yazdığı makalelerde milliyetçi duruşunu sergilemiş olan Mustafa Necati, İzmir’in işgali üzerine Balıkesir’e geçerek burada İzmir’e Doğru Gazetesi’ni çıkarmıştır. İlk meclise Saruhan Milletvekili olarak katılan Mustafa Necati Bey, daha sonra İstiklal Mahkemelerinde görev almıştır.

Resim 5: Mustafa Necati Bey

Milli Mücadele sonrası kurulan Mübadele ve İmar-İskân Bakanlığı’na atanmış, 1924 yılında Adalet Bakanlığı, 1925 yılından 1929 yılına kadar da Milli Eğitim Bakanlığı görevlerinde bulunmuştur. Genç yaşta hayata gözlerini yuman Mustafa

⁶⁹ Hakkında Bkz: Mustafa Eski, *Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı Mustafa Necati*, A.A.M. Ankara, 1999; *Mustafa Necati Sempozyumu*, Ankara, 1991; Ahmet Ertem, *Necati Bey*, Ankara 1943; Rauf İnan, *Mustafa Necati*, Türkiye İş Bankası Yay, Ankara 1981.

Necati'nin ölümü üzerine tüm ülke yasa bürünmüştü. O, dürüst, çalışkan, saygılı, vatanperver karakteriyle ön plana çıkmış, İzmir'in ve Altay'ın gururu olmuştur.

5.3. Nejat Evliyazade

1891 yılında İzmir'de doğdu. Babası İzmir Belediye başkanlarından Evliyazade Refik Efendi'dir. Futbola yakın arkadaşları Talat (Erboy), Sabri (Süleymanoviç), Şerif Remzi (Reyent), Hasan Tahsin (Soydam), Şimendiferci Rıfat'la (İyison) birlikte 1905 yılında başladı. Dönemin şartları gereği Talat İngiltere'ye okumaya gittiği sırada, Evliyazade ailesi de oğullarını Belçika'ya gönderdi. Belçika'da futbol oynamaya devam eden Nejad böylelikle Belçika'da futbol oynayan ilk Türk oldu⁷⁰. Belçika'da iki yıl geçiren Nejad Evliyazade Türk futbolunun modernleşmesinde etkin rol oynadı. Arkadaşları ile birlikte yaptıkları çalışma sonucu futbol tüzüğünü Türkçeye tercüme ettiler. İzmir'in ilk futbolcularından biri olan Nejad Evliyazade Altay'ın kurucuları arasında yer almış ve şanlı renklerinin ilham kaynağı olmuştur.

Resim 6: Nejat Evliyazade

⁷⁰ Soner Yalçın, *Efendi*, İstanbul, 2004, s.179–181.

5.4. Talat Erboy

Talat Erboy 1890 yılında İzmir’de doğdu. Türkiye’de futbol oynayan ilk futbolculardan birisidir. İlklerinden bir diğeri de Türkiye’nin tütün ve üzüm ihracatını ilk gerçekleştiren kişi olmasıdır. Eğitimini İngiltere’de alan Erboy’un Altay Kulübü’ne çok büyük hizmetleri olmuştur. 40 yaşına kadar Altay forması giyen Erboy’un, Nejat Evliyazade ve Baha Esat Tekand ile birlikte futbolun kurallarını içeren bir kitabı İngilizceden Türkçeye tercüme ettiği bilinmektedir⁷¹.

5.5. Doktor Kemal Tahsin ve Fikret Tahsin (Soydam)

Dr. Kemal Tahsin ve Fikret Tahsin Soydam kardeşler Altay’ın hem kurucuları hem de ilk futbolcularıdır. Faal sporcu olarak, uzun yıllar yöneticilik ve başkanlık yaparak büyük hizmetlerde bulunmuşlardır⁷².

5.6. Rıfat İyison (Şimendiferci)

1895 yılında İzmir’de doğdu. Berlin’de Makine Mühendisliği tahsilini yaptı. İşletmecileri Rum ve yabancı olan Devlet Demir Yolları için İzmir’de bir okul açıldı. Rıfat İyison burayı bitirdi. İzmir-Aydın Demiryolu işletmesinde katiplik yaptı. Bir ara istasyon şefliği görevinde bulundu. Demiryolları ile ilgisi nedeniyle kendisine “Şimendiferci Rıfat” dendi. Alsancak liman müdürlüğünden emekliye ayrılan İyison, Tarih ve özel sektörde de çalıştı. Altay’da uzun yıllar orta sahada görev yaptı⁷³.

5.7. Şükrü Saraçoğlu⁷⁴

Bugün pek çok kimsenin aklına Şükrü Saraçoğlu dendiğinde Fenerbahçe Kulübü gelir. Uzun yıllar bu kulübe başkanlık yapan Şükrü Saraçoğlu’nun gönlünde Altay’ın yeri biraz daha farklıdır. Gençlik yıllarında kuruluşunda bizzat yer aldığı Altay Kulübü için de Saraçoğlu Şükrü Bey’in yeri başkadır.

⁷¹ Kaftan, A.g.e., s.29.

⁷² Kaftan, A.g.e., s.29.

⁷³ Kaftan, A.g.e., s.30.

⁷⁴ Hakkında bkz: Yılmaz Saraçoğlu, *Şükrü Saraçoğlu ve Dönemi Hakkında Basında Çıkan Yazılardan Bazıları*, 2000, İstanbul; Bünyamin Saraç, *Saraçoğlu Şükrü Bey’in Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri*, Ege Üni., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1990, İzmir .

Resim 7: Şükrü SARAÇOĞLU

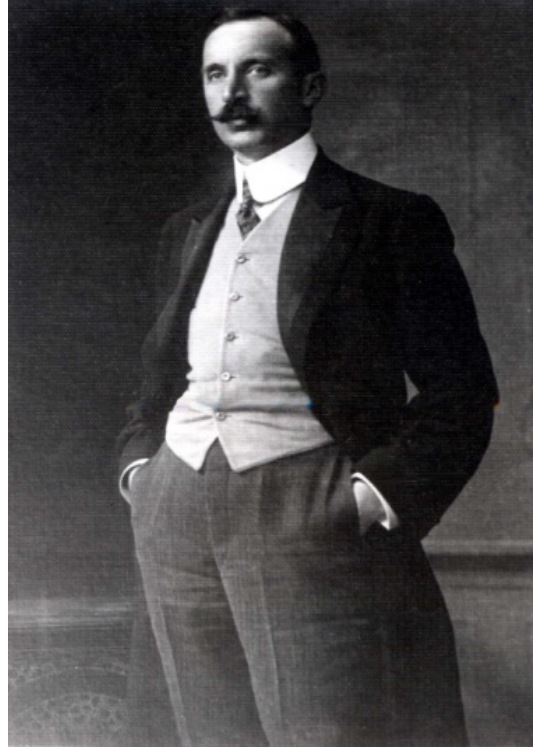
1887 yılında Ödemiş'te dünyaya gelen Şükrü Saraçoğlu, 1903 yılında Ödemiş Rüşdiyesi'ni, 1906 yılında da İzmir İdadisi'ni bitirerek Mülkiye Mektebine girdi. Buradan 1909'da mezun olan Şükrü Bey öğrenimine devam etmek ve yüksek tahsil görmek için 1914 yılında önce Belçika'ya gitti. Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine tekrar ülkesine dönen Saraçoğlu, Vali Rahmi Bey'in ısrarı üzerine 1915 yılında Cenevre'ye Siyasal Bilgiler Eğitimi almak üzere gitmiştir.

Saraçoğlu İsviçre'den döndükten sonra Milli Mücadeleye katıldı ve Kuşadası, Aydın ve Nazilli'de düşmana karşı direniş hareketlerini örgütledi. 1923 yılında İzmir mebusu seçilen Saraçoğlu daha sonra sırasıyla 1925'ten 1927'ye kadar Maarif Vekilliğine, 1927'den 1930 yılına kadar Maliye Vekilliği ve 1931'den 1938 yılına kadar da Adalet Vekilliği görevlerine getirildi. 1938 yılında Dışişleri Bakanı olan Şükrü Bey, siyasi hayatının zirvesi olan Başbakanlık koltuğuna 1942 yılında oturdu. 5 Ağustos 1946 yılına dek iki dönem Başbakanlık yapan Saraçoğlu, son olarak 1948 yılında Meclis Başkanlığı görevini yürüttü. 27 Aralık 1953 günü hayatını kaybeden Saraçoğlu, ileri görüşlü, bilgili, milliyetçi ve sportmen bir devlet adamıydı. Uzun yıllar Fenerbahçe Spor Kulübü başkanlığı da yapmıştır.

5.8. Vali Rahmi Bey

Osmanlı Hürriyet Cemiyetinin kurucularından ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen isimlerinden biri olan Vali Rahmi Bey, 25 Haziran 1873'te Selanik'te doğdu. Evranosoğulları ailesine mensup olan Rahmi Bey soyadı kanunu çıkana kadar

Evranos diye anılmış, kanundan sonra da Arslan soyadını almıştır. İlk ve ortaokul eğitimini Selanik'te tamamladıktan sonra Mekteb-i Hukuk-u Şahane'ye kaydını yaptırdı. Buradaki eğitimi sırasında İttihat ve Terakki üyeliğinden dolayı tutuklandı. Bu olayın ardından yurtdışına kaçan Rahmi Bey, 1899 da yurda tekrar döndü. II. Meşrutiyet döneminde 1908–1912 yılları arası Selanik milletvekilliğini yapan Rahmi Bey, 1913 yılındaki Bab-ı Ali baskını sonrasında atandığı İzmir Valiliği görevini 24 Ekim 1918 tarihine kadar yürüttü⁷⁵.

Resim 8: Vali Rahmi Bey

İzmir'de vali olduğu süre boyunca aktif bir çalışma gösteren Rahmi Bey, siyasi saha da olduğu kadar, spor sahasında da etkisini tüm İzmirli'lere hissettirmişti. Altay'ın kuruluşunu desteklemiş, İzmir Türk gençliğinin sporla kaynaşmasını sağlamış, yeni spor alanlarının oluşturulmasına büyük katkılar sağlamıştır. Vali Rahmi Bey, düzenlenmesine vesile olduğu futbol turnuvası ve spor oyunlarına manevi katkısının yanında maddi yönden de destek olmuştur. 1918 yılında görevinden alındıktan sonra

⁷⁵ Ahmed Mehmedefendioğlu, *Rahmi Bey'in İzmir Valiliği*, Dokuz Eylül Üni. A.İ.İ.E.Dergisi, İzmir 1993, c.1,sayı:3,s.347.

Malta'ya sürülen Rahmi Bey, Malta dönüşünde İttihatçıların yeniden toparlanma arayışları içerisinde yerini almışsa da, Anadolu'daki Milli Mücadele hareketine dâhil olmamıştır. 1926 yılında İzmir suikastına adı karışmasından sonra yurtdışına kaçan Rahmi Bey, 1933 yılında tekrar Türkiye'ye döndü ve 7 Temmuz 1947 günü İstanbul'da hayatını kaybetti⁷⁶.

5.9. Celal Bayar

16 Mayıs 1883 yılında Umurbey'de doğan Celal Bayar⁷⁷, meslek yaşamına bankacı olarak Bursa'da başladı. 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılıp önce Bursa, sonra İzmir'deki şubelerin yönetimine getirildi ve bu kentte gayrimüslimlere rağmen Türklerin ticarete atılmasını teşvik etti. Mondros mütarekesinin imzalanmasından sonra Galip Hoca takma adıyla bölgenin iç kesimlerine geçti ve İtilaf güçlerine karşı direnişi örgütledi⁷⁸.

Resim 9: Mahmut Celal Bayar

⁷⁶ Mehmedefendioğlu, aynı yer, s.347.

⁷⁷ Erkan Şenşekerci, *Türk Devriminde Celal Bayar(1918-1960)*, İ.Ü. A.İ.İ.T.E. Doktora Tezi, İstanbul 1999, s.6.

⁷⁸ Selçuk Duman, *Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanları ve Siyasi Hayattaki Yerleri*, Berikan Yay., Ankara 2007, s.313-314.

Milli Mücadele'nin başarıyla tamamlanmasından sonra Celal Bayar, meclis üyeliğine seçildikten sonra, önce İktisat Vekilliği ve sonra da Lozan'daki Türk heyetinin danışmanlığı görevlerine getirildi. 1924'te kurduğu Türkiye İş Bankası'nı 1932 yılına kadar yöneten Bayar, bu tarihte tekrar İktisat Vekilliğine, 1937'de de Başbakanlığa atandı⁷⁹. Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçilmesiyle beraber kurulan Demokrat Parti'nin ilk başkanı olan Celal Bayar, 1950 seçimlerinden sonra da Cumhurbaşkanı oldu. 27 Mayıs 1960 günü gerçekleşen askeri müdahale sonrası makamından indirilen Bayar, 1986 yılında aramızdan ayrıldı.

Celal Bayar Altay Kulübü'nün resmi kurucuları arasında yer almasa da, Altay'ın kuruluşuna doğrudan etkisi olduğunu görmekteyiz. Çetin Esen Kaftan'ın Altaylı eski futbolcu Rifat İyison'dan aktardığı bilgiler bunu kanıtlar niteliğindedir⁸⁰. Ayrıca Bayar'ın İzmir'i Türkleştirme faaliyetleri içerisinde spor kulüplerinin kurulmasını teşvik ettiğini ve bu doğrultuda Altay'ın doğduğunu önceki kısımlarda belirtmiştik. Tüm bu sebeplerden ötürü rahmetli Bayar'ı Altay'ın kurucuları arasında görülebilir.

6.Punta'dan Gaziemir'e Spor Sahaları ve Taraftarlık

İzmir'de kurulan ilk spor kulüpleri gayrimüslimlerden oluştuğundan, spor yapmaya elverişli alanların çoğu onların hâkimiyetindeydi. Altay Spor Kulübü de kurulduğu dönemde antrenman ve maç sahası bakımından bugünkü kadar şanslı değildi. Bugün adı artık Altay'la özdeşleşmiş olan Alsancak Stadi'nin bulunduğu yer, Rumların güçlü ekibi Panionis'e aitti⁸¹. Bu saha uzun yıllar İzmir'deki bütün spor kulüplerine hizmet etmiştir ve bu günde hala hizmet etmektedir. Altay Kulübü kurulduğu dönemde kazandığı birçok zaferi bu sahada elde etmişti. Sahanın 1920'lerdeki halini, sonraları Garibaldi'den Altay'a transfer olan Dominik şu şekilde tarif etmektedir:

“Bu sahaya girilince sağ tarafta bir uctan öbür uca uzatılmış tahtadan ve 7-8 basamaklı bir sözde tribün vardı. Bir stad tribününden ziyade varacağı yer yıkılmış bulunan bir harabe merdivenine benzeyen bu saha en çok iki

⁷⁹ Andrew Mango, *Atatürk: Modern Türkiye'nin Kurucusu*, çev: Füsun Doruker, İstanbul 2004, s.619–620.

⁸⁰ Kaftan, A.g.e., s.33.

⁸¹ Erdoğan Sungur, *İzmir Spor Tarihi*, İzmir 2002, s.17.

bin kişi alabilirdi. Bu sözde tribünün tam karşı tarafına Ortodoks Mezarlığı geliyordu. Maçları o mezarlığın önünden seyretmek isteyenler sıralarını, sandalyelerini, hasırlarını veya şiltelerini kendi evlerinden getiriyorlardı. Maçların seyir parası, duhuliyesi 20 para idi. Ama 20 para da o zaman para idi. Bu 20 para ile o zaman siz bugünün 200 kuruşuyla beceremeyeceğiniz işleri yapabiliydiniz...⁸²”

İzmirli Rumlar tarafından eski bir mezarlık alanın üzerine kurulan bu sahada⁸³ Altay’ın ilk mücadelesi, 1914 yılı sonlarında düzenlenen lig usulü müsabakalarda olmuştur ve Altay bu turnuvada şampiyon olarak gücünü İzmir’in diğer tüm ekiplerine göstermişti.

İzmir’de bir tek Panionis Sahası, bir diğer adıyla Punta Sahası yoktu. Şehrin farklı bölgelerinde, bulunduğu mahallenin gençlerine ve spor kulüplerine ev sahipliği yapan birçok saha mevcuttu. Bugünkü Atatürk Lisesi civarında Rum kulübü Apollon’a ait olan Apollon sahası⁸⁴, hemen onun ilerisinde, bugünkü Atatürk yüzme havuzu ve spor salonunun bulunduğu yerde de İtalyan Garibaldi Kulübü’nün futbol sahası yer almaktaydı⁸⁵. Garibaldi Kulübü’nün bu sahayı ediniş şekli Türk spor tarihinde bir ilk olacak şekilde olmuş ve bir futbolcuya karşılık bir spor sahası takas edilmişti. Garibaldi Kulübü’nün üst üste almış olduğu başarısız sonuçlar İzmir’deki İtalyan Konsolosu’nu çok kızdırmıştı ve buna bir çare arayan İtalyanlar sorunu, antrenmansızlık ve çalışma sahalарının olmamasına bağlamıştı. Sahanın temin edilmesi için İzmir Valisi Kazım Dirik nezdinde girişimlerde bulunan İtalyan Konsolosu, bugün Atatürk Spor Kompleksinin bulunduğu alanın kulübe tahsisini istedi. Görüşmeyi ve sonrasını olayın baş aktörü olan Altaylı Dominik şu şekilde anlatmaktadır:

“Konsolos bu teklifi yaptığı zaman Halk Partisi Müfettişi Hacim Muhittin Bey’de yanında bulunuyormuş... Biz demiş o sahayı size bir şartla veririz. Konsolos ne şartla olduğunu sorunca sizde Dominik’i bize verirsiniz. Bizim konsolos bu şarta o zaman çaresiz evvela bir düşünelim diye cevap vermiş.

⁸² Demokrat İzmir, 13 Ocak 1968.

⁸³ Yaşar Ürük, İzmir’i İzmir Yapan Adlar (İzmir Kent Sözlüğü), İBB Kültür Yay., İzmir 2008, s.29.

⁸⁴ Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c.6, s.?.

⁸⁵ Sungur, A.g.e., s.17.

Oradan çıkıp kulübe geldi. Valiye gittiğini ve niçin gittiğini bildiğimiz için kendisini zaten sabırsızlıkla beklemekte bulunan bizlere durumu anlattı. Gerçi bazı genç ve heyecanlı arkadaşlar “Dominik dört sahaya bedeldir vermeyiz” diye hemen parlayıp ayaklanıvermişlerdi. Ama ben kararımı vermiştim. Hacim Muhittin Bey’in benim için pek kıymetli bir kompliman teşkil eden isteğini yerine getirecektim. Zira mesela Altay Kulübü’ne daha o zamandan candan bir sempatim vardı. Oyuncularından çoğu candan dostlarımdı. Ben onların arasına katılmakla ne kaybederim. O heyecanlı gençler toplantısında hiç bir şey konuşmadım ama sonradan gidip konsolosa durumu ve kararımı anlattım. Bu kararım içten, halden ve laftan anlayın bir insan olan konsolosumuza fevkalade bir fedakârlık etmişim gibi beni alnımdan öptü. Pek garip bir sahneydi bu. Adamcağızın gözleri ağlıyor, fakat ağzı kulaklarına kadar gülüyordu. Kim bilir demek ki gözleri insan ve ağzı politikacı idi. Ve işte böylece ben resmen Altaylı oldum; saha da Garibaldi’nin oldu.”⁸⁶

Garibaldi Kulübü’nün sahasına kavuşması karşılığı Dominik de Altay forması giymiştir. Uzun yıllar Altay’a hizmet eden Dominik, Altay’ın sembol isimlerinden birisi olmuştur.

İzmir’deki bir diğer futbol sahası da; bugünkü İzmirspor tesislerinin bulunduğu yer olan, XX. yy başlarındaki adıyla Talebe Çayırı’dır. Bahçelievler semtinde, zamanın Hatay Caddesi üzerinde 185 numara adresindeki bu küçük sahanın bulunduğu yerde daha önce kiremit ocakları bulunduğundan buraya Kârhane Çayırı, Katipoğlu Çayırı, daha sonraları da Talebe Çayırı denmiştir⁸⁷. Cumhuriyet sonrası şehrin hızla yapılanması sırasında, bir bölümü de sığınak olarak kullanılan çukurlarında bulunduğu bu alanın kime ait olduğu bilinmediğinden, 1932 yılında İzmir Belediyesi arsa sahibini arar ve kimse çıkmayınca da bu alanın spor sahası olarak düzenlenmesi karar verilir⁸⁸. Buna karşın, yapmış olduğumuz araştırmalar, Katipoğlu Çayırı’nın 1915 yılı başlarında “Altay Çayırı” olarak adlandırıldığını göstermektedir. Dönemin İzmir Valisi Rahmi

⁸⁶ Demokrat İzmir, 12-13 Ocak 1968.

⁸⁷ Ürük, A.g.e., s.143.

⁸⁸ Ürük, A.g.e., s.143.

Bey, bu arsayı Altay Kulübü'nün kullanımına tahsis etmiş ve Altaylılar da burayı güzel bir idman sahasına dönüştürerek ilk kez bir spor sahasına sahip olmuşlardır⁸⁹.

Bu sahaların dışında Namazgâh semtinde Agora'nın bulunduğu yerde Kocabahçe sahası, Karşıyaka Tren İstasyonu yakınındaki Omiros Tarlası, yine Karşıyaka'daki Karavokiri sahası ile Osman Paşa Çayırı, Kızılçullu'daki Amerikan Koleji sahası, Bornova sahası ve Kemer Tren İstasyonu civarındaki Kanlıçeşme mevkiindeki futbol sahaları bilinen diğer futbol ve antrenman sahalarıdır⁹⁰.

Altay, kuruluşundan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar geçen sürede maçlarının birçoğunu Punta Sahasında ve Altay Çayırı'nda oynamıştı. Yunan işgalinden sonraki süreçte dağılan kulüp üyeleri, İdman Yurdu adı altında faaliyet gösterirken maçlarını yine Panionis Stadında oynamak durumundaydılar. Fakat düşman kuvvetlerinin İzmir'i terk etmesi ve ardından yaşanan süreçte Rumların önemli bir kısmının şehri terk etmesi sonrası, İzmir'deki spor sahaları tamamıyla Türklere açılmış oldu. Türk sporcular daha önce misafir gibi çıktıkları Panionis Stadı'nda artık ev sahibiydiler. İleride Altay'la özdeşleşecek olan bu stadın ismi, 1923 yılında Veremle Mücadele Cemiyeti Stadı olarak değiştirildi⁹¹ ve daha sonra Alsancak semtinde bulunmasından dolayı İzmir Alsancak Stadyumu adı altında İzmir sporuna hizmet etti ve hala da etmektedir.

İzmir takımlarının ortaklaşa kullandığı bu statta birçok ünlü futbolcu top koşturdu. Türkiye Futbol Federasyonu verilerine göre 15 bin seyirci⁹² kapasiteli olan

⁸⁹ Ahenk, "İdman Meydanı", 14 Kanun-ı sani 1330, "Altay spor kulübünün Katipoğlu semtinde idman meydanı olmak üzere hazırladığı yerin resmi küşadı bu Cuma günü icra edilecektir. Bu münasebetle yevm-i mezkurde bazı idman müsabakaları icrası mukarrerdir. Altay Kulübü Reisi C.Vasıf Bey resmi küşad ile müsabakalar tertibatı hakkında malumat-ı atiyi veriyor: Vali Beyfendinin arz-ı lütf ve delaleti olarak kulübümüzün taht-ı tasarruf ve iradesine terk ile tarafımızdan tanzim edilen Altay Spor Tarlasının resmi küşadı önümüzdeki Cuma günü hava yağmurlu olmadığı takdirde memleketin erkân-ı muhteremesi huzurunda icra edilecektir. O gün için tertib edilen sürat, tahmil koşuları, uzun sıçrama ve artifayı hoplama müsabakalarına, bisiklet koşusu ve sair oyunlara iştirak etmek isteyen gençler Perşembe günü akşamına kadar hergün Şark Mektebinde kıyamlarını icra etmek için müracaat edebilirler. Duhuliye yoktur. Müsabakalarda ihraz-ı muvaffakiyet eden gence mahsusen imal edilen madalya talik edilecektir." Ahenk, "Futbol Müsabakası", 13 Mart 1331. "Katipoğlunda vaki Altay Çayırı'nda bugün zevaili saat üçte Altay Kulübü ile Karşıyaka Mümarese-i Bedeniye Kulübü arasında bir futbol müsabakası icra olunacağını haber alınmıştır."

⁹⁰ Tazimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, c.6, s.1494.

⁹¹ Spor Âlemi Mecmuası, 24 Temmuz 339, Sayı:104-42, s23.

⁹² <http://www.tff.org/Default.aspx?pageID=394&stadID=111> (Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2010).

Alsancak Stadyumu'ndaki ilk gece maçı da, 5 Eylül 1967'de Altınordu ve Göztepe takımları arasındaki TSYD Kupası finalinde oynanmıştır⁹³. Bugün Alsancak Stadı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait olup, belirli bir kira bedeli karşılığında Altay'ın kullanımındadır. Stadın kullanımı yalnızca Altay'a ait olmayıp, İzmir'deki diğer kulüpler de maçlarını bu sahada oynayabilmektedir.

Altay Spor Kulübü'nün kuruluş ve gelişme döneminde kendisine mahsus bir binası mevcut değildi. İlk kurulduğu günlerde Şark İdadisi'nde kendilerine tahsis edilen bir odada toplanan gençler, daha sonra Türk Ocağı binasında bir odaya sahip olmuşlardı. Her geçen gün büyüyen ve gelişen Altay Kulübü için Birinci Kordon'daki Türk Ocağı binası yetersiz kalmaya başlayınca, 1926 yılı Temmuz ayında Altay Yönetim Kurulu bu duruma son vermek üzere bir adım attı ve kulüp, Karantina kısmında Yalı semtinde geniş bahçesi olan, denize yakın bir binaya taşındı⁹⁴. Bu yeni binanın denize yakın olması Altaylıları deniz sporlarının yapılması yönünde heveslendirmişti. Bahçe de basketbol ve voleybol oynamaya uygun bir şekilde düzenlenerek, sporcuların kullanımına açıldı⁹⁵.

Altay Kulübü'nün sonraki yıllarda edindiği bir diğer önemli yapı da, Altay Lokalidir. Kordon'un Alsancak bölümünde Punta banyoları şeklinde inşa edilmiş bu yapı, Disso banyoları adıyla da anılmıştır. 5 Temmuz 1943 tarihinde burada açılan Altay Lokali zaman içerisinde işletmecisini değiştirdiyse de Kordon dolgu çalışmaları nedeniyle yıkılana kadar bu adla anılmıştır⁹⁶.

Altay Kulübü'nün günümüzde bir spor kompleksi olarak sahip olduğu en önemli tesisi bugün kulübün yönetim merkezi de olan, Gaziemir Vali Kutlu Aktaş Tesisleri'dir. 1993 yılına gelindiğinde Altay'ın henüz modern bir tesisi mevcut değildi. Ender Türk'ün başkanlığı döneminde yapılan girişimler sonucu, Gaziemir'de spor tesisi yapımı için ayrılan araziye Altay talip oldu. 1994'te Mahmut Özgener'in başkanlığı sırasında da gerekli izinler ve protokoller yapılarak, bu arsanın Altay Kulübü'ne tahsis

⁹³ Ürük, A.g.e., s.29.

⁹⁴ Anadolu, 16 Temmuz 1926.

⁹⁵ Anadolu, 16 Temmuz 1926.

⁹⁶ Ürük, A.g.e., s.29.

edilmesi sağlandı⁹⁷. Tesisin temelleri, 26 Ağustos 1995'te dönemin Başbakanı Tansu Çiller tarafından atılmıştır⁹⁸. Temel atma törenine Başbakanın beraberinde Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin, Bayındırlık Bakanı Halil Çulhaoğlu, Sanayi Bakanı Hasan Akyol ve Devlet Bakanı Ali Şevki Erek de katılmıştı. Törende konuşan Başbakan Tansu Çiller, Altay ile ilgili şunları söylemiştir:

“Altay’ın milliyetçilik mantığı ile kurulduğunu çok iyi biliyorum. İlk ismi Ergenekon olacakken, Altay Dağları’ndan gelen Türklerin adı ile yoğrulmuş bir kulüp. Tesislerini açmak bana onur veriyor.”⁹⁹

Hazineye ait olan arazi, önce Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'ne devredildi, oradan da Altay Spor Kulübü'ne 49 yıllığına kiralanmıştı. Başbakan Tansu Çiller tesisin temel atma törenini şereflelendirmekle kalmadı, aynı zamanda inşaatın yapılabilmesi için Altay Kulübü'ne o günün parasıyla 10 milyar lira yardım bulunmuştu¹⁰⁰. Tesisin inşaat çalışmaları ekonomik zorluklar sebebiyle tahmin edilenden çok daha uzun sürdü. Gaziemir tesislerinin yapımı süresince Altay başkanlık koltuğu ve yönetim kurulu beş kez el değiştirdi ve nihayet 18 Aralık 1998 yılında tesisin inşaatı tamamlanarak Başbakan Mesut Yılmaz tarafından açılışı gerçekleştirildi¹⁰¹. Tesisin yapımı aşamasında Altay Kulübü'ne büyük destek sağlamasından dolayı dönemin İzmir Valisi Kutlu Aktaş'ın ismi tesislere verildi. Gaziemir Vali Kutlu Aktaş Tesisleri'nin yapımında Erdoğan Tözge, Mahmut Özgener, Ender Türk, Erdinç Altınyeleklioğlu, Ahmet Taşpınar, Nafiz Zorlu ve tüm Altay camiasının önemli katkıları olmuştur¹⁰². O günün şartlarında toplam 2 milyon dolara mal olan tesisin yapım maliyetinin %20'si İl Özel İdaresi ve Başbakanlık'tan gelen parayla, geri kalan kısmı ise Altay'ın öz kaynakları ve yöneticileri ile üyelerinin yardımlarıyla tamamlanmıştır¹⁰³.

Bugün Altay Spor Kulübü'nün kalbinin attığı yer olan tesis ile hem Altay'a önemli bir değer kazandırılmış oldu, hem de inşa edildiği çevreye de katkılar

⁹⁷ Altay Dergisi, S.1, 1 Eylül 1999, s.4–5.

⁹⁸ Milliyet, 27 Ağustos 1995.

⁹⁹ Milliyet, 27 Ağustos 1995.

¹⁰⁰ Erdoğan Tözge, Özel Görüşme, 27 Ocak 2010.

¹⁰¹ Milliyet, 19 Aralık 1998; Altay Dergisi, S.1, 1 Eylül 1999, s.4–5.

¹⁰² Altay Dergisi, S.1, 1 Eylül 1999, s.4–5.

¹⁰³ Altay Dergisi, S.1, 1 Eylül 1999, s.4–5.

sağlayarak, Altay'ın Gaziemir'den ciddi anlamda taraftar desteği almasına vesile olmuştur. Gaziemir tesislerinin dışında Altay'ın Sarnıç ve Kemalpaşa-Ulucak'da yeni tesisler geliştirme projeleri de günümüzde devam etmektedir.

Gaziemir'deki tesislerin Altay'ın taraftar kitlesini daha da genişlettiğini yukarıda belirtmiştik. Altay taraftarlarının İzmir'de yoğun olarak bulundukları semtlerin başında tabii ki, Alsancak semti gelmektedir. Bundaki en büyük etkenlerin başında yine bir spor tesisinin, Altay Alsancak Stadı'nın burada yer alması etkilidir. 1900'lerin başından bu yana birçok takıma hizmet etmesine rağmen bu saha, Altay ile özdeşleşmiştir. Böyle olunca çevre semtlerde yaşayanlarında Altay'a sempati beslemeleri doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkar. Yine buna benzer bir etkiyi Bornova'da görebiliriz. Bornova'da da Karşıyaka ve Göztepe taraftarları mevcut olmakla beraber, yaptığımız gözlemler Altay taraftarının burada daha yoğun olduğu yönündedir. Bundaki etken de, Ege Üniversitesi Rektörlüğü'nün hemen arka tarafında, Manisa yolu üzerindeki spor sahasının uzun yıllar Altay'ın kullanımında olmasından kaynaklanabilir. Birkaç yıl evveline kadar Altay Kulübü genç oyuncularını, antrenmanlarını bu sahada yapmaktaydılar. İzmir'de Altay'a has, ayrı renkli bir taraftar kitlesi de mevcuttur. Bunlar İzmir'de yaşayan, ataları XIX. yy ortalarında köle olarak Türkiye'ye getirilen zencilerdir. Onların Altay taraftarı olmasındaki etken, Altay'ın efsanevi oyuncularından, Vahap Özaltay'dır. Onun koyu ten rengi, İzmir'deki Afrika kökenli Türk vatandaşlarının Altay'a ayrı bir sevgi ve sempati duymalarında etkindir¹⁰⁴. Ayrıca Çamdibi, Bozyaka ve Eskiizmir de Altay taraftarlarının yoğun olarak bulundukları diğer semtlerdir.

İnsanlar bir spor kulübünü desteklerken bunun altında birçok nedenin var olduğu görülmektedir. Bu etkenlerin oluşmasında kulübün kuruluşu, kurucuları, kuruluş felsefesi, kurulduğu yer ve hatta o kulübü simgeleyen renklerle armaların etkili olduğu bilinmektedir. Bu yalnızca Türkiye'ye has bir durum olmamakla beraber, her ülkenin kendi içtimai şartları bunun alt yapısını hazırlamaktadır.

¹⁰⁴ Günver Güneş, 07.07.2010.

Dünyanın birçok yerinde modern futbolun yayılmasına ön ayak olanlar genellikle İngilizler olmuştur. İngilizler gittikleri her yere futbolu da beraberlerinde götürmüşlerdi. Bu sebeple birçok ülkede kurulan ilk spor kulüpleri, bizde de olduğu gibi, İngilizler tarafından kurulmuştu. Daha sonra kurulan futbol kulüpleri ise bulunulan ülkenin gençlerinin kimliklerini ifade etme aracı olarak karşımıza çıkar. Bu kimlik ifadesi yalnızca milli kimliği vurgulamaz, aynı şekilde siyasi duruşlarını, dini inanışlarını ya da kendilerini ait hissettikleri sosyal tabaka ve benzeri şekillerde görülür. Kimlik ifadesinin bu şekilde sporla vurgulandığı yerler genellikle otoriter bir yönetim tarzının olduğu ya da şiddetin ve çatışmanın hüküm sürdüğü bölgelerdir. İnsanlar daha özgürce hareket etmeye ve konuşmaya başlayınca spor da bu kadar büyük bir öneme sahip olmaktan çıkmıştır¹⁰⁵.

Bunun örneklerini dünyanın farklı bölgelerinde görmek mümkündür. İskoçya'da Glasgow Rangers-Celtics çekişmesinin temelinde Protestan-Katolik çatışması; İspanya'da Real Madrid-Barcelona mücadelesinde merkezi idare ile Katalan bölgesi arasındaki çekişme; Arjantin'de Boca Juniors-River Plate takımlarının çekişmesinde ise sınıfsal farklılıklar karşımıza çıkar. Bunların yanı sıra, Güney Afrika'da siyahlar ve beyazlar arasındaki ırkçılık sorununun futbol sahalarına da yansıdığı, takımları bu şekilde renklerine göre sınıflayan ırkçı bir yapı mevcuttur¹⁰⁶. Yine Rusya'da futbol takımlarının şekillenmesinde ve taraftar profilinin ortaya çıkmasında resmi kurumların etkili olduğu görülür. Dinamo Moskova takımı Rus Gizli Servisi KGB'nin, CSKA Moskova Kızıl Ordu'nun, Torpedo Zil Fabrikası'nın, Lokomotif Moskova ise Demiryollarının takımlarıdır¹⁰⁷. İnsanlarda yukarıda belirtilen siyasi, dini ya da sosyal azınlık gruplardan hangisine kendisini ait hissediyorsa o takımı tutmaktadır. Fakat bugün şunu da belirtmek gerekir ki, gelişen kitle iletişim araçları, barış ortamının sağlanması ve biraz önce belirtildiği üzere özgürlüklerin artmasıyla bu tür anlayışların yavaş yavaş ortadan kalktığını söyleyebiliriz.

Küresel çaptaki taraftarlık bağlamında yukarıda belirtmeye çalıştığımız gelişmeler yaşanmakla beraber Türkiye'deki durumunda dünyadaki gelişmelere

¹⁰⁵ Simon Kuper, Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, Çev: Sinan Gürtuna, İstanbul 2003, s.75.

¹⁰⁶ Bkz: Simon Kuper, A.g.e.

¹⁰⁷ Kuper, A.g.e., s.93-95.

paralellik gösterdiğini söyleyebiliriz. Ülkemize de futbolun ilk kez girmesine diğer yerlerde olduğu gibi İngilizler vesile olmuş, ardından önce Levanten dediğimiz Avrupalı tüccar aileleri arasında, ardından Hristiyan azınlık Rum ve Ermeniler arasında ve son olarak ta Türkler arasında, futbol yayılma göstermiştir.

XX. yy. başlarında devlet idaresi Türklerin elinde olmakla beraber, Türkler sosyo-ekonomik düzey olarak azınlık grupların çok gerisinde bırakılmıştı. Bu durum da Türkler ile diğer azınlık gruplar arasındaki uçurumun gitgide artmasına neden olmuştu. Bunun spor sahalarındaki en belirgin etkisini Türkiye’de futbolun ilk oynandığı yer olan İzmir’de görmek mümkündü. İleride Altay’ı bünyesinden çıkaracak olan bu güzide şehirde Türklerin kendilerini spor sahalarında kanıtlamaları çok uzun zaman almadı. Karşıyaka’nın ardından İzmir’de kurulan ikinci Türk takımı olan Altay, Rum ve Ermeni rakipleri ile İngiliz, İtalyan donanma mürettebatlarıyla yapmış oldukları maçlarda rakiplerine karşı büyük üstünlük göstererek büyük bir taraftar desteğini arkasına almıştı. İlk etapta bu mücadele gayrimüslimlerle Müslümanların futbol sahasındaki mücadelesi şeklinde görülse de, kısa süre içinde bu niteliğinden, Altay içerisindeki Ermeni ve Alman asıllı oyuncuların varlığıyla sıyrılmıştır¹⁰⁸.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında ve Yunan işgali döneminde İzmir Türklüğünün gururu olan Altay, barış zamanı bu misyonunu tamamlayarak, sıradan bir spor kulübü olarak karşımıza çıkar. Savaşın olağanüstü şartlarından çıkıp normalleşen Türkiye’de, Altay da savaş dönemi özelliğinden ayrılarak, olması gerektiği şekilde spor faaliyetleriyle uğraşmaya devam etmiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere, Altay Kulübü sporcuları cumhuriyetin ilk yıllarında İzmir ve çevresine gerçekleştirmiş oldukları seyahatlerle bu coğrafyada kendisine sempati duyan bir kitle yaratmayı başardığını söyleyebiliriz.

Taraftar sayısının belirlenmesinde ve artmasında kuruluş dönemindeki yukarıda bahsettiğimiz özel durumların haricinde, sportif başarı da çok önemlidir. Bugün çoğu zaman taraftarlığın babadan oğla geçtiği bir dönemde, Altay’ın sahip olduğu taraftar

¹⁰⁸ Altay’ın 1915-1916 yıllarındaki kadrolarında Ermeni Apetyan kardeşler ve Alman Schmidt yer almaktaydı. Ayrıca Altay’ın bütün tarihi boyunca birçok yabancı oyuncu kulüpte yer almış, İzmir’de yaşayan birçok gayrimüslim vatandaşımızda kulübe üye olmuş, hatta yöneticilik yapmıştır.

topluluğunun geniş olmasında, İzmir Ligi'nin en fazla şampiyon olan takımı unvanına Altay'a ait olmasının da payının var olduğunu düşünülebilir. Daha yakın dönemlere, 1960 sonrasına bakıldığında Altay'ın Türkiye Birinci Futbol Ligi'nde elde etmiş olduğu dereceler ve bu süreçte Türkiye Kupası'nı kazanan ilk Anadolu takımı olması da Altay'ın taraftar kitlesinin artmasına vesile olmuştur.

Sadece sportif başarılar bir kulübün taraftar kazanmasında etkili değildir. O kulübün tarihi, geleneği ve kültürü de burada anılması gereken etkenlerdendir. Altay, köklü bir geçmişe sahip, geçmişte kendi geleneklerini oluşturmuş ve bugünde bunları korumaya çalışan bir kulüp portresi çizmektedir bizlere. Bu görüntüsü sebebiyle belirli bir kesimin yönettiği ve o kesimin tespit ettiği sınırların dışına çıkamadığı gibi eleştiriler alan Altay'ın bu doğrultuda bir taraftar profiline sahip olduğu da zaman zaman vurgulanmıştır.

Yaptığımız araştırmalar, Altay taraftarını belirli fikirler, sınırlar, siyasi, ekonomik ya da dini herhangi bir grubun içine dâhil etmenin yanlış olacağını göstermektedir. Taraftar kimliği ile ilgili spesifik bir çalışma yapılmamış olmasına rağmen, genel olarak Altay taraftarlığının toplumun her kesimine yayıldığını, zengin-fakir, Müslüman-gayrimüslim, sağcı-solcu, laik-anti laik gibi tabirler veya sınıflandırmalarla Altaylılığın tanımlanamayacağı görülmektedir. Bu da bizce bir bakıma genel Türkiye tablosunun İzmir özelindeki bir örneğidir.

II. BÖLÜM

ALTAY'IN İLK DÖNEM SPOR FAALİYETLERİ

1. Kuruluş Yıllarında Altay

Altay Spor Kulübü kuruluşunu müteakip birçok spor faaliyetinde bulunmuş ve böylelikle İzmir'in sosyal yaşamına farklı bir renk katmıştır. Bir spor kulübünün en çok ihtiyaç duyacağı şeylerin başında idman sahasına sahip olmak gelmektedir. Yeni kurulan Altay Kulübü'ne destek olmak isteyen İzmir Valisi Rahmi Bey'in girişimleriyle Katipoğlu semtinde tahsis edilen bir arsa, 1914 yılının Ocak ayında Altay Kulübü'ne verilmiştir¹⁰⁹. Bu suretle çalışmalarına başlayan Altaylı sporcular arsayı güzel bir futbol sahasına dönüştürdüler. Sahanın açılışı için güzel bir merasim düzenlendiğini o tarihlerde yayınlanan Ahenk Gazetesinden öğreniyoruz:

“Altay Kulübü sporcuları tarafından talim meydanı ittihaz edilmek üzere izhar edilmiş olan mahallin dünkü gün resmi küşadı gayet parlak surette icra olunmuştur. Bu vesile ile birçok mektepliler davet edilmişti. Hatta merasimde bizzat Vali beyefendi vesair bazı erkân-ı hükümette hazır bulunmuşlar spor ve gençlik hakkındaki taltif ve teşviklerini bu münasebetle de ibraz buyurmuşlardır. Yeni meydanda mektepliler arasında latif ve kaideli müsabakalar da icra edilerek Altaycılara karşı samimi arkadaşlık cemileleri gösterilmiştir.”¹¹⁰

Sahanın açılış töreni sonrasında atletizm ve futbol müsabakaları yapılmıştır. Futbol müsabakasında Altay, Şark İdadisi Futbol Takımını 4-0 mağlup etmiştir. Atletizm yarışlarında da şu sonuçlar alınmıştır: Sürat Koşusunda Şark Mektebi'nden Sait Efendi, Sultani'den Celal Efendi ile berabere kalmışlar; tahmil koşusunda Darulmuallim'den Gaffur Efendi birinci; uzun atlama yarışında da Şark Mektebinden Hamdi Efendi beş metre on santimetre (5m.10cm) atlayarak birinci çıkmıştır. Yüksek

¹⁰⁹ Ahenk, 14 Kanun-ı sani 1330.

¹¹⁰ Ahenk, 17 Kanun-ı sani 1330.

atlama kategorisinde Sultani'den Faik Efendi bir metre kırk santimetre ile birinci olmuştur.

Kulüpler arasındaki müsabakalarda da şu sonuçlar alınmıştır: Altay, Midilli ve Karşıyaka kulüpleri arasında yapılan sürat koşusunda Altay Kulübü'nden Süleyman Efendi yüz metreyi on bir saniyede kat ederek birinci olmuştur. Yine bu kulüpler arasındaki tahmil koşusunda bu kez de Midilli Kulübü'nden Osman Efendi birinci gelmiştir. Kulüpler arası uzun atlama müsabakasında Evliyazade Nejad Bey beş metre seksen beş santimetre atlayarak birinci yine Altay'dan Hüsnü ve Süleyman efendiler beş metre seksen santimetre atlayarak ikincilikte berabere kalmışlardır. Yüksek atlama yarışında yine Nejad Bey bir metre altmış santimetre atlayarak birinci ve Hüsnü Efendi bir metre elli altı santimetre sıçrayarak ikinci olmuşlardır. Halat çekme yarışında mekteplerde, Sultani ve Darulmuallimin Mektepleri berabere kalmışlar, kulüp yarışında ise Altay Kulübü ona karşı dokuz kişi ile çıktığı için Şark Mektebi tarafından çekilmiştir. Son olarak bisiklet yarışında Şark Mektebi öğrencilerinden İsmail Efendi birinci çıkmıştır¹¹¹.

Kulübün kuruluşunun ardından sportif faaliyetlerin ardı arkası kesilmedi. Kulüpte öncelik futboldaydı ancak diğer spor türlerinin yapılmadığı söylenemez. O dönemdeki amatör ruhla sporcular tek bir dalla yetinmeyip birkaç spor dalında yer almaktaydılar. Kimi zaman hem futbolcu, hem atlet, hem bisikletçi, hem boksör hem de takım yöneticisi oldukları görülebilir. Profesyonel olarak bir dalda uzmanlaşma o dönemlerde söz konusu değildi.

Altay'ın Rumlarla yaptığı ilk maç Bornova Rum Kulübü ile dir. Bu maça; **Kemal, Talat, Adnan, Refet, Raşit, Hüseyin, Süleyman, Hüsnü, Cemal, Zühtü** kadrosuyla çıkan Altay, oyuna bir kişi eksik başlamıştı. Bornova Rum Kulübü Panionis ve Apollon takımından birkaç oyuncuyu Bornova'da oturuyor gibi göstererek Altay'ın karşısına en güçlü haliyle çıkmıştı. Fakat bu karma takım Altay'ın galibiyetini engelleyemedi ve Altay yüzlerce seyircinin önünde karşılaşmadan 2-0 galip ayrıldı¹¹². Altay'ın kurulduğu yıl içerisinde elde ettiği galibiyetlerden en anlamlılarından biri,

¹¹¹ Ahenk, 18 Kanun-ı sani 1330.

¹¹² Ahenk, 27 Kanun-ı sani 1330.

futbolun mucidi olarak gösterilen İngilizlere karşı kazandığı galibiyettir. Dönemin güçlü takımlarından olan Pakser takımını Altay'ın 4–3 mağlup etmesi İzmir'de büyük yankı uyandırdı. Gazeteler maçı sütunlarına taşıırken, Türklüğün gururunun okşandığı bir kez daha görülür. Köylü Gazetesi haberi okuyucularına şu şekilde duyurur:

“Gençliğimizin Sporda Büyük Bir Muvaffakiyeti

*Dün Punta'da Apollon mevkiinde İzmir'imizde son zamanlarda teşkil edilen Altay Spor Kulübünün birinci futbol takımıyla en kuvvetli İngiliz timinden biri olan **Pakser** Kulübü arasında gayet heyecanlı bir müsabaka yapılmıştır. Türk'ün gücünü yükseltmek duygusuyla yapılan bu çarpışmada gençlerimiz o kadar mahirane hareket ettiler ki, en nihayet muarız kulübün üç golüne karşı dört gol ile parlak bir muvaffakiyet ihraz ettiler. Türk kulübünün kalecisi İbrahim, müdafaacıları Kenan, Refet, akıncıları da Süleyman Hüsnü, Mazlum, Nejad, Talat Beyler idi. Oyunu idare eden hakem kulübün azasından Ali Rıza Bey'di.*

Hepsi de vazifelerinde o kadar muvafık oldular ki, kendilerini bütün kuvvetimizle takdir etmeyi bir vazife sayarız. İngilizleri kendi icad ettikleri bir oyunda mağlup eden bu Türk gençlerinin teşkil ettikleri Altay kulübüyle İzmir'imiz cidden iftihar etmelidir. Bu gençleri tebrik ve takdir ederken yakında daha büyük muvaffakiyetler göstermelerini temenni ederiz¹¹³.”

Bu galibiyetin ardından Amerikan Mektebi ile karşılaşan Altay, bu mücadeleden 3–0 gibi net bir sonuçla ayrılır. O günkü kadroda; kalede Kemal, savunmada Kenan, Adnan, orta saha da Kemal, Raşit, Refet ve ileride Süleyman, Hüsnü, Mazlum, Nejat ve Talat Beyler vardı¹¹⁴. Uzun zamandır Türk halkının hasretini çektiği ve artık sahalarda fırtına gibi esen bir futbol takımı meydana getirilmişti. Altay'ın elde ettiği başarılar İzmir'in dört bir yanında duyuluyor ve her geçen gün Altay'ın şanı yayılıyordu. 4

¹¹³ Köylü, 9 Teşrin-i sani 1330.

¹¹⁴ Köylü, 16 Teşrin-i sani 1330.

Aralık 1914 günü Altay'ın bu seferki rakibi güçlü Panionis idi. Bu tecrübeli takım karşısında başarılı bir oyun sergileyen Altay takımı karşılaşmadan 1-1'lik sonuçla ayrılmıştır¹¹⁵. Kurulalı henüz birkaç ay olan Altay Kulübünün 15 yıllık Panionis'le berabere kalması Türklerde sevinç, Rumlarda hüznü yaratmıştı. Bu maçtan hemen üç gün sonra 7 Aralık'ta Altay'ın rakibi Karşıyaka Rum Takımı idi. Altay bu maçtan da 5-0 gibi farklı bir skorla ayrılınca Türk basınında geniş yer buldu. Aşağıda o günün duygu ve düşüncelerinin daha iyi anlaşılabilmesi için Anadolu ve Köylü gazetelerinde maçın yankılarının nasıl olduğunu aynen aktarıyoruz:

“Gençlerimiz Kazandılar

Geçen Pazar günü Karşıyaka da Futbol Rum Kulübü ile İzmirimizin yüzünü ağartan ve Türk gücünü şimdiye kadar yükseltmeğe muvaffak olan Altay Kulübü arasında bir yarış yapılmıştır. Şimdiye kadar yenilmeyen bu yılmaz kulübün bu parlak muvaffakiyeti kalplerimizi sevinçlerle doldurdu. Yüzlerce seyirci karşısında büyük bir heyecanla devam eden oyun neticesinde Rum Kulübünün daha parlak muvaffakiyetlere de nail olacağına tamamıyla kaniyiz. İzmir de bu suretle hakiki bir varlık göstermeye muvafık olan Altaylıları bütün ruhumuzla kutlular ve takdirleriz. Şimdiye kadar sair milletler tarafından spor hususunda daima ihmal edilen Türklüğün gücünü bu kadar parlak muvaffakiyetlerle âleme isbat eden Altay Kulübü ile cidden iftihar edebiliriz.¹¹⁶”

Futbol Eğlenceleri

Evvelki Pazar günü Karşıyaka'da Rum Kulübü ile Altay Kulübü arasında bir futbol müsabakası icra edilmiştir. Altay oyuncularını tam olmadıkları halde yine muvafık olmuşlardır. Şimdiye kadar hiç sırtı yere gelmeyen bu kulübün kıymetli gençlerine biz medyun-u şükranız. Hakiki bir mevcudiyet-i milliye ibrazına muvafık olan bu gençlerimizin daima muvafık olmalarını temenni ediyoruz. Altay'ın evvelki günkü muvaffakiyeti şayan-ı takdir bir

¹¹⁵ Anadolu, 5 Kanun-ı evvel 1330.

¹¹⁶ Köylü, 9 Kanun-ı evvel 1330.

mahiyette olduğundan ne kadar iftihar etsek az görüyoruz. Hiçe karşı beş gol yapmağa muvafık olan gençlerimizi bütün kuvvet-i kalbimizle alkışlarız.¹¹⁷”

Altay futbol takımı kurulduktan sonra yaptığı ilk dokuz maçta mağlubiyet yüzü görmemiş, onuncu maçında 26 Kanun-u evvel 1330 (1914) da Panionis takımına mağlup olmuştur. Ahenk Gazetesi o gün mağlubiyeti aşağıdaki satırlarla okuyucularına duyurmuştur:

“Evvelki gün Panionis’te, Panionis Kulübünün birinci takımı ile Altay Kulübü’nün birinci takımı arasında bir müsabaka yapılmıştır. Evvelki hafta bu kulüple Altaylılar baş başa kaldıkları halde bu defa mağlup olmuşlardır. Çünkü Altay takımının kaptanı olan Mazlum Bey bir mazeret üzerine bu oyuna iştirak edemediği gibi oyunculardan Kemal Bey de mazeretine binaen bulunamamıştır. Bu itibarla hücum ve müdafaa hatları arasındaki ahenk ihlal edildiğinden neticede mağlubiyet Altaycılara tevcih eylemiştir. Mamafiş yakında tam takımlarla bu iki kulüp arasında tekrar müsabaka icra edileceği müstahberdir. Şunu da ilaveten beyan ederiz ki, Altay kulübü şimdiye kadar yaptığı sekiz-on müsabaka da hep galip gelmiş ve ilk mağlubiyeti bu defaki olmuştur.¹¹⁸”

Altay’ın özellikle Rum takımlarıyla yapmış olduğu maçlar Birinci Dünya Savaşı’nın atmosferi içinde her zamankinden daha büyük önem arz etmeye başlamıştı. Yabancı takımlarla yapılan maçlar milli duyguların had safhaya ulaşmasına sebep olmaktaydı. Bunu maçın ertesi günü, bazen de maçtan iki gün sonra çıkan gazete haberlerinde görmek mümkündür. Örneğin; Altay’ın Amerikan Mektebi takımını 2–0 yendiği maçın ardından Ahenk Gazetesi sonucu şu şekilde duyurur:

¹¹⁷ Anadolu, 9 Kanun-ı evvel 1330.

¹¹⁸ Ahenk, 28 Kanun-ı evvel 1330.

“Şimdiye kadar Türklüğün şeref ve milliyesini daima yükselten Altaycılar bu defa da sıfıra karşı iki gol ile kati bir galibiyet eylemiştir.”¹¹⁹”

27 Eylül 1914 tarihinde, Türk Ocağı ve Altay Kulübü Reisi olan Vasıf Çınar’ın, Ocak bünyesinde yeni bir spor kulübü kurduğu ve bu kulübe İzmir Türk Ocağı Spor Kulübü adı verildiğini öğreniyoruz¹²⁰. Fakat ileriki günlerde bu takımla ilgili herhangi bir bilgiye hiçbir yerde rastlamadığımızı da belirtmemiz gerek. 1914 yılının Kasım ayına gelindiğinde Altay Kulübü’nün gitgide büyüdüğü ve bugünkü manada bir alt yapı yatırımı olarak da nitelendirebileceğimiz Altay İkinci Takımı’nın kurulduğu haberini basından öğreniyoruz¹²¹. Fakat bu bilgiye rağmen Köylü Gazetesi 19 Ocak 1914 tarihinde Altay İkinci Takımının Ermeni Vartanyan takımı ile bir maç yaptığını ve sahadan 1-1’lik beraberlikle ayrıldığını görmekteyiz¹²². İleriki yıllarda Altay’ın genç takım örgütlenmeleri daha da genişleyerek, B takımı, Altay Üçüncü ve Dördüncü Takımı şeklinde geliştiği görülür. Altay’ın 1930’lardaki kadrosunda yer alan Enver Aslanalp’ten (D.1917) aktarılan bilgilere göre; Altay’ın o dönemlerde A takım haricinde on iki mahalli takımının olduğunu öğreniyoruz¹²³. Altay’ın başarısında bu örgütlenme şeklinin de önemi büyüktür. Sporda yapılabilecek en iyi yatırımın alt yapı yatırımları olduğu bugün de aşikârdır. Altay Kulübü altyapıya verdiği önem sayesinde, İzmir’in ve Türkiye’nin en değerli futbolcularını yetiştirme şerefine erişmiş ve büyük başarılarla imza atmıştır.

İzmir Valisi Rahmi Bey, kulübün kuruluşunda verdiği desteği sonraki günlerde de sürdürmüştür. Vali Rahmi Bey 1914’ün Aralık ayında Altay Kulübü’ne 20 Liralık bir yardımda bulunur. Bu yardıma teşekkür eden Altay İdman Kulübü Reisi Vasıf Bey de, teşekküründe; Vali’nin bu yardımının kulübü çok sevindirdiğini, kulüp gençliğini daha büyük başarılar için teşvik ettiğini ve Vali’nin lütuflarına layık olacaklarını belirtir¹²⁴.

¹¹⁹ Ahenk, 30 Kanun-ı sani 1330.

¹²⁰ Ahenk, 27 Eylül 1330.

¹²¹ Ahenk, 21 Teşrin-i sani 1330.

¹²² Köylü, 19 Kanun-ı sani 1330.

¹²³ *Altay Dergisi*, Haziran-Temmuz 2007, Sayı:8.

¹²⁴ Ahenk, 30 Kanun-ı evvel 1330.

Resim 11: Altay Üçüncü Takımı

1915 yılında Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı içinde olması, İzmir'deki Türk ve gayrimüslim takımlarının futbol maçları yapmalarına ve hatta bir şampiyona kurmalarına engel olamamıştı. Spor faaliyetlerini sürdüren Türk gençliğinin kendi aralarında maçlar yaptıklarını yine dönemin basınından öğreniyoruz. 12 Şubat 1915'te Karşıyaka ve Altay muhtelit (karma) takımlarının Punta'daki idman sahasında İzmir'in en güçlü okul takımlarından olan İzmir Sultanisi ile yaptıkları maç berabere sonuçlanmıştır¹²⁵. Mart'ın 13'ünde "*Altay Çayırı*" olarak adlandırılan Katipoğlu semtindeki sahada Altay ve Karşıyaka Mümarese-i Bedeniye Kulüplerinin karşılaştığı bilinmekle beraber, basında maç sonucu ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır¹²⁶.

Yukarıdaki satırlarda İzmir Valisi Rahmi Bey'in spora ve sporculara vermiş olduğu desteklerden bahsetmiştik. Vali Rahmi Bey görev süresinin sonuna kadar bu desteklerine devam etmiştir ve Türk kulüplerini her zaman teşvik etmiştir. Bu davranışlarına en iyi örnek 1915 yılı içersinden düzenlenen lig usulü müsabakalara ön ayak olmasıdır. Vali Bey'in emri üzerine düzenlenen lig maçlarının ödülü de, üzerinde Vali Rahmi Bey'in imzası bulunan kıymetli bir vazoydu. Düzenlenen turnuvaya Altay,

¹²⁵ Ahenk, 14 Şubat 1331.

¹²⁶ Ahenk, 13 Mart 1331.

Karşıyaka, Midilli ve Trablusgarp takımları katılmıştır. Turnuvanın genel kuralları şu şekildedir: Maçlar saat 3'te başlayacak, maçları hakem sıfatıyla Altay Kulübü Reisi Vasıf Bey idare edecek, kulüpler ikişer defa karşılaşacak ve galip gelene iki puan, beraberliğe de birer puan verilecektir. En fazla puanı toplayan takım turnuvanın ödülü olan değerli vazoyu kazanacaktır. Bir ay sürecek olan turnuvanın takvimi de belirlenmiş ve ilk maçlar 25 Mart 1915 günü oynanmıştır¹²⁷.

Altay Kulübü Başkanı Vasıf Bey, kulüp namına böyle bir turnuva düzenlenmesine vesile olan ve kakılarını esirgemeyen Vali Rahmi Bey'e teşekkürlerini şu şekilde sunmuştur:

“TEŞEKKÜR

Büyük Valimiz Rahmi Beyefendi spor kulüpleri arasında birinci çıkacak olana ihda edilmek üzere kıymettar imzalarıyla müveşşeh ve müzeyyen (süslenmiş) bir vazo lütuf buyurmuşlardır. Bu ulvi asar-ı teşviklerinden dolayı kendilerine bütün şükran-ı kalbimizle arz-ı müntedar eyleriz.

Altay Kulübü Reisi Vasıf C.¹²⁸”

17 Nisan 1915'te sona eren, İzmir'deki Türk takımları arasında ilk defa bu şekilde organize bir halde düzenlenen turnuvanın galibi namaglûp olarak Altay Spor Kulübü olmuştur. Maçların sonuçları şu şekildedir:

- Altay – Midilli (Altay galip fakat skor belirtilmemiş)
- Karşıyaka – Trablusgarp (Karşıyaka galip fakat skor belirtilmemiş)
- Altay 4-1 Trablusgarp
- Karşıyaka 1-1 Midilli
- Midilli – Trablus (Midilli galip fakat skor belirtilmemiş)
- Altay 3-1 Karşıyaka
- Trablusgarp 0-1 Midilli

¹²⁷ Ahenk, 27 Mart 1331.

¹²⁸ Ahenk, 27 Mart 1331.

- Altay 4-0 Trablusgarp
- Altay – Midilli (Altay galip fakat skor belirtilmemiş)
- Karşıyaka – Trablusgarp (Karşıyaka galip fakat skor belirtilmemiş)
- Altay 1-1 Karşıyaka

Altay oynadığı maçlarda beş galibiyet bir beraberlik alarak on bir puanla şampiyon oldu ve ikinci kupasını böylelikle müzesine götürdü. Daha önce Altay'ın yabancı takımlar arasında yapılan maçlarda en iyi sonucu alan Ermeni takımı ile yaptıkları maçtan sonra da yine bir kupa kazandığını biliyoruz. Fakat bu maçla ilgili herhangi bir gazete haberine rastlayamadık. Esen Kaftan bu takımın adını Armenion olarak belirtse de, Vasıf Bey turnuva sonrası gazetelere gönderdiği teşekkür yazısında bu takımın adını **Kurşuni (Korasoni) Kulübü** olarak belirtir. Altay Kulübü kazandığı bu iki kupayı da bir süre Milli Kütüphane salonunda sergiler. Vasıf Bey teşekkür yazısında şunları belirtir:

*“Vali Rahmi Beyefendi hazretlerinin imzaları ile tevşih ederek ortaya koyduğu vazo için birçok aydan beri yapılmakta olan futbol birliği müsabakaları nihayet kulübümüzün muvaffakiyetiyle neticelenmiştir. Evvelsi Cuma günü Midilli ile Karşıyaka arasında son bir müsabaka icra edilecekti. Lakin Midilli Kulübü ligden daha önce çekildiği bahanesiyle oyuna iştirak etmediği için nizamname mucibince iki numara gaip eylemiştir. Bu suretle şimdiye kadar Altay on bir, Karşıyaka sekiz ve Midilli beş numara kazanmış oluyorlar. Tam numaranın on iki olduğuna nazaran Altay vazoyu kazanmış ve İzmir'in Türk şampiyonu olmuştur. Mamefih Midilli kulübünün nizamnamenin muhalefetine rağmen ligden çekildikleri farz edilse bile yine Altay yedi, Karşıyaka beş numaraya malik olmuş olurlar ki, netice aynıdır. Kulübümüz gelecek senede hayatını aynı muvaffakiyetlerle **tenvic** edeceğine kanidir. Gerek bu kupayı gerekse Kurşuni Kulübü'nün Ermeni birinci takımına karşı kazanılan galibiyetin nişane-i iftiharî olmak üzere ihade edilen*

diğer kupayı Milli Kütüphanenin salonunda camekan içerisinde vazh edip, herkesin inzar-ı temaşasına arz edeceğiz. Bu sene İzmir de muntazam bir idman hayatının inkişafını temin edebildiğimizden dolayı ne kadar mesud müftehir isek gençlerimizin gösterdikleri gayret ve hevesten dolayı da o kadar memnun ve müteşekkiriz.”

Altay Kulübü Reisi Vasıf C.¹²⁹

Vali Rahmi Bey’in çabaları spor sahasında meyvelerini verirken, bunda en büyük görev Altay Spor Kulübü’ne düşüyordu. Altay Kulübü yeni kurulmasına rağmen uzun yıllardır var olan yabancı spor kulüplerine kısa zaman da yetişmiş ve onları spor sahasında geçmiştir. Altay’ın Panionis, Amerikan Mektebi, Pakser, Ermeni Takımı ve Karşıyaka Rum takımına karşı kazanmış olduğu maçlar savaş içerisindeki İzmir Türklüğü’nün moralini yükseltmesi ve Türk’ün spor sahasında da başarılı olabileceğini gayrimüslimlere göstermesi bakımından çok önemlidir. Kuruluş yıllarında Altay Spor Kulübü kadrosunda şu oyuncular yer almaktaydı:

Kaleciler: Kemal, İbrahim ve Fethi

Savunmacılar (Bekler): Adnan, Kenan, Zühtü, Hüseyin, Refet

Ortasaha (Haflar): Hüseyin, Raşit, Şimendiferci Rıfat, Ali Rıza, Hakkı

Hücum Oyuncuları (Forlar): Süleyman, Kemal, Nejat Evliyazade, Hüsnü, Zühtü, Asım, Mehmet, Eşref, Sedat, Rıfat, Talat, Tayyareci Mazlum

Yukarıda parantez içerisinde yer alan terimler o yıllarda kullanılan futbol terimleridir. Yine dönemin basınında bugün kullandığımız; takım kelimesi yerine tim, devre arası yerine haftaym terimleri dikkati çeker. Görüldüğü üzere ileri hattında oynayan oyuncu sayısı diğer bölümlere göre daha fazladır. Dönemin futbol anlayışı gereği saha dizilişi genellikle; iki savunma, üç orta saha ve beş hücumcudan ibarettir.

¹²⁹ Ahenk, 3 Mayıs 1331.

2. Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Altay

Birinci Dünya Savaşı'nın etkisini ve şiddetini her geçen gün arttırdığı bir ortamda spor faaliyetlerine devam etmek diğer takımlar için olduğu kadar Altay Kulübü için de zordu. İçinde bulunulan seferberlik hali sebebiyle gençlerin büyük bir kısmı silahaltına alınmıştı. Son olarak 1916 yılında İzmir'deki Rum, Ermeni ve diğer yabancı kulüpler arasında yapılan lig usulü müsabakalarda yine Altay'ın şampiyon olduğu bilinmektedir. Altay'ın o yılki kadrosu da şu şekildedir: **B. Apedyan - Çakır Kemal - K. Apedyan - Zara - Hüsnü Uğural - Muammer -Nejat Evliyazade - Shmidt - İsmail - Zakaryan - Çakır İsmail**¹³⁰. Dönemin futbolcularından ve aynı zamanda Altay'ın kaptanlarından Rifat İyison (Şimendiferci), Alman küçük zabiti Karl Ştayninger ve İzmir'in meşhur ikizleri Apedyan biraderlerin takıma katılmasıyla Altay'ın çok daha kuvvetli bir takım halini aldığını ve İzmir'deki bütün takımları yendiklerini belirtmiştir¹³¹.

Altay Kulübü'nün kuruluşunda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin etkisi ve milliyetçi fikirlerin yoğunluğundan önceki bölümde bahsetmiştik. Altay Kulübü bu özelliklere sahip olmasının yanı sıra sinesinde barındırdığı fikri yapı asla diğer milletleri dışlayan ya da onları yok sayan bir anlayış olmamış, sadece vatanperverane duygularla hareket etmişlerdir. Yukarıda Altay'ın 1916 yılındaki kadrosuna bakıldığında takımında Apedyan, Zakaryan ve Shmidt gibi Türk olmayan futbolcuların varlığı dikkati çeker. Çünkü o dönemde var olan diğer spor kulüplerinin durumları göz önüne alınacak olursa, genellikle homojen bir yapıda oldukları ve hepsinin aynı millet ya da cemaatten oldukları görülür. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1915 yılında gerçekleşen Ermeni olaylarından sorumlu tutulduğu bir dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından desteklenen bir kulüpte Ermeni asıllı sporcuların var olması bir tezat teşkil ediyor gibi gözükebilir. Ancak, bir soykırım ya da iki halk arasında kati bir düşmanlık söz konusu olsaydı her halde bu sporcular Altay kulübünde yer alamazdı diye düşünüyoruz. Bugün hala tartışılmakta olan sözde soykırım iddialarına herhalde Altay'ın yukarıda göstermiş

¹³⁰ Ç.Esen Kaftan, A.g.e., s.54.

¹³¹ Oral, A.g.e., s.77-81.

olduğumuz 1916 yılındaki kadrosu en güzel cevabı vermektedir¹³². Eğer bu iddialar gerçek olsa idi, Altay gibi bir kulüpte Ermeni sporcuların var olması bizce mümkün olamazdı. İttihat Terakki Fırkası ile bu kadar yakın ilişkileri bulunan ve o dönemde İzmir Türk gençliğinin kimliğini ifade etmesine ve sesini duyurmasına vesile olan bir spor kulübünde Ermeni sporcuların yer alması Türkler ve Ermeniler arasındaki ilişkilere güzel bir örnek teşkil eder.

Resim 12: Yerde Oturanlardan topu (topun üzerinde Altay 1332-3 yazmaktadır) elinde tutan Nejat Evliyazade, onun solunda Mıgırdic, sağında Şint, Onun yanında Mehmet; ayakta ortada Kemal, onun önünde Hüseyin, onun sağında Muammer

Altay'ın efsanevi oyuncularından ve kurucularından Talat Erboy'a göre; I. Dünya Savaşı sırasında en iyi Türk futbolcuları Hüsnü, Mazlum ve Nejat'tı. Erboy, bu oyuncuların meziyetlerini sayarken, Hüsnü'nün çalımlarını ön plana çıkardığını, ardı ardına birkaç kişiyi kendine has çalımlarıyla geçtiğini söylüyordu:

¹³² Bu fikrin oluşmasında Yrd. Doç. Dr. Günver Güneş'in 10-12 Aralık 2009 tarihlerinde düzenlenen "İzmir Araştırmaları Kongresi"nde sunmuş olduğu bildiriden sözlü olarak yararlanılmıştır. Bildiriler henüz yayımlanmadığı için bu şekilde belirtmek durumunda kalınmıştır.

“Nejat fazla kıvrak sayılmazdı, ama şutları sıkıydı, topa ağacı yerinden sökecekmiş gibi vururdu. Mazlum İzmir’in en komple futbolcularındandı, üstelik oldukça beleşçiydi; çok iyi koşardı, kıvraklığı ve çalımları gayet yerindeydi, hatta İzmirli Rumlar ve İngilizler turneye çıktıklarında yanlarına Mazlum’u da takviye olarak alırlardı; Mazlum aynı zamanda iyi bir atlet ve 100 metre koşucusuydu¹³³.”

Altaylı sporcular sporu sadece sahada sevdirmekle kalmamışlar, sporu ve kurallarını da halka anlatmakla uğraşmışlardır. Daha önce Altay’ın Türk Ocağı ile olan işbirliğinden, Ocak çatısı altında gelişip büyüdüğünden bahsetmiştik. Türk Ocakları bir fikir ve eğitim yuvası olduğunu bu dönemde de göstermiş ve düzenlediği konferanslarla halkı aydınlatmayı kendisine görev bilmiştir. İşte bu faaliyetlerden birinde Altaylı Baha Esat Tekand’ı görüyoruz. Baha Bey 19 Mart 1919 günü “Spor ve İzcilik” konulu bir konferans vererek, spor sevgisinin yalnızca yeşil sahalarda olmadığını, eğitici yönünü de göstermiştir.

3. İşgal Yıllarında Altay

Mütareke devrinde Altay’ın faaliyetlerinin azalmağa başladığı ve durma noktasına geldiğini görüyoruz¹³⁴. Altaylı sporcuların önemli bir kısmı dağılmıştı. Özellikle İzmir’in kara günü olan 15 Mayıs 1919 sabahı Yunan birliklerinin İzmir’i işgal etmeleri Altay’ın işlerini oldukça zorlaştıracaktır. Tabi ki, bunda en büyük etken Altay Spor Kulübü’nün vatanperver yönetici ve sporcularının takınmış oldukları tavidir. İşgal üzerine Altay’ın kurucuları Mustafa Necati Bey ve Vasıf Çınar Beyler Balıkesir’e geçip buradaki Redd-i İlhak Cemiyeti’ne girerek, işgale karşı halkı örgütlemeye çalışmışlardır. Bu doğrultuda 16 Kasım 1919’da “İzmir’e Doğru Gazetesi”ni çıkaran Mustafa Necati ve Vasıf Çınar, yazdıkları makalelerle halkı milli mücadeleye çağırmışlardır. Mustafa Necati’nin Balıkesir’deki en ilginç faaliyetlerinden birisi de yine spor sahasında olmuş, burada 19 Aralık 1919’da Balıkesir İdman

¹³³ Oral, A.g.e., s.77-81.

¹³⁴ Ahenk, 19 Mart 1335.

Yurdu'nu kurarak teşkilatçı özelliğini bir kez daha göstermiştir¹³⁵. Yaşanan onca hengâme arasında bu tür bir girişimde bulunuluyor olması kesinlikle kayda değerdir.

Mütareke döneminde İzmir Limanı'na demirlemiş olan İngiliz, İtalyan, Fransız, hatta Amerikan savaş gemilerinin personelleri zaman zaman gemilerini terk ederek şehre gelirler, uygun mahallerde antrenman ve maçlar yaparlardı. İşgalci güçlerin mürettebatlarına karşı Türklerin oynamış oldukları maçlar oldukça heyecanlı ve çekişmeli geçerdi. Savaştan yenilgiyle çıkan Türkler bu maçlarda canla başla mücadele ederek sanki savaşın rövanşı alırcasına yeşil sahalarda savaşıyorlardı. O günleri yaşayan ve hatıralarını kaleme alan Naci Gündem maçlarda yaşanan heyecanı ve Alsancak sahasının o günkü koşullarını şu şekilde betimler:

“ İzmir körfezi işgalden evvel başlayıp istirdat günlerine kadar İtilaf devletlerine ait deniz kuvvetleriyle dolup boşalıyordu. İrili ufaklı 30 ile 50 parça arasında değişen bu daimi kadronun ekseriyetini İngiliz, Fransız, İtalyan gemileri teşkil ediyordu. Sonradan Amerikalılar da bir iki küçük parçayla iştirak etmişlerse de bu devamlı olmamıştır. Uzun seneler limanda demirli bulunan bu zırhlı ve torpidolar mürettebatı bilindiği gibi sportif hareketlere ve bilhassa futbola düşkün olduklarından ikide bir gemiden çıkarlar ve muhtelif sahalarda egzersiz yaparlardı. Şimdiki Alsancak stadyumuyla halk sahasında yerli Rum ve İtalyan takımlarıyla maçlar tertip ederlerken arada bir Türklerle de oynamayı arzu ederlerdi. Yalnız o azgınlık senelerinde tabii aşağılara yani Alsancak taraflarına inemeyen bizler Karafatma Dağı'nın mütevazı düzlüğünde ki vaktiyle kiremit ocakları bulunduğu için karhane, sonradan talebe çayırı ve şimdi de İzmirspor sahası diye anılan bu yerde maçlarımızı tertiplerdik. O zaman etrafı duvarla çevrilmiş ve temiz bir tesviye görmüş toprak saha nerde? Hele oturma yerleri açıkta duran iki kale direğinden ve nizami çizgilerden başka bir şey yoktu. Gelip geçenlerde Allah rızası için göze batan taşları toplayıp temizlemekteydiler. İşte bu şartlar altında gelen halk maçları çizginin

¹³⁵ Eski, A.g.e, s.18.

dışında seyreder ve arada bir oyuncuların ayağından kaçan topları toplamak suretiyle yardımda bulunurdu.¹³⁶”

Resim 13: Alsancak Stadı’ndan Bir Manzara

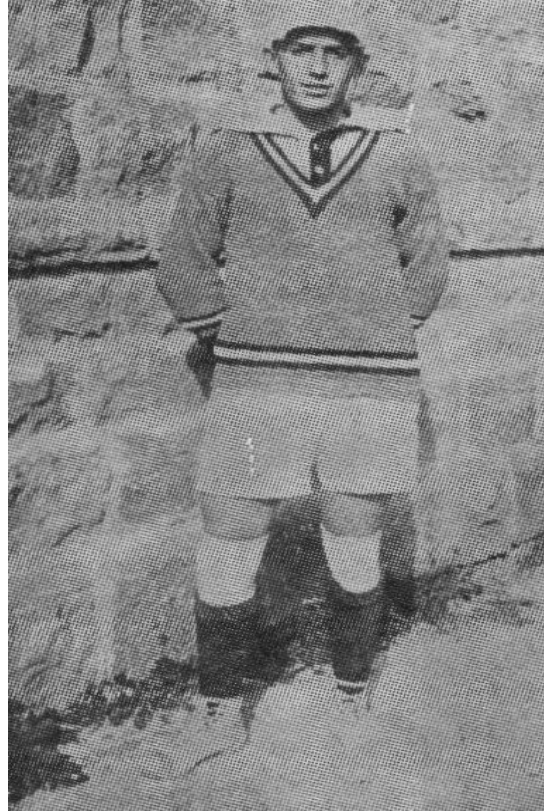
Bu tarihlerde yukarıda da belirttiğimiz gibi spor faaliyetleri durma noktasına gelmişti¹³⁷. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Altay’ın faaliyetleri işgalin hemen ertesinde sona ermedi. Yaptığımız araştırmalar Altay’ın 1919 Ağustos’una kadar çalışmalarını sürdürdüğü ve bir takım etkinlikler gerçekleştirdiğini bizlere göstermektedir. Pilvos, Manisa ve Altay kulüpleri Haziran ayı içerisinde, İstanbul’daki harikzedan (yangın) mağdurlarına yardım etmek amacıyla müsabakalar düzenlediler ve bu müsabakalardan elde edilen hâsılatı da mağdurlara göndermişlerdir¹³⁸.

¹³⁶ Naci Gündem, *Günler Boyunca*, Birinci baskı–1955, İkinci Baskı 2002, İzmir B.B.Kent Kitaplığı, s. 35–36.

¹³⁷ Günver Güneş, “Mütareke Döneminde İzmir Türkocağı ve Faaliyetleri”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C.3, Sayı:9–10, s.44

¹³⁸ Anadolu, 22 Haziran 1335.

Meşrutiyet'in ilanı dolayısıyla her yıl 23 Temmuz günü kutlanan İyd-i Milli bayramı 1919'da işgal altındaki İzmir'de spor şenlikleriyle kutlanmıştı. Altay'ın da iştirak ettiği bu şenliklere memleketin bütün Rum kulüpleri de katılmıştır. Yine eğlencelerden elde edilen hâsılat, harikzedanlara ve Altay Kulübü'ne bırakılmıştır. Eğlenceler için oyun sahasına çadırlar kurulup, sandalyeler yerleştirilmiş, ayrıca Müsavat Vapuru'nun da Poligon mahalline seferler düzenleyeceği belirtilmiştir¹³⁹.

Resim 14: Altay'ın Kalecilerinden Fehmi

Bu tarihlerden sonra Altay ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşamıyoruz. Büyük ihtimalle İzmir'deki Yunan işgal kuvvetleri diğer milli örgütlenmelerin faaliyetlerini yasakladığı gibi Altay Kulübü'nün de faaliyetlerini 1919 sonlarında yasaklamıştır. Sözü edilen olayla ilgili herhangi bir bilgi ya da belge olmadığını da belirtmemiz gerek. Altay Kulübü'nün kurucuları olan Vasıf Bey ve Mustafa Necati Bey, Yunan mezaliminden kaçarak şehri terk etmişlerdi. Takımın bir başka hamisi olan Vali Rahmi Bey'inde görev

¹³⁹ Anadolu, 17 Temmuz 1335; 22 Temmuz 1335.

süresi zaten 13 Ekim 1917 tarihinde son bulmuştu¹⁴⁰. Bunlara bir de Türk Ocakları'nın faaliyetlerinin durdurulması eklenince Altay Kulübü iyiden iyiye zor duruma düşmüştü. İşgalci güçlerin İzmir'e çıktıktan sonra yaptıkları ilk iş ocak binasını kapatmak oldu. Binanın camları ve pencereleri kırılmış, bütün defterlerine ve notlarına el konularak, ocak üyelerinin peşine düşülmüştü¹⁴¹. Altaylı sporcuların aynı isim altında faaliyetlerini sürdürebilmeleri imkânsız gibi görülüyordu. Bu sırada devreye Şark Gazetesi sahibi Halil Zeki Osma¹⁴² ve Tüccar Hacı Hüseyin Bey girdi. İzmir Sultanisi'nin birinci takım oyuncularını ve Altaylı gençlerin katılımıyla İdman Yurdu Kulübü'nü kurdular. Bu yeni takım önce çubuklu yeşil-beyaz formaları tercih etmiş, fakat daha sonra kırmızı zemin üzerine beyaz şeritli bir forma kullanmıştır. Bu değişiklik sonrası Rum gazeteleri renkleri mavi-beyaz olan Apollon ile yapılan maçları “kırmızı-beyaz ile mavi-beyaz çarpışıyor” şeklinde okuyucularına duyurmuştur¹⁴³. İdman Yurdu'nu kısmen de olsa Altay'ın devamı olarak kabul edebiliriz. Takımın kadrosu şu şekilde idi: “Kırsakal Muzaffer, Suphi, Kaleci Mustafa (Balöz), Zım Zım Osman, Fevzi, Mamako Saim (Seymener), Hoca Mehmet, Sakızlı Neşet, Muammer, Mazlum, Hafız, Mümtaz, Sivrisinek Baha, Dede Kenan, İmanım Celal, Bacak Mithat, Kolokir Hüseyin, Hasan Yanık, Adnan¹⁴⁴”. İdman Yurdu'nun kurulması ve bir Türk futbol takımının sahalara inışı, baskı altındaki İzmirli Türkleri sevindirmişti. İngilizlere karşı yapılan bir maçla ilgili anısında Gündem Türk milletinin o anki duygularını şu kelimelerle anlatıyor:

“Bir gün hiç unutmam sırf İngilizlerle maç yapılıyordu. Fevkalade bir oyun sonunda 2–0 galip gelmiştik. Golleri eski fenerin Zekisi ayarında olan İzmir'in meşhur Mazlum'u atmıştı. O gün halktaki açığa vurulamayan heyecan ve sevinci tarif edemem. Goller atıldığı zaman vaziyet icabı fazla bağırmamıza imkân mı vardı hiç? Oyunu galip bitirelim diye içimizden ne

¹⁴⁰ Mehmet Ali Keskin, *İzmir Valileri*, İzmir 1989, s.81.

¹⁴¹ Baran, A.g.m.

¹⁴² Eski Futbol Federasyonu Üyesi ve İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın babası.

¹⁴³ Oral, A.g.e., s.130.

¹⁴⁴ Bu oyuncunun Başbakan Adnan Menderes olduğu bazı çalışmalarda belirtilmektedir. Bkz: Yalçın, A.g.e., s.182–183 “Yalçın o yıllarda Adnan Menderes'in Altay'ın kalesini koruduğunu belirtiyor. Fakat bununla ilgili herhangi bir kaynak belirtmemiştir. Ayrıca yine bu çalışmada yazar, Adnan Menderes'in önce Karşıyaka'da forvet mevkiinde oynadığını, daha sonra Altay'a geçtiğini ve burada kalecilik yaptığını belirtmiştir.” Günver Güneş ise yapmış olduğu tetkikler sonucu bu bilginin doğru olmadığını belirtmiştir; Bkz: Güneş, “Osmanlı İmparatorluğunda XIX.yy. XX.yy. İzmir'de Futbol”, Toplumsal Tarih Dergisi, <http://www.tarihvakfi.org.tr/haberayrinti.asp?ID=394> (Erişim Tarihi: 28.10.2009).

dualar etmiştik. Ah! Hiçbir istisnası kalmayan zavallı bizler sanki bu hallerde onlara hâkim olacak ve hınç alacakmışız gibi çırpınıyorduk. Ne boş teselli...¹⁴⁵”

Yine 29 Haziran 1921 günü İdman Yurdu takımının İtalyan Aleksandro Boeriyo isimli gemi mürettebatı ile yapmış olduğu maçı 4-1 kazanmıştı¹⁴⁶. İdman Yurdu önceleri yalnız limana gelen yabancı savaş gemilerinin mürettebatıyla maçlar yaparken, daha sonraları bazı Rum kulüplerinin ve onların oyuncularının davetleri sonucu, özellikle Apollon, Pelops gibi kulüp takımlarının yanı sıra Evangelidis gibi okul takımlarıyla da karşı karşıya geldi. Bu müsabakalara çoğu kez İzmir’deki İngiliz ve İtalyan kolonileri de geliyordu. Maçlar Panionios, Apollon, Talebe Çayırı sahalarında gerçekleşiyor, sahaların kenarında oyunları 2000–3000 kişi takip ediyordu. İdman Yurdu-Apollon maçları çoğunlukla, tüm dostluk gösterilerine rağmen sert ve kırıcı olması, bu maçlara hakem bulmayı zorlaştırıyordu¹⁴⁷.

Resim 15: 1923 Yılı Altay Kadrosu. Soldan Sağa: Edip-Mazlum-Ziya-Danyal-Hamid-Bacak Hasan-Çeko Burhan-Baha-Hüsnü-Kenan-Hüseyin.

¹⁴⁵ Gündem, A.g.e.,s.36.

¹⁴⁶ M.Ali Oral, Türkiye Futbol Tarihi, C.1, Fasikül.2, s.130.

¹⁴⁷ Oral, A.g.e. s.52–53.

1922 yılına gelindiğinde İzmirli Muallim Nuri Bey'in girişimleriyle Beyler Sokağı'nda *Türk Spor Birliği* adı altında bir teşkilatın kurulduğunu ve bu teşkilatın İzmir spor hayatını düzenleyeceği ve Altay'ı tekrar faaliyete geçireceği belirtilmiştir. İstanbul basınına garip gelen bu uygulamaya Spor Âlemi Mecmuası'nın yorumu şu şekilde olmuştur: "*İstanbul'da kulüpler federasyonu tevlit ederken, İzmir'de federasyon kulüpleri doğuracaktır.*"¹⁴⁸ Yine Spor Âlemi Dergisinden öğrendiğimize göre İzmir İdman Yurdu limanda demirli bir Hollanda gemisi personeli ile yaptığı maçı 1-0 kazanmıştır.

İtilaf Devletlerine ait gemilerdeki takımlarla sık sık yapılan maçlar oldukça sert geçiyordu. Yine bu maçlardan birinde İzmir İdman Yurdu, İtalyan ve Fransızları daha önce rahatlıkla yenen İngilizlerle karşılaştı. Hüsnü Bey'in idare ettiği maç o kadar sertti ki, maç esnasında İngiliz takımından bir oyuncu ile İzmir İdman Yurdu'ndan sağ açık oyuncusu Mehmet baygınlık geçirdi. Bunun üzerine son yirmi dakikası oynanmayan maçı İngilizler 2-0 galip tamamladı¹⁴⁹.

Bu dönem içerisinde Altay Kulübü'nün faaliyetleri kısmen dursa da, Altaylı gençler tüm bu zor şartlar altında başka bir adla çalışmalarını sürdürüp kulübün mirasını cumhuriyet dönemine taşımayı bilmişlerdir.

¹⁴⁸ Spor Âlemi Mecmuası, 8 Şubat 1338, Sayı: 81-19, s.15.

¹⁴⁹ Spor Âlemi Mecmuası, 13 Kanun-ı evvel 1338, Sayı: 73-11, s.15.

III. BÖLÜM

CUMHURİYETİN İLANINDAN SONRA ALTAY'IN FAALİYETLERİ

1. Altay'ın Tekrar Faaliyete Geçmesi ve Gelişimi

9 Eylül 1922'de İzmir'deki Yunan işgalinin sona ermesi ile İzmir spor hayatının tekrar hareketlendiği ve yeni spor kulüplerinin kurulduğu görülür. Karşıyakalı gençler, Karşıyaka Gençlerbirliği'ni tekrar hayata döndürürken, körfezin diğer tarafında da Şimendiferciler Futbol Kulübü'nün kurulduğu haberleri basında yer bulur¹⁵⁰. Öte yandan eski kulüplere ek olarak yeni spor kulüplerinin de birer birer faaliyete geçtiğini görüyoruz. 1923 yılı içerisinde Karşıyaka Yeşil Yuva Spor Kulübü, Karşıyaka Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Altay, Karantina Hilal, Garibaldi ve İngiliz Takımı İzmir'de faaliyet gösteren başlıca kulüplerdi. 1924 yılında da Yıldız, Sakarya, Tayyareciler ile Altay'dan ayrılan bazı futbolcuların kurduğu ve İdman Yurdu Kulübü ile birleşen Altınordu Spor Kulübü Türk spor tarihine adlarını yazdırırlar.

İzmir'in işgali sırasında işgal kuvvetlerine yardımlarda bulunan Rum ve Ermenilere karşı toplumun her alanında hissedilen husumet, doğal olarak spor sahalarına da yansımıştı. Bunu Altaylı Ali Rıza Bey'in Spor Âlemi Dergisi'ne gönderdiği yazıdan çok net bir şekilde görebiliriz:

“Yunan işgalinin burada tesirlerine hidemat etmiş olduğu Rum ve Ermeni spor kulüpleri son mağlubiyetleri üzerine ebediyen söndüler. Azaları da güzel İzmir'imizden defolup gittiler. Artık saha bizim, vesait bizim. Yalnız muntazam bir spor teşkilatının vücut bulması elzemdir. İzmir Türk sporculuğunun Yunan işgal meşumundan almış olduğu darbeyi tamir etmek ve kulüplerimizin tesis etmesine biraz zaman lazımdır.”¹⁵¹

Yazısının devamında Altay Spor Kulübü için o mutlu haberi de veren Ali Rıza Bey, kulübün yeniden kurulduğunu, Muallim Nuri, Evliyazade Nejad ve Doktor Mithat

¹⁵⁰ Spor Âlemi Mecmuası, 25 Kanun-ı evvel 1338, Sayı: 78-17, s.14.

¹⁵¹ Spor Âlemi Mecmuası, 26 Teşrin-i evvel 1338, Sayı: 66-4, s.11.

Bey'in idare heyetinde olduklarını, Vasıf Bey'in de tecrübelerinden faydalanmaya devam edeceklerini belirtmiştir.

Resim 16: 1923 Yılındaki Kongreden Sonra Altaylılar

İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşu sonrası spor hayatı normal seyrine tekrar dönmeye başlar. 1923 yılında İzmir'de ilk kez bir bisiklet kulübünün kurulduğunu görmekteyiz. Kulübün adı Yıldırım Vespit Kulübü olup, kurucusu Rauf Bey'dir¹⁵². Kokaryalı (Güzelyalı) semtinde kurulan bisiklet kulübü kısa bir süre sonra Altay'a katılmış ve faaliyetlerini Altay çatısı altında sürdürmüştür. Yine Haziran ayı içerisinde Kokaryalı semtindeki Poligon bahçesi düzenlendi ve sporcuların kullanımına açıldı. Nişancılık, futbol ve atletizm sahaları oluşturulan alanın düzenlenmesinde Poligon Müdürlüğüne tayin edilen Faik Bey'in olağanüstü çabaları olmuştur¹⁵³.

¹⁵² Spor Âlemi Mecmuası, 2 Mayıs 1339, Sayı: 93-31, s.12-13.

¹⁵³ Spor Âlemi Mecmuası, 13 Haziran 1339, Sayı:99-37, s.12.

6 Temmuz 1923 günü Altay Spor Kulübü, Punta'da yeni adı “Veremle Mücadele Cemiyeti Stadyumu” olan sahada bir spor şenliği düzenledi. İzmir’in sosyal yaşamını renklendirmeyi ve sporu sevdirmeyi kendisine rehber edinen Altay, bu doğrultuda atletizm ve futbol müsabakaları düzenlemişti. Şenliklere Menemen ilçesindeki Fırka Takımı da davet edilmiş ve Altay, Fırka Takımı ile yaptığı maçı 2–0 kazanmıştı. Maçta hazır bulunan Kazım (Dirik) Paşa maç sonunda Altaylı sporcuların ellerini sıkarak başarılarından dolayı tebrik etti. Daha sonra Fırka Takımına dönüp: “*Bu size bir ders oldu. On beş yirmi gün sonra tekrar görüşün*” diyerek oyuncuları teselli etti¹⁵⁴. Yirmi gün sonra yapılan mücadeleden yine galibiyetle ayrılan taraf 4-0’lık sonuçla Altay Kulübü oldu¹⁵⁵.

Resim 17: Bir Karşıyaka Maçı Öncesi Altaylı Oyuncular (1925)

Eylül ayının İzmir için ayrı bir önemi vardı. Özellikle 1923 yılında bu ayın önemi daha da fazlaydı. Yunan işgalinin sona ermesinin ilk yıl dönümünde İzmir’in her bir köşesinde eğlenceler düzenlenmekteydi. Bu eğlencelerin düzenlenmesinde İzmirli sporcular da kendilerine düşen görevi yaptılar. Karşıyaka Gençlerbirliği’nin tertip ettiği

¹⁵⁴ Spor Âlemi Mecmuası, 24 Temmuz 1339, Sayı: 104–42, s.23.

¹⁵⁵ Spor Âlemi Mecmuası, 21 Ağustos 1339, Sayı: 107–45, s.22.

spor bayramı “**Milli Bayramın**” bir parçasıydı. İşgalden en fazla zararı gören kurumların başında gelen spor kulüpleri özgürlüğün tadını çıkarıyorlardı. Bu özel günde İzmir mebusları ve ileri gelenleri sporcuları yalnız bırakmamışlar, Millet Meclisi namına gelen mebus heyetinde Saruhan ve İzmir mebusları Vasıf ve Celal Beyler bulunmuşlardı. Ayrıca Vali Aziz Bey ile İzzettin, Fahrettin ve Mürsel Paşalar da bu güzel bayrama katılmışlardı. Yapılan atletizm müsabakaları sonucunda İzmir İdman Yurdu’ndan Sait Bey ve Zeki Bey, Altay’dan Hüseyin Bey, Tıbbiyeli Hayri Bey ve Sami Bey, Galatasaraylı Şinasi Beyler başarılı olmuşlardı. Günün merakla beklenen mücadelesinde Altay ve Karşıyaka futbol birinci takımları karşı karşıya geleceklerdi. Günün mana ve öneminin yüksek derecede olması ve ortaya bir kupa konması maçın atmosferini daha da gerginleştirmişti. Hamid, Danyal ve Mazlum Beylerin İstanbul’da olmaları sebebiyle Altay’ın mağlup olacağı düşünülürken, Altay 2-0 galip gelmesini bildi ve kupayı kazanan taraf oldu. Maç içerisinde istenmeyen olaylar meydana geldiyse de Vasıf Bey’in araya girmesiyle olaylar tatlıya bağlandı ve bu spor şenliği, Fahreddin Paşa’nın Altay futbol ve voleybol takımlarına kupalarını vermesiyle sona erdi¹⁵⁶. Bu şerefli günde, kurucuları Celal Bey ve Vasıf Bey’in önünde kazandıkları kupanın hem Altaylı sporcular için hem de bu iki büyük devlet adamı için anlamı büyük olmalıydı.

2. Mıntıka Teşkilatı Kurma Girişimleri

Milli Mücadele sonrası Türk sporu için yeni bir dönem başlamıştı. Bu yeni dönemin en önemli gelişmesi bağımsız yapılar olan spor kulüplerinin bir çatı altında birleşmesi olmuştur. İstanbul kulüplerinin uzun süren anlaşmazlıkları sonucu ortaya çıkan Cuma Ligi, Pazar Ligi ve Türk İdman Birliği gibi oluşumlar örgütsel bir kargaşa doğurdu. Bu kargaşanın sonucu olarak 22 Mayıs 1922 tarihinde Türkiye’nin ilk çok kulüplü, çok sporlu örgütsel yapısı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kuruldu¹⁵⁷. Türkiye Futbol Federasyonu’nun kurulmasından önce atılan son önemli adım olan bu ittifak girişimine İzmir kulüplerinin de kayıtsız kalması beklenemezdi. 1922 yılının Şubat ayı içerisinde İzmir’de “**Türk Spor Birliği**” adı altında federatif bir yapının Nuri

¹⁵⁶ Spor Âlemi Mecmuası, 19 Eylül 1339, Sayı: 111-49, s.14-15.

¹⁵⁷ Kurthan Fişek, *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, 1985, İstanbul, s.94-95.

Bey'in önderliğinde faaliyete geçtiği belirtilse de¹⁵⁸, ilerleyen tarihlerde adı geçen kurum hakkında herhangi bir haber ya da duyuru çıktığı görülememektedir. Ayrıca dönemin kaynaklarında da bu kurum ile ilgili herhangi bir kayda rastlayamadık. Türk Spor Birliği herhalde düşünüldüğü şekilde faaliyete geçirilemedi ve tarihe karıştı.

Basında mıntika teşkilatının ne olduğu, teşkilatın faydaları ve bunun zarureti hakkında tartışmalarda yapılmaya başlanmıştır. İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulması için İzmir'de en büyük çabayı gösterenler Altaylı Hamid Bey (Arslan) ve Natık Beyler olmuşlardır. Yapılan çalışmalar sonunda resmi olarak kurulu olan Altay, İdman Yurdu, Karşıyaka Gençlerbirliği ve Hilal kulüpleri bir araya gelerek T.İ.C.İ. İzmir şubesini kurmak üzere 1923 yılının son aylarında müracaat etmişlerdi¹⁵⁹.

Resim 18: Altaylı Sporcular(Sağdaki Flamada “Tarihi Altay Aziz idmançıları Hürmetle Selamlar” yazmaktadır.)

Kulüpler aralarındaki toplantılarda aldıkları karar sonucu “Mıntika Heyet-i Merkeziyesi'nin” kulüp üyeleri dışından birilerinden oluşmasını kararlaştırdılar. Bu doğrultuda eski Vali Aziz Bey, Türk Sesi Gazetesi Başyazarı İsmet Bey, Şifa Eczanesi

¹⁵⁸ Spor Âlemi Mecmuası, 8 Şubat 1338, Sayı: 81-19, s.15.

¹⁵⁹ Spor Âlemi Mecmuası, 10 Kanun-ı evvel 1339, Sayı:121-9, s.18.

sahibi Ferid Bey (Eczacıbaşı), Nuri Bey, Karaosmanzade Said Hayri Bey ve Doktor Edhem Bey’e teklifte bulunuldu¹⁶⁰.

3. Altay’ın İlk Ankara Seyahati ve Altınordu’nun Kuruluşu

İzmir spor hayatının teşkilatlanması sürecinde olumlu gelişmeler yaşanırken, Altay Spor Kulübü 1922 Ekim ayında tekrar faaliyetlerine başlayarak eski günlerine dönmeye çalışıyordu. Tüm olumsuzluklara rağmen Altay Kulübü var olma savaşından zaferle çıkarak İzmir spor hayatındaki yerini korudu. Altay’ın tekrar faaliyetlerine başlamasından sonra sporla ilgileri yalnız futbolla sınırlı kalmadı. Altaylı sporcular, atletizm, voleybol, boks ve bilhassa bisiklet dallarında önemli başarılar gösterdiler. Bu hususta Hamid Arslan’ın Altay’a katkısı büyük olmuştur. Kulübün masrafları düzenli bir gelir olmadığından ötürü ancak üye aidatları ile karşılanabilmekte ve çoğu zaman sporcular kendi ceplerinden para harcayarak spor faaliyetlerini yürütmekte idiler¹⁶¹.

1923 yılı Altay için bir toparlanma dönemi olmakla beraber Altay, tarihi karakteri icabı ilkleri gerçekleştirmeye devam ediyordu. Türkiye’de ilk kez bir spor kulübü yeni Cumhuriyetin merkezine, Ankara’ya bir seyahat düzenliyordu. Bu kulüp Altay Spor Kulübüydü. Bisikletçi, atlet ve futbolcularıyla Altaylılar trenle 9 Kasım 1923 günü İzmir’den Ankara’ya geldiler. Ankara’da yoğun bir ilgiyle karşılaşan Altaylılar için en büyük şereflerden biri de kurucuları Mustafa Necati Bey’in ve Vasıf Bey’in kendilerini karşılamalarıydı. Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi Altay’ın Ankara’ya gelişini aşağıdaki cümlelerle okuyucularına duyuruyordu:

“Altaylılar dün akşam büyük bir Türk bayrağını vagonlarına çekmiş oldukları halde milli marşlar söyleyerek Ankara’ya geldiler. İstasyonda sporcu gençleri İmar Vekili Necati Bey, İzmir mebusları Vasıf ve Haydar Rüşdü Beyler ve Ankara spor kulüpleri tarafından karşılanmışlardır. Misafirler askeri kamyonlarla istirahatleri için hazırlanan Cebeci Askeri

¹⁶⁰ Spor Âlemi Mecmuası 1 Kanun-ı sani 1340, Sayı: 126–14, s.2.

¹⁶¹ Bu bilgiye Tanıl Adalı’nın arşivindeki, Şerif Eraltay’ın 1989 yılında radyoda yapmış röportajın ses kayıtlarından ulaşılmıştır.

Hastanesi'ne gitmişlerdir. Sporcular arasında Arslan Hamid ve Danyal gibi futbol âleminde parlak nam kazanmış futbolcularımız bulunduğu gibi, sürat, maraton koşuları ile yüksek ve uzun atlama, disk, gülle atacak atletlerle bisikletçilerde vardır. Bugünkü Cuma için Ankara İdman Yurdu'nun teklif ettiği futbol maçına Altaylılar üç gün süren yorgunluklarından bahis ile kabul etmemişlerdir. Bununla beraber her iki takım bu hafta içinde çarpışacaklardır. 16 Kasım 1923 Cuma günü büyük bir spor bayramı yapılacak, muhtelif atletizm müsabakaları ile futbol maçı seyredilecektir. Bu arada Ankara kulüpleri tarafından geniş bir program ile tertip edilen müsamere Milli Müdafaa Vekili Kazım Paşa hazretlerinin himayelerinde istasyondaki İstiklal Spor Meydanı'nda yapılacaktır¹⁶².”

Ankara'daki bu spor şöleninde yapılan atletizm yarışlarında şu sonuçlar alındı:

- 100m sürat; Altay'dan Hüseyin Bey 11.3/5 saniye ile birinci, Ankara Muhtelit Gücünden Kadri Onbaşı 12 saniyede ikinci.
- Uzun Atlama; Altay'dan Hüseyin Bey 5.65 ile birinci, Ankara Lisesi'nden Aziz Bey 5.2 ile ikinci.
- 400m sürat; Altay'dan Ferid Bey 67 saniyede birinci, Ankara Muhafızgücü'nden Tahir Onbaşı ikinci 70 saniyede ikinci.
- İrtifa Atlama; Altay'dan Hüseyin Bey 1.55 ile birinci, Ankara Turan-Anadolu Sanatkarangücü'nden İbrahim Efendi ve Altay'dan Ferid Beyler 1.45 ile ikinci.
- Üç Adım Atlama; Altay'dan Baha Bey 11.55m ile birinci, Altay'dan Bahaeddin Bey 11.50 ile ikinci.
- Mukavemet 1500 m; Ankara Muhafızgücü'nden Onbaşı Mustafa 4 dakika 3 saniyede birinci, Ankara Lisesinden Aziz Bey 4 dakika 15 saniyede ikinci.

¹⁶² Hâkimiyet-i Milliye, 9 Kasım 1339.

- Gülle 6,5 kilo; Altay'dan Fethi Bey 10,75 metre ile birinci, Altay'dan Saim Bey 10.30m ile ikinci.
- Alman Jimnastiği; Ankara İdman Yurdundan Nuri Bey birinci, Ankara Turan Anadolu Sanatkarangücün'den Ekrem Saim Bey ikinci.
- Disk; Altay'dan Fethi Bey 27.25 m ile birinci, Altay'dan Edip Bey 22.30 m ile ikinci.
- Halat Müsabakasını Ankara Muhafız Gücü kazandı.
- 4*100m Bayrak Yarışı; Ankara Lisesi Spor Kulübü 58 saniyede birinci.

Bisiklet yarışında yeni kurulan Altay Bisiklet Takımını temsil eden Rauf ve Şerif Beyler 1500 m. Sürat yarışında ilk iki sırayı alarak Altay adına büyük bir muvaffakiyet göstermişlerdir. 10 bin metre bisiklet yarışını da yine Altay'dan Raif Bey kazanmıştır. Altaylılarla Ankara Lisesi Spor Kulübü arasında yapılan voleybol maçında, Altaylılar 15-8 galip gelmesini bildiler¹⁶³.

Resim 19: Ankara Seyahatinde Futbolculara Çiçek Verilirken. Soldan Sağa; Ziya-Mustafa-Celal-Alaaddin-Zeki-Fehmi

¹⁶³ Spor Âlemi Mecmuası, 10 Kasım 1339, Sayı: 120-8, s.11.

Ankaralıların ve Altaylıların merakla beklediği futbol maçlarından ilki 17 Kasım günü hakem Sedat Bey'in idaresinde başladı ve maç 0-0 sonuçlandı. Bu maç için ortaya konan şild beraberlik sonrası ortada kalmış oldu. Yapılan yarışlar sonrası ödül töreninde bir konuşma yapan Başbakan İsmet Paşa İzmirli sporculara “*Ankara futbolcuları misafirlerine hürmet ettiler, sizi mağlup etmediler, ikinci oyunda size galip geleceklerdir*” diye takılmıştır. İkinci maç ise İsmet Paşa'nın dilediği gibi bitmedi. Ertesi gün yapılan futbol maçında Altay, Ankara Karması'nı Hamid ve Saim Beylerin ilk yarıda attığı gollerle 2-0 mağlup etti. Altay maçlara şu kadro ile çıkmıştı: Edip – Burhan – Hasan – Hüsam – Hamid – Danyal – Baha – Ziya – Saim - Hüseyin – Kenan¹⁶⁴.

Bu seyahatin en önemli olaylarından birisi şüphesiz Atatürk ile Altaylı sporcuların karşılaşması oldu. Çetin Esen Kaftan'ın Danyal Akbel'den aktardığına göre buluşma şöyle gerçekleşmişti:

“ 16 Kasım 1923 Cuma gecesi Karpiç Lokantası'nda Altaylılar toplu halde yemek yiyorlardı. Bir ara heyecan kasırgası esti. Gazi Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa oraya geldiler. Yemekte Altaylıların giyimini, nezaketi Ata'nın dikkatini çekti. Bir ara futbolcu Hasan Yanık Aydın Efesi ve Zeybek oynadı. Atatürk onu yanına çağırttı, daha sonra kaptanımız Hamid Aslan'ı da masasına davet ederek Altay için iltifatkar sözler söyledi..”¹⁶⁵.

21 Kasım günü İstanbul'a hareket edecek olan Altaylı sporcular için 20 Kasım gecesi bir veda yemeği verildi. Bu yemeğe Kazım Karabekir Paşa, Maarif Vekili Sefa Bey, Adliye Vekili Seyit Bey, Mübadele ve İskân Vekili Necati Bey, BMM Reis Vekili Sabri Bey, Saruhan mebusu Celal Bayar ve Vasıf Bey, Kütahya Mebusu Recep Peker, İstanbul mebusu Hamdullah Suphi, Siirt mebusu Mahmut Bey, Bozok mebusu Şükrü Kaya, İzmir mebusu Haydar Rüşdü Öktem ve Muhafız Tabur Komutanı İsmail Hakkı Tekçe de katılmıştı¹⁶⁶.

¹⁶⁴ Spor Âlemi Mecmuası, 20 Kasım 1339, nu: 121-9, s.13-15.

¹⁶⁵ Kaftan, A.g.e, s.69.

¹⁶⁶ Kaftan, A.g.e, s.69.

Altaylı sporcular bu seyahatleri ile bir ilki gerçekleştirirken, yeni kurulan cumhuriyetin ilk günlerinde böyle bir etkinliğin düzenlenmesi uzun yıllardan beri savaşlardan bunalan halka ve devlet yöneticilerine moral vermesi açısından da ayrı bir önem taşır. Başbakan İsmet Paşa, Fahreddin Paşa (Altay), Milli Müdafaa Vekili Kazım Paşa, İmar ve İskân Bakanı Mustafa Necati, İzmir Vekilleri Vasıf Bey ve Haydar Rüşdü Bey ile birçok milletvekili ve binlerce Ankaralı spor oyunlarına izleyici olarak katılarak eğlenceli vakit geçirmişlerdi.

Ankara seyahati Altay'ın adının ülkenin her yanında duyurulmasını sağlamakla kalmadı, ününü yurtdışına da çıkardı. Sada-yı Hak Gazetesi'nin bildirdiğine göre Almanya'dan bir Türk Ankara seyahati vesilesiyle haberdar olduğu Altay ve İzmir sporculuğu ile ilgili daha fazla bilgi almak için gazeteye bir mektup yazmış ve gazete de gerekli bilgileri meraklı sporsevere ulaştırmıştır¹⁶⁷. Altay'ın yaklaşık iki hafta süren Ankara seyahati sonrası, Altaylı idarecilerden Edip Berkan ile Natık Poyrazoğlu'nun kulüpteki diğer arkadaşlarıyla bozuşması sonrası aralarındaki anlaşmazlık giderek büyümüş ve bunun sonucunda Altınordu ortaya çıkmıştı¹⁶⁸.

Takımdan ayrılan sporcular (Kaleci Edip Berkant, Kemalpaşalı Ziya, Tayyareci Hüsameddin, Hüseyin ve Feyzi Beyler) Altınordu Spor Kulübü'nü kurdular. Kulübün diğer kurucuları; Ahmet Şerafettin, Numanzade Ali Rıza, Mamako Saim, Doktor Hacı Hasanzade Ethem, Süleyman Ferit (Eczacıbaşı), Kemal Kamil Aktaş, Atlet Hüsni, Eczacı Sermet ve Eczacı Rıza Beyler'dir¹⁶⁹.

Yaptığımız tüm araştırmalara rağmen ayrılığın gerçek nedeninin ne olduğunu tam olarak tespit edemedik. Altay ve Altınordu ile ilgili kaleme alınan yazıların hepsinde seyahat sonrası çıkan anlaşmazlık neden olarak gösterilmekle beraber bu konuda kati bir sonuca ulaşamadık. Altınordu yeni kurulduğu için yeterli sayıda sporcuya sahip değildi. Bu durumu telafi etmek ve güçlü bir ekip kurabilmek adına İstanbul'dan Baron Feyzi ve Çolak Alaattin'i transfer ettiler. Daha sonra da mütareke döneminde faaliyetlerinden bahsettiğimiz İdman Yurdu kulübünün Altınordu ile

¹⁶⁷ Sada-yı Hak, 9 Kanun-ı sani 1924.

¹⁶⁸ Demokrat İzmir, 20 Ocak 1968.

¹⁶⁹ Sungur, A.g.e., s.40.

birleşmesi ile Altınordu İzmir'in en kuvvetli takımlarından biri haline geldi. İdman Yurdu takımı ilk önce Tilkilik Gençlerbirliği'ne katılmasına rağmen daha sonra fikir değiştirip Altınordu'ya katılmaya karar vermişti¹⁷⁰. Altınordu'nun kurulması ile İzmir spor hayatı yeni bir rekabete tanıklık edecektir.

Altay elbette bu ayrılık ile bir güç kaybı yaşayacaktı fakat kısa zamanda bunun üstesinden gelmesini bildi ve İzmir'in en kuvvetli futbol takımı olma unvanını elinde tutmayı başardı. Ayrılık sonrası ilk maçını İngilizlerle yapan Altay, maçı Hamid Bey'in attığı 4 golle 6-0 galip tamamladı¹⁷¹.

Altay'ın ikinci ciddi müsabakası muhacirler yararına düzenlenen spor şenliğinde gerçekleşti. Altay ve Karşıyaka Muhteliti ile Altınordu-İdman Yurdu Muhtelit takımlarının karşılaşması Altınordu-İdman Yurdu karmasının 2-1'lik galibiyetiyle sonuçlandı. Şifa Eczanesi'nin maç için ortaya koyduğu heykel Altınordu'nun kazandığı ilk ödül olmuştur¹⁷². Takımlar maça aşağıdaki kadrolarla çıkmıştı:

Altınordu: Edip –Alaaddin – Neşet –Hüsameddin –Feyzi –Suphi –Ziya -Hüseyin-Mazlum-Zeki-Şevki.

Altay-Karşıyaka Gençlerbirliği Muhteliti: Kenan – Burhan – Hasan –Vahi – Hamid – Danyal – Müfid –Necati – Said - Kenan –Refet.

Altay'ın yukarıdaki kadrosunda bulunan Said Bey aynı zamanda bu dönemde yazmış olduğu Altay Marşı ile de gönüllerde taht kurmuştu. Marşın sözleri aşağıdaki gibidir:

ALTAY MARŞI

“Şerefli koca bir ülkünün
Şerefli koca bir ülkünün
Şerefi, namusu hepsinin
İzmir'in parlak yıldızı
Duydular şanımızı

¹⁷⁰ Sada-yı Hak, 11 Kanun-ı sani 1924.

¹⁷¹ Spor Âlemi, 27 Kasım 1339, Sayı: 121-9-9, s.18.

¹⁷² Sada-yı Hak 6 Kanun-ı sani 1924; Spor Âlemi, 23 Kanun-ı sani 1339, Sayı: 121-10, s.39.

Yüksel ki sen, kararsın ay
Kuvvetine kudretine şen ALTAY
ALTAY sevil koş atıl oyna
ALTAY sevil koş atıl oyna

Semalarda, semalarda parılda
İzmir'in parlak yıldızı
Duydular şanımızı
Yüksel ki sen, kararsın ay
Kuvvetine kudretine şen ALTAY
Elif Lam Te Elif Ye”

1924 yılına hareketli başlayan Altay Spor Kulübü Cumhuriyetin ilanından sonraki ilk kongresini 18 Kanun-ı sani 1924 Cuma günü, Kordon'daki 444 numaralı Türk Ocağı binasındaki dairesinde gerçekleştirdi. Altay'ın 1924 kongresi aslında bugün ve gelecekte Altaylılara ve diğer spor kulüplerine ders olacak niteliktedir. Kongre baştan sona neşeli, eğlenceli bir havada sürmüş, kulüp üyeleri yönetime ve başkan Talat Bey'e olan güvenleri nedeniyle yeni bir seçimi dahi gerek görmemişlerdir. Kulübün gelir-gideri ile ilgili bir takım bilgiler verildikten sonra, geçen yıl neler yapıldığı ve gelecek yıllarda neler yapılacağı üzerinde konuşmalar yapılmıştı. Eski İzmir Valisi Aziz Bey'inde kongreye iştirak etmesi Altaylıları gururlandıran gelişmelerden biri olmuştur. Kongrenin sonunda musiki keyfi başlamış ve Muzaffer Natık Bey'in parçaları ile üyeler coşarak şarkılar, marşlar söyleyip Altay'ın 11. yaş gününü kutladılar¹⁷³. Kongrede bulunan Sada-yı Hak yazarı ortamı şu şekilde tasvir eder:

“Bir an geldi koca bina inliyordu. Hep bir ağızdan milli şarkılar terennüm oluyordu. Seslerini kalpleri gibi birbirine karıştıran bir küme gencin bu içtimai içinde insan her türlü ümitsizliklerden silkiniyor, Altay galeyanlı hayatını yaşıyor ve

¹⁷³ Sada-yı Hak, 20 Kanun-ı sani 1924.

yaşatıyordu. Aziz Beyefendinin vedasından sonra eskrim ve boks gösterileri yapıldı. Nihayet Moralızade'nin mizahi spor manzumesini kahkaha ile dinledik. Aynı neşe, aynı yüksek ümitle ayrılırken birbirimize daha emniyet, daha samimiyetle bakıyor, adeta kalben birbirimizi alkışlıyorduk.¹⁷⁴”

Resim 20: Altaylı Gençler Boks Antrenmanında. Sağda Şerif Eraltay

Altay Spor Kulübü futbol takımı 1924 yılı içerisinde önemli başarılarla imza attı. Altınordu'nun kurulmasıyla güç kaybettiği düşünülse de Altay rekabet ortamından yararlanarak kendisini sürekli olarak geliştirdi ve İzmir'in en güçlü takımı olduğunu bir kez daha ispatladı. Altınordu'nun kurulması büyük bir rekabeti de beraberinde getirdi. Altay – Altınordu maçları kamuoyunda daha merakla beklenir bir hal aldı. Daha önce muhtelit takımlarla bir kez karşı karşıya gelen bu iki ekip ilk defa 2 Şubat 1924 günü karşılaştılar. Oldukça soğuk bir havada oynanan maç golsüz sona erdi. Maç için ortaya konan kupa beraberlik nedeniyle sahibini bulamadı ve bir sonraki maç beklenmeye başlanmıştı. Altınordulular maçın hemen ertesi hafta yapılması için ısrar ediyorlar, Altaylılar ise futbolcularından 4'nün rahatsızlığı nedeniyle maçın başka bir zaman oynanmasını istiyorlardı. İki kulüp arasında basın aracılığıyla bir tartışma sürüp gitmekteydi. Altınordu Kulübü aşağıdaki duyuruyu yayınladı:

¹⁷⁴ Sada-yı Hak, 20 Kanun-ı sani 1924.

“Altınordu Spor Kulübünden:

Resmi müsabakaların yakında başlaması dolayısıyla 8 Şubat 340’a tesadüf eden Cuma günü Punta idman meydanında geçen hafta müsamere günü arada kalan hediye için Altay İdman Yurdunu maça davet ediyoruz. Bu hafta hediye herhalde bir kulüp almalıdır. Maça iştirak etmeyen kulüp mağlup addedilecek, kupayı kaybedecektir.

Herhalde Altay maçı kabul eder ve İzmir’e iyi bir spor günü geçirmek lütfunda bulunur. Çünkü nasıl olsa yakında resmi müsabakalarda her kulüp yekdiğeriyle çarpışacak, kuvvet ve kudretini öğrenecektir.¹⁷⁵”

Altınordu’nun yukarıdaki duyurusuna cevaben Altay Kulübü yine basın aracılığıyla Altınordu Kulübü’ne şu yanıtı verdi:

“Altay kupanın galibini tayin etmek için ne tehire ne de isticale pek lüzum hissetmemektedir. Zira kupanın tehcir edeceğine inanamıyoruz. Resmi maçların başlaması da tehir olunabilen müsabakanın vukuuna mani değildir. Altay atideki mazeretler dolayısıyla oyunu tehir eder:

- 1- Altay birinci futbol takımından dört arkadaş lâakal on beş gün istirahatlıdır. Kulüp bu dört arkadaşın sıhhatleri nokta-i nazarından kendilerinin istirahatını tercih etmektedir.*
- 2- Altınordu’nun isticaline mana yoktur. Her müsabaka tarafeynin muvaffakiyetiyle cereyan eder. Çünkü bir müsabaka bir düello değildir.*
- 3- Altınordu geçen müsabaka nihayetinde kupanın suret-i hıfzı hakkında Altay’a hiçbir teklifte bulunmamıştır.*

¹⁷⁵ Sada-yı Hak, 6 Şubat 1924.

- 4- Altınordu henüz mıntika hakkındaki nokta-i nazarını izah etmemiştir.
 - 5- Altay geçen ki müsabakada Altınordu tarafından davet edildiği zaman arkadaşların rahatsızlığına rağmen oyunu nezaketen ve müşkülât göstermemek niyetiyle kabul etmişti.
 - 6- Altay'ın hâsılat hakkındaki evvelki teklifine Altınordu henüz cevap vermemiştir.
 - 7- Altınordu ikinci oyundaki hâsılat nokta-i nazarıyla müttehid etmiştir.
- (Bu hafta hediye herhalde bir kulüp almalıdır. Maça iştirak etmeyen kulüp mağlup addedilecektir) geriye ne kaldı?

Bu hükmü vermek salahiyeti Altınordu'nun değil, hakemindir. Altınordu namına bu tecavüzü salahiyetiniz haricinde görüyorum. Lig maçlarında bile meşru mazeret mukabildir. Davacı ve hakim olmanız gariptir, maksat şu fırsattan bilistifade kupayı Altınordu kulübüne mal etmesine Altay bu şerait dairesinde Altınordu'ya böyle bir hatıra ikamesini çok büyük zarar addeylemeyecektir.

Şu vesile ile Altınordu ve spor kulübü muhterem heyet-i idaresinin nazar-ı dikkatine celb ederim.

İzmir Altay İdman Yurdu Birinci Futbol Kaptanı

Hamid¹⁷⁶”

Taraflar arasında söz düellosu bu şekilde sürerken gerginlik had safhaya çıkıyordu. Rövanş maçı 1 Mart tarihinde gerçekleşti ve bu maçta da her iki takım sahadan birer golle ayrılınca kupa yine ortada kalmış oldu¹⁷⁷. İki takım arasındaki gerginlik yalnızca futbol maçlarında değildi. 8 Mart günü yapılan voleybol maçı da kavga gürültü içinde yapılırca Altaylı sporcular önde olmalarına rağmen maçı yarım

¹⁷⁶ Sada-yı Hak, 6 Şubat 1924.

¹⁷⁷ Sada-yı Hak, 2 Mart 1924.

bırakıp sahayı terk ettiler¹⁷⁸. İki kulüp arasında ilk günlerde bu tarz bir rekabet olması anlaşılabilir olmakla beraber bir zamanlar aynı takımda yer alan sporcuların bir süre sonra rakip olarak karşılaştıklarında daha hırsla oynamaları doğal görülebilir. Fakat centilmenlik dışına çıkılması, tarafların birbirine kin beslemeleri kabul edilebilir bir davranış değildir. Zamanla iki kulüp arasındaki ilişkiler normalleşmiş yerini tatlı bir rekabete bırakmıştır.

1924 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenecek Olimpiyat Oyunlarına yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti de katılmaya karar vermişti. İzmirli sporcular uzun zamandır hazırlandıkları olimpiyat seçmelerinin yapılmasını sabırsızlıkla bekliyorlardı. Bu doğrultuda ilk olarak Mart ayı içerisinde İzmir içi elemeler yapılarak, Türkiye elemelerinin yapılacağı Eskişehir'e gidecek sporcular tespit edildi. İzmir temsilcileri şu sporculardan oluşmaktaydı: **Vahi, Necati, Kenan Beyler (Karşıyaka Gençlerbirliği); Alaaddin, Hüsameddin, Feyzi, Hüseyin, Ziya, Suphi, Neşet Beyler (Altınordu); Burhaneddin, Danyal, Bahaddin, Hamid, Malik, Şevki, Mithat Beyler (Altay).**

Resim 21: Altaylı Sporcular ve İngiliz Takımı Oyuncuları Birarada

¹⁷⁸ Sada-yı Hak, 9 Mart 1924.

Eskişehir’deki mücadelelerde başarılar kazanan İzmir sporcularının en büyük sınavı futbol branşında İstanbul karması ile yaptıkları maç olmuştu. Ama maalesef İzmir karması İstanbul’a 3–1 mağlup olarak sahadan ayrıldı. Sonuç kötü olsa da, Türkiye Futbol Federasyonu’nun milli takımı olimpiyatlara hazırlaması için İskoçya’dan getirdiği çalıştırıcı Billy Hunter, Altaylı Hamid, Burhan ve Altınordu’dan Ziya Beyleri beğenmiş ve milli takım aday kadrosuna almıştır¹⁷⁹. Temmuz ayı da futbolcular ve mıntika heyeti için oldukça heyecanlı geçmiştir. İlk kez düzenlenecek olan Türkiye Futbol Birincilikleri müsabakalarına katılmak üzere İzmir’i temsil edecek takımın seçilmesi için turnuva usulü bir şampiyona düzenlendi¹⁸⁰. İzmir’in de ilk şampiyonunu belirleyecek olan bu turnuvanın önemi büyüktü. İlk turda yapılan maçlarda şu sonuçlar alındı¹⁸¹:

- Altınordu 3–1 Hilal
- Altay 6–0 Yıldız
- Gençlerbirliği 2–1 İdman Ocağı(2-0 Tekrar oynandı)
- Sakarya 0–0 Altınay

Çekilen kuraya göre yarı finalde Karşıyaka Gençlerbirliği – Hilal, Altay – Altınordu kulüpleri eşleşmiş oldu¹⁸². Fakat daha sonra Futbol Heyeti’nin almış olduğu kararla Altay-Tayyareciler ve Altınordu-Karşıyaka Gençlerbirliği takımlarının oynamasına karar verildi¹⁸³. Altay 15 Ağustos günü Tayyarecileri 3–0 gibi net bir skorla geçtikten sonra finaldeki rakibi Altınordu Spor Kulübü’nü de 26 Ağustos’ta 3–1 yenerek **339–340 senesi (1923–1924) İzmir Şampiyonu olmuştur**¹⁸⁴. Şampiyon kadro şu şekilde sahaya çıkmıştı: **Malik – Burhan – Hasan – Şevki – Hamid – Danyal – Nebil – Necati – Muzaffer – Vahap -Refet**. Böylelikle Altay İzmir şampiyonu unvanı ile şehri Ankara’da temsil etme hakkını kazanmış oldu. Ankara’ya gidecek İzmir kafilesinde 15 Altaylı futbolcu, atletler ve

¹⁷⁹ Sada-yı Hak, 27 Mart 1924.

¹⁸⁰ Sada-yı Hak, 29 Temmuz 1924.

¹⁸¹ Sada-yı Hak, 3 Ağustos 1924.

¹⁸² Sada-yı Hak, 14 Ağustos 1924.

¹⁸³ Sada-yı Hak, 15 Ağustos 1924.

¹⁸⁴ Sada-yı Hak, 27 Ağustos 1924.

yapılacak spor kongresine iştirak edecek mıntika azalarıyla beraber yaklaşık 40 kişi bulunmaktaydı. Mıntıkayı temsilen Edip, Alaaddin, Hamid, Hayrulnisa, Refet Ahmet, Said, Asım, Zühtü Beyler seçilmişlerdi¹⁸⁵. Ankara'daki etkinlikler kapsamında 7 Eylül günü başlayan Spor Kongresi oturumlarına heyet-i vekile de katılmıştı. Spor kongresi sırasında İzmir Heyeti'nin spor kongresi hakem heyetini yuhalaması üzerine İzmirli sporculara kongreden 6 ay süreyle men cezası verilmişti. Daha sonra olaya müdahale eden Mustafa Necati Bey cezanın geri alınmasını sağladıysa da, bu İzmirli sporcular için utanç verici bir durum oluşturmuştu¹⁸⁶.

Resim 22: Beşiktaşlılar ve Altaylılar Bir arada

Ankara'daki Türkiye Birinciliği Turnuvasına Beşiktaş, Ankara Karması, Kocaeli, Altay, Harbiye ve Bahriye takımları katılmaktaydı. Altay Ankara'daki ilk maçında Kocaeli'ni 2-0 yenerek bir üst tura çıkma başarısı gösterdiyse de sonraki müsabakasında yenilerek turnuvaya veda etmiştir. Turnuvanın finalinde Harbiye takımı Bahriyelileri 3-0 yenerek Türkiye Futbol Birinciliğini kazanmıştır¹⁸⁷. Altay

¹⁸⁵ Sada-yı Hak, 19 Ağustos 1924.

¹⁸⁶ Sada-yı Hak, 12 Eylül 1924.

¹⁸⁷ Sada-yı Hak, 14 Eylül 1924.

katıldığı bu ilk büyük turnuvadan mağlubiyetle ayrılrsa da gelecek yıllar için önemli tecrübeler edinmiş oldu. Turnuva sonrası 15 Eylül’de Altay, İstanbul’u ziyaret eden Leh Takımıyla bir maç yaptı. İlk kez yurtdışından gelen bir ekiple maç yapan Altay bu karşılaşmadan 4–0 mağlubiyetle ayrıldı¹⁸⁸.

Altay aldığı bu mağlubiyetler sonrası İzmir’e döndükten sonra bir başka büyük müsabakaya çıkma durumunda kaldı. İstanbul’un en kuvvetli takımlarından biri olan Fenerbahçe’nin Üçüncü Takımı maçlar yapmak üzere 17 Eylül akşamı İzmir’e geldi. 20 Eylül günü Altay ile karşılaşan Fenerbahçe 9–0 gibi oldukça farklı bir skorla galip geldi¹⁸⁹.

Resim 23: 1924 yılında İzmir’e gelen Fenerbahçe ve Altay Takımı

Turnuvada alınan yenilgi ve Fenerbahçe karşısındaki bu farklı mağlubiyetler o dönemde İzmir futbolunun daha tam olarak istenen seviyede olmadığına bir kanıt gibi görülmektedir. Altay İzmir’in hatta Ege Bölgesi’nin en güçlü takımı olmasına rağmen İstanbul takımlarına karşı beklenen başarıyı gösterememişti.

¹⁸⁸ Sada-yı Hak, 16 Eylül 1924.

¹⁸⁹ Sada-yı Hak, 21 Eylül 1924.

Altay Spor Kulübü yalnızca İzmir içerisinde spor faaliyetlerinde bulunan bir kulüp değildi. Çevre illerden ve ilçelerden gelen takımlarla ya da bizzat şehir dışına çıkarak karşılaşmalar yapan Altay, böylelikle hem bölge gençliğinin tanışıp, kaynaşmasını hem de bilgi alışverişinde bulunmasını sağlamış oluyordu. Bu seyahatlerden biri de 24 Ekim 1924 günü Ödemiş'e düzenlemiştir. Seyahate katılan Altaylı sporculardan biri gezi gününü şu şekilde anlatmıştır:

Resim 24: 1926 Nisan'ında İzmir'e gelen Süleymaniye ve Beykoz Takımları Oyuncuları ile İzmirli Sporcular Bir arada

“Seyahatimizden maksat Ödemiş gençleriyle temas etmek ve onlarla dostça bir maç yapmaktı. Perşembe günleri Ödemiş postası olmadığı için sabah sekizde Punta'dan hareket eden Aydın postasıyla yola çıktık. Bizim Ödemiş seyahati 14 saat sürdü. Tepeköy'de beş, Çatal istasyonunda üç saat kadar tren bekledik. Tire'den avdet eden trende tek bir üçüncü mevki yolcu

vagonu vardı. O da dolu idi. Birkaçımız ayakta olarak hareket ettik. Bir gün evvel yağan yağmurların getirdiği kumlar yüzünden bir lokomotif yoldan çıkmış ve bizim trende Ödemiş istasyonuna on beş yirmi dakika bir mesafede durdu.

Ödemişliler bizi istikbal için buraya kadar gelmişler. Elektrikle tenvir edilmiş olan sokaklardan doğru Türk Ocağı'na gittik. Burada bizi kardeşçe istikbal ettiler. Evvela birer sıcak çay için biraz istirahattan sonra misafirliğe oturduk. Güzelce karınlarımızı doyurduktan ve kahveleri içtikten sonra bizleri grup grup pek misafirperver olan Ödemiş Ocaklı arkadaşlar evlerine götürdüler, temiz karyolalarda yorgunluğumuzu alıp, sabahleyin çayımızı içtikten sonra ev sahiplerimizle birlikte ocakta toplandık.

Futbolcular Büyük Numune Mektebi'nin önündeki sahada egzersizlerini icra ettiler. Kaptanımız Hamid Bey çocuklara muhtelif oyunlar yaptırdı. Bu suretle Altaylıların nasıl çalıştıklarını gösterdi. Öğleyin delal-ı muhterem Ödemişlilere oyunun vaktini bildirdi ve saat üçte sahada büyük bir alaka ile toplanan halk huzurunda arkadaşça bir maç yaptık. Maç Altay'ın galibiyetiyle neticelendi. Maçtan sonra Ocakta musiki encümeni tarafından alaturka musiki parçaları dinledik. Bizden Muzaffer Bey kemanla alafranga parçalar çaldı. Hamid Bey Ödemişlilerin ısrarı üzerine alehumum sporculuk ve o günkü oyun hakkında istifade-i bahş bir konferans verdi. Altay'dan Hacı Vahap Bey mizahi nutuklarıyla güldürdü. Ödemişli arkadaşlar zeybek oyunlarıyla bizleri dilşad etti. Dağılmadan evvel Refet Ahmet Bey bütün Altaylılar namına Ödemişlilere teşekkür etti. Zaten vakit gecikmiş olduğundan sabahleyin 5'te hareket edecek olan treni kaçırmamak için tren vaktine kadar ocakta kaldık. Sabah beşte bizi misafirperverlikleriyle pek çok

minnettar bırakan Ödemişli arkadaşlardan ve Ödemiş muhitinden ayrıldık, öğleyin İzmir'e muvasalat ettik. Ödemiş seyahati hepimizde unutulmayacak tatlı hatıralar bıraktı.¹⁹⁰”

Altay Kulübü de Ödemişlilerin ve Ödemiş Türk Ocağı'nın kendilerine göstermiş oldukları misafirperverlik ve yardımlarından ötürü İzmir'e döner dönmez aşağıdaki teşekkür telgrafını çekmişlerdir:

“Vaki olan davet üzerine bu hafta Ödemiş'e yaptığımız spor seyahati münasebetiyle hakkımızda büyük bir asar-ı misafirperveri ibzal buyuran Ödemiş Türk Ocağı'na mensup kardeşlerimizle muhterem İsmail Efemize ve bizlere pek hararetli bir hüsn-ü kabul gösteren aziz Ödemiş halkına nihayetsiz hürmet ve şükranlarımızın aynen iblağına dalaletinize müsterhimdir.¹⁹¹”

4. Göztepe'nin Kuruluşu

Altay Spor Kulübü'nün tarihindeki en önemli olaylardan birisi de Göztepe Kulübü'nün kurulması olmuştur. Daha önce kulüp bünyesindeki birtakım anlaşmazlıklar sonucu takım içerisinde kopmalar gerçekleşmiş ve Altınordu kulübü doğmuştu. Göztepe'nin kuruluşu da benzer bir sürece dayanmaktaydı. Ankara seyahati sonrası çıkan anlaşmazlıklar sonucu Altınordu'nun ayrılması gibi Aydın'a yapılan bir seyahat sonrasında Göztepe'nin kurulduğu belirtilmektedir¹⁹². Tespitlerimize göre Altay'ın Aydın seyahati 31 Temmuz 1925 tarihinde gerçekleşmiştir¹⁹³. Ancak Göztepe'nin kuruluş tarihi, kulübün resmi internet sitesinde ve kulüple ilgili yayınlarda 14 Haziran 1925 olarak verilmektedir. Buradan yola çıkarak Göztepe Kulübü'nün Aydın seyahati sonrası Altay'dan ayrılan futbolcularla kurulduğunu söylemek güçtür. Görüldüğü üzere Aydın seyahati resmi olarak belirtilen tarihten yaklaşık iki ay sonra

¹⁹⁰ Sada-yı Hak, 28 Teşrin-i evvel 1924.

¹⁹¹ Sada-yı Hak, 28 Teşrin-i evvel 1924.

¹⁹² http://tr.wikipedia.org/wiki/Göztepe_A.Ş. (Erişim Tarihi: 03.06.2009) ; <http://www.gozgoz.net/kurulus.htm>. (Erişim Tarihi: 03.06.2009).

¹⁹³ Anadolu, 04 Ağustos 1925.

yapılmıştır. Buna göre ya Göztepe Spor Kulübü'nün kuruluş tarihi doğru değil, ya da belirtilen tarihte Göztepe kurulduysa da Altaylı sporcular Göztepe çatısı altında bulunmamışlardır. Burada Altay'dan Altınordu'ya ve Altay'dan Göztepe'ye geçen oyuncuların transfer şekilleri birbirine benzemekle beraber aynı değildir. Nedeni tam olarak bilinmeyen bu ayrılığa sebep olarak akıllara gelen bir diğer nokta da, takımdan ayrılmaya kararlı oyuncuların belki de Altınordu vakasını örnek alarak bu yola başvurmuş olabilecekleridir.

Resim 25: Aydın Spor Kulübü (1925)

Altay Kulübü'nün çevre illere seyahatlere çıktığını ve buralardaki gençlikle münasebete girerek, sportif faaliyetlerde bulunduğunu belirtmiştik. 1925 yılının Temmuz ayının sonlarında Aydın'a giden Altaylılar, burada Aydın gençleriyle yaptıkları maçı 7-0 kazanmışlardı. Kalabalık bir seyirci kitlesinin takip ettiği maç sonrası Aydınlılar Altaylı sporcuları karşıladıkları gibi çok misafirperver bir şekilde İzmir'e uğurlamışlardı¹⁹⁴. Altay Kulübü yöneticileri de bu iyi karşılama ve oradaki

¹⁹⁴ Anadolu, 02 Ağustos 1925.

dostluk görüntülerine mukabil, İzmir’e döndükten sonra aşağıdaki teşekkür telgrafını Aydınli arkadaşlarına çekmişlerdir:

“*Altay İdman Yurdundan:*

31 Temmuz Cuma günü Aydın’a giden futbolcularımıza fevkalade hüsni kabul ve misafirperverlik gösteren aziz Aydınlılara, kıymetli vali ve belediye reisi beyefendilerle, Karapınar riyasetine, Ocaklı kardeşlerimize ve seyahatimizi temin buyuran Aydın Spor Kulübü Heyet-i Muhteremesine en kalbi hissiyat-ı müntedaranemizi takdim eder¹⁹⁵.”

Her ne kadar birçok yerde Göztepe’nin kuruluşu Altay’ın Aydın seyahati sonrasında gerçekleşmiş bir hadise olarak belirtilse de, Altay’dan ayrılan Necati, Muzaffer, Baha, Nebil, Ferit, Vedat ve Kenan’ın 1925’in Ekim ayında Göztepe’ye geçtiklerini gazete haberlerinden görebilmekteyiz¹⁹⁶. Hatta bu hareketten sonra Altay Kulübü üyeleri tekrar toplanarak yeni heyetlerin seçimini gerçekleştirmiştir¹⁹⁷. Sonuç olarak, Göztepe Kulübü’nün 14 Haziran 1925’te kurulduğunu varsayarak, bundan 4 ay sonra Altaylı oyuncuların bir kısmının Göztepe’ye transfer olduğunu söyleyebiliriz.

Resim 26: İzmir Şampiyonu Altaylı Sporcular ve Taraftarlar Bir arada

¹⁹⁵ Anadolu, 04 Ağustos 1925.

¹⁹⁶ Anadolu, 18 Teşrin-i evvel 1925.

¹⁹⁷ Anadolu, 21 Teşrin-i evvel 1925.

5. Atatürk ve Altay

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün spora ve sporculara karşı her zaman özel bir ilgisi ve alakası olmuştur. O, Türk sporunun ve sporcusunun gelişimi ve başarısı için, en zor şartlarda dahi spora olan desteğini esirgememiştir. Atatürk'ün sporun bütün dallarını zevkle takip ettiği bilinmekle beraber, ata sporu güreşe olan alakası diğerlerine oranla daha fazlaydı¹⁹⁸. O, güreş müsabakalarını ilgi ile takip eder, hatta kendisi de güreşirdi¹⁹⁹.

Atatürk yurtiçi gezilerinde vatandaşlarla yakın temas halinde olmaya özen göstermiş ve halka mesajlarını iletecek kurum ve kuruluşlara büyük önem vermiştir. O, resmi kurum ziyaretlerinin haricinde, Türkocakları, Halkevleri, CHP Gençlik Kolları ve spor kulüpleri gibi sivil toplum kuruluşlarını da ziyaret ederdi²⁰⁰.

Atatürk İzmir'i ziyaretleri sırasında yukarıda belirtildiği gibi olağan ziyaretlerinin yanı sıra spor kulüplerini de ziyaret etmeyi unutmamıştı. Gazi, şapka devrimini yaptığı günlerde, 11 Ekim 1925 günü İzmir'i de ziyaret etmişti. O gün Belediye önünde toplanan ve akşam da kaldığı evin önünden fener alayı ile geçen halka birer konuşma yapan Atatürk²⁰¹, 13 Ekim 1925 günü Türkocağı'na misafir olduktan sonra, Karşıyaka Spor Kulübü'nü ziyaret etti. Burada Karşıyakalı futbolcuların antrenmanlarını ve tenisçilerin gösterilerini izleyerek birer hatıra fotoğrafı çektiren Atatürk²⁰², kulüp şeref defterine de *“Karşıyaka Spor Kulübünde karşı karşıya bulunduğum gençlik iftihar şayandır. Bu gençlik muvacehesinde istikbalin kuvveti ve saadeti ne bariz görülmektedir”*²⁰³ yazmıştır.

Bu ziyaretten bir gün sonra 14 Ekim 1925'te Altay Spor Kulübü'nü şerefliendiren Gazi Paşa Hazretleri, kulüp binasını gezerken 9 Eylül Kupası'nı görmesi üzerine “Aferin! Çocuklar kupada kazanmışlar” diyerek iltifatta bulundu. Kulübün

¹⁹⁸ Cem Atabeyoğlu, Atatürk ve Spor, İstanbul 2006, Kelebek Yay., s.8.

¹⁹⁹ Atabeyoğlu, A.g.e., s.8-9.

²⁰⁰ N.Ülker, V.Günay, L.Daşdemir, İzmir'in Sevinç Günleri Atatürk'ün İzmir Ziyaretleri, Ege Üni., İzmir 2009, s.3.

²⁰¹ Mehmet Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, İş Bankası Yay. Ankara 1975, s.194.

²⁰² Yaşar Aksoy, Karşıyaka ve Kaf Sin Kaf Tarihi, İzmir 1988, s.100.

²⁰³ Anadolu, 14 Teşrin-i evvel 1925.

faaliyetleri hakkında takım kaptanı Hamid Aslan'dan bilgiler alan Atatürk, kulüp şeref defterine aşağıdaki satırları yazmıştır²⁰⁴:

“Altay Spor Kulübünde tanıdığım gençlik iftihara şayandır. Bu gençlik muvacehesinde istikbalin kuvveti ve saadeti en bariz görülmektedir.”

Görüldüğü üzere Atatürk, aralarında hem rekabet, hem de dostluk bulunan İzmir'in bu iki güzide kulübünü art arda ziyaret etmiş ve her iki kulüp defterine yazdığı aynı cümlelerle, iki takıma aynı mesafede olduğunu herhangi bir ayırım yapmadan göstermiştir. Altaylılar böylelikle Ankara gezisinde tesadüfen karşılaşmış oldukları Atatürk'ü, kendi evlerinde ağırlama şerefine de nail olmuşlardı. Bu ziyaret Altay ile Atatürk'ün ikinci kez karşılaşması olarak bilinmekle beraber, Fahrettin Altay Paşa'nın Altay Kulübü başkanlarından Erdoğan Tözge'ye anlattıklarına göre, Altay ile Atatürk'ün yollarının ilk olarak kesişmesi Birinci Dünya Savaşı yıllarına rastlamıştır²⁰⁵. 1966 yılında Altay Kulübü'nü ziyaret eden Fahrettin Altay Paşa, bu ziyareti şöyle anlatmıştır²⁰⁶:

“Mustafa Kemal Paşa ile mütareke yıllarında İzmir'i ziyaretimizde Altay bir İngiliz Donanma Karması ile oynuyordu. Maçı beraber izledik. Altay çok güzel bir oyundan sonra İngilizleri yenince Atatürk çok duygulandı ve gururlandı.”

Paşa Tözge'ye bu anısını anlatırken herhalde Mütareke yerine savaş yıllarını kastetmiş olmalı. Çünkü Mütareke döneminde Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'e geldiği hususunda elimizde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır²⁰⁷. Fahrettin Paşa, daha sonra kendisine “Altay” soyadının nasıl verildiğini de Tözge'ye şöyle anlatmıştır²⁰⁸:

“Aradan epey zaman geçti Mustafa Kemal Paşa, İran ile sınır anlaşmazlıklarını halletmek üzere beni Tebriz'e gönderdi. Tebriz'de bulunduğum sırada Meclis'te soyadı kanunu müzakere edilmiş ve ittifakla

²⁰⁴ Kaftan, A.g.e., s.73;Atabeyoğlu, A.g.e., s.73-75; Doğan Yıldız, Atatürk ve Spor, İstanbul 2008, s.197.

²⁰⁵ Erdoğan Tözge, Özel Görüşme, 27.01.2010.

²⁰⁶ Erdoğan Tözge, Özel Görüşme, 27.01.2010.

²⁰⁷ Atatürk'ün İzmir Ziyaretleri İçin Bkz: N.Ülker,V.Günay, L.Daşdemir, İzmir'in Sevinç Günleri Atatürk'ün İzmir Ziyaretleri, Ege Üni., İzmir 2009,

²⁰⁸ Erdoğan Tözge, Özel Görüşme, 27.01.2010. Ayrıca Bkz: Kaftan, A.g.e., s.75.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Atatürk soyadı verilmişti. Bende hemen kendisine bir telgraf çekmiş ve kendilerini kutlamıştım. Atatürk'ten ertesi gün gelen cevabi telgraf şöyle idi: "Sayın Fahrettin Altay Paşa, bende seni tebrik eder. Altay gibi şanlı, şerefli günler dilerim". Atatürk çok mütehassıs olduğu ve beraber izlediğimiz Altay maçının galibiyetinin hatırasına bana Altay soyadını layık görmüşüder"

Fahrettin Paşa'nın "Altay" soyadını almasından sonra Vahap ve Saim Beyler "Özaltay", Şerif Bey "Eraltay", Cemil Bey de "Tuğaltay" soyadlarını alarak Altay'a olan sevgilerini isimleri ile yaşattılar. Şerif Eraltay soyadını alış şeklini 1989 yılında Altay'ın kuruluşunun 75.Yılı kutlamaları çerçevesinde katıldığı bir radyo programında şu şekilde anlatmıştır:

"Altaylı olduğum için soyadı kanunu çıktıktan hemen sonra Nüfus İdaresi'ne gidip soyadımı Altay yapmak istiyorum dediğimde bana, olmaz onu Fahrettin Paşa aldı dediler. Sonra Başkatip Agah Bey, o da Göztepelı idi, ben sana Altay'ı alırım dedi ve Altay'ın erlerinden anlamında olan "Eraltay" soyadını aldım²⁰⁹."

6. İzmir Ligi Şampiyonlukları:

Altay, 1923–1959 yılları arasında bölgesel çapta yapılan şampiyonalarda 12 kez İzmir şampiyonu olmuştur. Bunun öncesinde 1915–1916 ve 1916–1917 senelerinde yapılan İzmir Birinciliklerini de yine Altay Kulübü kazanmıştı. Ayrıca 1936–1937 İzmir şampiyonluğunu kazanan Üçokspor'un büyük bir kısmının Altaylı oyunculardan oluşması hasebiyle bu şampiyonluk da Altay'ın hanesine yazılabilir. Bu sebeple Altay'la ilgili çıkan yazılarda ve kulübün resmi internet sitesinde şampiyonluk sayısı 15 olarak verilmektedir²¹⁰. Bu süreçte oynadığı özel ve turnuva maçları sonucu birçok kupayı müzesine koyan Altay, 1923 yılında Altınordu'nun ve 1925 yılında Göztepe'nin

²⁰⁹ Şerif Eraltay'ın radyo programındaki röportajına, ses dosyası olarak Tanıl Adalı'nın arşivinden ulaşılmıştır.

²¹⁰ Bkz: <http://www.altay.org.tr/genel/kulubumuz/tarihce/index.html> (Erişim Tarihi: 06.06.2009) Kaftan, a.g.e. s.150.

kendi içinden koparak ayrılması sonucu önemli ölçüde güç kaybına uğradıysa da, bunu ligdeki mücadelelerine yansıtmamış ve başarılı sonuçlar almaya devam etmiştir.

Altınordu'nun kurulduğu sene 1923–1924 İzmir Ligi şampiyonluğunu kazanan Altay, aynı başarıyı 1924–1925 sezonunda da sergilemiştir. 1925–1926 sezonunda şampiyonluk serisine bir sezonluk ara veren Altay, 1926–1927 ve 1927–1928 sezonlarında yine iki kez üst üste İzmir Lig şampiyonluğu kupasını müzesine götürdü.

Resim 27: 1924–1925 sezonu şampiyonu Altay takımı

İstanbul takımlarıyla zaman zaman karşılaşma fırsatı bulan Altaylı sporcular bu sayede futbol bilgilerini ve görgülerini test etmekte, aynı zamanda iki şehir arasındaki rekabeti de tırmandırmaktaydılar. 1925 senesinde İzmir'i ziyaret eden Galatasaray takımı burada karşılaştığı İzmir ekiplerine üstünlük sağlayarak İstanbul'a dönmüştü. İlk maçta Altay'ı 4–1²¹¹ le geçen sarı-kırmızılı takım, ikinci maçlarında da Altay-Altınordu muhtelitini de 1-0²¹² yenmeyi başarmıştı. Galatasaraylılar, İzmir'de geçirdikleri güzel

²¹¹ Anadolu, 2 Temmuz 1925.

²¹² Anadolu, 12 Temmuz 1925.

günlerin anısına Altay Kulübü'ne ve İzmir halkına aşağıdaki iki telgrafi çekerek teşekkürlerini sunmuşlardır:

“Sevgili İzmir’e veda ederken gerek erkân-ı hükümet ve belediyenin ve gerek matbuat ve spor kulüpleriyle muhterem İzmir ahalisinin hakkımızda ibzal buyurdıkları iltifat ve teveccühatla teşekkürat-ı azimimizi takdim etmeyi vecibe addederiz.

Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi ve Galatasaray Seyahat Kafilesi Reisi Yusuf Ziya²¹³”

“İstanbul’umuza kavuştuğumuz şu anda sevgili Altaylı kardeşlerimiz arasında geçirmiş olduğumuz kıymetli günlerin hatırasını ilelebet kalbimizde muhafaza eyleyeceğimizi tebyiden arz eyleriz efendim.

Galatasaraylılar Kafilesi Reisi Yusuf Ziya²¹⁴”

Resim 28: Galatasaray Futbol Takımı İzmir’de (Temmuz–1925)

²¹³ Anadolu, 13 Temmuz 1925.

²¹⁴ Anadolu, 14 Temmuz 1925.

1926 yılında Altay'ın kazandığı en önemli galibiyetlerden birisi İzmir turnesine çıkan İstanbul'un en kuvvetli takımlarından Beşiktaş'ı yenmesiydi. İki yıl önce Fenerbahçe'ye farklı bir sonuçla mağlup olan Altaylılar, futbollarındaki gelişimlerini Beşiktaş önünde sergiledikleri futbolla İstanbul temsilcisine ispatlamış oldu. Beşiktaş'ı Vahab ve Hamid'in golleriyle 4-1 yenmeyi başaran Altaylılar, o dönemin basınının tabiriyle "İzmir'in şerefini kurtarmış oldu."²¹⁵ Galibiyetin bu şekilde altının çizilmesinin nedeni Altınordu'nun 3-1²¹⁶ ve Karşıyaka'nın da 2-0'lık²¹⁷ sonuçlarla Beşiktaş'a yenilmiş olmasıdır.

Resim 29: Altay'ın Beşiktaş Zaferi Sonrası

İzmir Mahalli Ligi'nde şampiyonlukları bir yandan kovalarken, diğer yandan da İstanbul'dan İzmir'e gelen sporcu kardeşlerini ağırlayan Altay Kulübü ve İzmir halkı seyir zevki yüksek karşılaşmalara şahit oluyordu. Yine bunlardan birinde İstanbul'un Vefa, Hilal ve Altınordu takımlarının seyahatine şahit olmaktayız. Vefalı, Hilalli ve

²¹⁵ Anadolu, 19 Eylül 1926.

²¹⁶ Anadolu, 13 Eylül 1926.

²¹⁷ Anadolu, 12 Eylül 1926.

Altınordulu sporcular İzmir'deki müsabakalarında yine tek yenilgilerini Altay'dan aldılar. Altay'a 2-1 yenilen İstanbul Muhteliti²¹⁸, Altınordu'yu 4-3 yenerken²¹⁹, 1926 İzmir Şampiyonu Karşıyaka ile 4-4 berabere kalmışlardı²²⁰.

Resim 30: Vefa-Altınordu Muhteliti Altay maçına çıkarken.

1929-1930, 1932-1933 ve 1935-1936 sezonlarını da İzmir şampiyonluğuyla tamamlayan Altay'ın, güç kaybetmeden hatta gücüne güç katarak yoluna devam etmesinde bizce en önemli unsur altyapıya verdiği değer ve Altaylılık bilincinin takımda yerleşmiş olmasıdır.

İzmir Futbol Ligi, Altay açısından birçok ilginç maça tanıklık etti. Ligdeki yoğun rekabet bazen maçlarda tuhaf durumların ortaya çıkmasına neden olmaktaydı. Bunlardan en tuhafı 1933-1934 sezonunda yaşandı. Bu sezonda İzmirspor ve Altay şampiyonluk mücadelesinin en güçlü iki adayıydı. Aralarındaki şampiyonluk yarışı birbirleriyle oynayacakları maçın sonucuna kalmıştı ve kazanan takım sezonu mutlu sonla bitirecekti.

²¹⁸ Anadolu, 23 Haziran 1926.

²¹⁹ Anadolu, 24 Haziran 1926.

²²⁰ Anadolu, 27 Haziran 1926.

İzmirsporlu Reşat ve Namık cezalı olduklarından bu karşılaşmada oynayamayacaklardı. Bu sebepten dolayı İzmirsporlular maçın ertelenmesini istiyorlardı. Fakat federasyon erteleme talebine olumsuz yanıt verince İzmirsporlular maçı erteletmenin başka türlü yollarını aramaya koyuldular. 20 Nisan 1934 günü karşılaşan takımlar sahaya girince kale direklerinin kesilmiş olduğunu ve tarlanın sürülmüş olduğunu gördüler. Ancak kısa bir süre sonra bu sorunlar giderildi ve maça başlandı. Maça başlandı başlanmasına fakat bu kez de saha dışına giden toplar patlamış bir halde geri geliyordu.

Resim 31: 1927 Senesi İzmir Şampiyonu Altay Takımı. Soldan Sağa: Süleyman-Vahab-Doğan-Vehbi-Vefik-Hoca Hasan-Danyal-Mehmed-Çeko Burhan-Ertuğrul-Hamid Aslan-Ahmed-Zeki.

Dönemin şartları gereği piyasada çok fazla top olmadığını bilen İzmirsporlular bu şekilde maçın ertelenebileceğini düşünmüşlerdi. Bu arada maç devam etmekte ve Altay İzmirspor önünde 3-1 galip durumda idi. Maçın son yirmi dakikası geldiğinde tam 8 top patlatılmıştı ve son anlarda çıkan olaylar sebebiyle oyunu yöneten Amerikalı Hakem Mister Favler maçı bitirerek, Altay'ı hükmen galip ilan etmişti²²¹.

²²¹ Demokrat İzmir, 24 Ocak 1968.

Yaşanan bu trajikomik olay bugün bakıldığında bizlere mizahi görünmekle beraber, dönemin futbol zihniyetini tasvir etmesi bakımından önemlidir. Sporcuların o yıllardaki rekabet ve futbol anlayışı gereği bu tür davranışlar normal görünüyor ki, o günleri yaşayan ve olayların tam içinde yer alan İzmirspor kalecisi Sami Özok yaşananları şu şekilde anlatıyor:

“...Bizim en değerli oyuncularımız Reşat ile Namık’ın cezaları idari bir hokkabazlıkla şampiyonluk maçına denk getirildi. Onlar olmadan maça çıkmak bizim için yüzde 90 mağlubiyet demektir. Bu yüzden maçın oyuncularımızın cezaları bitinceye kadar geri bırakılması için nizam, kitaba uygun çareler bulmayı düşünüyorduk. Fakat nafile... Didik didik ettiğimiz nizamnamelerde bizim işimize yarayabilecek hiçbir madde yok. Yalnız okuduğumuz maddelerden birinde “Şayet sahanın şartları beynelmilel kaidelere uygun değilse orada maç oynanamaz.” ...bizde kaideleri yerine getiremez miyiz diye düşünüyorduk. Nazmi de sahayı oyun oynanmayacak hale pekâlâ getirebiliriz. Biz de nasıl yaparız bu işi diye soruyoruz. Nazmi de ciddiyetle bir at bir de saban bulup sahayı süreriz dedi...”

Resim 32: Alsancak Stadı’ndan Bir Enstantane

Uzun sürmeyen bir tartışmadan sonra hepimizin akli bu fikre yattı. Bu işi yapmaya Seyfi Özgizler, Nihat Kiraatlılar, Umumi Kaptan Nazmi, Abdülkadir İkinci, Recep Ölçer ve bir de ben görevli kılındık. Umumi Kaptanımız Nazmi'nin Bozyaka'da Giritli Mehmet Ali Ağa adında amca dediği bir tanıdığı vardı. **“Sahayı sürmek için sabanı ve atı ondan alabiliriz diyordu.”** Nihat Kıratlı'nın plakasını mendille örttüğümüz otomobili ile hep birlikte Bozyaka'ya gittik. Mehmet Ali Ağa bize at ve sabanla birlikte bir de adamını verdi. Atla sabanı Alsancak stadına gündeliğini verdiğimiz bu adam getirecekti. Bu anlaşmayı yaptıktan sonra Alsancak'a döndük. Stadın yanındaki ilkokulun sokağına girip, atı sabanı ve sürücüyü beklemeye koyulduk. Beklediklerimiz çok geçmeden geldi. Fakat gelin görün ki, saban Alsancak stadının kapısından sığmıyordu. Duvarı yıkmayı düşündük fakat beş metre yüksekliğindeki duvarı yıkmak kolay becerilebilir bir iş değildi. Kaptan Nazmi sahayı sürmekten vazgeçelim, sahaya girer kale direklerini keseriz dedi... Zira sahanın içindeki kulübede iki gece bekçisi var. Birisi Raşit Ağa, ötekide Arap Selahattin... Üstelik bu bekçilerin her ikisi de koyu Altaylı. Ayrıca onların yanlarında koskoca bir de çoban köpeği var. Gecenin derin sessizliğinde kale direklerini sessizce kesip de onları uyandırmamak imkânı var mıdır? Yapı kalfası Recep Usta, **“Onun çaresi kolay dedi. Ben evden testere ile bir kilo tereyağı getiririm. Tereyağını direklerle sürünce testerenin pek fazla sesi çıkmaz.”**

Testerede tereyağı da gelince hep birlikte sahaya girdik. Tariş depolarının olduğu taraftaki kalenin direklerini kesmeye başladık. Fakat tam biz işimizi yarılamişken köpek havlamaya başlamaz mı? Recep Usta:

- Hemen yere yatın, o zaman susar hayvan. Dedi.

Hepimiz ölmüş gibi yere uzandık. Recep Usta köpeği çağırdı ve hayvan yanımıza sokulur sokulmaz bizde köpeği boğup bitişikteki Rum mezarlığına gömdük... Böylelikle kale direklerini kestik ve ardından kale direklerini İzmirspor'la karşılaşmak istemeyen Altaylılar kestirdi diye ihbarda bulunduk... Biraz sonra gazeteler keyfiyeti üst katımızda oturan valiye

haber verdiler. Biz Kazım Dirik'in Savcı Laz Asım'a öfke ile haykıran sesini kıs-kıs gülererek dinliyorduk: "Sorumluları hemen buldurunuz!"

Biraz sonra gelen arkadaşlardan gece bekçilerinin tevkif edildiğini öğreniyoruz. Vali asıl suçluların kendi odasının altındaki odada oturduklarından habersiz sağa sola sıkı emirler yağdırıyordu²²²."

1930'lu yıllarda İzmir futbolunda artan rekabet ve çekişmeler yukarıdaki örnekte olduğu gibi spora gölge düşürmekteydi. Bu ve buna benzer birçok vaka İzmir'deki spor sahalarında görülmüştür. Bunlardan birinde Altay, 1932-1933 sezonunda maçlarda yaşanan hakem hatalarının kasti olduğunu belirterek ligden çekilmiştir²²³. İzmir liginde yaşanan bu tür olumsuz gelişmeler, İzmir futboluna doğrudan doğruya temas etmiştir ve İstanbul takımları ile aralarındaki mesafenin biraz daha arttığını görülür.

Resim 33: 1929 Yılında Altınordu'yu 2-0 yenip şampiyon olan Altay Takımı. Soldan Sağa: Dominic-Baron Fevzi-Hilmi-Hakkı-Nevzat-Faruk-Fuat-İsmail Hakkı-Vehbi-Vahab-Cemil-Selahattin(Takım Elbiseli).

²²² Demokrat İzmir, 24-25-26 Ocak 1968.

²²³ Yeni Asır, 03 Mart 1933.

7. Altay'ın Zor Günleri:

Altay Spor Kulübü tarihi boyunca birçok başarıya imza atmış, bu başarılarla sevenlerine, taraftarlarına büyük mutluluklar yaşatmıştı. Bir takım olmanın ve bir takıma gönül vermenin en önemli özelliklerinden biri aynı şeylere sevinebilme ya da üzülmeye şeklinde tezahür eden kitlesel davranışlardır. Altay camiasını bu şekilde top yekun etkileyen, acılı günler de olmuştur. Bu acılı günlerin başında kulübün kurucularından ve Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli değerlerden biri olan Mustafa Necati Bey'in ölümü gelmektedir. O'nun ölümüne ve Altay camiasında yarattığı etkiye değinmeden evvel, daha eski tarihlerde yani 1929 öncesinde yeşil sahalarda yaşanan talihsizliklerden bahsetmeyi uygun gördük.

Son yıllarda futbol sahalarında, futbolcuların oyun esnasında baygınlık geçirmesi ya da kalp krizi gibi rahatsızlıklar yaşaması sık sık rastladığımız durumlardan biri haline gelmiştir. Altay'ın tarihinde de bu tür vakaların yaşandığını ve kimisinin de ölümle sonuçlandığına şahit olunmuştur. Bu olaylardan tespit edebildiğimiz ilki, mütareke döneminde yaşanmıştır.

İzmir Limanı'na demirli İngiliz savaş gemisi mürettebatı ile Altaylı gençlerin yapmış oldukları bir maç esnasında Altaylı Hoca Mehmed rakibinden aldığı sert darbe sonrası yere yığılmış kalmıştı. Olaya şahit olan Talat Erboy'un anlatımına göre; oradaki herkes mosmor kesilen Mehmed'in öldüğünü düşünmüşlerdi. Ancak saha kenarında bulunan bir sağlık personelinin yardımıyla tekrar nefes almaya başlayan Hoca Mehmed hem hayata, hem de yeşil sahalara geri dönebilmişti²²⁴.

Hoca Mehmed'in yaşadığı bu sakatlığa benzer bir durum 1929 yılında cereyan etmiştir. Ancak bu seferki olayda sakatlığa maruz kalan Altaylı Vehbi, Hoca Mehmed kadar şanslı olamamıştı. Altay ile Altınay kulüpleri arasında cereyan eden İzmir Birinciliği müsabakasında bir hava topu mücadelesinde Altaylı Vehbi ile Altınaylı İhsan Bey çarpışmışlardı. Bu çarpışma ertesinde yere yığılan Vehbi bir süre ayağa kalkamamış, sedye ile oyun alanının dışına alınmıştır. Ağrıları bir türlü dinmeyen genç oyuncu arkadaşları tarafından Merkez Askeri Hastanesine kaldırılarak tedavi altına

²²⁴ Demokrat İzmir, 17 Ocak 1968.

alındı. Vehbi ameliyattan önceki ifadesinde “*Oyuna devam ederken Altınaylı İhsan Bey önümden, Hayri Bey de arkamdan şiddetle vurdular. İhsan Bey kıcı ile vurdu, arkamdan diz darbesi yedim. Sonra düştüm. Beni fena halde yaralayan İhsan Bey’dir*” demiştir²²⁵.

28 Aralık günü gelişen bu olaydan sonra ameliyata alınan Altaylı oyuncu, yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı ve 29 Aralık 1929 günü, 25 yaşında hayata gözlerini yumdu. Olaya karışan İhsan ve Hayri Beyler tutuksuz olarak yargılanmışlardır. Uzun süren yargılama süreci sonrası beraat eden sporculardan Amerikan Koleji öğrencisi olan İhsan Bey (Töremen), okuldan bir hafta uzaklaştırma cezası almıştır²²⁶.

1929 yılı Altay açısından olmasa da insani açıdan kötü bir yıl olmuştur. 1927–1928 sezonunu şampiyonlukla tamamlayan Altay takımı, yeni sezona da iyi başlamıştı. Ancak yeni yılın ilk gününde gelen kara haber tüm Türkiye’yi olduğu gibi, bütün Altay camiasını da üzüntüye sevk etmişti. 1 Ocak 1929 günü apandisit patlaması sonucu, Altay’ın kurucularından biri olan dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey Ankara’da hayatını kaybetmişti. Onun ölüm haberini Ahenk Gazetesi şu şekilde vermiştir:

*“Memleketimizin necip oğlu Mustafa Necati Bey vefat etti. Bu elim irtihal münasebetiyle İzmir matem içindedir. Dün apandisitten muzdarip olan Maarif Vekilimiz İzmir’in ve bütün Türk vatanının kâmil, mücahit ve necip oğlu Necati Bey’e ameliyat yapılmıştı... Bugün saat ikiyi yirmi geçe aldığımız bir kara haber bize bu pek güzide vatan kahramanının irtihal ettiğini bildirdi. Teessürümüzün dehşetinden kimin teselliye muhtaç olduğunu bilemiyoruz. Büyük oğlumuzdan bu ebedi ayrılış şüphesiz ve şüphesiz ki, en çok İzmir için elimdir.”*²²⁷

Mustafa Necati Bey’in ölümü Altay camiasını derinden etkilemişti. Altay bu elim günden sonraki ilk Karşıyaka maçında düz siyah formalarla sahaya çıkmış, maçın

²²⁵ Anadolu, 28 Aralık 1929.

²²⁶ Demokrat İzmir, 30 Ocak 1968.

²²⁷ Ahenk, 2 Ocak 1929.

başlama düdüğüyle beraber her iki takım oyuncuları saygı duruşunda bulunmuşlardır²²⁸. Ayrıca Altay Kulübü o günlerde aldığı kararla; 1 Ocak gününde bundan sonra hiçbir müsabakaya katılmayacağını, her ölüm yıl dönümünde merhumun mezarı başında tören yapılacağını, bu matem gününde kulüpte törenler düzenleneceğini, kulüpte bir Mustafa Necati Bey köşesi kurulacağını ve iki ay süre ile maçlara siyah formayla çıkacaklarını belirtmişlerdir²²⁹. Ancak bugün bakıldığında maalesef Altay Spor Kulübü'nün vermiş olduğu bu sözü kısa bir süre sonra unuttuğunu görüyoruz. Bu tarz konularda yaşanan gelişmeler, sahip olduğu değerlere sahip çıkılması konusunda ülkemizde sık görülen bir hafıza kaybı olmakla beraber, umarız Altay Kulübü en kısa zamanda sadece Mustafa Necati için değil, kendi bünyesinden çıkan diğer saygıdeğer simalara da gereken ilgi ve önemi verir.

8. Altay'ın Üçok Oluşu:

Futbolun Türkiye'ye girip yaygınlaşması İstanbul ve İzmir şehirlerinde cereyan etmişti. İlk kez İzmir'de oynanmaya başlanan bu oyun daha sonra İstanbul'a sıçradı ve iki şehir arasında ufak çaplı da olsa bir rekabeti ortaya çıkarmıştı. İzmir ve İstanbul karmalarının yapmış oldukları maçlar her iki şehirde de büyük heyecan yaratıyordu ve gündemin birinci maddesine oturuyordu. Gazete ve dergilere yansıyan maç haberlerinin sunuluş şekillerine bakılınca aradaki rekabet ve çekişmeyi görmemek imkansızdır. İki şehir takımları arasında yapılan maçlarda genellikle İstanbul takımlarının üstün olduğunu görmekteyiz.

Türkiye'de milli bir lig oluşturulması fikri yaygınlaştıktan sonra 1937 yılında kurulan Milli Küme'ye İstanbul'dan 4, Ankara ve İzmir'den 2 takımın katılması kararlaştırılmıştı. Bölgesel liglerde başarılı olan takımların katılacağı bu ligde başarılı olmayı arzulayan İzmir şehri takımları, bugünde hala tartışılmakta olan kulüplerin birleşmesi ve yekvücut olarak ligde yer alması gerektiği kanısına varmıştı. Aslında bu kararın alınması sanıldığı gibi kolay olmamıştı. Dönemin İzmir Valisi Fazlı Güleç'in temaları sonucu kulüp sorumluları ikna edildi ve Altay-Altinordu-Buca kulüplerinin birleşmesiyle **ÜÇÖK**, Göztepe-İzmirspor ve Egespor'un birleşmesiyle **DOĞANSPOR**,

²²⁸ Anadolu, 6 Ocak 1929.

²²⁹ Hizmet, 4 Ocak 1929.

Karşıyaka ve Bornova'nın birleşmesiyle de **YAMANLARSPOR**, takımları ortaya çıkmıştı. Vuku bulan bu yeni durumla beraber Altay Spor Kulübü adı, mütareke devrinden sonra ikinci kez ortadan kalkmış oldu.

1936–1937 sezonunda Milli Küme'de İzmir'i temsil eden Üçok ve Doğanspor İzmir'e büyük bir hayal kırıklığı yaşattılar. Fenerbahçe'nin şampiyonluğuyla tamamlanan sezonda Üçok oynadığı 14 maçta 2 galibiyet, 2 beraberlik ve 10 yenilgi; Doğanspor ise 4 galibiyet, 2 beraberlik ve 8 yenilgi ile son iki sırayı almış oldular. Alınan kötü sonuçlardan sonra dayatmalar ile kurulan ve suni birer yapı olan Üçok ve Doğanspor kulüpleri tarih sayfalarına karışmış oldu. 1937–1938 İzmir Lig Şampiyonluğu'nu Üçok kazanırken, bir sonraki sezonda Doğanspor İzmir şampiyonu olmuş idi.

1938–1939 sezonunda Alsancak adıyla yeşil sahalarda yer alan Altay, 1939-1940 sezonunda mücadelesini yine kendisine yakışan, gerçek adıyla sürdürmeye devam etti. 1958 yılına kadar yapılan İzmir şampiyonalarında inişli-çıkışlı bir grafik çizen Altay; 1940-1941, 1945-1946, 1947-1948, 1950-1951, 1953-1954, 1956-1957 ve 1957-1958 sezonlarında 7 İzmir şampiyonluğu daha yaşamıştır.

Türk spor teşkilatının bünyesi kuruluşundan beri amatör olduğundan profesyonellik konusunda ayrıca bir talimatname yoktu. Ancak zamanla beliren gizli profesyonellik bu amatör anlayışı zedelemeye başlamıştı. Fakat bu konuyu önleyecek bir yönetmelikte bulunmadığından, teşkilat bu gibi hallerde ancak nasihat veya tehditle yetinmek zorunda kalıyordu. Gizli profesyonelliğin gitgide artmasına karşılık Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne 15 Ekim 1941 tarihinde yürürlüğe konulan bir amatörlük yönetmeliği hazırlanmıştı. Bu yönetmelik hükümlerine göre; amatör sporcuların kulüplerinden aylık ve ayda 30 Lira'yı aşan zaruri masraf ve harcırah almaları, 30 Lira değerinden fazla mükâfat kabul etmemeleri, bunları satma veya rehin etmeleri, profesyonellerle beraber müsabaka yapmaları yasaklanıyordu. Gizli profesyonellik bu şekilde yasaklandıktan sonra, kulüp hesaplarının kontrolü hakkında da bir yönetmelik hazırlanıp bununla ilgili müeyyideler konulmuştu. Ancak zamanın koşulları bu gizli profesyonelliği güçlendirdiğinden bazı büyük kulüpler bu işe bir son

vermenin gerektiğine inanarak aleni bir profesyonelliğin Türk futboluna zaruret olduğu sonucuna varmışlardı²³⁰.

1955 yılına kadar amatör statüde oynanan lig maçları, o tarihten sonra İzmir takımlarının da profesyonelliğe geçmeleri ile yeni bir niteliğe bürünmüş oldu. Türkiye'nin 1954 Dünya Kupasına katılacak olması profesyonel bir ligin oluşturulması gereğini ortaya koydu ve bugünkü Türkiye Birinci Futbol Ligi'nin temelleri atıldı. Bu doğrultuda Altay Spor Kulübü de profesyonelliğe doğru adımlarını istemeden de olsa atmış oldu. Bunu da dönemin kulüp başkanı Macit Uslu'nun şu sözlerinden anlayabiliriz:

“Maddi vaziyeti en düzgün olan kulüp biz olmamıza rağmen, profesyonelliği kaldırabilecek durumda değiliz. Bizim kanaatimiz futbolda ilerlemek profesyonellikle olabildiği kadar dış görgüleri arttırmak suretiyle mümkündür. Bu da futbolu güzel oynayan ecnebi takımları celbetmekle olur.”²³¹

Altay kulübü yönetiminin profesyonelliğe yanaşmaması ekonomik nedenlerden ötürüdür. Fakat profesyonellik sporcular için kaçınılmaz bir ihtiyaç olması nedeniyle spor kulüplerinin bundan kaçmaları imkânsızdır. Profesyonelliğin tüm maddi külfetlerine rağmen birçok Altaylı sporcu kimi zaman hiç para almadan, kimi zaman da çok cüzi ücretlere sözleşmeler imzalayarak kulüplerine destek olmuşlardır. Buna karşılık Altay yöneticilerin takımlarının oyunlarını geliştirmek için düşündükleri yabancı takımlarla maçlar yapılması yöntemi uzun zamandır uygulanmaktaydı.

9. 1923–1955 Yılları Arasında Altay'ın Yabancı Takımlarla Oynadığı Maçlar

Altay Spor Kulübü kurulduğu günden bugüne kadar birçok yabancı takımla maçlar yapmıştır. Bu maçların kimisinden galibiyetle çıkarken, kimisinden yenilgiyle, bazen de yenilemeden sahadan ayrılmıştır. Kulübün kuruluşunun temel amaçlarından biri olan, İzmir Türk gençliğinin spora olan ilgisini arttırmak ve Türk sporcularının da

²³⁰ *Türk Futbol Tarihi*, TFF Yayınları, İstanbul 1992, I.Cilt, s.85.

²³¹ *Milliyet*, 07 Mayıs 1952.

en az yabancılar kadar iyi olduğunu, hatta onlardan da üstün olduklarını kanıtlamak arzusu had safhadaydı. Çalışmamızın ikinci bölümünde geniş bir şekilde bahsettiğimiz Rum kulüpleri ve şehre gelen yabancı donanma mensuplarıyla oynanan maçlar, heyecan ve milli duyguların coştığı birer şenlik haline dönüşüyordu.

Resim 34: Altay Genç Takımı

Altay yabancı takımlarla oynadığı maçlara cumhuriyetin ilanından sonra da devam etti. Araştırmalarımızda Cumhuriyet döneminde tespit edebildiğimiz ilk maç tarihi 14 Eylül 1924'tür. 1923–1924 İzmir şampiyonu unvanıyla Ankara'daki Türkiye Birinciliklerine katılan Altay takımı turnuvadan sonra İstanbul'a geçmişti. O sıralarda İstanbul'a gelmiş olan Leh (Polonya) asıllı öğrencilerden kurulu bir takımla karşılaşan Altay, maçtan 4–0 mağlup ayrılmıştı²³².

1925 yılının Eylül ayında İzmir spor hayatı daha da renkli bir hale gelmişti. Uzun yıllar süren savaşın ve düşman işgalinin izlerini silmeye çalışan İzmir halkına bu konuda en büyük desteklerden biri de futbol kulüplerinin düzenlemiş oldukları maçlardı. İzmir'in en köklü iki kulübü olan Altay ve Karşıyaka'nın birlikte organize

²³² Sada-yı Hak, 16 Eylül 1924.

ettiği etkinlikte, Bulgar Şampiyonu olan Levski Takımı İzmir'e gelmişti. İzmir'de üç maç yapacak olan Levski takımı ilk maçını Karşıyaka ile oynadı ve bu maçtan 2-1 galibiyetle ayrıldı²³³. İkinci maçında Altay ile karşılaşan güçlü Bulgar temsilcisi Altay'la da 0-0 berabere kalmıştı. Altay savunmasının iyi mücadele ettiği maçta Bulgar golcülere fırsat verilmemiş ve karşılıklı ataklarla geçen mücadele golsüz sonuçlanmıştı²³⁴.

Resim 35: Levskili Sporcular ile Altay-Karşıyaka Muhteliti Bir arada

Üçüncü ve son maçta Altay ve Karşıyaka karmasının karşısına çıkan Levski takımı bu kez mağlup olmaktan kurtulamadı ve İzmir karması maçı 1-0 galip bitirdi²³⁵. Binlerce İzmirlinin izlediği maçta İzmir karması şu kadro ile yer aldı: “Fehmi-Burhan-İsmail-Vahi-Saim-Danyal-Hamid-Nevzat-Halil-Vahab-Nadir”.

²³³ Sada-yı Hak, 11 Eylül 1925.

²³⁴ Anadolu, 13 Eylül 1925.

²³⁵ Anadolu, 20 Eylül 1925.

Altay İstanbul ve Ankara takımları ile oynadığı maçlar haricinde yabancı takımlarla oynadığı maçlarla da futbol bilgisini ve görgüsünü her geçen gün arttırıyordu. İzmir futbolunun en parlak temsilcisi olan Altay, Türkiye'ye gelen yabancı takımların karşılaşmayı en çok arzuladığı takımlardan biri olmuştur. 1926 yılında Türkiye'ye gelen Romanya'nın Tımeşvar Futbol takımı 28 Nisan günü İzmir'e uğramıştı. Yoğun bir ilgiyle karşılanan Romen sporcuları getiren ekspres Bandırma, Soma, Kırkağaç, Akhisar, Menemen ve Karşıyaka istasyonlarında tezahürat ve sevgi gösterileriyle karşılanmışlardı.

Resim 36: Tımeşvarlı Sporcular

Bu ilgiden dolayı şaşırarak Romen Antrenör gazetecilere “On beş seneden beri futbol ardından diyar diyar dolaştım. Güzel memleketinizdeki samimi istikbale hiçbir yerde tesadüf etmedim. Bundan çok mütehasşısız.” diyerek mutluluğunu dile

getirmişti²³⁶. Romanya Şampiyonuna karşı güçlü bir takımla sahaya çıkılması düşünülerek bir karma takım meydana getirilmişti. Fehmi, Alaaddin, Zeki, Vahi, Hamid, Feyzi, Şevki, Hüseyin, Halil, Nevzad, Vahab on biriyle Tımeşvar karşısına çıkan İzmir Karması maçtan 2-2 berabere kaldı²³⁷.

1926 yılında İzmir'in yurtdışından bir misafiri daha vardı. Mısır şampiyonu El İttihad takımı ziyaretlerde ve sportif faaliyetlerde bulunmak üzere Türkiye'ye gelmişti. İzmir'e de konuk olan Mısır temsilcisi, Altay ve Karşıyaka takımlarının yapmış olduğu karma ile oynadığı iki maçta da galip gelmişti²³⁸. Oldukça güçlü olan bu ekibe karşı alınan mağlubiyetlerin, futbollarını geliştirmek isteyen İzmirliiler için pek üzücü olduğunu söyleyemeyiz. Bunu maçtan sonra yayınlanan spor yazılarından anlamak mümkündür. O dönemde amaç her zaman kazanmak değil, yeni yeni ayağa kalkan Türk futboluna olumlu manada bir şeyler katmaktır.

1929 yılında Bulgaristan'dan gelen Filibe şampiyonu Botev takımıyla da karşılaşan Altay, maçtan 2-2'lik skorla ayrıldı²³⁹. Bu karşılaşmadan iki yıl sonra bir diğer sınır komşumuz olan Yunanistan'a davet edilen Altay, 1931 yılı Ocak ayında karşılaştığı Panatinaikos (6-3), Enosis (3-0) ve Apollon (5-1) takımlarına mağlup olarak yurda döndüler. Altay'ın Atina'ya giden kadrosunda "Orhan, Rıza, Hilmi, Nazmi, Lütfü, Hakkı, İhsan, Hasan, İsmail, Domeniko, Vahab ve Sezai bulunmaktaydı²⁴⁰.

²³⁶ Anadolu, 30 Nisan 1926.

²³⁷ Anadolu, 02 Mayıs 1926.

²³⁸ Anadolu, 26-27 Eylül 1926 "Sonuçlar: 3-0 ve 3-1".

²³⁹ Anadolu, 13 Eylül 1929.

²⁴⁰ Yeni Asır, 2 Ocak 1931.

Resmi 37: El-İttihad ve Karşıyaka Muhteliti Bir arada

1930'lu yıllar İzmir futbolunun ve dolayısıyla Altay'da da düşüşün yaşandığı bir dönemdi. Ligde yaşanan tartışmalar, maçlarda çıkan olaylar, takımların birleştirilip sonra tekrar ayrılmaları gibi olumsuzluklar sebebiyle genel bir durgunluk hâkimdi. Geçen bu süreçte Altay Yunanistan, Avusturya, Suriye ve Yugoslavya gibi çeşitli ülkelerin temsilcileriyle maçlar yapmıştır. Aşağıda tespit edebildiğimiz maçlar ve sonuçlarını bulabilirsiniz:

- 15 Eylül 1940 Altay 1-0 ElnadielNiyazi (Mısır)
- 13 Temmuz 1947 Altay 2-4 Panionis (Yunanistan)
- 07 Ocak 1951 Altay 0-6 F.C. Wien (Avusturya)
- 04 Temmuz 1951 Altay 2-0 Şirtatülceş (Suriye)
- 16 Eylül 1951 Altay 1-3 Apollon (Yunanistan)
- 24 Eylül 1951 Altay 3-2 Apollon (Yunanistan)
- 11 Ekim 1951 Altay 0-2 Panatinaikos (Yunanistan)
- 24 Mayıs 1952 Altay 0-5 Woldhof (Almanya)
- 27 Aralık 1953 Altay 2-2 Simmering (Avusturya)

Resim 38: Altay, Altınordu ve Apollon Kulüpleri futbolcuları bir arada (1933)

10. Türkiye Birincilikleri ve Milli Küme Mücadeleleri

10.1. Türkiye Birincilikleri

1924 Olimpiyatlarından hemen sonra spor hayatımızın ilk kurultayı diyebileceğimiz Ankara'daki önemli toplantıda Türkiye Futbol Birinciliklerinin düzenlenmesi kararlaştırılmıştı. Bu şampiyonlukların ilkinin Harbiye takımı bir diğer askeri takım olan Bahriye'yi 3-0 yenerek kazanmıştı²⁴¹. İkincisini 1927'de Muhafızgücü, üçüncüsünü 1932'de İstanbulspor'un kazandığı turnuva, bu tarihten 1936 yılına kadar devam etti. 1936'da tekrar kesintiye uğrayan turnuva sonraki yıllarda aralıklarla da olsa devam etti ve 1951 yılında Türkiye Amatör Futbol Şampiyonası adını alarak 1996 senesine kadar varlığını sürdürdü.

Altay bu şampiyonada birçok kez bulunduyorsa da beklenen başarıyı bir türlü elde edememişti. Altay'ın turnuvada kazandığı en büyük başarı 1934 yılında alınan

²⁴¹ Sada-yı Hak, 14 Eylül 1924.

ikinciliktir. Beşincisi Bursa’da düzenlenen Türkiye Birinciliği’nin finaline çıkma başarısı gösteren Altay’ın rakibi, İstanbul’un güçlü temsilcisi Beşiktaş idi. Maça Cemil, Hilmi, Ali, Şükrü, Enver, Feyzi, Hakkı, Basri, Vahab, Şinasi ve Doğan on biriyle çıkan Altay, karşılaşmanın hemen başında Vahab’ın attığı golle Beşiktaş karşısında öne geçmesine rağmen, yine Vahab’ın bir penaltıyı kaçırmaması ve Beşiktaş’ın ikinci yarıda Hakkı’nın ayağından bulduğu golle beraberliği sağlaması sonucu maç uzatmaya gitmişti. Uzatma dakikalarında yorulan Altaylı sporcular Beşiktaş’ın attığı iki gole karşılık veremediler ve turnuvadan 3-1’lik mağlubiyetle ayrılarak ikincilik unvanını aldılar²⁴².

10.2. Milli Küme

Milli Küme, Türkiye Futbol Şampiyonasından sonra ülke çapında düzenlenen ikinci şampiyonadır. 1936-1950 yılları arasında zaman zaman inkıtaa uğrayarak toplam 11 kez düzenlenmiştir. 1942 yılında düzenlenemeyen bu turnuva daha sonra 1948 Yaz Olimpiyatları ve 1949 Doğu Akdeniz Kupası sebebiyle iki defa daha düzenlenememiştir²⁴³.

Milli Küme’nin düzenlendiği ilk sezon İzmir Valiliğinin baskıları sonucu Altınordu ve Buca ile zoraki bir şekilde birleşen Altay, o yıl Üçok adıyla mücadelesini sürdürmüştü. 4 İstanbul, 2’şer tanede İzmir ve Ankara takımının katıldığı bu turnuva İzmir takımları adına bir hüsrana oldu ve iki İzmir temsilcisi Üçok ve Doğanspor sıralamada son iki sırayı paylaştı. İki yıl bu isimle mücadele eden Altaylı sporcular 1939–1940 sezonunda tekrar Altay çatısı altında faaliyetlerini devam ettirdiler ve İzmir ikincisi unvanı ile Milli Küme’de Altay’ı temsil ettiler. Altay, Milli Küme’de 1936–1937, 1937–1938, 1939–1940, 1940–1941, 1946–1947 ve 1949–1950 sezonlarında, ikisi Üçok adı altında toplamda 6 kez mücadele etti. İstanbul takımlarının hegemonyası altında geçen ligde Altay’ın aldığı en başarılı sonuç 1937–1938 sezonunda Üçok adı altında almış olduğu dördüncülüktür

²⁴² Demokrat İzmir, 18 Mart 1968.

²⁴³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Milli_Küme (Erişim Tarihi: 10.10.2009)

Milli Küme’de arzuladığı başarıları yakalayamayan Altay’ın tarihindeki en önemli zaferlerinden biri yine bu ligde kazanılmıştı. 1940 yılının Nisan ayının ilk haftası Galatasaray ile karşılaşan Altaylı sporcular çok büyük bir başarıya imza attılar. Maçın başlangıç düdüğüyle birlikte Galatasaray ardı ardına bulduğu gollerle Altay karşısında 4-0’lık bir avantaj yakalamıştı. Maçın son yarım saatinde Altay, Vahab’ın 2, İlyas’ın 2 ve Saim’in 1 gol yle, sezonun en güçlü takımı olan Galatasaray’ı 5-4 mağlup etmesini bildi. Bu ma  hâlâ tüm Altaylıların ve İzmirliilerin hatırandan çıkmamaktadır. O maça tanık olan Altay Kulübü eski başkanlarından Hayri Yorgancıoğlu, skorun 4-0 olmasından sonra maçta 6-7 fark olacağı şeklinde haberlerin İstanbul’a gönderildiğini fakat oyuncuların gerçek birer Altaylı gibi hareket ederek mücadeleyi bırakmadıklarını belirtmiřtir²⁴⁴.

Resim 39: 1927 Yılında Bulgaristan’ı 3-1 yendiğimiz maçta Altaylı Vahab da forma giymişti

²⁴⁴ Hayri Yorgancıoğlu (D.1923),  zel Görüşme, 02 Ekim 2009.

IV. BÖLÜM

PROFESYONEL DÖNEM (1955 SONRASI)

1. Türkiye Ligi ve Kupa Mücadeleleri

1.1. Türkiye Birinci Futbol Liginde Altay

1950'li yıllarda yaygınlaşan sporda profesyonelleşme ile büyük şehirlerdeki futbol takımları amatör şubelerinin yanı sıra birer birer profesyonel şubelerini de açmaya başlamıştı. İstanbul ve Ankara'daki takımlar gibi profesyonelleşme kervanına katılan Altay, bu konuda da İzmir'de öncü olmuştur. Takımlar, Türkiye Birinci Ligi'nin kurulduğu 1959 yılına kadar bölgesel profesyonel liglerde kendi aralarında mücadelelerini sürdürmüşlerdir. İstanbul'da 1952'de, Ankara'da 1954'te başlayan profesyonel ligler İzmir'de de 1955 yılında başladı. İzmir profesyonel liginde 1956-1957 ve 1957-1958 sezonlarında şampiyon olan Altay 1959'da başlayan ilk Türkiye Ligi'nde Göztepe ve Karşıyaka ile İzmir'i temsil etme gururunu yaşamıştır.

Resim 40: 1953–1954 Sezonu Altay Onbiri İnönü Stadında. Üstte Soldan Sağa: Coşkun-Orhan-Mustafa-Bayram-Kazım-Erdoğan. Oturanlar Soldan Sağa: Doğan-Aken-Kaya-Cemil-Nejat.

1959 Türkiye Ligi'ne İstanbul, Ankara ve İzmir'den toplam 16 takım katılmıştı. Düzenlenen bu ilk lig, 8'er takımlı kırmızı ve beyaz grup şeklinde iki grupta oynanmıştır. Altay'ın yer aldığı Beyaz grupta, Fenerbahçe, Beşiktaş, Beykoz, İstanbulspor, Hacettepe, Ankaragücü ve İzmirspor yer almıştır. İki grup birincisinin oynayacağı final maçı sonrası ilk Türkiye Şampiyonunun belirleneceği bu lig de Altay grubunda Fenerbahçe ve Beşiktaş'tan sonra üçüncü sırada kalmıştı. Ligin final maçında Kırmızı grup lideri Galatasaray ile Beyaz Grup lideri Fenerbahçe karşılaştı ve yapılan müsabakalar sonucunda ilk Türkiye Ligi şampiyonluğunu Fenerbahçe kazandı.

Altay'ın oynadığı maçlar ve sonuçları:

Altay – Fenerbahçe (0-1,1-1)

Altay – Beşiktaş (3-1,1-2)

Altay – İzmirspor (1-1,2-2)

Altay – Ankaragücü (1-0,1-2)

Altay – Hacettepe (1-0, 0-2)

Altay – Beykoz (2-2,2-2)

Altay – İstanbulspor (2-0,1-0)

Düzenlenen bu ilk milli ligde başarılı bir performans sergileyen Altay, daha sonraki yıllarda Türkiye Birinci Ligi'nin vazgeçilmez ekiplerinden biri haline dönüşmüştü. Türkiye Birinci Ligi'nde bugün itibariyle 41 sezonla en çok yer alan 5. takım olma unvanı hala Altay'ın elindedir. İlk üç İstanbul'un büyük kulüplerinin hâkimiyetinde olup, 4. sırada son yıllarda Altay'ın ligde olmaması sebebiyle Ankaragücü bulunmaktadır. Altay Türkiye Birinci liginde oynadığı 41 sezonda; 1326 maçta 413 galibiyet, 413 beraberlik ve 500 mağlubiyet almıştır²⁴⁵.

²⁴⁵ <http://www.turkfutbolu.net> (Erişim Tarihi: 20.11.2009).

Resim 41: 1951 Yılındaki Altay Kadrosu

Ligin ilk iki yılında beklenen performansı sergileyemeyen İzmir temsilcisi, ligi alt sıralarda tamamlamak durumunda kalmıştı. 1961–1962 sezonuyla yakaladığı ivme ile yukarılara tırmanan Altay 1969 yılına kadar dördüncülük ile dokuzunculuk arasında gidip gelmiştir. Bu süreçte ligi 2 defa dördüncü, 2 defa da beşinci ve birer kez de altı ile yedinci sırada tamamlamıştı.

Altay'ın ligde elde ettiği en başarılı sonuç 1969–1970 sezonu ile 1976–1977 sezonlarında kazandığı üçüncülüklerdir. Ligden düşülen 1982–1983 futbol mevsimine kadar Altay'ı, ligde orta sıralarda yer alan, büyük takımların çekinerek deplasmana gittiği bir takım şeklinde görmekteyiz. Küme düştüğü yılın ertesinde tekrardan lige merhaba diyen Altay, bundan sonraki süreçte geçmişte elde ettiği başarılarla uzak bir görüntü çizer. 1985, 1988 ve 1990 yılında 15. , 1986 ve 1987 yılında 8. ve 1988 yılında 12. olarak ligi tamamlamıştır. Kötü gidişe bir son verilememesi ile Altay 1985'ten 1991'e kadar ligin alt sıralarında yer almıştır ve bunun sonucunda 1991 yılında ikinci kez ligden düşer.

1.2. Federasyon Kupası ve Türkiye Kupası'nda Altay

Türkiye Futbol Federasyonu, 1961 yılında başlayan “Avrupa Kupa Galipleri Kupası”nda Türkiye’yi temsil edecek takımı belirlemek üzere, 1962–1963 sezonunda bütün liglerde yer alan 66 takımın iştirakiyle bir Türkiye Kupası organize etmişti. Bir süre bu isim altında yapılan turnuva daha sonra “Federasyon Kupası” adına döndürülmüştü²⁴⁶.

Bu turnuvada defalarca yer alan Altay 1966–1967 ve 1979–1980 sezonlarında kupayı müzesine götürmüştür. 1966–1967 sezonunda kazanılan başarı yalnız Altay’ın değil, diğer Anadolu kulüpleri açısından da önemlidir. Bu turnuvada ve lig maçlarında İstanbul takımlarının tekeline giren şampiyonluk, Altay’ın bu başarısı ile ilk kez Anadolu’dan bir takıma nasip olmuştu.

1966-1967 finalinin en büyük özelliği finale iki İzmir takımının çıkmış olmasıdır. Ezeli iki rakip olan Altay ile Göztepe o sezon gösterdikleri üstün performansla kupa umutlarını son maça taşımasını bilmişlerdi. 25 Haziran 1967 günü karşılaşan iki İzmir temsilcisinden, Altay’ın başında Antrenör Halil Bıçakçı, Göztepe’nin başında ise, Adnan Süvari bulunmaktaydı. Takımlar maça aşağıdaki kadrolarla çıkmıştı²⁴⁷:

Altay: Varol – Yılmaz – Zinnur – Enver - A.Rıza – Ayfer – Ender – Aytekin – Feridun – Behzat – Aydın.

Göztepe: Ali - K.Mehmet – Sabahattin – Hüseyin - B.Mehmet – Nevzat – Nihat – Ertan – Fevzi – Gürsel - Halil

İzmir Alsancak Stadyumu’nda oynanan 1966-1967 Türkiye Kupası Finali’nin İzmir için önemi büyüktü. Uzun yıllardır büyük başarılarla hasret kalan İzmir futbolu için Altay-Göztepe finali ciddi bir fırsattı. Ligi Göztepe’nin ardından beşinci sırada tamamlayan Altay, Göztepe ile oynadığı lig müsabakalarından 0-0 ve 2-1’lik galibiyetle

²⁴⁶ *Türkiye Futbol Tarihi*, c.1, s.133.

²⁴⁷ *Milliyet*, 25 Haziran 1967.

ayrılmıştı. Oldukça heyecanlı geçen mücadeleyi Milliyet Gazetesi İzmir muhabiri Necati Karakaya şu şekilde okuyucularına aktarmıştır:

“Alsancak Stadı’nı hınca hınç dolduran binlerce seyirci, büyük bir kupa finali seyrederken, 120 dakikalık maratonun sonunda Altay da gerçekten hakkı olan Türkiye Kupa Şampiyonluğu’nu kazandı.

Ancak siyah-beyazlılar için bu şampiyonluğu elde etmek hiçte kolay olmadı. Daha ilk dakikalardan itibaren Göztepe forvetleri hırsla Altay kalesini yoklamaya başladılar. Ve sonra sarı-kırmızılılar önce orta sahayı ve sonra oyun hâkimiyetlerini kontrolleri altına aldılar. Nitekim kokusu gelmeye başlayan gol tam 18. dakikada oldu. Gürsel’in derinleme pasını ceza sahası üzerinde yakalayan Fevzi güç pozisyonunda Altay kalesinin ters köşesinden Varol’u mağlup etmeyi başardı.

Kupayı kaybetme endişesi içinde Altay golden sonra saldırmaya başladı... Ve siyah beyazlılar için maçın en kritik anı geldi çattı. 32. dakikada Ayfer’in Ender’e uzattığı topu Mehmet’in elle kesmesi üzerine verilen penaltı Altay için büyük değer taşıyordu. Ancak Ali müthiş bir refleksle, Ayfer’in doğrusu kurtarılması güç şutunu kornere çeldi... İkinci yarıya Göztepe yine düzgün ve düzgün olduğu kadar kararlı bir oyunla başladı. Ve 58. dakikada Halil, Gürsel’in bir ceza vuruşundan şandellediği topu kafa ile Altay filelerine taktı.

Gol Göztepe’yi gevşetmiş, Altay’ın ise ümidini kırmıştı. Fakat hiç beklenmedik bir anda 63. dakikada Aydın tek başına bütün Göztepe müdafaasını çalımla geçip Ali’yi mağlup edince oyun ve maçın kaderi değişiverdi. Ümidine tekrar kavuşan siyah-beyazlılar iki dakika sonra Aytekin’in golüyle durumu 2-2 yaptılar²⁴⁸. ”

Altay yine geriden geldiği bir maçı çevirmesini bildi ve uzatmada da her iki takım gol atamayınca, dönemin nizamnamesi gereği maçın sonucu hakem atışına kaldı.

²⁴⁸ Milliyet, 26 Haziran 1967.

İngiliz hakemin kura atışı sonrası kazanan 1966-1967 Türkiye Kupası şampiyonu Altay olmuştu. Kura anını Göztepe'li Nihat Yayöz şu şekilde anımsamaktaydı:

“... Maçı radyodan dinliyorum. Tren dağların arasından geçerken transistorlu radyo çekmiyor. Sahanlığa çıkıyorum. Biraz sonra ses yine geliyor. Derken şampiyon olduğumuz açıklandı. Trende dans etmeye başlamıştım²⁵⁰...”

Altay kazandığı bu zaferle, tarihinde altın bir sayfa daha açtı ve büyük Altaylılığını bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Resim 42: Altay'ın Efsane Kadrolarından Biri. Üstte Soldan Sağa: Ayfer-Necdet-Ahmet-Cihat-Miço-Tanzer. Alta: İsmail-Enver-Mithat-Zinnur-Oğuz.

1979–1980 sezonu Altay için Türkiye Kupası'nda yeni bir başarının geldiği önemli bir sezon olarak tarihteki yerini almıştır. Bu sezonda Altay, çeyrek finalde Kayserispor'u, yarı finalde ise Beşiktaş, Trabzon ve Fenerbahçe'yi eleyen Lüleburgazspor'u mağlup ederek finale adını yazdırmıştı.

²⁵⁰ Altay Dergisi, Şubat-Mart 2006, Sayı. 3, s.11–15.

Altay'ın finaldeki rakibi, İstanbul'un güçlü ve köklü ekibi Galatasaray'dı. 15 Mayıs 1980 günü Galatasaray'ı Alsancak Stadı'nda Ümit'in attığı golle 1-0 yenen Altay, 28 Mayıs'taki maçta, deplasmanda Galatasaray'la 1-1 berabere kalarak ikinci kez Türkiye Kupası'nın sahibi oldu ve 1963-1964 sezonu kupa finalinin rövanşını da almış oldu. 30 binden fazla seyircinin izlediği maçtan sonra bir takım şiddet olayları yaşanması sebebiyle Altay takımı kupayı saha yerine, soyunma odasında almak zorunda kalmıştı²⁵¹. Ayfer Elmastaşoğlu'nun idaresindeki Altay'ın şampiyon kadrosunda şu oyuncular yer almaktaydı: "Sait – Alper – Zafer – Kemal – Bilal – Şeref - K.Mustafa – Ümit – Nevruz – Murat - B.Mustafa.

Yedi kere Türkiye Kupasında final oynayan Altay, yukarıda bahsettiğimiz iki Türkiye Kupası şampiyonluğunun yanı sıra 5 defa kupayı finalde kaybetmiştir. Türkiye Kupası'nın ikinci yılında çeyrek finalde Beykoz'u ve yarı finalde Beşiktaş'ı eleyen Altay, finalde Galatasaray ile karşılaşacaktı. Finalin ilk ayağında İzmir'de oynanan maç 1-1 berabere bittikten sonra, her iki takımda İstanbul'daki rövanş maçını beklemeye koyulmuştu. Fakat rövanş maçının gününün tespitinde bir takım sorunlar yaşandı. Maçın oynanması düşünülen 29 Haziran 1964 tarihinde, Ordu Milli Takımı ile Batı Almanya Ordu Takımı'nın İstanbul'da karşılaşacak olması işi içinden çıkılmaz bir hale sokmuştu. Altay Kulübü Başkanı Rıdvan Burteçin, maçın belirlenen günde oynanmasını, aksi takdirde sahaya çıkmayacaklarını belirtmiştir²⁵². Maçın ertelenmesi ile Galatasaray'ın asker oyuncularına final maçı için izin çıkmasını anlamlı bulan Altay Yönetimi, final müsabakasına çıkmama kararı aldı ve Altay takımı Bursa'daki kamptan ayrılarak İzmir'e geri dönmüştü. Böylelikle 1963-1964 finali oynanamadan kupa Altay'ın elinden kaçmıştır.

²⁵¹ Milliyet, 29 Mayıs 1980.

²⁵² Milliyet, 25 Mayıs 1964.

Resim 43: 1961-1962 Türkiye Gençler Şampiyonu Altay Takımı

Altay'ın kaybettiği bir diğer final ise 1967-1968 sezonu finalidir. Bir önceki sezonun kupa şampiyonu olarak, turnuvaya iddialı başlayan Altay, çeyrek finalde Ankaragücü'nü 1-0 ve 5-0'lık skorlarla eledi. Yarı finalde Galatasaray'la karşılaşan Altay, 1-2 ve 2-0'lık sonuçlarla adını finale yazdırdı. Altıncı kez düzenlenen Türkiye Kupası'nda 3. defa final oynama başarısı gösteren Altay, finalde Fenerbahçe ile karşılaştı. 16 Haziran 1968 günü oynanan ilk maçı 2-0 kaybeden siyah-beyazlılar, ikinci maçı İzmir'de Aytekin'in attığı golle 1-0 kazandılarsa da kupayı yine İstanbul'a kaptırmış oldular²⁵³. Finalde Altay'ı şu oyuncular temsil etmişlerdi: “Varol – Yılmaz – Oğuz – Enver - Ali Rıza –Roland –Aytekin – Doğan (Mithat) – Feridun – Aydın - Mustafa”.

Altay, 1971–1972 sezonunda Ankaragücü'ne 0–0 ve 3–0'; 1978–1979 sezonunda Fenerbahçe'ye 1–0 ve 0–2 ve 1985–1986 sezonlarında da Bursaspor'a tek maçlık finalde 2–0 kaybederek turnuvayı ikincilikle kapatmıştır. Altay Takımı, ligde kötü durumda olduğu dönemlerde dahi her zaman kupada iddialı bir ekip olmasını

²⁵³ Milliyet, 24 Haziran 1968.

bilmiştir. Bir turnuva takımı hüviyetine bürünen Altay, 7 kez oynadığı final müsabakalarından ikisinde galibiyetle çıkmıştır ve Türkiye Kupasını İzmir’e taşımıştır.

1.3. İzmir TSYD Kupası’nda Altay

Genellikle sezon öncesi düzenlenen bir turnuva olan Türkiye Spor Yazarları Derneği Kupası, birçok kez İzmir şubesi tarafından düzenlenmiştir. Altay, 1965 yılından itibaren düzenlenen bu turnuvada toplam 17 kez kupayı kazanmayı başarmıştır. Aşağıdaki listede Altay’ın hangi sezon kupayı kazandığı görülebilmektedir²⁵⁴.

Altay’ın İzmir TSYD Kupası Şampiyonlukları

1968	Altay
1970	Altay
1971	Altay
1972	Altay
1973	Altay
1975	Altay
1980	Altay
1981	Altay
1983	Altay
1986	Altay
1987	Altay
1988	Altay
1999	Altay
2000	Altay
2003	Altay
2006	Altay
2009	Altay

²⁵⁴ <http://www.tsyd.org.tr/tsydkupalari.asp> (Erişim Tarihi: 15.12.2009).

1.4. Başbakanlık Kupası

Başbakanlık Kupası, ilk kez 1944 yılında oynanmaya başlanmıştır. 5 yıl devam eden kupa, Türkiye Amatör Futbol Birincisi ile Milli Küme Şampiyonu arasında oynanmıştır. 1950 yılında Milli Küme'nin son bulması ile Başbakanlık Kupası da, 1966 yılına kadar yapılmamıştır. 1966 yılında Türkiye Futbol Federasyonu uygulamayı yeniden başlatmış ve lig ikincisi ile Türkiye Kupası ikincisi arasında oynanan final maçı sonrası kupa sahibini bulur. 1982, 1983 ve 1984 yıllarında bu kupa maçlarına ara verilmiştir²⁵⁵.

Bu kupada üç defa mücadele eden Altay Spor Kulübü, oynadığı üç final maçından da bir türlü galibiyetle ayrılamamış ve kupayı müzesine götürememiştir. Altay'ın ilk oynadığı kupa finali 1971-1972 sezonunda Eskişehirspor'a karşı oynanan maçıdır. Türkiye Kupası'nı finalde kaybeden Altay, Başbakanlık Kupası'nı kazanarak İzmir'e hak ettiği kupayı getirmek istiyordu. Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda karşılaştıkları iki Anadolu takımından galen taraf Eskişehirspor oldu ve maçı 2-0 kazanarak Başbakanlık Kupası'nı dönemin Başbakanı Ferit Melen'in elinden aldı²⁵⁶. Bu kupa maçında Altay'ın başında Antrenör Doğan Akı bulunmaktaydı. Maça şu oyuncular iştirak etmişlerdir: Tanzer – İsmail – Zinnur – Nihat – Necdet – Ayfer – Mithat – Cihat - K.Mustafa – Hıdır – Oğuz - Ahmet.

Altay'ın kupadaki ikinci finali ise 1979 yılına rastlar. Ligde orta sıralarda yer alan Altay, Türkiye Kupası'nda finale yükselmişti ve final maçında bilindiği üzere Fenerbahçe'ye kaybetmişti. Başbakanlık Kupası maçında Altay'ın rakibi yine bir İstanbul takımı olan Galatasaray'dı. Rakibi önünde iyi mücadele eden İzmir temsilcisi, 25.dakikada yediğe gole karşılık veremeyince kupayı bir kez daha kaybetmenin üzüntüsünü yaşamıştı. Altay'ın o günkü kadrosu şu şekildedir: Teknik Direktör Candan Tarhan, Oyuncular: Altuğ-Sebahattin-Zafer-Şeref-Bilal-Nevruz-Alper-K.Mustafa-Akif-B.Mustafa-Bora-Murat²⁵⁷.

²⁵⁵ *Türk Futbol Tarihi*, s.135.

²⁵⁶ Milliyet, 09 Haziran 1972.

²⁵⁷ Milliyet, 11 Haziran 1979.

1986 yılında Altay üçüncü kez Başbakanlık Kupası'nda mücadele etme hakkı kazanmıştı. 1985–1986 sezonunu orta sıralarda tamamlayan siyah beyazlılar, Türkiye Kupası'nda Bursaspor'a mağlup olarak kupayı kaçırmışlardı. Türkiye Kupası'nda ellediği Galatasaray'a karşı tarihinin en ağır yenilgilerinden birini alan Altay, sahadan 8-1'lik sonuçla ayrılmıştır. Teknik Direktör Ömeragiç'in idaresindeki takımda şu oyuncular yer almaktaydı: Ercan-Müjdat-Tamer-Zafer-Önder-Ümit-Turgut-İsa-Erdi-Reha-K.Şeref-Sabri²⁵⁸.

1.5.Cumhurbaşkanlığı Kupası

Futbol Federasyonu tarafından 1966 yılında başlatılan Cumhurbaşkanlığı Kupası, Türkiye Birinci Ligi Şampiyonu ve Türkiye Kupası Şampiyonu arasında oynanmaktadır. Türkiye Ligi şampiyonu aynı zamanda Türkiye Kupası'nı da kazandığı takdirde, lig ikincisi ile kupa maçı oynamaktadır. Bu kupa 1981 ve 1982 yıllarında Devlet Başkanlığı Kupası adı altında oynanmıştır²⁵⁹.

Altay Cumhurbaşkanlığı Kupasını almak üzere iki defa yeşil sahalara çıktıysa da, ikisinden de eli boş dönmüştür. Türkiye Kupasını kazandığı 1967 ve 1980 yıllarında Cumhurbaşkanlığı Kupasında oynamaya hak kazanan Altay 1967 yılındaki müsabakada Beşiktaş'a 1–0 yenilerek kupayı kaybetmiştir. Altay maç boyunca lig şampiyonu olan rakibine karşı iyi mücadele ederek maçı uzatma dakikalarına taşımayı bilmişti. Ancak uzatma dakikalarında gelen gol ile sahadan yenik ayrılmak durumunda kalmışlardı²⁶⁰.

Altay, kupaya uzanmak için ikinci bir şansı 1980 yılında yakalamıştı. Türkiye Kupası Şampiyonu unvanıyla sahaya çıkan Altay'ın karşısında bir diğer güçlü Anadolu takımı Trabzonspor bulunmaktaydı. Bordo mavililer Türkiye Ligine çıktıkları günden beri fırtına gibi esmişler ve önemli başarılarla imza atmışlardı. Ankara'da oynanan final maçı iki büyük Anadolu takımının mücadelesine sahne olmuştu. Yaklaşık 11 bin kişinin

²⁵⁸ Milliyet, 07 Haziran 1986.

²⁵⁹ *Türk Futbol Tarihi*, s.136.

²⁶⁰ Milliyet, 01. Temmuz 1967.

izlediği maça Altay iyi başladıysa da sonunu getiremedi ve sahadan 3-0'lık mağlubiyetle ayrılarak, kupayı Karadeniz temsilcisine kaptırmıştır²⁶¹.

2. Avrupa Kupası Mücadeleleri

Altay Spor Kulübü, Türk futboluna damgasını vurmuş, spor tarihinde birçok kez ilklere imza atarak yer almış güzide kulüplerimizdendir. İzmir amatör ligi, Türkiye birincilikleri, Federasyon kupaları ve lig maçlarında başarılı sonuçlara imza atan Altay Kulübü, Türkiye Kupası mücadelelerinde de elde ettiği muvaffakiyetlerle adını tüm Türkiye'ye duyurmasını bilmiştir. Bu kupada 7 defa final oynama başarısını gösteren siyah beyazlı ekip, iki kere mücadelesini mutlu sonla bitirerek, kupayı müzesine götürmüştür.

İlk yurtdışı seyahatini 1931 yılında Yunanistan'a yapan Altay daha önce belirtildiği üzere burada Panatinaikos ve Panionis takımları ile karşılaşmıştı. Bu maçlardan sonrada birçok yabancı takımla karşılaşan Altay, Türkiye'yi Balkan Kupası, Kupa Galipleri Kupası İntertoto ve UEFA Kupası'nda temsil etmiştir.

2.1. Balkan Kupası:

Avrupa kupalarına katılamayan Balkan ülkeleri takımlarının katıldığı bu turnuva, 1960 yılında başlamıştı. Kupada Türkiye'yi iki defa temsil eden Altay, 1971 yılındaki ilk mücadelesinde Yunanistan'ın Panionis takımıyla karşılaşmıştır. 09 Haziran 1971'de İzmir'deki maçta Oğuz'un attığı iki golle 2-1 galip gelen Altay²⁶², ikinci maçta 1-0 yenilmiştir. Romen Steagul Rosu Brasov'a karşı 3-0 ve 0-0²⁶³lık sonuçlar alarak, grupta üç puanla üçüncü olmuştur.

Balkan Kupası'na ikinci kez 1977-1978 sezonunda katılan Altay, Romen temsilcisi F.C. Politechnica Tımisoara ve Bulgaristan'dan Slavia Sofya ile karşılaştı. Tımisoara'ya 5-2, 4-2 yenilen Altay, Slavia'ya 6-0²⁶⁴ ve 3-0'lık sonuçlarla yenilerek turnuvadan ayrılmıştır. Altay 17 Nisan 1977 günü Romanya'da oynayacağı Politechnica

²⁶¹ Milliyet, 09 Haziran 1980.

²⁶² Milliyet, 10 Haziran 1971.

²⁶³ Milliyet, 15 Ağustos 1971.

²⁶⁴ Milliyet, 07 Nisan 1977.

maçından önce, Arat kentinde meydana gelen deprem felaketinden zarar gören insanlara yardım için Ute Arat takımı ile 14 Nisan'da özel bir maç da yapmıştır²⁶⁵.

2.2. Kupa Galipleri Kupası:

UEFA tarafından ilk olarak 1960 yılında düzenlenen ve kendi ülkesindeki ulusal kupayı kazanan takımların katılabildiği bir turnuva olan Kupa Galipleri Kupası, 1999 sezonuna kadar devam etmiştir. 1998-1999 sezonunda UEFA Kupası ile birleştirilen kupa, Altay'ın katıldığı dönemlerde, Şampiyon Kulüpler Kupası'ndan sonra Avrupa'da düzenlenen en büyük kulüplerarası turnuvadır. Altay üç defa katıldığı turnuvada ilk turu maalesef geçme başarısı gösterememiştir.

1967 yılında ilk kez Kupa Galipleri Kupası'na katılan Altay, ilk turda Belçika temsilcisi Standart Liege ile eşleşti. 20 Eylül 1967 günü İzmir'de yapılan ilk maçta Alsancak Stadi'nda Standart Liege 2-3 galip geldi. Altay maçın son anlarına 2-1 önde girmesine rağmen maçtan mağlubiyetle ayrılmıştı. Altay'ın o günkü kadrosunda kalede Varol, savunmada Yılmaz, Necdet, Enver, Ali Rıza, orta sahada Ayfer, Ender, Doğan, Feridun, ileride ise Oğuz ve Aydın yer almaktaydı. Altay'ın gollerini Doğan ve Ender kaydetmiştir²⁶⁶. Belçika'da oynanan rövanş karşılaşmasında her iki takımda gol atamayınca 0-0 sona erdi ve Altay kupaya bu şekilde veda etti²⁶⁷.

Kupa Galipleri Kupası'nda ilk mücadelesinden sonra tecrübesini arttıran Altay, 1968 yılında Türkiye Kupası'nı kazanamasa da, finali oynadığı Fenerbahçe'nin aynı zamanda lig şampiyonu olması sebebiyle turnuvaya katılma hakkı elde etmişti. Kura çekiminde Polonya şampiyonu Gornik ile eşleşen Altay, politik durumlar sebebiyle eşleşmeler değiştirilince, Norveç takımı Lynn Oslo ile karşılaşmıştır. İlk maçta 3-1 yendiği rakibi karşısında büyük bir avantaj elde eden Altay, bu avantajını rövanş karşılaşmasında koruyamayarak Norveç'te 4-1 yenilerek kupadan elenmiştir²⁶⁸.

Altay, bu turnuvadaki üçüncü sınavını, 1980 yılında Portekiz'in ve Avrupa'nın sayılı kulüplerinden biri olan Benfica önünde vermiştir. O tarihlerde Altay ile

²⁶⁵ Milliyet, 13 Nisan 1977.

²⁶⁶ Milliyet, 21 Eylül 1967.

²⁶⁷ Milliyet, 19 Ekim 1967.

²⁶⁸ Milliyet, 27 Aralık 1968.

Benfica'nın mali değerini hesaplayan gazeteciler, 36 milyon Liralık Altay'ın, 600 milyon liralık Benfica'yı yeneceğine pek ihtimal vermiyorlardı ki, beklenen olmuştı. Teknik Direktör Şükrü Ersoy'un yönetimindeki Altay, ilk karşılaşmada güçlü rakibine karşı iyi mücadele etti ve maç 0-0'lık sonuçla bitti²⁶⁹. Lizbon'daki ikinci maça umutlu çıkıldıysa da, Benfica takımı maçı 4-0 kazanarak, turnuvada yollarına devam ettiler. Benfica maçlarına Altay şu kadroyla çıkmıştır: Sait - Sabahattin - Kemal Dikmen – Zafer - Bilal – Ümit – Şeref - K.Mustafa – Önder – Ahmet –Behiç - Kemal Kılıç.

2.3. UEFA Kupası:

1955 yılında Fuar Şehirleri Kupası olarak başlayan bu organizasyona, Türkiye'den katılan ilk takım Altay'dır. Turnuvaya 1958 yılına kadar yalnızca Avrupa'nın fuar merkezi olan şehirlerin takımları katılabilmekteydi. 1958'den sonra bu kural kaldırıldı ve kupaya katılan takım sayısı artırıldı. Kupanın statüsü değiştirilmesine rağmen 1970'lere kadar Fuar Şehirleri Kupası adı altında düzenlenen turnuvanın ismi, 1971 yılında, Union of European Football Association (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği) kısaca UEFA Kupası adını aldı.

Altay, 1962-1963 sezonunda katıldığı bu turnuvada Türkiye'yi ilk kez temsil etme onurunu yaşamıştır. Türkiye Birinci Liginde en iyi dereceyi alan İzmir takımı olan Altay federasyonun aldığı kararla kupada ülkemizi temsil etmiştir. İlk turda İtalya'nın Roma takımı ile eşleşen siyah beyazlılar, ilk maçını İstanbul Mithatpaşa Stadyumu'nda 26 Eylül 1962 günü oynamıştır. Maç için Bursa'da kampa giren Altay takımı, iyi mücadele etmesine rağmen sahadan 3-2'lik mağlubiyetle ayrılmıştı. Maçın en ilginç yanı ise, karşılaşmayı Türk hakemlerin yönetmesine rağmen maçtan sonra herkesin yanlış hakem kararlarından veryansın etmesidir. Maçı yönetecek Romen hakem üçlüsünün uçağı hava muhalefeti nedeniyle İstanbul'a inemeyince maç ya tehir edilecekti ya da hazır orada bulunan hakemlerce yönetilecekti. İkinci seçenek kabul edilince maçı yönetme görevi Türk hakemlere kalmıştı²⁷⁰.

²⁶⁹ Milliyet, 21 Ağustos 1980.

²⁷⁰ Milliyet, 27 Eylül 1962.

7 Kasım 1962 günü Roma ile rövanş maçına çıkacak Mazhar Zorlu başkanlığındaki Altay kafilesinde, antrenör Bayram Dinsel ve 15 futbolcu bulunmaktaydı. Varol, Yılmaz, Numan, Cahit, Kazım, Ertan, Ali, Nazmi, Bekir, Nail ve Coşkun on biriyle sahaya çıkan Altay, tarihinin en ağır yenilgilerinden birini alıp sahadan 10-1 yenik ayrılarak kupadan elenmiştir²⁷¹.

Altay'ın UEFA Kupası'na ikinci kez katılımı ise 1969-1970 sezonunda olmuştur. Bu sezonda ligde oldukça başarılı bir performans sergileyen Altay Türkiye Birinci Ligi'ni 3. sırada tamamlamıştı. Bu başarılarını Avrupa kupası maçlarında da devam ettirmek isteyen Altay, ilk turda Almanya temsilcisi Carl Zeiss Jena takımıyla eşleşti. İlk maçı 16 Eylül 1969 da Almanya'da oynayan Altay, maçtan 2-1 yenilgiyle ayrılmıştı²⁷². Rövanş için avantajlı bir skor elde eden siyah beyazlı temsilcimiz, İzmir'deki maçta rakibiyle yenilemeyerek (0-0) kupadan elenmiştir. Altay'ın o maçtaki kadrosu şu şekildedir: Tanzer, Yılmaz, Zinnur, Necdet, Ali Rıza, Oktay, K.Mustafa, Ayfer, B.Mustafa, Mithat, Behzat; Teknik Direktör Teodorescu.

2.4. İntertoto Kupası:

İntertoto Kupası UEFA tarafından düzenlenen ve Şampiyonlar Ligi ile UEFA Kupası'na katılamayan takımların dâhil olduğu, başarılı olan üç takım UEFA Kupası birinci turundan turnuvaya başladığı bir organizasyondur. Altay da bu organizasyona 1998-1999 sezonunda katılmıştır.

Altay, turnuvanın ön eleme müsabakalarında Serbest İrlanda'nın Shamrock Rovers takımını İzmir'de 3-1²⁷³ yenerken, İrlanda'daki maçta ise uzatmada 3-2'lik skorlarla yenilmesine rağmen turu geçmesini bilmişti ve İntertoto Kupası'na katılmaya hak kazanmıştı²⁷⁴.

İlk turda Macaristan'ın Diosgyori takımıyla eşleşen Altay, ilk maçta İzmir'de 1-1 berabere kalarak turu zora sokmuştu²⁷⁵. Ancak rövanş karşılaşmasında rakibini 1-0

²⁷¹ Milliyet, 08 Kasım 1962.

²⁷² Milliyet, 18 Eylül 1969.

²⁷³ Milliyet, 22 Haziran 1998.

²⁷⁴ Milliyet, 29 Haziran 1998.

²⁷⁵ Milliyet, 05 Temmuz 1998.

yenen siyah beyazlılar, bir üst tura çıkmayı başarmıştı²⁷⁶. Bir sonraki turda Altay'ın rakibi Fransız temsilcisi Bastia idi.

Altay, 19 Temmuz 1998 günü oynanan ikinci tur ilk maçında Fransız rakibine 2-0 kaybetmişti. Rövanş maçında ise Altay azimli bir futbol sergileyerek normal süreyi 2-0 önde tamamladı. Uzatma anlarında penaltıdan iki şok golü kalesinde gören Altay, son anlarda bir gol daha atıp maçı 3-2 kazansa da, Bastia deplasmanda attığı gollerin etkisiyle turu geçen taraf olmuştu²⁷⁷. Bu sonuçla Altay'ın UEFA Kupası hayalleri sönerken, Avrupa Kupalarındaki son maçlarını da oynamış oldular. Sonuç olarak Altay 1998–1999 sezonunda İntertoto'da oynadığı 6 maçta 3 galibiyet, 2 mağlubiyet ve 1 beraberlik alarak ülkemizi temsil etti.

Bu noktada genel olarak Altay'ın Avrupa Kupalarındaki performansını değerlendirecek olursak, pekte parlak bir tablonun oluşmadığı maç sonuçlarından görülebilmektedir. Oynamış olduğu 24 Avrupa Kupası maçında; 5 galibiyet, 5 beraberlik ve 14 mağlubiyet elde etmiştir. İzmir'deki diğer rakiplerine kıyasla Türkiye'de daha başarılı sonuçlar elde eden Altay Spor Kulübü, Avrupa kupalarında maalesef bu başarısını gösterememiştir.

²⁷⁶ Milliyet, 12 Temmuz 1998.

²⁷⁷ Milliyet, 26 Temmuz 1998.

V. BÖLÜM

AMATÖR BRANŞLAR

1. Atletizm

Yunancada kavga, mücadele ve savaş anlamına gelen “athlos” kelimesinden gelen 5000 yıllık tarihe sahip atletizm; koşu, atma ve atlama dallarını kapsayan çok yönlü gelişim gerektiren kurallı bir spor dalıdır. Atletizm sporu yarışma haline dönüşmeden önce yaşamlarını avcılıkla sağlayan insanlar koşma, atma ve atlamayı temel gereksinim olarak kullanmaktaydı. İrlandalılar ve Yunanlılar ilk olarak yarışma düzenleyen medeniyetlerdir. Atletizm yarışmaları düzenli olarak ilk kez 1825’ te Londra’da yapılmıştır. Modern atletizmin başlangıcı İngiltere’ de ilk resmi yarışların yapıldığı 1840 tarihi olarak kabul edilmektedir²⁷⁸.

Ülkemizin atletizm ile tanışması, bugünkü Galatasaray Lisesi’nin 1868 yılında Mekteb-i Sultani adıyla tamamen batılı bir eğitim sistemine geçmesiyle başlar. 1896 yılında İstanbul’da Kurtuluş (Tatavla) Kulübü’nde gerçek anlamda atletizm başlamış ve bu kulüpten Constantin Devecis ve Çelebioğlu 1906 yılında Atina’daki ara Olimpiyat Oyunlarına katılmışlardır. İlk Türk atleti Çanakkale savaşlarında şehit düşen ve aynı zamanda futbolcu olan Galatasaraylı Celal İbrahim’dir. Bunu Şair Kazım ve Bedri Yıldırım izlediler. 1912 yılında Stockholm’de yapılan Olimpiyat Oyunlarına Robert Koleji atletlerinden Vahran Papazyan ve Mıgıryan katıldılar²⁷⁹.

İzmir’de ise modern anlamda atletizm sporunun geçmişi 1890’lı yıllara dayanır. Bu tarihlerde Bornova’da kurulan atletizm kulübü ve Buca’da yapılan atletizm yarışları bu spor dalına olan ilgiyi arttırmıştır. 1890’larda başlayan yarışmaların kuralları ve uygulanmasına bakıldığında ise bugünküne çok yakın oldukları görülür. Ayrıca atletizm yarışmaları, bisiklet yarışmalarıyla birlikte düzenlenmekteydi. Atletizmde, Rumlara ve Ermenilere ait kulüplerin yanında İngilizlerin de kurmuş olduğu “Smyrna Athletic

²⁷⁸ <http://www.taf.org.tr/Web/Tarihce.aspx> (Erişim Tarihi: 20.11.2009).

²⁷⁹ <http://www.taf.org.tr/Web/Tarihce.aspx> (Erişim Tarihi: 20.11.2009).

Association” isimli bir kulüpleri mevcuttur. Onların düzenlediği yarışmalar daha çok Bornova’da, kendilerine ait arazileri üzerinde yapılmaktaydı²⁸⁰.

Atletizmin İzmir’de gelişiminde Apollon ve Panionis kulüplerinin önemli katkıları olmakla beraber, dönemin siyasi ve sosyal koşulları gereği Türklerin bu tür faaliyetlere katılmadığı ya da katılamadığı görülmektedir. 1894 yılından itibaren düzenli olarak yapılmaya başlanan atletizm şenliklerinde ilk defa 1904 yılında Mekteb-i İdadi öğrencisi Ali Rıza Efendi’nin 100 metre koşusunda birincilik kazandığını bilmekteyiz²⁸¹.

İkinci meşrutiyetten sonra Türklerin sportif faaliyetlerinin arttığını bilinmektedir. Bu tarihlerde Türklerin spor yapabilecekleri bir kulüpleri olmasa da, gençler okul etkinliklerine katılarak eğlenceli vakit geçirmeye çalışıyorlardı. Ç.Esen Kaftan Altay Spor Tarihi adlı kitabında Altay’ın atletizm faaliyetlerinin 1922 yılına dayandığını belirtse de²⁸², bizim tespitlerimize göre bu tarih kulübün ilk kurulduğu günlere kadar gitmektedir. Rumi takvimle 18 Kanunsani 1330 (30 Ocak 1915) tarihinde Ahenk Gazetesi’nde çıkan habere göre; Altay Kulübü’ne tahsis edilen spor sahasının açılış töreninde düzenlenen spor müsabakalarında Altaylı sporcuların atletizm yarışlarına katıldığını görmekteyiz²⁸³. Kulüplerin ve okul takımlarının katıldığı bu şenliklerde Altay Kulübü’nden Süleyman Efendi 100 metrede, Nejad Evliyazade, Hüsnü ve Süleyman Efendiler uzun atlamada, yüksek atlamada yine Nejad ve Hüsnü Beyler birincilikler kazanmışlardır.

Kulübün kuruluş yıllarında sporcuların yalnız tek bir branşla ilgilenmedikleri hem futbol, hem atletizm hem de diğer spor dallarıyla ilgilendiklerini görmekteyiz. Altay Kulübü’nde daha öncede belirtildiği üzere bütün spor dallarına ilgi duyulmakla beraber, futbolun yeri daha ağır basıyordu. Bu durumdan atletizminde etkilendiğini, sporcuların atletizmi futbolun yanında bir yan dal olarak gördüklerini anlayabiliyoruz. Altay’ın atletizm ve diğer spor faaliyetleri Yunan işgali ve mütareke dönemi boyunca

²⁸⁰ Mert, A.g.m., s.173.

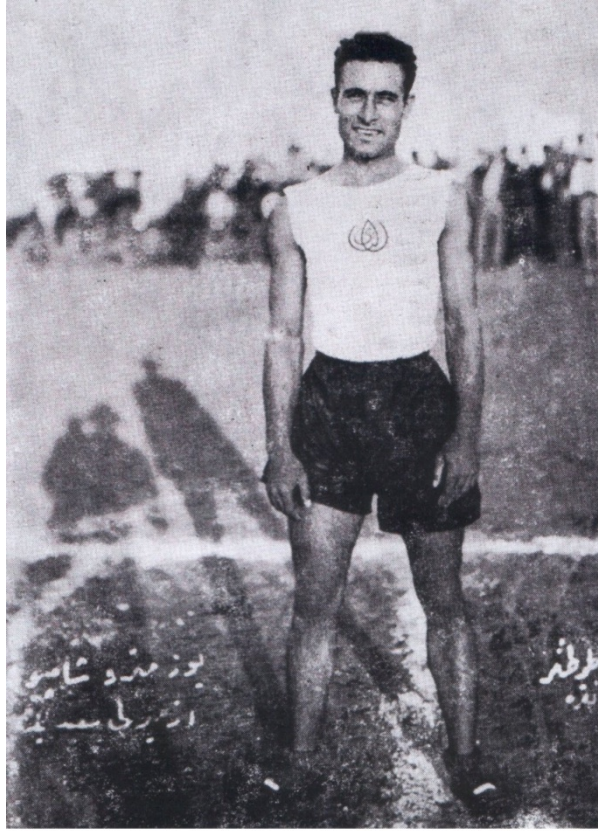
²⁸¹ Günver Güneş, XIX. yy. ‘dan XX. yy’a İzmir’de Deniz Sporları ve Atletizm, İzmir Kent Kitaplığı, Mart-2002, s.11.

²⁸² Kaftan, A.g.e., s.115.

²⁸³ Ahenk, 18 Kanun-ı sani 1330.

maalesef sona ermiştir. İzmir'in kurtuluşu sonrası eski günlerine dönen spor hayatı ile birlikte atletizm de gelişimini sürdürmüştür.

Altay, cumhuriyet döneminde birçok başarılı sporcu yetiştirmiştir. Bunların başında Said Odyak gelmektedir. Said Odyak az önce belirtildiği üzere komple bir atletti. Nitekim Paris Olimpiyatlarına iştirak eden ilk İzmirli atlet yine Said Odyak'tır. Said Odyak'ın bir diğer özelliği ise Altay Marşı'nı yazmış olmasıdır. Bugünde hala taraftarın dilinde olan marş yıllar yılı hiç eskimeden günümüze kadar gelmiştir.

Resim 44: Altay'ın ve İzmir'in En İyi Atletlerinden Said Odyak

800 metreci Sami, Gülleci Niyazi, Sami Bey, Asım Simav, Şerif Eraltay, Vahab Özaltay Altay'ın ilk atletleriydi. Gülleci Niyazi Atalık, 800 metre rekortmeni Asım Simav Sami Vefik, Agâh Gazi Ocak, Vali Adil Bey, Seha Aksoy yıllarca İzmir rekorlarını ellerinde tuttular. Altaylı atletler Balkan şampiyonasında Türk milli formasını giydiler. Şerif Eraltay atlet kimliğinin yanında, aynı zamanda Altay'ın ilk boksörlerindendi.

Resim 45: Vahab Özaltay

Çekiç atmada 1948 yıllarında Nezih Acun, cirit atmada İbrahim Ander, yüksek atlamada Nihat Altınır, 110 metre engellide Nedim Altınır ve Yılmaz Baytınaz İzmir birincisi oldular. Yılmaz Baytınaz uzun yıllar 110 metre engellide Türkiye Gençler Şampiyonluğunu elinde tuttu²⁸⁴.

Resim 46: Şerif Eraltay

²⁸⁴ Kaftan, A.g.e., s.116.

1952 yılında Altay 1.kategori, gençler ve 4.kategoride İzmir Şampiyonu oldu. O yıllarda atletizm yöneticiliğini Hakkı Gürüz yapmaktaydı. Olimpiyatlara giden bir diğer atlet olan, 100 metre ve 200 metrede Türkiye rekortmeni Raşit Öztaş, Altay forması ile yarışmıştır. Milli formayı giyen 3 başarılı Altaylı atlet daha vardı. Bunlar uzun ve yüksek atlama rekortmeni Orhan Erdil ile yine yüksek atlama rekortmeni Armağan Başar'dı. Altay'ın şampiyon atletizm takımında diğer atletlerin isimleri de şöyle idi: Sezai Tosunoğlu, Yusuf Tunalıgil, Burhanettin Bastıyalı, Emin Doğan, Ç.Esen Kaftan, Ünal Güneş²⁸⁵.

Zamanla tüm Türkiye'de yaşanan değişime paralel olarak, Altay'da da atletizm sporu unutulmaya yüz tutmuş ve popülerliğini yitirmiştir. Kulüpte bugün de bir atletizm ekibi bulunmamaktadır.

2. Bisiklet

Bisiklet yarışları uzun yıllardır var olan ve tüm dünyada ilgiyle takip edilen bir spor dalıdır. XIX. yy da bugünkü haline yakın bir şekle bürünen bisikletlerle yapılan ilk yarış 1868 yılında Fransa'da yapıldı. Bugün dünyanın en önemli spor organizasyonlarından biri olan Fransa Bisiklet Turu'nun 1903 yılında başlamasıyla, bisiklete olan ilgi daha da artmıştır²⁸⁶. 1896 yılından itibaren Olimpiyat Oyunları'na da giren bisiklet sporunun Türkiye'ye girişi bir yıl sonra Selanik'ten olmuştur. Yarışların artması ve bisiklet satıcılarının teşviki ile bu spor dalı gitgide yaygınlaşmıştır. 1912 yılında Fenerbahçe Spor Kulübü Türkiye'de ilk defa bir bisiklet kulübü kurarak bu alanda ilk adımı atmıştır²⁸⁷.

Selanik'le beraber İzmir'de de yaygınlaşan bisiklet yarışları, atletizm yarışmaları ile birlikte düzenlenmekteydi²⁸⁸. Bisiklet veya velespit şeklinde telaffuz edilen bu spor dalı İzmirli Türkler arasında yayılmış fakat bir kulüp çatısı altında herhangi bir faaliyet söz konusu olmamıştır. İzmir'e bu konuda ilki yine Altay Kulübü yaşatmıştır. Daha çok

²⁸⁵ Kaftan, A.g.e. s.116.

²⁸⁶ <http://www.bedenegitimi.s5.com/bisiklettarihcesi.htm> (Erişim Tarihi: 28.01.2010).

²⁸⁷ [http://tr.wikipedia.org/wiki/Bisiklet_\(spor\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Bisiklet_(spor)) (Erişim Tarihi: 27.01.2010).

²⁸⁸ Günver Güneş, XIX. yy'dan XX.yy'a İzmir'de Deniz Sporları ve Atletizm, İzmir Kent Kitaplığı, Mart-2002.

okul takımlarının bu tür faaliyetlerinin olduğunu biliyoruz. Örnek olarak; 1915 yılında Altay'ın düzenlediği spor eğlencelerinde Şark Mektebi'nden İsmail Efendi'nin kazandığı birincilik gösterilebilir.

Resim 47: İzmir’de gerçekleştirilen bisiklet yarışlarından bir enstantane.

İzmir’in kurtuluşu sonrası spor hayatı normal seyrine tekrar dönmeye başlar. İzmir’de ilk kez 1923 yılında bir bisiklet kulübünün kurulduğu görülür. Kulübün adı Yıldırım Vespit Kulübü olup, kurucusu Raif Bey’dir²⁸⁹. Kokaryalı (bugünkü Güzelyalı) semtinde kurulan bisiklet kulübü kısa bir süre sonra Altay’a katılmıştır ve faaliyetlerini Altay çatısı altında sürdürmüştür. Raif Bey 1924 yılında İstanbul’a giderek, olimpiyat hazırlıklarını yerinde incelemiş ve Altay namına federasyona müracaat ederek çalışmalara katılmıştır²⁹⁰. Raif Beyle beraber o dönemde Altay bisiklet takımında yer alan Fahri ve Cavit (Cav) Beylerin de olimpiyat oyunlarında bisiklet dalında yarıştığını görmekteyiz. Tercüman’ın Spor Ansiklopedisi bu üç bisikletçinin Fenerbahçeli olduğunu belirtse de²⁹¹, o tarihlerdeki gazete haberlerine bakılacak olursa,

²⁸⁹ Spor Âlemi Mecmuası, 2 Mayıs 1339, nu: 93-31, s.12-13.

²⁹⁰ Sada-yı Hak, 5 Şubat 1924.

²⁹¹ Tercüman Spor Ansiklopedisi, III. Cilt, s.946.

bu üç sporcunun Altay namına yarıştığı görülebilmektedir²⁹². 1924 Paris Olimpiyatları'nda ülkemizi bisiklet dalında temsil eden Raif Bey, Cavit Cav, Fahri Cambaz burada yarıştıkları sürat ve mukavemet alanlarında maalesef derece alamadılar. Herhangi bir derece alamamış olsalar da, Altaylı bisikletçilerin olimpiyatlara katılan Türkiye Bisiklet Takımının tamamını oluşturuyor olmaları Altay Kulübü için gurur verici bir hadisedir²⁹³.

Altay bisiklet takımı kuruluşuna müteakip bir takım seyahatlere girişmişti. Futbol takımının seyahatlerine paralel olarak bisikletçilerde seyahatlere katılıyorlar, gittikleri yerlerde düzenli hareketleri, kılık kıyafetleri ve davranışları ile ilgi odağı oluyorlardı. Altaylı sporcuların kıyafetleri; forma, kısa beyaz pantolon, lastik iskarbinden oluşmakta ve başlarında herhangi bir başlık bulunmamaktaydı. Ayrıca bisikletçiler yanlarında hava koşullarına göre muşamba veya pardösü de bulunduruyorlardı²⁹⁴.

Altay bisiklet takımının başında Raif Bey bulunmaktaydı. Raif Bey mukavemet ve sürat yarışlarında İzmir rekorlarını elinde bulunduran kıymetli bir sporcuydu. Bisiklet takımının organizasyonlarını düzenler ve takımıyla beraber İzmir çevresine seyahatlere çıkardı. 1923 yılındaki Ankara seyahatinde²⁹⁵ yer alan bisiklet takımının ertesi yıl faaliyetlerini daha da yoğunlaştırdığı ve İzmir çevresindeki ilçeleri ziyaret ettiklerini dönemin basınından öğreniyoruz. Bahar aylarında hava şartlarının iyileşmesi bisiklet sezonunun da açılmasına vesile oluyordu. 1924 yılının ilk seyahatini Mayıs ayında Kemalpaşa'ya düzenleyen Altay Bisiklet Takımı burada oldukça yoğun bir ilgiyle karşılandı. Kemalpaşa İdman Yurdu azaları ile güzel bir gün geçiren Altay Bisiklet takımı aynı günün akşamı İzmir'e geri dönmüşlerdir²⁹⁶.

²⁹² Sada-yı Hak, 2 Haziran 1924.

²⁹³ <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Sporcularimiz/Yaz-Olimpiyat-Oyunlari-ve-Turkler/Paris-1924>. (Erişim Tarihi: 18.03.2010).

²⁹⁴ Sada-yı Hak, 15 Şubat 1924.

²⁹⁵ Spor Âlemi Mecmuası, 10 Teşrin-i sani 1339, nu: 120-8, s.11 “1500 metre sürat yarışında Altay'dan Rauf Bey ve Şerif Bey ilk iki sırayı almışlardır.”.

²⁹⁶ Sada-yı Hak, 18 Mayıs 1924.

Resim 48: Altaylı Bisikletçiler Kemalpaşa’da İstirahatte.

Kemalpaşa’dan olumlu izlenimlerle dönen takım, sonraki haftalarda mesafeyi daha da arttırarak seyahatlerine devam etti. Mayıs sonunda Manisa’ya giden bisiklet takımı toplam 120 kilometre mesafeyi 7 saatte kat ederek önemli bir başarıya imza attı. Konak’taki Hükümet Konağı’nın önünden başlayıp Manisa merkezine kadar devam eden bu seyahatte Mustafa, Şerif, Fahri, Cavit ve Salih Zeki Beyler hazır bulundu²⁹⁷. Yıl içerisinde bu seyahatlerin ardı arkası kesilmedi ve Altay Bisiklet Takımı sporcuları sırasıyla, 6 Haziran’da İnciraltı ve Urla’ya, 13 Haziran’da da Menemen’e giderek buradaki sporcu kardeşleriyle temaslarda bulundular. Takım kaptanı Mustafa Bey, Urla seyahatlerini şu şekilde anlatır:

*“6 Haziran 340 Cuma sabahı 6 raddelerinde hükümet önünde toplandık. İnciraltı’na gidecek arkadaşları teşyii ettikten sonra bizde bisikletlere **rakiben** Kokaryalı’ya doğru hareket ettik. Kemalpaşa, Manisa seyahatlerine nazaran bu defa daha kalabalıktık. Şu takımımız*

²⁹⁷ Sada-yı Hak, 2 Haziran 1924.

arkadaşlardan mürekkepti: Şerif, Fahri, Süreyya, Salih Zeki, Selahaddin, Cemil, Macid ve ben.

Kokaryalı sahilinden geçerken sandalla oraya kadar gelmiş birkaç Karşıyakalı arkadaş bizi uğurladılar. Teşekkürler ederek yanlarından ayrıldık. Narlıdere'yi geçtikten sonra deniz kenarında bir iki fotoğraf çekerek bütün süratimizle yolumuza devam ettik. Mesafenin yarısına kadar yol pek bozuktu. Çok müşkülata maruz kalıyorduk. Nihayet 33 kilometreden ibaret olan Kokaryalı Urla hattını bir buçuk saatte kat etmiş olduğumuzu memnuniyetle gördük. Urla'ya muvasalatımızda ilk rast geldiğimiz kahvehaneye girerek bir iki çay içtik. Yorgunluğumuzu az çok giderdikten sonra kahvede müşerref olduğumuz Mülazım Bilal Bey'in dalaletiyle Urla Türk Ocağını ziyarete gittik. Urla'ya geldiğimizi haber alan Tabur Kumandanı Yüzbaşı Mustafa, Encümeni Maarif azasından ve tüccar Nuri, Numune Mektebi Müdürü Şerif, muallim Abdullah Beyler ocağa kadar ihtiyari zahmetle hatırlarımızı sordular. Kendileriyle yarım saat kadar hasbıhalde bulunduk, ikram olunan çayları içtik. Esasen fotoğraf meraklısı olan Yüzbaşı Mustafa Bey müteaddid pozlar çekti. Saat 11.30'da hakkımızda ibzal buyurulan teveccüh ve misafirperverliklere arz-ı teşekkürle bisikletlere binerek Urla'dan uzaklaşmaya başladık. İnciraltı'nda arkadaşlara iltihak mecburiyetinde bulunduğumuzdan bütün ısrarlarına rağmen muhterem Urlalı kardeşlerimizle öğleyin yemeğini yemediğimize müteessifiz.

Urla iskelesinden geçerken eski Altaylılardan Hüseyin Hüsnü Bey'le karşılaştık. Gayet hoş manzaralı bir kahveye götürerek bize birer leziz vişne şerbeti ikram etti. Altaylılık samimiyeti burada da kendisini gösteriyordu. Epeyce görüştük, fırsattan bilistifade bisikletleri bağladık. Tam saat 1'de oradan da ayrılarak 2.15'te İnciraltı'nın serin ağaçlarında bizi bekleyen arkadaşlarla buluştuk. Akşamüzeri hep birlikte yola çıkarak geç vakit İzmir'e avdet ettik.

Azimet ve avdette 80 kilometrelik mesafe kat edilmiştir. Kokaryalı (Güzelyalı) Kilizman (Güzelbahçe) yolunun ekser akşamı pek bozuk, Seferihisar, Urla gibi mühim yerleri İzmir'e birleştiren bu hattın hal-i perişaniyesi mucib-i teessürdür. Urla'da maalesef spor teşkilatı yok... Kaymakamları Haşmet Beyefendinin Urla gençlerini spora teşvik buyurmalarını ve lazım gelen müzaheretleri esirgememelerini rica ederiz.²⁹⁸

Resim 49: Altaylı Sporcular İnciraltı'nda. Üstte Bayan Bisikletçilerin yanında Osmanzade Seha Aksoy-Keresteci Nihat-Şerif Eraltay(Şapkalı)-Hasan Yanık-Şadan-Cezmi-Ferit Simsaroğlu-Tireli Ajlan. Alt Sıra: Tevfik-Kemancı Cahit-Mehmet-Vahab Özaltay-Sami-İzmirsporlu Şahap.

Bahar gezilerini bu şekilde tamamlayan Altay bisikletçileri, sonbaharda yapacakları gezilerin hazırlıklarına başlamışlardır. Ağustos ayı içerisinde düzenlenen spor eğlencelerinde yerini alan Altaylı sporculardan Şadan Bey, on bin metre bisiklet yarışında 1 saat 30 dakikalık derecesiyle birinci olurken, yine Altay'dan Mustafa Bey 1

²⁹⁸ Sada-yı Hak, 10 Haziran 1924.

saat 37 dakika ile ikinci olmuştur²⁹⁹. Milli bayramlarda ve kutlamalarda yerlerini alan Altay Bisikletçileri, bahar ve yaz aylarında çevre il ve ilçelere seyahatlerini arttırarak devam etmişlerdir. 1925 yılında Manisa'ya kadar giden Altay bisiklet takımının 1926 yılı içerisinde herhangi bir faaliyetine rastlayamadık.

Resim 50: Altay Bisikletçileri ve İkinci Futbol Takımı Manisa'da

1927 yılında İnciraltı, Çeşme ve iki defa Kemalpaşa'ya giden sporcular, 1928 yılında Menemen, Kemalpaşa, Seferihisar, Sığacık ve Manisa'ya kadar kilometrelerce yol kat etmişlerdir. Altaylı bisikletçilerin bu dönemde giriştikleri en uzun soluklu seyahat 17 Mayıs 1929'da çıktıkları İzmir-Ankara-İstanbul-İzmir seyahatidir. Bu seyahate İbrahim, Hikmet, Niyazi ve Mustafa Beyler katılarak, Türkiye'de bir ilki daha gerçekleştirmişlerdi³⁰⁰.

Gittikleri yerlerde Altay'ı gururla temsil eden sporcular, bölge halkının ilgisini ve dikkatini çekmiş, genci yaşlısı herkesin takdirini kazanmıştır. Gittikleri şehirlerde atletizm ve futbol müsabakaları yapan Altaylı sporcular, bölge gençliğinin birbiriyle

²⁹⁹ Sada-yı Hak, 18 Ağustos 1924.

³⁰⁰ Anadolu, 17 Mayıs 1929.

kaynaşmasında üstüne düşen görevi yerine getirmiştir. Ulaştıkları yerlerde hiç yabancılık çekmeyen Altaylıların böyle hissetmesindeki en önemli etkenlerin başında Türk Ocağı gelmiştir. Türk Ocağı bünyesinde doğup, gelişen Altay Kulübü, yapmış olduğu seyahatlerde önce Ocağa uğrayıp, buradaki insanlarla tanışıp kaynaştıktan sonra yolculuklarına devam etmişlerdir.

Zamanla İzmir sporculuğunda yaşanan gerileme bisiklet sporunu da vurmuştur ve maalesef bu spor dalı yavaş yavaş unutulmaya yüz tutmuştur. 1960'lı yıllarda İzmir'de tekrar canlanan bisiklet sporuna en büyük katkı yine Altay Spor Kulübü'nden gelmişti. Bu katkıdaki en büyük pay, sporculara destek olan ve son model bisikletlere binmelerini sağlayan Altay başkanı Mazhar Zorlu'dan gelmiştir. Verilen bu destek sayesinde o dönemde Altay camiası içerisinde İzmir'i temsilen birçok sporcu çıkmıştır. Bunların başında; Güner Kocakanat, Mustafa Kür, Hasan Sert, Atilla Kaya, Nail Doğan Bülent Güllapoğlu, Erol Suda ve Emin Korkmaz gelmektedir. 1973 yılına kadar süren başarı dolu dönemde Altay İzmir'e birçok Türkiye derecesi kazandırmıştır. Bu süreçte 1970 yılında Güner Kocakanat da Milli Takıma seçilme başarısı göstermiştir³⁰¹. 1920'lerdeki o etkin haline bir kez daha kavuşamayan bisiklet branşı bugünde kulüp bünyesinde mevcut bulunmamaktadır.

3. Basketbol

Basketbol futboldan sonra dünyada en çok ilgi çeken spor dallarının başında gelmektedir. Tıpkı futbolda olduğu gibi basketbol oyunu da ülkemize yabancılar vasıtasıyla XX. yy başlarında girmiştir. Basketbol beşer kişilik iki takımın 3,05 m yüksekliğindeki potalardan topu geçirmesi suretiyle oynanan bir oyun olarak ilk defa 1891 yılında James Naismith tarafından Amerika'da geliştirilmiştir³⁰². Oyunun asıl hedefini sepetler oluşturduğundan oyuna “sepet topu” anlamına gelen basketbol adı verilmiştir.

Bu oyun kısa bir süre içerisinde Avrupa kıtasına da yayılarak etki alanını genişletmiştir. Zaman içerisinde oyun kuralları, oyun alanları, takımların ve federatif

³⁰¹ 1982 Spor Yıllığı İzmir, BTGM İzmir Bölge Bşk., İzmir 1982, s.115-116.

³⁰² Yaşar Sevim, *Basketbol*, Ankara, 1997, s.5.

yapının geliştirilmesi ile kurumsal bir şekil alan basketbol oyunu, 1904 St. Louis Olimpiyatlarına girmiş, 1913'ten itibaren Uzakdoğu'da yayılmaya başlamış ve 1932 yılında Uluslararası Amatör Basketbol Federasyonu'nun, kısa adıyla FİBA'nın kurulmasıyla gelişimini sürdürmüştür³⁰³.

Yukarıda kısaca gelişimini belirttiğimiz basketbol oyunu ülkemizde ilk defa 1904 yılında Robert Kolej'de oynanmıştır. Okula Amerika'dan gelen genç bir öğretmenin Kolej'in son sınıf öğrencilerine basketbolu tanıtması ile başlayan basketbol serüveni 1911 yılında Galatasaray Lisesi'nde devam etmiş fakat oynayanların oyunun kurallarını bilmemelerinden dolayı pek çok oyuncu sakatlanmış ve bu girişim de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 1919 yılında Fenerbahçe Kulübü'nün de bir basketbol takımı kurma girişimi, hem kendilerine rakip bulamamaları hem de oyunu oynayacak salonları olmaması nedeniyle sonuçsuz kalmıştı³⁰⁴. İlk resmi hüviyette maç 4 Nisan 1921'de Darulmuallimini Aliye Mektebi öğrencileri ile İstanbul'daki Amerikalılardan kurulu takım arasında oynandı. 1923 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulması ile önemli bir adım atıldı ve 1925 yılında İstanbul basketbol mıntıkası ile basketbola yeni bir yön verilmiş oldu. 1927 yılında İstanbul'da basketbol maçlarının başladığını ve 1932'de Halkevlerinin kurulmasıyla basketbolun tüm yurda yayıldığını görüyoruz³⁰⁵.

Altay Spor Kulübü'nde öncelik futbolda görünse de kulübün azaları sporun tüm dallarında faaliyet göstermeye çalışmışlardır. Basketbol oyunu da bu dallardan birisidir. Altay Spor Kulübü Basketbol Şubesi'nin tarihini dört dönemde inceleyebiliriz. Birinci dönem kulübün kuruluşundan, Türkiye'de basketbol liglerinin kurulmasına kadar geçen dönemdir. Bu dönemle ilgili bilgi ve belgenin pek fazla olmadığını öncelikle belirtmek gerek. Ancak gazete ve dergilere yansıyan haberleri derlemeye ve bunlardan bir sonuç çıkarmaya çalıştık. İkinci dönem ise, Türkiye Birinci Basketbol Ligi'nin kurulduğu 1966-1967 sezonundan başlayıp, Altay basketbol takımının ligden düştüğü 1972 yılına kadardır. Üçüncü dönem Altay'ın ikinci ligde mücadele ettiği ve faaliyetlerinin gitgide azaldığı 1972-1990 dönemdir. Dördüncü ve son dönem ise; 1991 yılında tekrardan

³⁰³ www.wikipedia.com/basketbol maddesi. (Erişim Tarihi: 19.03.2010).

³⁰⁴ Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, VI. Cilt, s.1499.

³⁰⁵ Sevim, A.g.e., s.6.

basketbol şubesinin kurulup, takımın 2001 yılında 2. Lige düşmesine kadar geçen dönemdir.

3.1. 1914 – 1966 Dönemi

Yaptığımız araştırmalar bizlere Altay kulübünün kuruluş döneminde İzmir’de basketbola yoğun bir ilginin olduğunu göstermektedir. 1923 yazında İzmir’e gelen Spor Âlemi Mecmuası muhabirlerinden Necdet Asım Bey, İzmir’in basketbol oyunuyla İstanbul’la beraber tanıştığını fakat İzmir’in bu sporu uygulamada daha başarılı olduğunu belirtmiştir. Şehirde spora olan alaka ile ilgili ilk izlenimlerini de şu sözlerle belirtir:

“Geçen yaz İzmir’e gittiğim vakit spor kulüplerinde ilk gözüme çarpan voleybol ağıyla, basketbol uzun direkleri olmuştur. Basketbol oldukça çetin ve çevik bir oyun olduğundan herkesi daha ziyade alakadar ediyordu. Paradiso’daki Amerikan Kolejini muhterem arkadaşım Enis Naci Bey’le gezdiğim vakit bana lazım gelen izahati veriyordu. Muhteşem bir jimnastikhanesi ve her nevi vesaiti mevcut idi.”³⁰⁶

Yine aynı kaynaktan öğrendiğimize göre o dönemlerde İzmir’deki en güçlü basketbol takımı Amerikan Koleji Basketbol Takımı idi. Kolejin imkânlarının bu sporu yapmaya elverişli olması elbette koleji diğer kulüplere nazaran daha çok ön plana çıkarmıştır. Ayrıca dergilere yansıyan haberlerden İzmir Erkek Lisesi, Ticaret Lisesi ve Erkek Muallim Mekteplerinin de birer basketbol takımının mevcut olduğunu öğreniyoruz. Yıl içerisinde bu takımlar düzenli olarak antrenmanlar yaparak, okullar arası turnuvalara katılıyorlardı³⁰⁷. Bu tarihlerde basketbola ilgi yoğun olmakla beraber en çok ilginin futbol ve atletizme olduğunu, İdman Cemiyetleri İttifakı’nın 1924 yılında oluşturduğu heyetlerle ilgili kararlardan ve gazete-dergilere yansıyan haberlerin yoğunluğundan anlayabiliriz.

³⁰⁶ Spor Âlemi Mecmuası, 12 Kanun-ı sani 1340, Sayı: 123–11.

³⁰⁷ Spor Âlemi Mecmuası, 8 Temmuz 1341, sayı: 181–44, s.13.

Resim 51: 1925 Yılı Altay Basketbol Takımı

Futbol ve atletizm için iki ayrı heyet oluşturan İdman Cemiyetleri İttifakı, basketbol ve voleybol dallarını yeni oluşturulan Tenis Heyetinin içine dâhil etmişti. Bu heyet; Said, İzzet, Cemal, Sıtkı ve Sadık beylerden mürekkep idi³⁰⁸.

Altay Kulübü basketbol takımının gazete ve dergilere yansıyan, ilk maç haberini 6 Temmuz 1925 tarihinde görmekteyiz. O tarihlerde İstanbul'dan İzmir'e gelen Galatasaray Takımı'nın basketbolcuları ile Altaylı gençlerin, Amerikan Koleji'nin salonunda oynadıkları maç şimdiye kadarki araştırmalarımızda karşılaştığımız ilk maçıdır. Bu karşılaşmayı Altay Basketbol Takımı 21-13 kazanmıştır³⁰⁹. O günkü maçta kimlerin forma giydiği ve maçla ilgili herhangi bir ayrıntıya maalesef gazetelerde yer verilmediğinden arzu ettiğimiz bilgilere ulaşamamıştır. Ancak Spor Âlemi Dergisinin 16 Temmuz 341 tarihli, 182-45 nolu sayısında "Galatasaray ile maç yapan Altay Basketbol Takımı" yazısı üzerinde Altaylı Basketbolcuların resmi bulunmaktadır³¹⁰.

³⁰⁸ Sada-yı Hak Gazetesi, 23 Teşrin-i sani 1924.

³⁰⁹ Anadolu, 6 Temmuz 1925.

³¹⁰ Spor Âlemi Mecmuası, 16 Temmuz 1341, Sayı:182-45, s.8.

Altay Basketbol Takımı faaliyetlerini uzun bir süre amatör olarak sürdürürken, Türkiye çapında gelişmeye devam eden basketbol oyunu İstanbul, Ankara ve İzmir'deki mahalli liglerle yaşatılmaya çalışıldı. İzmir basketbolunda Altay'la beraber Altınordu, Karşıyaka ve Göztepe takımları varlıklarını sürdürüyorlardı. 1946'dan itibaren düzenlenmeye başlayan Türkiye Şampiyonası'na üç büyük ilin mahalli liglerinde dereceye giren takımlar katılabilmekteydiler. Altay da bu turnuvalarda mücadele etmişse de önemli bir başarıya imza atamamıştı.

1955 yılında Altay takımı İzmir Basketbol Şampiyonu oldu. Altay genç takımında o zamanlar yönetici Nihat Altınar ve Ahmet Somer'di. Altay takımındaki oyuncular ise: Emin Doğan, Mete, Günay, Oğuz Manas, Yusuf Tunalıgil, Varon Alier Canbazoglu ve Cumhuriyet Atılkan'dı³¹¹.

3.2. 1966 – 1972 Dönemi

Altay Basketbol takımı Deplasmanlı Türkiye Basketbol Liginin başladığı 1966 yılında ligde yer almadı. O yıl İzmir'i temsil eden Altınordu Basketbol Takımı, Deplasmanlı Türkiye Basketbol Ligi'nin ilk şampiyonu olma onuruna erişti. 1967–1968 sezonunda birinci lige yükselmeyi başaran Altay Basketbol Takımı³¹² 1972 yılına kadar bu ligde mücadele etti.

1967–1968 sezonunda inişli çıkışlı bir performans sergileyen basketbol takımı zorda olsa ligde tutunmayı başarmıştı. Futbolda yaygınlaşan ve basketbola da sıçrayan profesyonellik olgusu gitgide yayılmaktaydı. 1968–1969 sezonunda basketbol branşında faaliyet gösteren kulüplerin profesyonelliğe karşı beraber hareket ettiklerini görmekteyiz. Altay, Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş takımları bir araya gelerek federasyona müracaatta bulundular ve gizli profesyonelliğe karşı önlem alınmasını istediler. Aksi takdirde liglerden çekileceklerini belirtmişlerdi³¹³. Bu tarihlerde profesyonelliğe geçişin ilk adımları yavaş yavaş atılmaya başlamıştı ve ilerleyen

³¹¹ Kaftan, A.g.e s.119.

³¹² Milliyet, 15 Kasım 1967 “O sene Altay'la beraber İstanbul'dan Beşiktaş, Ankara'dan da Jandarmagücü takımları ligde mücadele etme hakkı kazandılar. Ligin statüsü gereği yılsonunda Ankara, İstanbul ve İzmir kontenjanından lige katılan takımların sonuncuları mahalli liglerden gelen takımlarla yer değiştirecektir.”

³¹³ Milliyet, 20 Haziran 1968.

yıllarda profesyonelleşmeyen ya da profesyonelleşemeyen takımların birer birer liglerden kaybolduğunu görmekteyiz. Kulüpler genellikle bir sponsor bularak ayakta kalmaya çalışmışlar, yönetimlerin birçoğu da futbol dışındaki branşlara yatırım yapmak istememişlerdi. Bu doğrultuda 1972'den sonra Altay'da basketbol branşı unutulmaya yüz tutmuş ve ancak 1990'larda tekrar kendine liglerde yer bulmuştur.

1970–1971 sezonunda zor şartlar altında birinci ligde mücadele etmeye çalışan Altay, ligde oynadığı 22 maçta 3 galibiyet, 18 yenilgi ve aldığı bir beraberlikle son anda küme düşmekten kurtuldu. Karagücü'nün ligden düştüğü bu sezonda Altay rakip potalara 1534 sayı atarken, kendi potasında 1989 sayı gördü. Takımın en skorer oyuncusu olan Firuz Koçaş aynı zamanda ligin de sayı kralı oldu³¹⁴. 1970 yılında Altay Basketbol Takımının başında Mustafa Tenim bulunmaktaydı. Tenim, takımın o günkü şartlar içinde bulunduğu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Altay liglere büyük krizler içinde başladı. İlk maçımızı lisanslar yetişmediği için hükmen kaybettik. Genç basketçilerden kurulu takımımız zaman zaman hastalıklar ve sakatlıklar nedeniyle talihsizliğe uğradı. Bu yüzden kazanacağımız maçları verdik. Hatta şunu da söyleyebilirim ki Altay zaman zaman takım kurmakta bile güçlük çekti. Bu yıl hedefimiz lige tutunmaktır. Buna göre hazırlanıyoruz ve ilk yarıdaki talihsizliklere uğramamaya çalışacağız. Altay bu sezon yepyeni bir takım kurmuştur. Gençlerden teşekkül eden takım gelecek yılların nüvesini meydana getirecektir³¹⁵.”

1970–1971 sezonunda Altay Basketbol Takımı genç sporculardan oluşan bir kadroya sahipti. Takım yaş ortalaması 21,5 ile ligin en genç takımı ve boy ortalaması ile de ligin en kısa ekibiydi³¹⁶. 70–71 sezonunda Altay pek bir varlık gösteremese de basketbol tarihinin en anlamlı galibiyetlerinden birini bu sezonda aldı. Ligin güçlü ekiplerinden Beşiktaş lige çok iyi bir giriş yapmıştı ve oynadığı 14 maçın hepsini kazanarak İzmir'e namaglûp olarak gelmişti. Orta sıralarda bir takım olan Altay'a bu

³¹⁴ Milliyet, 05 Nisan 1970.

³¹⁵ Milliyet, 18 Ocak 1970.

³¹⁶ Milliyet, 21 Kasım 1970.

maçta pek bir şans verilmiyordu. Buna karşılık Altay takımı maça iyi konsantre olmuştu ve kıran kırana geçen mücadelede son saniyede Firuz'un attığı basketle maçtan 62-60 galip ayrıldı. Bu galibiyete imza atan takımda sahaya şu oyuncular çıkmıştı: Firuz-izzet-Dolunay-Ergin-Mahmut-Oğuz-Özgür-Gökmen³¹⁷. Maçın son saniye basketini atan ve bugün Basketbol Federasyonu Merkez Hakem Komitesi üyesi olan milli basketbolcu Firuz Koçaş o anları şu şekilde anlatıyor:

“ Unutulmaz bir maçı. Beşiktaş namaglûp olarak gelmişti. Bizde sıradan, ortalarda bir takımdık. Antrenörleri Aydan Siyavuş idi. Maçın sonlarına doğru Beşiktaş foul atışı kazanmıştı. Foul atışlarını kaçırdı Beşiktaşlı oyuncu arkadaşlardan biri ribaundu aldı ve biz Altay olarak fast-break e koştuk. Topla driplinge kalktım ve uzak mesafeden topu potaya gönderdiğim anda maçın bitiş düdüğü çaldı ve basket oldu. Bu basketle Beşiktaş'ı devirmiş olduk.³¹⁸ ”

Önceki satırlarda da belirttiğimiz gibi basketbol şubesinin devamlı kılınabilmesi, daha büyük başarılarla imza atabilmesi için maddi olanakların sağlanması ve yönetim desteğinin olması gerekmektedir. Altay'da basketbol şubesini ayakta tutabilmek için bazı yöneticilerin ve sporcuların özverili çalışmaları olmuştur. Altay Kulübü başkanı Hayri Yorgancıoğlu eski bir basketbolcu olması nedeniyle basketbola önem vermiş ve sporcuları desteklemiştir³¹⁹. Burada anılması gereken bir başka şahsiyet de Jak Galiko'dur³²⁰. 1970'li yıllarda basketbol şubesinin yaşatılması için yoğun çabalar göstermiştir³²¹. Bu çabalar bugün bir nebze olsa karşılıksız kalmamış ve 9 Ocak 2008 tarihinde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği **“İzmir Basketbolunda İz Bırakanlar Gecesi”**nde Altaylı Hayri Yorgancıoğlu, Jak Galiko, Firuz Koçaş ve Ali Er

³¹⁷ Milliyet, 26 Aralık 1970.

³¹⁸ Firuz Koçaş, (D.1950) Özel Görüşme, 10 Ekim 2009.

³¹⁹ Hayri Yorgancıoğlu, (D.1923) Özel Görüşme, 02 Ekim 2009.

³²⁰ <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/05/05/203967.asp> (Erişim Tarihi: 21.03.2010)

³²¹ Vito Valentini, (D.1959) Özel Görüşme, 26 Ekim 2009.

Canbazoglu'na basketbola yapmış oldukları katkılardan dolayı birer plaketle ödüllendirilmişlerdi³²².

1971–1972 sezonunda Altay basketbol takımı en iyi oyuncularından Firuz'u Ankaragücü'ne, İzzet'i de Galatasaray'a kaptırdı. Önemli iki oyuncusunun yokluğu ve yerlerinin daha iyi oyuncularla takviye edilememesi Altay'ın birinci basketbol ligi macerasını sonlandırdı. O tarihten sonra ikinci ligde mücadelesini sürdüren Altay basketbol takımı ilgisizlik ve maddi olanaksızlıklar yüzünden faaliyetlerini sonlandırmak durumunda kaldı. Bu süreçte yaşanan en ilginç olay Altay'dan Ankaragücü'ne transfer olan Firuz'un daha sonra tekrar Altay'a dönüşü ve Karşıyaka Spor Kulübü'ne transferinde yaşanan olaylardı. Firuz Koçaş oynadığı dönemin en iyi oyuncularından biri idi. 44 kez milli takım forması giymiş olan oyuncu, aynı zamanda 1969–1970 sezonunda attığı 579 sayı ile ligin sayı kralı olmuştu. Başarılı performansı sonrası Ankaragücü'ne transfer olan Koçaş, bir yıl Ankaragücü'nde oynadıktan sonra tekrar Altay'a dönmüştü. O günlerdeki statü gereği sporcular başka bir kente transfer olduktan sonra kendi şehirlerine geri döndüğü takdirde eski takımlarında oynamak zorundaydılar. Altay'a geri dönen Firuz Koçaş, basketbol şubesini geliştirmeğe çalışan Karşıyaka Kulübü'nden transfer teklifi almıştı. Fakat Altay kulübü oyuncunun bonservisini vermeye pek yanaşmıyordu. Koçaş, Altay'ın basketbol şubesine yatırım yapmayı düşünmediği gerekçesiyle Karşıyaka'ya transfer olmaya niyetliydi. Kulüpler arasındaki yoğun görüşmeler ve Karşıyakalı Cengiz Kocatoros'un çabalarıyla Karşıyaka Futbol Takımında oynayan Küçük Uğur'a karşılık Altay basketbol takımı oyuncusu Firuz takas edilmişti³²³. Böylelikle Türk spor tarihinde bir ilk yaşandı ve futbolcuya karşılık basketbolcu transferi gerçekleşmiş oldu.

3.3. 1972 – 1992 Dönemi

Birinci Basketbol Ligi'nden ikinci lige düştükten sonra tekrar toparlanamayan Altay basketbol şubesi bir bakıma unutulmaya yüz tutmuştu. 1980'lerin sonunda Altay Basketbol Şubesi'nde Mehmet Köstepen ve Nuran Erkaya ile beraber Antrenör Yılmaz Vardaroğlu bulunmaktaydı. Oyuncu kadrosunda da; Orhan, Mahmut, İskender, Ali, Ata,

³²² <http://www.izmir.bel.tr/Details.asp?textID=4514> (Erişim Tarihi: 20.03.2010).

³²³ Firuz Koçaş, (D.1950), Özel Görüşme, 10 Ekim 2009.

Mustafa, Mehmet, Oğuz, Halit ve Bora yer almıştı³²⁴. Oyuncu kaynağı da genellikle İzmirli olan ve altyapıdan yetişen gençlerdi. 1972 yılında birinci ligden düşülmesiyle başlayan gerileme ve Altay Basketbol Şubesi'nin günden güne erimesiyle 1990'lara gelindiğinde ortada bir takım ve şube kalmamıştı.

Altay Basketbol Şubesi'nin tekrar hayata geçmesi için Vittorio Valentini ve arkadaşlarının önemli çabaları olmuştur. Valentini henüz Altay çatısı altında değilken arkadaşlarıyla basketbol şubesini nasıl kurduklarını şu şekilde anlatıyor:

“ Ben 1988'den 1994'e kadar oyuncu olarak, 1994'ten 2001 yılına kadar da menajer olarak görev yaptım. Bizim ilk oynadığımız dönemlerde basketbol şubesi yoktu. Şube kurulmadan evvel arkadaşlarımızla beraber toplandık ve basketbol oynamak için bir kulüp kuralım dedik. Hepimiz zaten Altaylıydık ve Altay Kulübü'ne başvurduk. Kulüp olarak bize herhangi bir maddi yardımda bulunamayacakları fakat Altay çatısı altında faaliyet gösterebileceğimiz söylendi. Bizde o şekilde yola çıktık. İlk kurulduğunda şuanda Hipodrom Müdürü olan Orhan Karabıyık bize hem ağabeylik hem de antrenörlük yapıyordu, takımda Feridun Saraçoğlu, Hakan Ersöz, Ahmet Gönlübir, Sinan İzgül, Koray Sezen yer alıyordu³²⁵. ”

Yeniden filizlenmeye başlayan Altay'ın basketbol çalışmaları tamamen amatör bir ruhla gelişimini sürdürdü. Maddi kaynakları yok denecek kadar az olan takım üçüncü amatör lig, ikinci amatör lig ve birinci amatör liglerde kazandığı başarılar sonrası 1994'te bölgesel lige çıktı ve buradan da Türkiye İkinci Basketbol Ligi'ne katılma hakkını elde etti. 1994'ten itibaren Basketbol Şubesi Menajerliği görevini 2001 yılına kadar Vittorio Valentini yürütmüştür. Altay takımının bu dönemdeki en büyük özelliği maçlarını yüksek skorlarla bitmesiydi. Altay, 1997–1998, 1998–1999 ve 1999–2000 sezonlarında Türkiye liglerinin son üç sezonki en çok sayı atan takımı unvanını

³²⁴ Kaftan, A.g.e. s.167.

³²⁵ Vittorio Valentini, (D.1959) Özel Görüşme, 26 Ekim 2009.

elinde tutuyordu. Son senesinde maç başına attığı 90 sayı ile birinci ligin lideri Efes Pilsen'i dahi geçmiş idi³²⁶.

İkinci ligde üç yıl mücadele eden Altay Basketbol Takımı, 1999–2000 sezonunu A grubunda 2. sırada bitirerek birinci lige çıkmak için play-off oynama hakkını elde etti. Play-off mücadelelerinde Ankaragücü, Mülkiye ve Büyük Kolej'le karşılaşan Altay bu maceradan da mutlu sonla ayrılarak 28 yıl aradan sonra birinci lige tekrar merhaba dedi³²⁷. Birinci lige çıkan kadro şu isimlerden oluşmaktaydı: Menajer; Vittorio Valentini, Antrenör Mehmet Ali İnceler, Oyuncular; Emre, Fatih, Murat, Okan, Altar, Mesut ve Koray. Ayrıca play-off öncesi Altay kadrosuna ABD'li Hoard'ı da dâhil etmişti.

Altay'ın birinci lige çıkması tüm İzmirliileri sevince boğmuştu. İzmir'in basketbolda Pınar Karşıyaka ve Troy Pilsener'den sonra ligdeki üçüncü temsilcisi artık Altay'dı. Bu başarının altında, amatör ruhla çalışan basketbol şubesi yöneticilerinin, antrenörlerinin, sporcularının ve basketbol şubesinden desteğini esirgemeyen kulüp ana yönetimi ile başkan Nafiz Zorlu'nun imzası vardı. Birinci ligde mücadele edilecek olması büyük bir mutluluk yaratırken beraberinde daha da önemli sorunları getiriyordu. Sorunların başında ekonomik dar boğaz gelmekteydi. Altay kulübü yöneticileri bu sorunun üstesinden gelmek ve ligde kalıcı olabilmek için maddi kaynak arama çalışmalarını hızlandırdı. Günümüzde de bilhassa futbol dışındaki spor dallarının yaşatılması için uygulanan bir yöntem olan sponsorluk anlaşmaları ile basketbol şubesinin ayakta tutulması düşünülüyordu. Bu doğrultuda Vestel, Tansaş, Pastavilla markalarıyla görüşmelerde bulunan Altay yönetimi olumlu bir sonuç alamadı. Altay Kulübü üyelerinden olan ve aynı zamanda Koç Grubu şirketlerinden Pastavilla Makarna'nın genel müdürü olan Cemali Kırmızıoğlu'nun sağlamak istediği sponsorluk desteği maalesef üst yönetim kademelerinden kabul görmemişti. Ligin başlamasına az bir süre kalmış olması ve yeni transferlerin maddi imkânsızlıklar sebebiyle yapılamaması Altay'ı gitgide zor duruma sokuyordu. 2000 yılının Ekim ayında kulüp başkanı Nafiz Zorlu'nun sahibi olduğu Egepen firmasının forma reklamı anlaşması

³²⁶ Hürriyet, 07 Mart 2000.

³²⁷ Hürriyet, 25 Nisan 2000.

yaparak yarattığı kaynak ve TRT'den gelecek olan naklen yayın geliri ile biraz da olsa nefes alan Altay Basketbol şubesi 300 bin dolarlık bütçesiyle lige başlamıştı.

Egepen ile yapılan sponsorluk anlaşması sonrası lige “Egepen Altay” adı ile başlayan Altay basketbol takımı yeni transferleri ile başarılı bir sezon için umutluydu. 2000-2001 sezonunda antrenör M. Ali İnceler'in komutasındaki Egepen Altay'ın kadrosu şu oyunculardan oluşuyordu: Necdet Demir-Levent Demirci-Serkan İnal-Turabi Genç-M.Kemal Akayın-Fatih Sözbilen-Yılmaz Karakoç-Igor Kurasov-Koray Karaman-Okan Uluboy-Yalçın Azizmahmutoğulları³²⁸. 25 yaş ortalaması ve 1.96 cm boy ortalamasına sahip dinamik bir takım yaratan Egepen Altay, ABD'li Eric Talley, Leron Williams ve Andre Perry ile daha da güçlendi. Kısıtlı imkânlarla kurulan bu takım sezon boyunca istenen başarı grafiğini sergileyemedi. Lige üst üste aldığı mağlubiyetlerle başlayan Altay ilk galibiyetini Beşiktaş'ı 94-84 yendiği maçla aldı³²⁹. Ligde son olarak ezeli rakiplerinden Pınar Karşıyaka'yı 77-75 yenen Egepen Altay³³⁰, o tarihten sonra bütün maçlarını kaybederek Türkiye İkinci Basketbol Ligi'ne geri döndü.

Her türlü imkânsızlığa rağmen ligde centilmence mücadele eden Altay, ikinci lige düşmekten kendini kurtaramamıştı. Altay böylelikle, hem basketbol hem de futbol dallarında İstanbul'un üç büyüklerinden sonra birinci ligde yer alan dördüncü takım olma unvanını kaybetmiş oldu. Türkiye İkinci Ligi'nde Altay Kartal Makarnaları adı ile bir süre daha mücadele eden basketbol takımı, sonraki yıllarda ilgisizlik ve maddi sorunlar sebebiyle yavaş yavaş unutulmaya yüz tuttu. Bugün açılan spor okullarıyla beraber yıldız ve genç takımlarının tekrar oluşturulduğunu bilmekteyiz.

3.4. Basketbol Genç Takımı

A takım haricinde genç takımı ile de gençler liginde mücadele etmiştir. 1968 yılında yapılan Türkiye Gençler Basketbol Turnuvasında Altay Genç basketbol Takımı, Türkiye dördüncüsü olarak gelecek için Altay'a ve Altaylılara umut vermişti³³¹.

³²⁸ Hürriyet, 12 Ekim 2000.

³²⁹ Milliyet, 05 Kasım 2000.

³³⁰ Hürriyet, 18 Kasım 2000.

³³¹ Milliyet, 06 Mayıs 1968.

4. Voleybol

Ortadan bir file ile ayrılmış olan dikdörtgen sahada, topun değişik vuruş çeşitleriyle karşıya geçirilmesine dayanan olimpik bir oyun olan voleybol oyunu ilk olarak, XIX.yy. sonunda Amerika’da ortaya çıkan ve kısa zamanda Avrupa ve Asya’da yayılan bir spor dalıdır³³². Ülkemize Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yayılmaya başlayan bu branş, İstanbul ve İzmir’de ilgi ile karşılanmıştır. Voleybolun mazhar olduğu bu ilgi futbol kadar olmasa da, kendince bir seyirci ve oyuncu kitlesini oluşturmuştur.

Önceleri okullarda yayılmaya başlayan voleybol, daha sonra spor kulüplerinin de ilgisini cezbetmiştir. Voleybol oynayan çocuklar okullardan mezun olmaya başlayınca da, çalışmalar üniversitelere, kulüplere doğru genişledi. Bu gün bir basketbol yuvası olarak bilinen İstanbul Teknik Üniversitesi, o zamanki adıyla Yüksek Mühendis Mektebi, 1924–1944 yılları arasında voleybolun beşiğiydi. Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi, o zamanki adıyla Mülkiye Mektebi de, voleybola öncülük eden bir yüksek okuldu³³³. İstanbul ve Ankara gibi bu yeni spor dalından İzmir de payına düşeni almıştır. Basketbol oyunu gibi voleybolunda ülkemize yabancılar vasıtasıyla girdiğini biliyoruz. Gayrimüslim vatandaşların ve Levantenlerin yoğun olarak yaşadığı İzmir’de voleybol en az İstanbul kadar ilerlemiş bir durumdaydı. Hatta İstanbul’u geçtiği söyleyebiliriz. Bunu da 1923 yılında İzmir’e gelen bir gazetecinin aşağıdaki gözlemleri doğrulamaktadır:

“İstanbul’da olduğu gibi bu oyunlar(voleybol ve basketbol) İzmir’de de bir mevki edinmiş ve zannedirim orası daha alakadar bulunmuştur. Geçen yaz İzmir’e gittiğim vakit spor kulüplerinde ilk gözüme çarpan voleybol ağıyla, basketbol uzun direkleri olmuştur³³⁴. ”

³³² http://tr.wikipedia.org/wiki/Voleybol#Voleybol.27un_Tarihi (Erişim Tarihi: 08.02.2010)

³³³ <http://www.voleybol.org.tr/sistem/?b0c9941cef2e884ec134e29a89825e92=c8e4dc40b1d10fef331ed975e9ac0369&c8e4dc40b1d10fef331ed975e9ac0369=847037113195865497240017605116186> (Erişim Tarihi: 12.02.2010).

³³⁴ Spor Âlemi Dergisi, 12 Kanun-ı sani 1339, Sayı:123–11, s.12.

Altay Spor Kulübü'nün futbol, basketbol ve atletizmden sonra en etkin olduğu bir diğer spor dalı da voleyboldur. Altay Voleybol Takımı 1920'lerde ilk kez kurularak, yavaş yavaş gelişimini sürdürmüş, 1950'lerin sonlarında en başarılı dönemlerini geçirmiştir. Zamanla diğer amatör branşlarda olduğu gibi Altay'da voleybol branşı da unutulmaya yüz tutmuş ve etkinliğini kaybetmiştir.

Yaptığımız araştırmalar Altay'ın voleybol ile olan ilk bağlantılarının Haziran 1923 olduğunu göstermektedir³³⁵. Ancak elimizde net bir bilgi olmamasına rağmen, Altaylı gençlerin 1923'ten önce de bu sporu yaptıklarını söyleyebiliriz. Spor Âlemi Dergisi'nden öğrendiğimize göre, bu tarihlerde Altaylı sporcular voleybol egzersizleri yapmakta ve müsabakalara da katılmaktadırlar. Voleybol Takımı'nın tespit edebildiğimiz ilk maçı ise Karşıyaka Gençlerbirliği ile oynadıkları maçıdır. Bu maçta Altay Karşıyaka ile berabere kalmış, maç öncesi oynanan bir diğer müsabakada ise Altay İkinci Voleybol Takımı Karantina Hilal Kulübü'nü mağlup etmiştir³³⁶. Maalesef spor basınında ya da diğer kaynaklarda voleybol takımında oynayan oyuncuların isimleri ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Ayrıca haberde görüldüğü üzere Altay voleybol şubesinin geniş bir kadroya sahip olduğu ve ikinci takımı kuracak kapasiteye sahip olduğu anlaşılabilmektedir.

Önceki bölümlerde de bahsettiğimiz gibi, İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşundan sonra kutlanan ilk 9 Eylül Kurtuluş şenlikleri oldukça heyecanlı ve coşkulu geçmiştir. Yapılan resmi törenlerle beraber düzenlenen spor şöleninde topyekûn yer alan Altay Kulübü önemli başarılar elde etmiştir. Düzenlenen futbol ve voleybol müsabakalarında Altaylı oyuncular Karşıyaka Gençlerbirliği'ni iki dalda da yenerek Fahrettin Paşa'nın elinden o günün şerefine ödül olarak konulan kupayı kazanmışlardır. Müsabakalar sonrası yapılan kupa törenlerine Altay Kulübü kurucularından Vasıf Çınar ve Celal Bayar da iştirak etmişlerdir³³⁷.

Altaylı voleybolcuların 1923 yılı içerisindeki bir diğer faaliyeti ise meşhur Ankara gezisidir. Ankara gezisine tüm branşlardaki sporcularıyla katılan Altay Kulübü

³³⁵ Spor Âlemi Dergisi, 27 Haziran 1339, Sayı:101-39, s.14.

³³⁶ Spor Âlemi Dergisi, 21 Ağustos 1339, Sayı:107-45, s.22.

³³⁷ Spor Âlemi Dergisi, 19 Eylül 1339, Sayı:111-49, s.14.

bu geziye büyük önem veriyordu. Cumhuriyet'in başkentine ilk kez düzenlenen bu tarz bir gezi Ankara'da da büyük heyecan yaratmıştır. Spor şenliklerine katılan Altay Voleybol Takımı burada Ankara Lisesi ile yaptığı maçı 15-8 kazanarak, Altay'ın amatör branşlardaki başarılarına bir yenisini eklemiştir³³⁸.

Altay Voleybol takımı cumhuriyetin ilk yılları ile beraber bir gelişme gösterirken, bugünkü manada özerk bir durumda değildi. Tamamen amatörce duygularla sportif yaşantılarına devam eden oyuncular, bir bakıma hobi şeklinde bu sporu yaşatmaya ve yaymaya çalışıyorlardı. Müsabakalar daha çok yaz aylarında cereyan ediyor ve oldukça çekişmeli geçiyordu. Altay'dan ayrılan sporcuların kurmuş oldukları Altınordu Kulübü ile Altay'ın rekabeti İzmir spor hayatına ayrı bir renk katmakla beraber, zaman zaman sportmenlik dışı olaylarla da anılmaktaydı. İki kulüp arasında futbol sahalarında başlayan mücadele, voleybol sahasına da sıçrayınca istenmeyen görüntüler ortaya çıkmıştır.

1924 yılı Mart ayının ilk haftası karşılaştıran iki takımın maçı, çıkan olaylar sebebiyle yarım kalmıştı. Yarım kalan bu maçın tekrarında file önünde kozlarını paylaşacak olan iki takım oyuncularını, maalesef yine tartışmalar ve kargaşa içinde geçen mücadele sonrası bir sonuca ulaşamamıştır. Yaşanan olaylar sebebiyle Altaylı voleybolcular maçta skor olarak önde olmalarına rağmen sahayı terk etmişler ve hakem Altınordu'yu bu sebeple hükmen galip ilan etmiştir³³⁹.

İzmir'de voleybola olan ilgi her geçen gün artmakta idi. Bu ilginin arttığını İdman Cemiyetleri İttifakı'nın yeni teşkil etmekte olduğu spor heyetleri arasına voleybolu da dâhil etmesinden anlayabilmekteyiz. Yalnız şunu da belirtmek gerekir ki, İdman Cemiyetleri İttifakı bu düzenlemeyi yaparken henüz gelişmekte olan basketbol, voleybol ve tenis branşlarını aynı çatı altında toplamış, yönetimine de Said, İzzet, Cemal, Sıtkı ve Sadık Beyleri getirmiştir³⁴⁰. Voleybol, İzmir'de yalnız spor kulüpleri çatısı altında değil, aynı zamanda okul takımları arasında da yayılmaktaydı. Yaptığımız araştırmalar 1920'ler İzmir'inde; Ticaret Mektebi, Erkek Muallim Mektebi, Amerikan

³³⁸ Spor Âlemi Dergisi, 20 Teşrin-i sani 339, Sayı:121-9, s.12.

³³⁹ Sada-yı Hak, 9 Mart 1924.

³⁴⁰ Sada-yı Hak, 23 Teşrin-i sani 1924.

Koleji ve Sanatkarın Mekteblerinin birer voleybol takımı olduğunu ve bu takımların birbirleri arasında düzenli olarak müsabakalar düzenlediğini göstermektedir.

İzmir'e gelen misafir takımlarla da karşılaşan Altaylı voleybolcular, Galatasaray ve Beşiktaşlı sporcu kardeşleriyle de maçlar yaparak, bu oyundaki güçlerini de ölçmüşlerdir. İlk olarak 1925 Temmuz'unda İzmir'e gelen Galatasaray ile karşılaşan Altaylı voleybolcular mücadeleli geçen iki setten de 15-12'lik skorlarla 2-0 yenik ayrılmıştır³⁴¹. Beşiktaş'ın 1926 yılındaki İzmir seyahatinde Beşiktaşlı sporcularla da maç yapma şansı elde etmişlerdir³⁴². Ancak bu müsabakanın sonucu hakkında herhangi bir bilgiye rastlayamadık.

Türkiye'de voleybolun iyiden iyiye yayıldığı 1950 yılına kadar Altay'ın faaliyetleri yukarıda bahsettiğimiz şekilde gelişti. İzmir kulüpleri kendi aralarında ya da misafir şehir takımları ile maçlar yaparak, yeteneklerini geliştirmeye çalışmışlardır. Altay voleybol takımı 1954 yılında İzmir şampiyonu olma başarısını göstererek Türkiye Şampiyonasına katılma hakkı elde etmiştir. Ancak Altaylı sporcuların birçoğunun öğrenci olmaları ve okullarından izin alınamaması sebebiyle, kulübün müsabakalara iştirak edememe ihtimallini gündeme getirmişti³⁴³. Fakat bir süre sonra gerekli izinler tamamlanınca Altay Voleybol Takımı turnuvarın yolunu tuttu. Dört gün sürecek turnuvada İstanbul'dan Darüşşafaka ve Galatasaray, Kayseri'den Havagücü, Ankara'dan Hilal ve İzmir'den Altay ile Yünmensucat takımları yer almıştır.

Yünmensucat takımının sonradan katılmaktan vazgeçtiği turnuvarın ilk maçında Altay, Kayseri temsilcisi Havagücü'nü beş setlik bir oyunda 3-2 yenmeyi başardı³⁴⁴. Daha sonra karşılaştığı İstanbul şampiyonu Galatasaray'a 3-0 kaybeden siyah-beyazlılar, turnuvayı dördüncülükle tamamlamış oldular. 1954 Türkiye Voleybol birincisi Galatasaray olurken, Darüşşafaka ikinci, Hilal üçüncü sırayı almıştır³⁴⁵. Altay'ın 1954 kadrosunda şu oyuncular yer almaktaydı: Şakir, Atilla, Cumhuriyet, Ahmet, Yusuf, Refik ve Yani.

³⁴¹ Anadolu, 6 Temmuz 1925; Spor Âlemi, 16 Temmuz 1341, Sayı:129-32, s.8.

³⁴² Anadolu, 16 Eylül 1926.

³⁴³ Milliyet, 12 Aralık 1954.

³⁴⁴ Milliyet, 24 Aralık 1954.

³⁴⁵ Milliyet, 31 Aralık 1954.

O dönemde Altay'ın İzmir'deki en güçlü rakipleri Yünmensucat ve Karantina takımları idi. Bu takımlar arasındaki mücadeleler oldukça heyecanlı geçmekte, ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktaydı. Bu maçlardan en ilgin i, 1955 yılında Yünmensucat ile Altay arasında oynanan ma  olmuştur. Milliyet Gazetesi'nden aldığımız bilgilere göre, 3 saat boyunca ve altı set oynanan ma  sonucunda Altay Yünmensucat'ı 47-45 yenmiştir³⁴⁶.

1957, 1958 ve 1959 yıllarında başarı açısından zirve yapan Altay Voleybol Takımı, 1957 yılında, önce Galatasaray'ı ve sonra da Dışkapı Spor'u mağlup ederek Türkiye Gençler Voleybol Şampiyonu olmuştur³⁴⁷. 1958 ve 1959 yıllarında İzmir Şampiyonu olan Altaylılar, bu yıllarda İzmir'i Federasyon Kupası ve Türkiye Voleybol Şampiyonasında temsil etme hakkı kazanmıştı. Bu turnuvalarda Altaylılar, İstanbullu ve Ankaralı rakiplerine karşı pek etkili olamasalar da siyah-beyazlı renklerini en iyi şekilde temsil etmesini bilmişlerdir. Altay'ın kadrosunda Varol, Yurtsev, Atilla, Şakir, Erman, Brmo ve Orhan yer almakta idi. Bu kadrodan Şakir ve Erman Milli Takım'a da seçilen yetenekli oyunculardır. Şakir bir yıl sonra Altay'dan Fenerbahçe'ye transfer olmuş ve spor yaşantısını İstanbul'da sürdürmüştür.

³⁴⁶ Milliyet, 23 Aralık 1955.

³⁴⁷ Milliyet, 04 Şubat 1957.

VI. BÖLÜM

ALTAY SPOR KULÜBÜ BAŞKANLARI VE ANTRENÖRLERİ

1. Altay Spor Kulübü Başkanları

Altay Spor Kulübü'nde, kuruluş tarihi olan 1914 yılından bu güne kadar 96 yılda toplam 70 kez başkanlık koltuğu el değiştirmiş, her seferinde yeni seçilen Altay Başkanı vazifesini, centilmence ve Altay'a yakışır bir şekilde sürdürmeyi görev bilmiştir. Altay'ın ilk başkanı olma gururu eski milletvekili ve bakanlarımızdan Vasıf Çınar'a aittir. Kulübün kuruluşunda birçok yurtseverin imzası varsa da, 1914 yılında Türk Ocağı Mesul Müdürü olan Vasıf Bey, aynı zamanda Altay'ın da reisliğini yapmıştır.

Resim 52: Vasıf Çınar ve Altaylı Sporcular. Üstte: Kenan-Adnan-Mamako Saim-Ferit Simsaroglu-Hüseyin-Hüsamettin. Ortada: Şerif Eraltay-Hüseyin-Rıfat Moralı-Vasıf Çınar-Hamid Aslan-Edip-Danyal Akbel. Altta: Sivri Baba-Hasan Yanık-Baha Konuralp-Ahmet-Çeko Burhan-Raif.

Bu tarihlerde Mustafa Necati Bey'le kurmuş oldukları Özel Şark İdadisi'nin müdür yardımcılığını ve öğretmenlik görevlerini de yürüten Vasıf Çınar, tahminlerimize

göre İzmir'den ayrılmak zorunda kaldığı Yunan işgaline kadar Altay Reisliği görevini yürütmüştür. Dönemin İzmir Valisi Rahmi Bey de Altay'ın hamilerinden biri olarak, kulübün fahri reisliğini kabul etmişti.

Kulübün mütareke döneminde kapandıktan sonra tekrar kurulmasında, Şark Gazetesi sahibi Halil Zeki Osma'nın önemli gayretleri olmuş, İdman Yurdu adı altında faaliyet gösteren Altay'ın, İzmir'in işgalden kurtulmasından sonraki ilk başkanı da Talat Erboy olmuştur. Talat Erboy 1923 ve 1924 yıllarında Altay Kulübü Reisliği görevini yürütmüştür³⁴⁸. İki yıl boyunca görevini başarıyla sürdüren Talat Erboy'un riyaseti bırakmasından sonra yapılan seçimde kulüp başkanlığına Morälzade Rıfat Ahmet Bey, takımın genel kaptanlığına Hamid Bey(Arslan) ve idare heyetine de Emrullahzade Adil Reşid, Barutçuzade Mustafa Burhaneddin, Nuri ve Diş Tabibi Nebil Beyler seçilmişlerdir³⁴⁹.

1926 yılında Altay Kulübü başkanlığında Cephane Müdürü Nuri Bey'i görmekteyiz. Nuri Bey'in bir yıllık idaresinden sonra, yapılan kongrede Altay Kulübü başkanlığına Mithat Bey seçilmiştir. Şubat ayı içerisinde gerçekleştirilen Altay Kongresinin ilk oturumu 18 Şubat, ikinci oturumu da 27 Şubat günlerinde düzenlenmiştir. Karantina'daki kulüp binasında yapılan müzakereler ve seçim sonucunda, kulüp başkanlığına Mithat Bey, idare heyetine; Ali Rıza, Nuri, Danyal, Mazhar, Şair Rıfat Ahmet, murakabe (denetleme) heyetine de; Mithat, Necati, Refik Şevket, Fethi ve İzmirli Talat Beyler seçilmişlerdi.

Kongrede kulübün gelir ve gider raporları okunarak, masraflar üyelerce kabul edildi. Alınan kararlar arasında, kulübün kurucularının resimlerin kulüp binasına asılması, tenis, denizcilik, voleybol ve basketbol dallarında kulübün imkânlarının arttırılması ile Fransız spor gazeteleri ve İstanbul'daki spor neşriyatının düzenli olarak takip edilmesi de bulunmaktadır.

³⁴⁸ Sada-yı Hak, 25 Kanun-ı sani 1925.

³⁴⁹ Anadolu, 25 Kanun-ı sani 1925.

Resim 53: Altaylı Sporcular Karantina'daki binada. Soldan Sağa Ayaktakiler: Zeki-Papaz Ahmet-Mehmet Danyal-Hamid Aslan-Vehbi-Çeko Burhan-Süleyman. Oturanlar: Hoca Hasan-Vahab-Alaaddin-Selahaddin-Ertuğrul.

Bu kongrede kulübün işleyişinin değişimi yönünde bazı teklifler de sunulmuştur. Bunlardan en ilginç; ileride kulübün başına geçebilecek fakat kulübün ilerleyişini sekteye uğratacak üyelere karşı önlem olarak, Türk Ocağı başkanının Altay Kulübü fahri reisi olması teklifidir. Fakat bu teklif kulüp üyeleri tarafından uygun görülmemeyerek kabul edilmemiştir³⁵⁰. Şubat ayındaki kongreden sonra Mart ayında idare heyeti bir değişiklik yaparak, başkanlığa Nuri Bey'i, kâtib-i umumiliğe Ali Rıza Bey'i, veznedarlığa Refet Ahmet Bey'i, kaptan-ı umumiliğe Ahmed Robinson Bey'i seçmiştir³⁵¹.

Altay İzmir'e, Ege Bölgesine ve hatta tüm Türkiye'ye mal olmuş büyük bir camiadır. İzmir'in seçkin ailelerinin önemli bir kısmı Altay Kulübü üyesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Altay'ı ayakta kalmayı başardığı 96 yıl içerisinde 54 farklı başkan yönetmiştir. Geçen süre ve başkan sayısı dikkate alındığında bir istikrarsızlık göze çarpmaktadır. Altay'da en çok başkanlık yapma unvanı 5 dönem ile Nafiz Zorlu'ya aittir. Ondan sonra 3 kez başkanlık koltuğunda oturan Hayri Yorgancıoğlu

³⁵⁰ Anadolu, 27 Şubat 1927.

³⁵¹ Anadolu, 10 Mart 1927.

gelmektedir. Altay reisliği görevinde iki dönem yer alan diğer başkanlar; Bayram Dinsel, Esin Özgener, Ahmet Taşpınar, Erdinç Altınyeleklioğlu, Mahmut Özgener ve Rıdvan Burteçin, Niyazi Konuşmaz'dır.

Altay'a olan bağlılık bazı ailelerde geleneksel bir hal almış ve taraftarlığın vermiş olduğu bağlılık, aidiyet hisleri ağır basarak, aynı aile içinden isimlerin birkaç defa başkanlık ve yöneticilik yaptığını görmekteyiz. Örnek olarak Altay başkanlarından Mazhar Zorlu'nun hizmetlerinden sonra oğlu Nafiz Zorlu ve Zorlu Grubu'nun kulübe desteği gösterilebilir. Mazhar Zorlu nasıl iyi bir Altaylı olunacağını örneklerinden biri olarak karşımıza çıkar. Mazhar Zorlu, hayatı boyunca kulüp içerisinde birleştirici bir unsur olarak yer almış, sporcularla, teknik adamlarla ve yönetici arkadaşlarıyla özverili bir şekilde çalışmış, herkesin güvendiği bir başkan olarak Altay tarihindeki yerini almıştır. 1955 yılında Altay'a transfer olan Arap lakaplı Kamil Özkurt, Mazhar Zorlu ile olan ilişkilerini şu şekilde anlatmıştır:

“Bir gün yöneticilerin araçlarıyla Aydın'a maça gidiyoruz. Doğan Akı ve ben Mazhar Zorlu'nun arabasındayım. Cumaovası Havaalanından geçerken Mazhar Ağabey arabayı durdurdu. İndik ve çevrede gezinmeye başladık. Mazhar Ağabey “Çocuklar ben bu havaalanında amelelik yaptım” dedi. Mazhar ağabey o nedenle gariban dostuydu, bizim haberimiz olmadan bizim haklarımızı korurdu, sürprizler yapardı. Bizde ona mahcup olmamak için elimizden geleni yapardık³⁵².”

Zorlu ailesi haricinde, Özgener ailesinin iki önemli ismi Esin Özgener ve Mahmut Özgener'de aynı aile içinden, ikişer kez Altay'da başkanlık yapan, Altay tarihinin etkili simaları arasında yer almış şahsiyetlerdir. Özgener ailesinin Altay'a verdikleri emekleri Altay Spor Kulübü Divan Kurulu üyesi Rıfat Toranto şu kelimelerle ifade ediyor:

“Bugün hala maddi-manevi katkılarını esirgemeyen Özgener ailesinin hakkını teslim etmek gerek. Yıllardan beri Altay'ın en zor günlerinde destek vermeyi sürdürdüler. Altay'ın ilk düştüğü sene Rıdvan

³⁵² Altay Dergisi, Nisan-Mayıs 2006, Sayı:4, s.61.

Burteçin, Esin Özgener birlikteliğiyle yeniden çıkışı, ikinci kez düştüğünde ise Mahmut Özgener'in takımı alıp çıkarması, zor dönemlerde Mazhar Zorlu ve Esin Özgener'in birleşerek takımı ayağa kaldırmaları Altay'ın tarihinde önemli sayfalar olarak yerini almıştır.³⁵³”

Yukarıda Rıfat Toranto'nun da belirttiği Altay dayanışması hususunda, Altay'ın en önemli şahsiyetlerinden biri olan Esin Özgener şunları söylemiştir:

“Kulübün sıkıntılı günlerinde küsen, sürtüşme yaşayan herkes birlik olur. Altay camiasının büyüklüğü asıl oradan gelir... Ben üzerime düşen her türlü görevi yaptım. Aldığım terbiye gereği tek hedef olarak Altay'ı gösterdim. Rıdvan Burteçin ile de Altay için güçlerimizi birleştirip takımı tekrar 1.lige çıkardık³⁵⁴.”

Mahmut Özgener bir röportajında Altay kültürünün ve geleneklerinin temel taşlarını; kendine ve rakibe saygı, küfür edilmemesi, düzeyli eleştiri yapılması ve bütün camianın birlik beraberlik içerisinde yer alması olarak sıralar³⁵⁵. Ayrıca kulübün olması gereken maddi durumu ile ilgili olarak ta şu tespiti yapmıştır:

“Başkanlık yaptığım her dönemde kendi yağıyla kavrulan bir Altay kulübü vardı. Hiç borç bırakmadım. Günümüz koşulları kulüplerin hatası nedeniyle oluştu. Havuz geliri ile kulüpler canlandı ama eskiden bir verdikleri futbolcuya beş vermeye başladılar. Aslında gelirleri sadece üçe katlanmıştı. Kulüplerin içinde bulunduğu borç batağının ilk açığı buradan geldi. Bir yıllık başarı, başarı değildir. Eğer o sezon yakalanan şampiyonluk yanı sıra büyük bir borç yükü getiriyorsa ben o şampiyonluğa başarı demem. Çünkü büyük borç, büyük başarısızlık getirir. Siz sadece o sezonun sonunda sevinirsiniz³⁵⁶.”

³⁵³ Altay Dergisi, Temmuz-Ağustos 2006, Sayı:5, s.14.

³⁵⁴ Altay Dergisi, Mart-Nisan, 2007, Sayı.7, s.14.

³⁵⁵ Altay Dergisi, Ekim-Kasım 2005, Sayı.1, s.16.

³⁵⁶ Altay Dergisi, Ekim-Kasım 2005, Sayı.1, s.16.

Altay Spor Kulübü başkanlığı koltuğunda çeşitli meslek dallarından insanları görmek mümkündür. İşadamı, milletvekili, bankacı, gazeteci, mimar, mühendis ya da doktorluk gibi farklı alanlarda kendisini yetiştirmiş, içinde Altay aşkı olan birçok insan bu göreve talip olmuş ve seçilmiştir.

Altay başkanları içerisinde en ilgi çekici simalardan birisi de Rıdvan Burteçin'dir. 1926 yılında dünyaya gelen Burteçin, Harp Okulunda okuduktan bir süre sonra ordudan ayrılıp, Fransız Ordusu'nda lejyonier olarak Afrika'da 4 yıl kalmıştı. 1959 yılında Altay Kulübü başkanlığına seçilen Burteçin uzun süreler başkanlık ve yöneticilik yapmıştı³⁵⁷. Sert ancak babacan tavırlarıyla futbolcuların gönlünde ayrı bir yer edinmiş olan Burteçin, Altay'ın unutulmaz isimleri arasındaki yerini almıştır.

Altay Spor Kulübünde başkanlık koltuğu uzun yıllar Mazhar Zorlu, Esin Özgener, Rıdvan Burteçin ve Hayri Yorgancıoğlu arasında gidip gelmiştir. Bu ismini saydığımız şahsiyetlerin Altay'a ve Altaylılık kimliğine büyük emekleri olmuştur. Özgener olsun, Zorlu olsun, Burteçin ya da Yorgancıoğlu zaman zaman şahsi işlerinin yoğunluğundan veya ailevi nedenlerden dolayı görevlerini bırakmak isteseler de, Altay'dan kopamamışlardır. Kimi zaman başkanlık koltuğunda, kimi zaman divan kurulunda ya da yönetim kurulunda yer alan Altay'ın bu önemli şahsiyetleri 40 yıla yakın bir süre Altay'ı yönetmişlerdir. Bu süreç içerisinde doğal olarak, birçok tarihi başarı ve aynı şekilde birçok kez de hayal kırıklıkları yaşanmıştı. Bu kadar uzun süre aynı isimlerin başta olması ya da geri planda kulübü idare etmiş olması bazı kesimlerce eleştiri konusu olarak ortaya atılmış; kulübün bu şekilde idare edilmemesi ve bu kişiler haricinde camia içinden veya dışından kişilerin kulübe kazandırılması belirtilmiştir. Bir dönem Altay'da yöneticilikte yapmış olan gazeteci Bülent Buda Altay'ın yönetimi ile ilgili olarak bu konuda şunları belirtmiştir:

“Burteçin, Özgener, Yorgancıoğlu, Mütevellioğlu ve Zorlu Altay'ın vitrinindeki isimlerdi. Onların oğulları da başkanlık ve yöneticilik yapmışlardır. Burada babadan oğla geçen bir yapıyı görebiliyoruz. Bu insanlar zaman zaman birbirlerine ters düşebilir, anlaşmazlıklar

³⁵⁷ <http://www.yukselkisenkararsinay.org/yaska.php?sayfa=biyografi&kisi=36> (Erişim Tarihi: 30.04.2009).

*yaşayabilirler fakat kendileri dışında birilerinin kulübe ya da yönetime dâhil olmalarına izin vermezlerdi. Farklı isimleri yönetimde ya da başkanlıkta görsek de bu kişiler icazet almadan bu mevkilere gelemezlerdi.*³⁵⁸”

Bu konuyla ilgili birçok spor yazarı da görüş bildirmiş, yukarıda Buda’nın fikirlerine yakın yaklaşımlar ortaya konmuştur. Yılmaz Coşkun da, durumla ilgili olarak, bu yaklaşımın “Altay’a bir koruma kalkanı³⁵⁹” olarak düşünüldüğünü de varsayımları arasında değerlendirmiştir. Kulübe zarar gelmemesi için bir savunma mekanizması olarak böyle davranıldığı da belirtilen fikirlerdendir.

Altay’ın kuruluşunda etkili olan birçok simanın, Milli Mücadele hareketinin bizzat içinde olduğunu ve mücadelenin zaferle tamamlanmasından sonra da faaliyetlerini aralıksız olarak sürdürdüklerini bilmekteyiz. Altay’ın ilk başkanı olan Vasıf Çınar Milli Eğitim Bakanlığı, yine kurucularından Mustafa Necati Bey İmar-İskân Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı, Baha Esat Tekand Sanayi Bakanlığı, Refik Şevket İnce TBMM Başkanlığı gibi önemli görevlerde bulunan Altaylılardır. Altay camiası, Türk futbolunun patronu diyebileceğimiz makama, yani Futbol Federasyonu Başkanlığı mevkiine de iki temsilcini göndermiştir. Eski milletvekillerinden ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü görevlerinde bulunan Danyal Akbel ile bugün hala bu görevi icra eden Mahmut Özgener, Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı yapan Altaylılardır.

Altay Spor Kulübü’nün 94 yıllık tarihi boyunca sportif başarı açısından inişli-çıkışlı bir performansı olmuştur. Sportif başarıların altında her ne kadar sporcuların ve teknik kadronun doğrudan etkisi varsa da, arka planda iyi bir yönetim anlayışı olmadan bu başarıların kazanılamayacağı açıktır. Kulübün, kuruluşundan bugüne başarılı olduğu dönemleri incelersek, başarılı olunan dönemlerde, iyi bir ekip kurulmasının yanı sıra bu ekibe sağlanan maddi-manevi her türlü desteğin sağlanması da yöneticilerin başarısını ortaya çıkarır.

³⁵⁸ Bülent Buda, (D.1942) Özel Görüşme, 06 Ekim 2009.

³⁵⁹ Yılmaz Coşkun, “Duvar Yıkıldı”, Hürriyet Ege Gazetesi, 10 Haziran 2009.

Yöneticilik, en az sporcular kadar özveri ve çalışma isteyen bir pozisyonudur. Oyuncu ile teknik heyet, teknik heyet ve oyuncular ile taraftar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, federasyonla ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi, spor organizasyonlarının düzenlenmesi gibi birçok maddi ve manevi sorumlulukla uğraşmak yükü, yöneticilerin omuzlarındadır. Kulüp başkanlığına aday olan şahıslar, bu yükü birlikte sırtlayabilecekleri yönetim kurullarını oluşturarak, göreve talip olurlar ve kazandıkları takdirde, sportif başarının elde edilebilmesi için mesai harcamak zorundadırlar. Sporcu seçimi, antrenör seçimi ve başarılı bir yönetim sac ayağı tamamlandığında istenen başarının kazanılması kaçınılmazdır. Altay Kulübü tarihinde de bu tür dönemler yaşanmıştır ve böylelikle bugün de hala gururla anılan başarılar kazanılmıştır. Bu başarıların altında yöneticilerin altyapıya vermiş olduğu destek ve amatör bir ruhla oyuncuların mücadele etmesi yatmaktadır. 1958 yılında Altay Spor Kulübü başkanlığı koltuğuna ilk kez oturan Hayri Yorgancıoğlu sporcu seçiminde Altay'ın kıstaslarını ve o dönemdeki çalışmalarını şu şekilde anlatmaktadır:

“Altay’a evvela sporu spor için yapan insanı seçerdik. Bugünlerde dejenere oldu artık. Ayrıca sporcuların yetişmesine, okumasına önem verilirdi. Hem oynayıp hem de üniversite okuyanlar vardı. Bizim için okullar önemliydi, Namık Kemal Lisesi, Atatürk Lisesi, Gazi İlkokulu ile beraber, bizim gençliğin temelini o zamanlar attık. Okullara gider, forma bilet dağıtırdık. Ayrıca farklı semtlerde lokaller açardık, Eşrefpaşa’da, Göztepe’de ve Bornova’da da bir lokal açmıştık. Bornova ve Buca hep Altaylıydı. Ege’de çok tutulduk. Çünkü Egeli bilir ki, çocuğunu buraya gönderirse ahlak, karakter bakımından hiçbir sıkıntıları olmazdı. Manisa’dan, Aydın’dan, Denizli’den gelen bir sürü oyuncu vardı.”³⁶⁰

Futbolcu transferi ve yetiştirilmesi hususundaki bu yaklaşımla, takıma genç ve başarılı oyuncuların dahil edilmesiyle, Altay camiası da gücüne güç katmış oluyordu. Bunun en güzel örneklerinden biri Mustafa Denizli’nin transfer hikâyesidir. Altay’ın emektar yöneticilerinden Orhan Cura’nın İzmir’in küçük ve şirin beldesi Çeşme’de

³⁶⁰ Hayri Yorgancıoğlu, (D.1923) Özel Görüşme, 02 Ekim 2009.

keşfettiği Mustafa Denizli, ileriki yıllarda Altay'ın sembollerinden ve Türk futbolunun fenomenlerinden biri haline gelmiştir. Orhan Cura Denizli'yi nasıl keşfettiğini şu şekilde anlatmıştır:

“Ben denize çok meraklı biri olduğum için deniz kenarında balık avlamaya gitmiştim Ilıca'ya. Top oynayan çocuklar arasında fark ettiğim bir çocuk kalçadan mükemmel isabetli şutlar çıkarıyordu. Doğal bir kabiliyetti bu. Çok zayıf çelimsiz bir çocuktu ama adam olacak demiştim... Bir iki sene sonra Çeşme Alaçatı takımlarında oynamaya başladı ve biraz palazlanmaya başlamıştı. Sonra tam ortaokulu bitirdi ben aldım onu kulübe getirdim ve İnönü Lisesi'ne kaydının yaptırılması talimatını verdim. Kulüpte yatıp kalkacaktı. Bayram Dinsel hatır gönül işi diye alalım ama bu çocuk çok zayıf bir şey demişti³⁶¹.”

Mustafa Denizli de 2001 yılında vermiş olduğu bir röportajda Orhan Cura ile ilk karşılaşmasını şöyle anlatmıştır:

“Surların içinde gizli gizli şut denemesi yaptığım gündü. Omzuma bir el dokundu, babam sanıp titremeye başladım. "Adın ne senin bakayım?" Şeyyy, benim mi? Mustafa... İlk defa görmüştüm o adamı, acaba kimdi? Ellerini omzumdan çekmeden devam etti konuşmaya: "Gel seni Altay'a götüreyim evlat. Çok güzel şut atıyorsun, iyi futbolcu olacaksın..." Heyecandan ayaklarımın bağı çözülmüştü. Adam cebinden çıkardığı kartvizite bir şeyler yazıp verdi: "Gönderdiğim gençle ilgilenin..."Sevinçle eve koştum. Kapının önünde durup kartın ön tarafına baktım: "Dr. Orhan Cura". Sabah olunca Cura'nın kartvizitini gösterip babama yalvardım: "Artık Çeşme'de kalmak istemiyorum baba. İzmir'deki Namık Kemal Lisesi'ne yazılacağım. O amca bana Altay Kulübü'nde yatacak yer de bulacak. Hem okurum, hem de futbol oynarım." Babam belki de ilk defa

³⁶¹ Orhan Cura, Özel Görüşme, 28.01.2010.

yumuşadı: "Madem çok istiyorsun, git oğlum. Bari sen büyük adam ol, bizim gibi Çeşme'ye takılıp kalma dedi"³⁶².

Yukarıda anlattığımız şekilde Altay'a transferi gerçekleşen "Çeşmeli Mustafa"nın değeri ilk dönemlerde pekiyi anlaşılamasa da, daha sonra Altay antrenörleri ve yönetimi onun yeteneğinin farkına vararak geleceğin bu büyük futbolcusuna sahip çıktılar ve böylelikle ismi Altay ve 60'ların başlarında yayılmaya başlayan "Büyük Altay" sloganı ile özdeşleşen simalardan birisi daha doğmuş oldu. Sözü geçmişken belirtmekte fayda gördüğümüz Büyük Altay tezahüratının doğuşu ile ilgili pek çok rivayet bulunmaktadır. Erdoğan Tözge sloganın çıkış şeklini şu şekilde anlatmıştır:

"Büyük Altay sloganı benim başkanlığım döneminde ortaya çıktı. Bir kupa maçı için Galatasaray İzmir'e gelmişti. Bergama Restoran'da otururken Galatasaraylı yöneticilerle şakayla tartışıyorduk, kim daha büyük diye Galatasaray mı, Altay mı? Ertesi gün biz Galatasaray'ı 2-0 yendik. Bizim bu tartışmamızı amigo Sarı Erol duymuş. Maç bitiminde Kıbrıs Şehitlerinde 3-4 bin kişi toplanmış bağırtıyor: Büyük Altay!, Büyük Altay! diyerek. Mazhar Abi ve Hayri Yorgancıoğlu beni bu sloganın yayılmaması için arayıp uyardı ama taraftara nasıl böyle bağırma diyeyim dedim. Böyle söylemelerinin nedeni ise; rakiplerin bu tezahürat nedeniyle bize karşı daha iddialı bir şekilde çıkmasının önüne geçmektir"³⁶³.

Hayri Yorgancıoğlu da, Altay'a bu ismin takımın üst üste kazanmış olduğu başarılarından dolayı İstanbullular tarafından verildiğini belirtmiştir³⁶⁴.

Yukarıda Yorgancıoğlu'nun da belirttiği gibi Altay'da o günlerde altyapıya atılan temellerle beraber, bugünkü Altay taraftarları yoğunlukla Alsancak, Bornova ve Buca'da bulunmaktadır. Ayrıca 1995 yılında temelleri atılan Altay'ın bugünkü tesislerinin bulunduğu Gaziemir'de de, tesislerin burada yer alması etkisiyle beraber Altay taraftarının sayısı diğer takımlara nazaran daha fazladır.

³⁶² Levent Tüzemen, "Senden Futbolcu Olmaz", Sabah, 10.02.2001.

³⁶³ Erdoğan Tözge, Özel Görüşme, 21.01.2010.

³⁶⁴ Hayri Yorgancıoğlu, Özel Görüşme, 02.10.2009.

Futbolun ve diğer branşların profesyonelleştiği günümüz dünyasında, bu akıma ayak uyduramayan ülkelerin ve takımların, evrensel manada sporun ulaşmış olduğu gelişmişlik düzeyinin gerisinde kaldıkları aşikârdır. Ülkemize 1950’den sonra girmeye başlayan profesyonellik kavramı, sporcular ve teknik direktörlerde olduğu kadar, yöneticiler içinde geçerlidir. Maalesef bugün gelinen nokta, bizlere yalnızca Altay’ın değil, diğer birçok spor kulübümüzün bu konuda umulan seviyenin çok çok altında olduğunu göstermektedir. Sporun bütün dallarının ve özellikle futbolun bir endüstriye dönüşmesi sürecinde Altay’ın bu yapıya ayak uyduramadığını görmekteyiz. Geleneksel yapısını muhafaza etmeye çalışan kulüpte yönetim işleri, çoğu zaman profesyonellikten uzak bir şekilde yürütülmekteydi. Futbolcuların transferleri, kulübe kaynak yaratılması, futbolun marka değerinin yükseltilmesi gibi konularda gösterilen zaafılar, Altay gibi büyük bir markanın her geçen gün değer kaybetmesine neden olmaktadır.

Altay’ın “sözde profesyonelliğe” geçildikten sonra, Türkiye Birinci Ligi’nde ve kupa mücadelelerinde altın çağını yaşadığı sezonlara bakılacak olursa, futbolcu-yönetici ilişkilerinin daha çok abi-kardeş ilişkisi seviyesinde olduğunu ve işlerin bu çerçevede yürüdüğünü söyleyebiliriz. Kulüplerin en büyük masraf kalemlerinden biri olan transfer harcamaları konusunda futbolcular çoğu zaman “ağabeylerinin” sözünden çıkmadan hareket etmişlerdir. Bununla ilgili birçok transfer hikâyesi mevcuttur. Altay’ın efsanevi oyuncularından olan Ali Rıza Şenol Beşiktaş’a transfer edilmek istendiğinde yaşananları şöyle anlatmaktadır:

“Bizim zamanımızda başkanda olsa, olmasa da bütün işlerimizi Hayri Ağabey (Yorgancıoğlu) görüyordu. Transfer zamanında boş mukaveleyi imzalıyorduk, buyurun diyorduk. Hele hele 1967 yılında Türkiye Şampiyonu olduğumuzda Beşiktaş Kulübü gelip Erdoğan Abi’den (Tözge) ve Hayri Ağabey’den beni istemişlerdi. O vakit ben mukavelemi imzaladığım için onlara yönetim izin verirse ancak gelebilirim demiştim. Onlar izin vermiyoruz dediler ve bende gitmedim. O zaman kulüpçülük buydu³⁶⁵.”

³⁶⁵ Ali Rıza Şenol, (D.1941) Özel Görüşme, 02 Ekim 2009.

Profesyonelliğe o dönemin oyuncularının bakış açısı pek olumlu değildi. Kulüpleriyle özdeşleşen oyuncular, yıllarca ter akıttıkları formalarını kolay kolay çıkarıp başka bir takıma transfer olmayı o dönemde etik olarak doğru görmüyorlardı. 1950'lerin Altay'ında tam on iki yıl arka arkaya forma giyen Kazım Kaptan (Yıldız), kulüpçülüğe ve oyuncuların profesyonelliğe nasıl baktıklarını şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Yıllarca başarılı olmuş ekiplere bakın en az on yıl birlikte oynayan futbolcular görürsünüz. Şimdi profesyonellik diyorlar. Bize de zamanında çok transfer teklifi geldi. Ama öyle bir arkadaşlık vardı ki, birbirimizi bırakıp hiçbir yere gitmedik. Hayatımız Altay oldu...”³⁶⁶”

Altay Kulübünde kuruluşundan bugüne kadar başkanlık yaptığını tespit ettiğimiz isimler şunlardır³⁶⁷:

1. Hüseyin Vasıf Çınar
2. Halil Zeki Osma
3. Rifat Ahmet Bey
4. Şakir Moralizade
5. Kemal Tahsin Soydam
6. Refik Şevket İnce
7. Nuri Sıtkı Erboy
8. Nuri Eğinlioğlu
9. İsmail Hakkı Ocakoğlu
10. Sezai Bey
11. İskender Bey
12. Danyal Akbel
13. Hüseyin Hulki Cura
14. Fikret Tahsin Soydam

³⁶⁶ Altay Dergisi, Sayı:5, Temmuz-Ağustos, 2006, s.18.

³⁶⁷ <http://www.yukselkisenkararsinay.org/yaska.php?sayfa=baskanlarimiz> (Erişim Tarihi:21.10.2009)
“Bu internet adresinde verilen listede birtakım değişiklikler yapılarak çalışmamıza eklenmiştir. Tespit ettiğimiz eksiklikler doğrultusunda liste revize edilmiştir.”

15.E. Giraud
16.İsmail Hakkı Küntay
17.Şerif Remzi Reyent
18.Osman Kutay
19.Haydar Dünder Paşa
20.Halis Temel
21.Orhan Baykent 1945–1946
22.Tevfik Sağel
23.Macit Uslu 1952
24.Dünder Soyer
25.Sami Gomel
26.Hüseyin Barbaros 1956–1958
27.Sebatı Acun
28.Hayri Yorgancıoğlu 27 Nisan 1959
29.Fahri Eron
30.Bahir Ersoy
31.Faruk Paksoy
32.Ali Mütevellioğlu 18 Haziran 1965
33.Rıdvan Burteçin
34.Mazhar Zorlu
35.Erdoğan Tözge
36.Esin Özgener 1977–1978
37.Abdurrahman Susuzlu 1978–1979
38.Alaattin Özbulu
39.Yener Tınaz
40.Hanri Benazus 11 Aralık 1985
41.Halil Sürücü 01 Ocak 1988
42.Tuğrul Koparan 12 Kasım 1988
43.Rıdvan Burteçin 25 Mayıs 1990

44.Esin Özgener 04 Şubat 1992
45.Ender Türk 29 Aralık 1992
46.Ahmet Ertem 16 Kasım 1993
47.Mahmut Özgener 27 Mayıs 1994
48.Erdinç Altınyeleklioğlu 06 Haziran 1996
49.Bayram Dinsel 10 Ocak 1997
50.Nafiz Zorlu 21 Mayıs 1997
51.Nafiz Zorlu 19 Temmuz 2000
52.Hayri Yorgancıoğlu 20 Temmuz 2000
53.Bayram Dinsel 20 Eylül 2000
54.Nafiz Zorlu 01 Ocak 2001
55.Sabri Sevenoğlu 02 Ağustos 2001
56.Burhan Bıçakcıoğlu 28 Kasım 2001
57.Mahmut Özgener 05 Temmuz 2002
58.Hayri Yorgancıoğlu 06 Temmuz 2002
59.Ahmet Taşpınar 14 Kasım 2002
60.Ahmet Taşpınar
61.Erdinç Altınyeleklioğlu 31 Mayıs 2005
62.Mehmet Erdoğan 01 Haziran 2005
63.Nafiz Zorlu 21 Haziran 2006
64.Nafiz Zorlu 09 Ocak 2007
65.Melih Tunç Tandoğan 09 Kasım 2007
66.Niyazi Konuşmaz 15 Mayıs 2008
67.Niyazi Konuşmaz 05 Haziran 2009

2. Altay Spor Kulübünde Görev Yapan Antrenörler

Altay Kulübü kurulduğu günden bu yana idari ve teknik manada birçok değişim geçirmiştir. Değişim ve dönüşümün kaçınılmaz olduğu, zamanın hızla akıp geçtiği bu dönemde, Altay'ın teknik açıdan ilk günkü haliyle kalması tabii ki, beklenemezdi. Yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde 96 yıllık zaman zarfı içerisinde Altay takımını yerli ve yabancı olmak üzere toplam 49 antrenör çalıştırmıştır. Bu 49 antrenörün 33'ü Türk, 16 tanesi de yabancı uyrukludur. Antrenörlerin kimisi birkaç yıl görevini sürdürürken, kimisi de sezon ortasında yerini bir başka meslektaşına bırakmak durumunda kalmıştır.

Kulübün ilk kurulduğu günlerde bugünkü bildiğimiz manada antrenörlük müessesesi mevcut değildi. Takımın çalışma prensibi bir umumi kaptan idaresinde toplanmak ve kaptanın direktifleri doğrultusunda çalışmalarına yön vermektir. Umumi kaptan takımın beyni konumunda olup, kulübün kuruluş aşamasında bu mevkide olan isimler ileriki yıllarda doğal olarak ortaya çıkacak olan antrenörlük müessesesinin ilk temsilcileri olarak karşımıza çıkarlar. Bu oyuncular futbolun içinde geçirdikleri zaman zarfında öğrendikleri bilgi, beceri ve taktikleri, aktif futbol yaşamını bıraktıktan sonra antrenör olarak yeni nesillere aktarmışlardır. Bunun birçok örneğini Altay Kulübü'nde görebiliriz. Hamid Arslan, Vahap Özaltay, Dominic, Bayram Dinsel, Adil Tügel, Candan Tarhan, Akın Barhan ve Ali Rıza Şenol bu konuda ilk akla gelen Altay'ın sembol isimlerindendir. Bu isimler uzun yıllar formasını terlettikleri takımlarında daha sonra da antrenör olarak görev yapmışlardır ve Altay ismiyle özdeşleşmişlerdir.

Kulübün kuruluş dönemi diyebileceğimiz 1914–1923 döneminde, yukarıda belirttiğimiz gibi hususi bir antrenöre ihtiyaç duyulmamış, takım kendi kendisini idare edecek şekilde amatör bir ruhla maçlara hazırlanmaktaydı. Çalışma imkânlarının da bugünkü saha koşullarından oldukça uzak olduğunu tahmin edilebilir. İzmir şehri takımları genellikle kendilerine özel bir antrenman alanları bulunmadığından, çalışmalarını bugünkü Alsancak Stadi'nin olduğu yerde, sırayla yapmaktaydılar. Bu dönemde Altay Kulübü umumi kaptanlığında Mazlum Bey, Nejat Evliyazade ve Talat Erboy bulunmaktaydı.

Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte Altay'da umumi kaptanlık görevini en uzun süre yapan oyuncuların başında Hamid Arslan gelmektedir. İzmir'in düşman işgalinden kurtulduğu gün İzmir'e giren askerler arasında yer alan Hamid Arslan, savaştan sonra İzmir'e yerleşerek, spor yaşamına Altay'da devam etti. Futboldaki büyük başarısı ile herkesin beğenisini ve takdirini kazanan Hamid Bey, İzmir'den milli takıma seçilen ilk futbolcu olmuştur³⁶⁸. 1924 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenecek olan Olimpiyat Oyunlarına katılacak Türk Milli Futbol Takımına seçilmeyi başaran Hamid Arslan³⁶⁹, bu tarihten sonra da milli takımın aranan oyuncularından biri haline gelmiştir. Milli Takımımızın Finlandiya'yı 4-2 yendiği tarihi maçta 4 gol atan Fenerbahçeli Zeki Rıza Bey'den sonra takımın en iyi oyuncularları arasında gösterilen Hamid Bey'in performansı İstanbul basınının da dikkatini çekmiş ve resimleri gazeteleri süslemişti³⁷⁰. 4 Mayıs - 27 Temmuz 1924 tarihleri arasında cereyan eden Paris Olimpiyatlarına katılan futbol Milli Takımımızın 17 kişilik kadrosunda yer alan Hamid Arslan, burada Altay'ı temsil eden 4. sporcu olmuştur. Buradaki maçta Türk Milli Takımı Çekoslovakya'ya 5-2 yenilerek elenmiştir³⁷¹.

Resim 54: Altay Kaptanı Hamid(Solda) ve Karşıyaka Kaptanı Vahi Bey

³⁶⁸ Kaftan, A.g.e. s.80.

³⁶⁹ Sada-yı Hak, 27 Mart 1924.

³⁷⁰ Sada-yı Hak, 27 Haziran 1924.

³⁷¹ <http://www.olimpiyatomitesi.org.tr/tr/Sporcularimiz/Yaz-Olimpiyat-Oyunlari-ve-Turkler/Paris-1924>. (Erişim Tarihi: 18.03.2010).

Uzun yıllar Altay'ın umumi kaptanlığı görevini yürüten “Baba” lakaplı Hamid Arslan aynı zamanda Sada-yı Hak ve Anadolu gazetelerinde spor yazarlığı da yapmıştır. Yazmış olduğu makalelerde sporun gelişmesi, yaygınlaşması, beden terbiyesi, mıntika teşkilatının kurulması gibi birçok konulara değinmiştir. Ayrıca Denizli’de de bir futbol takımı kurup, yönettiğini bilmekteyiz³⁷². Arslan futbolu bıraktıktan sonra Devlet Demiryollarında işe başlamış, Uşak İstasyonunda memur olarak hayatını idame ettirmiştir³⁷³. Mazhar Zorlu, Hamid Arslan’ın döneminde Altay’ın bütün spor dallarında yer aldığını belirterek, Onun Altay’ı tam bir spor kulübü hüviyetine sokan bir idareci olarak tanımlar³⁷⁴. Sağlığında iken Hamid Arslan’ı İstanbul-Bakırköy’deki evinde bulup onunla Altay’ın tarihi hakkında konuşma fırsatı bulan Zorlu, Arslan’ın kendisine Altay’ın tarihi ile ilgili 7 sayfalık bir yazı yazıp verdiğini belirtmiştir. Mazhar Zorlu konuşmasının devamında bu notları, Altay’ın 75. Yılı anısına çıkarılan Altay Spor Tarihi adlı kitabı yayınlayan Çetin Esin Kaftan’a verdiğini, ancak onun Hamid Arslan’ın verdiği bu notları kaybettiğini belirtmiştir³⁷⁵.

Altay’da sembol olan hem futbolcu hem de antrenörlerden birisi de Vahap Özaltay’dır. Vahap Özaltay Altay’a o kadar gönülden bağlıydı ki, soyadı kanunu çıktıktan sonra Fahrettin Altay’ın Altay soyadını alması hasebiyle Altay’ın başına “öz” kelimesini getirerek, has bir Altaylı olduğunu herkese göstermiştir.

1908 yılında İstanbul’da doğan Vahap, babasının tayini sebebiyle İzmir’e gelmiş ve Altay’da top koşturmaya başlamıştır³⁷⁶. Komple bir sporcu olan Vahap, futbol dışında atletizmde de İzmir dereceleri kazanmış önemli bir spor adamıdır. Futbol’daki başarısı adının yurtdışına yayılmasına yardımcı oldu ve Fransızların ünlü kulübü Racing’e transfer oldu. Racing’e transfer olması da aslında bir tesadüf eseri idi. Vahap yola ilk çıktığında İngiltere’ye, Londra’nın ünlü kulübü Arsenal takımına girebilmek üzere hareket etmişti. Ancak İngiliz gümrüğünde yabancı futbolcuların Ada’da oynayamayacağını öğrenmiş ve mecburen Fransa’ya geçmişti. Paris’te karşılaştığı bir

³⁷² Sada-yı Hak, 24 Şubat 1925.

³⁷³ Anadolu, 30 Temmuz 1928.

³⁷⁴ Bu bilgi, Mazhar Zorlu’nun 2004 yılında Altay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği’nde yapmış olduğu konuşmanın video kaydından alınmıştır.

³⁷⁵ Mazhar Zorlu, Aynı konuşmanın devamı.

³⁷⁶ Kaftan, A.g.e. s.100.

Hariciyecimizin yardımıyla Racing'e başvurdu ve futbol hayatına Paris'te devam etti³⁷⁷. Burada profesyonelliğe geçerek Türkiye'nin ilk profesyonel futbolcusu olma unvanını kazanan Vahap, memleket hasretine dayanamayarak tekrar Türkiye'ye döndü. Bir dönem Altay'ı çalıştıran Özaltay, daha sonra Ordu Milli Futbol Takımını ve Genç Milli Futbol Takımımızı idare etmiştir³⁷⁸. Kulübüne büyük bir aşkla tutkulu olan Vahap Özaltay, 10 Haziran 1965 günü Altay Kongresi sırasında hayatını kaybetti³⁷⁹.

Altay'da emeği geçen bir başka önemli antrenör de Dominic idi. Uzun yıllar altay formasını giyen ünlü futbolcu futbolu bıraktıktan sonra antrenörlük yaparak Altay'a hizmetine devam etti. Birçok futbolcunun yetişmesine vesile olan Dominic, Cemil Sunlu, Erol, Hüseyin Kun, Edvin Klark, Jo Klark, Ahmet, Önder, Ali Gürcan, Ertan gibi oyuncuların futbol endüstrisine kazandırılmasına yardımcı olmuştur³⁸⁰.

Altay Kulübü bir futbolcu ve antrenör fabrikası gibi çalışmakta, kendi içinden tüm Türkiye'nin saygı duyduğu ve izlemekten zevk aldığı birçok oyuncu yetiştirmişti. Bu oyuncuların bir kısmı daha sonra A takımda yada altyapı da antrenör olarak çalışarak Altay'a ve Türk futboluna hizmet etmeye devam etmişlerdir. İşte bu isimlerden birisi de Bayram Dinsel'dir.

1939 yılında Alsancak'taki Halk sahasında (Bugünkü Atatürk Spor Salonunun olduğu yer) futbola başlayan Bayram Dinsel'i ilk keşfeden, yine Altay'ın unutulmaz isimlerinden İsmail Hakkı Gür olmuştur³⁸¹. 1940 yılında genç takımda parlayan Dinsel, kısa zamanda A takıma, İzmir karmasına ve milli takıma yükselme başarısı göstermiştir. 22 yıl Altay'da oynama başarısı gösteren ve tüm Altay camiasının saygı ve sevgisini kazanan Bayram Dinsel, Hamid Arslan'dan sonra "Baba" lakabıyla anılan Altay tarihinin ikinci futbolcusu olmuştur.

Altay da emeği geçen sayısız isimlerden birisi de Ali Rıza Şenol'dur. 1941 yılında Makedonya'nın Kalkandelen bölgesinde doğan Şenol, futbol hayatına burada başlamıştı. Ailesi İstanbul'a taşındıktan sonra burada Eyüpsultan ve Alibeyköy'de

³⁷⁷ Milliyet, 18 Haziran 1965.

³⁷⁸ Milliyet, 10 Ocak 1956.

³⁷⁹ Milliyet, 11 Haziran 1965.

³⁸⁰ Kaftan, A.g.e., s.124.

³⁸¹ Milliyet, 27 Ağustos 1968.

oynayan Ali Rıza, profesyonel futbol hayatına 1959–1960 sezonunda başladı. 1962 yılı Ali Rıza Şenol’un hayatının dönüm noktalarından biri oldu. Bu tarihte İzmir’in ünlü kulübü Altay’a gelen Şenol, spor hayatının geri kalan kısmını Altay’a adanmıştır. “Balkanların en iyi santrhafi” (orta sahası) unvanını alan ünlü futbolcu, Altay’daki aktif spor yaşantısını tamamladıktan sonra antrenör olarak hizmetlerini sürdürmüştür³⁸². Bugünde Altay altyapısında görevine devam etmekte olan Ali Rıza Şenol yaklaşık 50 yıla yakın bir süredir siyah beyazlı camiaya hizmet etmektedir ve kulübün sembol isimlerinden biri haline gelmiştir.

Altay Spor Kulübü futbol şubesinde görev yaptığını tespit edebildiğimiz teknik direktörlerin bir listesi aşağıda bulunmaktadır³⁸³:

1.Hamit Arslan
2.Vahap Özaltay
3.İsmail Hakkı Gür
4.Dominic
5.Bayram Dinsel
6.Gündüz Kılıç
7.Bülent Eken
8.Halil Bıçakçılar
9.Akın Barhan
10.Doğan Akı
11.Gürcan Berk
12.Altan Santepe
13.Remondini
14.Buzogolly
15.Turbeky
16.Bobek

³⁸² Ali Rıza Şenol (D.1941), Özel Görüşme, 02 Ekim 2009.

³⁸³ Bu liste Altay Spor Kulübü hakkında gazete ve dergilerde yapmış olduğumuz taramalardan derlenerek hazırlanmıştır.

17.Aristid Coscia
18.Vujanidoviç Dijordie
19.Rino Martini
20.Dimitri Teodorescu
21.Petrescu
22.Ömeragiç
23.Necdet Niş
24.Candan Tarhan
25.Şakir Kuruş
26.Zafer Bilgetay
27.Doğan Emültay
28.Hüseyin Barışcan
29.Abdullah Gegiç
30.Ercan Ertemçöz
31.Ayfer Elmastaşoğlu
32.Sabahattin Erman
33.Şükrü Ersoy
34.Ümit Kayıhan
35.Meszoly
36.Erkan Kural
37.Militunovic
38.Franz Smuda
39.Nevzat Güzelırmak
40.Javarek
41.Raşit Çetiner
42.Behiç Funda
43.Zafer Bilgetay
44.İvan Küçükov

45.Sakıp Özberk
46.Celal Bölgen
47.Erol Kaynak
48.Mithat Eryıldırım
49.Cemal Karafırtınalar

SONUÇ

Spor, insanların kimi zaman boş vakitlerini değerlendirmek, kimi zaman eğlenmek, kimi zaman da beden gücünü arttırıp, para kazanmak için yaptığı bir uğraş olarak tanımlanabilir. Tarihsel süreç içerisinde sporun doğup gelişimi insanoğlunun gelişimine paralel olmuş, artı değer üretimi ve boş vakitlerin değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıktıkça insanların spora olan ilgisi de artmıştır. Sporun günümüz insanının hayatındaki yeri hiçte yadsınamayacak kadar büyüktür. Bugün milyarlarca insanı ekranları başında, stadyumlarda ya da spor salonlarında toplayan en büyük organizasyonlar yine spor organizasyonlarıdır. Bu spor organizasyonlarının başında elbette futbol gelmektedir. Ancak spor demek yalnız futbol demek değildir. Kıtadan kıtaya, ülkelere ülkelere farklılık gösteren birçok spor türü olduğunu ve bazılarının ilk icat edildiği yerlerle özdeşleştiği, milli birer hüviyete büründüğünü görebilmekteyiz.

Spora olan ilgi Türk milletinde de en yüksek seviyede görülebilmektedir. Türkler yaşadıkları tüm coğrafyalarda kendilerine has kültür öğelerini beraberlerinde götürürken, spor oyunlarını da yanlarında taşımışlardır. Yukarıda bazı milletlerle özdeşleşmiş spor türlerinden bahsederken, Türkler için güreşin yerinin ayrı olduğunu belirtmekte fayda vardır. Güreş bir ata sporu olarak icra edilirken, hem batılı manada bedensel gelişimi ön plana çıkarmakta hem de, Uzakdoğu spor felsefelerinin etkisiyle yalnızca bedeni değil, zihni de güçlendirmeyi amaçlamaktaydı. Uzun yıllar geleneksel olarak yapılan güreş müsabakaları bugün eskisi kadar ilgi çekmemekle beraber yerini futbola bırakmıştır.

Futbol oyunu Türkler için pek uzak bir spor türü değildi. Futbolu ilk oynayanların yine Türkler olduğunu söylemek hayalperestlik olamaz. Türklerden Çinlilere, oradan da Avrupa'ya taşınan ayak topu oyununu, (tepük oyunu) modern anlamda ise ilk oynayan ve bunu belirli kurallar çerçevesinde sahneleyenler İngilizler olmuştur. Bu nedenle İngiltere ile ilgili bir yorum yapıldığında “Futbolun beşiği” tabiri kullanılmaktadır.

Modern futbol ve futbol oyun kuralları İngilizler eliyle tüm dünyaya yayılmış, bundan Türkler de nasibini almıştır. Ülkemizde futbolu ilk oynayan kesim Levanten

olarak adlandırılan Avrupalı tüccarlar olmuştur. Onları takiben Osmanlı Devleti'nin limanlarına demirleyen İngiliz donanma mensupları ve ülke içerisindeki gayrimüslim tebaa gelmektedir. Futbol, dönemin en büyük şehri ve payitaht olmasına rağmen İstanbul'dan önce ilk olarak İzmir'de oynandı ve buradan tüm Türk diyarına yayıldı. Başlangıçta gayri-Türk unsurlar arasında yayılan bu oyun, zamanla Türkler arasında da yayıldı ve milli kimliklerini ifade etmelerinde önemli araçlardan biri oldu.

İlk Türk spor kulübü kurma girişimi 1899 yılında İstanbul'da gerçekleşirken, İzmir'deki ilk Türk spor kulübü 1912 yılında kuruldu. 1912'de kurulan Karşıyaka Kulübü'nü takiben, Birinci Dünya Savaşı başlamadan hemen önce Altay İdman Yurdu'nun kurulması, Türk spor tarihi ve İzmir spor tarihi için önemli mihenk taşlarından biri olmuştur. Altay Kulübü'nün kuruluşundaki temel dinamiklerden birinin milliyetçilik düşüncesi olduğu aşîkârdır. Kulübün kuruluş şekli, kurucuları ve yüklenmiş olduğu misyon Altay'ı diğer spor kulüplerinden ayrı kılan belli başlı özelliklerindendir. En başta kulübün ismi diğer spor kulüplerinde olduğu gibi mahalli bir özellik taşımamakta, milli bir düşünceye vurgu yapmaktadır. Kulübün ismi ile ilgili yapılan tartışmalarda düşünülen isimlerden birinin de Ergenekon olduğunu belirtmek gerekir. Uzun süren araştırmalardan sonra bir süre Hilal adı altında faaliyetlerini sürdüren kulüp için, nihayetinde Altay isminde karar kılınmıştı.

Altay, İttihat ve Terakki Fırkası'nın gayretleri ile kurulmuş ve İzmir Türk Ocağı'nın yardımları ayakta kalmayı başarmış bir spor kulübüdür. İttihat ve Terakki Fırkası'nın İzmir'i millileştirme projesi kapsamında devreye sokulan Altay Kulübü, bir bakıma fırkanın bugünkü manada gençlik teşkilatı olarak adlandırabileceğimiz bir yapıdaydı. Kulübün ilk çalışma odası, önce Şark İdadisi içerisinde iken, daha sonra Türk Ocağı bünyesinde ayrı bir yer ayrılmış, kulüp zamanla büyüyüp Cumhuriyet döneminde kendisine has bir binaya taşınana kadar faaliyetlerini bu çatı altında sürdürmüştür.

Kuruluş döneminde birçok başarıya imza atan Altay Spor Kulübü bu sayede, İzmir Türklüğünün milli kimliğini ifade etmesine, moralinin yükselmesine ve kendine olan güveninin artmasına önemli derecede katkıda bulunmuştur. Kurulduktan sonraki

ilk bir yıl içinde İngiliz, Rum ve Ermeni kulüpleriyle oynadıkları maçların neredeyse hepsinden zaferle ayrılan Altay Spor Kulübü, kazandığı galibiyetlerle Türklerin spor sahasında da ne kadar başarılı olabileceğini o dönemde herkese kanıtlamış oldu.

Vali Rahmi Bey, Vasıf Çınar, Mustafa Necati, Şükrü Saraçoğlu, Celal Bayar gibi önemli şahsiyetlerin kuruluşunda bizzat bulundukları ve destek oldukları Altay, İzmir'in Yunan işgaline uğradığı dönemde en zor günlerini yaşamıştır. Türk Ocağı'nın kapatılması, Türk milliyetçilerinin birer birer tutuklanması ya da şehri terk etmesi sonucu yalnız kalan kulüp, faaliyetlerini yalnızca "İdman Yurdu" adı altında sürdürmek zorunda kalmıştır. Bu dönemde de hem Rum takımlarına karşı hem de İzmir Limanı'na demirleyen İtilaf devletleri donanma personelleriyle maçlar yapan İdman Yurdlu futbolcular, işgal İzmir'inde Türkler için birer umut ışığı olmuşlar, aldıkları galibiyetlerle savaş acılarına az da olsa merhem olmuşlardır.

Kuruluş dönemi olarak nitelendirebileceğimiz 1914–1918 yılları arasında İzmir'deki spor faaliyetlerinin merkezine oturan Altay, bu özelliğini Cumhuriyetin ilanından sonra da sürdürmeyi başarmıştır. Siyasetin spora karıştığı dönemde İttihat ve Terakki Fırkası ile anılan kulüplerin ortadan kalkması, Altay'ı etkilememiş, siyah-beyazlı kulüp varlığını bugüne kadar sürdürmüştür.

İzmir'in işgalden kurtulması ve gündelik hayatın normal seyrine kavuşması ile beraber spor faaliyetlerine kaldığı yerden devam eden Altay, İzmir spor hayatını yönlendiren bir kulüp olarak karşımıza çıkmaktadır. İzmir sporundaki rekabet Cumhuriyetin ilanından önce yalnızca Altay ve Karşıyaka kulüpleri arasında iken, Altay'dan ayrılan oyuncuların kurduğu Altınordu (1923) ve Göztepe (1925) kulüplerinin kurulması ile İzmir spor hayatı ayrı bir renk kazanmış oldu.

Rekabet, sporda başarı ve ilerleme için önemli unsurlardan birisidir. Ancak İzmir sporunda yukarıda belirtmiş olduğumuz dört takımın rekabeti, sporda gelişme ve başarıyı maalesef şehre taşıyamamış, tersine sportif alanda gerileme söz konusu olmuştur. Altay bu rekabette en başarılı takım olarak karşımıza çıkmaktadır. 1923'ten 1959 yılına kadar düzenlenen İzmir Ligi Şampiyonası'dan 12 kez mutlu sona ulaşan

kulüp, Ege Bölgesi Türkiye Spor Yazarları Kupasını 17 kez müzesine götürerek rakiplerine önemli bir fark atmıştır.

İzmir mahalli liginde büyük başarılarla imza atan Altay Spor Kulübü, son yedi yıldır ligde olmamasına rağmen, Türkiye Birinci Futbol Ligi'nde 2010 yılı itibarıyla en çok yer alan 5. takım olma unvanına da sahiptir. Türkiye Kupası'nda yedi kez final oynayan siyah beyazlı ekip, bunlardan ikisinde mutlu sona ulaşmış ve kupayı müzesine götürmüştür. Böylelikle kupa ilk defa bir Anadolu takımına gitmiş oldu. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık Kupası finallerinde mücadele etme gururu yaşayan Altay camiası, bu final maçlarını kaybetmesine rağmen, o noktaya ulaşma gururu ve sevincini taraftarına yaşatmıştır.

Altay kurulduğu tarihten bu yana birçok yabancı takımla karşılaşma fırsatı bulmuştur. Kimi zaman İzmir'e gelen yabancı donanma mürettebatıyla karşılaşan Altaylılar, kimi zaman da Türkiye'ye gelmiş olan yabancı kulüplerle maç yapma fırsatı yakalamıştır. Gayri resmi olarak futbol tecrübelerini bu şekilde geliştirmeye çalışan Altaylılar, ülkemizi resmi olarak ta birçok turnuvada temsil etmişlerdi. Balkan Kupası, UEFA Kupası ve Kupa Galipleri Kupasında yer alan İzmir temsilcisi, çok büyük başarılar kazanamasa da adını yurtdışında duyurma fırsatı elde etmiştir. Altay'ın bir başka özelliği de ülkemizi UEFA Kupası'nda ilk temsil eden takım olmasıdır.

Altay'ın bir diğer özelliği ise, Türkiye'nin ilk profesyonel futbolcusunun burada oynamasıdır. Altaylı Vahap Özaltay Fransa'nın Racing takımına transfer olduktan sonra, Fransa'daki kurallar gereği profesyonelliğe geçmişti. Özaltay yurtdışı deneyimi sonrası yurda döndüğünde tekrar Altay forması giyerek, Türkiye'nin ilk profesyonel futbolcusu olma unvanına da sahip oldu.

Altay'ın ilklerinden birisi de başkent Ankara'ya ilk seyahat düzenleyen ekip olmasıdır. Genç Türk Devleti'nin o zamanki küçük merkezine ilk defa seyahat düzenleme ve orada spor faaliyetleri gerçekleştirme onuru Altaylı sporculara ve yetkilere aittir.

Altay Spor Kulübü denildiğinde akla ilk gelen futbol takımıdır. Ancak Altay Kulübü yalnızca futbol takımından ibaret bir spor kulübü değildi. Basketbol, atletizm,

voleybol, bisiklet dallarında birçok başarıya imza atan kulüp, önemli sporcular yetiştirmiştir. Bugün maddi imkânsızlıklar sebebiyle unutulmaya yüz tutan bu dallar, bir dönem Altay adının tüm yurda yayılmasında önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca 1924 yılındaki Paris Olimpiyatları'na katılan Türkiye bisiklet takımı sporcuları tamamen Altaylılardan oluşmaktaydı. Bir dönem basketbol, atletizm ve voleybol sahasında İzmir'in en etkili ekibi yine Altay'dı. Atletizmde Said Odyak, basketbolda Firuz Koçaş İzmir spor tarihinin önemli simaları arasında yerlerini almışlardır.

Genel olarak Altay Spor Kulübü'nün tarihine bakılacak olursa, olağanüstü şartlar altındaki bir dönemde, milliyetçi fikirler ve spor aşkıyla bir araya gelen bir avuç insanın aynı çatı altında buluştuğu ve zamanla tüm Türkiye'ye mal olmuş bir kulüp olarak inkişaf ettiği görülebilmektedir. İzmir'in sosyal ve sportif yaşamına ayrı bir renk katmayı, gençlere spor bilincini aşılamayı ve şehrin kendisine has kültürünü sürdürmeyi kendisine amaç edinen Altay Spor Kulübü, 96 yıllık tarihi ile kendi kültürünü ve geleneklerini oluşturmuş nadir kulüplerimizden biri olarak karşımıza çıkar. Başarılarla dolu yaklaşık bir asrı geride bırakan siyah beyazlı camianın kendisine has duruşunu yitirmeden, Türk spor tarihine ileride de katkılar sağlayacağından kimsenin şüphesi yoktur.

BİBLOGRAFYA

GAZETE VE DERGİLER

Ahenk

Anadolu

Altay Dergisi

Demokrat İzmir

Hâkimiyet-i Milliye

Hizmet

Hürriyet

Milliyet

Köylü

Profesyonel Spor, Ankara Mayıs 1956

Sada-yı Hak

Spor Âlemi Mecmuası

Yeni Asır

KİTAPLAR

Altay Gençlik Kulübü Ana Nizamnamesi, Suhulet Matbaası, Basım Tarihi: 1953 (İzmir

Milli Kütüphane No:57/749)

Aksoy, Yaşar, *Karşıyaka ve KSK Tarihi*, İzmir 1988

Atabeyoğlu, Cem, *Atatürk ve Spor*, İstanbul 2006

Bayar, Celal, *Bende Yazdım*, C.5, İstanbul, 1967

Berber, Engin, *İzmir 1920*, Akademi Kitabevi, İzmir 1998

- Beyru, Rauf, *XIX. yy'da İzmir'de Yaşam*, İstanbul 2000
- Bilge, N., *Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*, Kültür Bakanlığı Yay. No:1095
- Duman, Selçuk, *Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanları ve Siyasi Hayattaki Yerleri*, Berikan Yay., Ankara 2007
- Ertem, Ahmet, *Necati Bey*, Ankara 1943
- Ertuğ, A.Rıza, *Türkiye Futbol Tarihi (1890–1923)* BTGM, Ankara 1974
- Eski, Mustafa, *Cumhuriyet Döneminde Bir Devlet Adamı Mustafa Necati*, A.A.M. Ankara,1999
- Fişek, Kurthan, *Spor Yönetimi*, A.Ü.S.B.F. Yay no: 445, Ankara 1980
- , *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, 1985,İstanbul
- Göksu, Erkan, *Türk Kültüründe Silah*, Ötüken Yay., İstanbul 2008
- Gündem, Naci, *Günler Boyunca*, Birinci baskı–1955, İkinci Baskı 2002, İzmir B.B.Kent Kitaplığı
- Güneş, Günver, *XIX. yy. 'dan XX. yy'a İzmir'de Deniz Sporları ve Atletizm*, İzmir Kent Kitaplığı, Mart–2002
- Güven, Özbay, *Türklerde Spor Kültürü*, A.K.M. Yay, 2.Baskı, Ankara 1999
- Hacaloğlu Yücel, vd., *Türk Ocakları Tarihi (1912-1931)*
- Hacı, Gürkan, *Efe Başvekil*, İstanbul 2006
- Hiçyılmaz, Ergun, *Türk Spor Tarihi*, İstanbul 1974
- İnan, Rauf, *Mustafa Necati*, Türkiye İş Bankası Yay, Ankara 1981
- İşcan, Fehmi, *Türklerde Spor*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1988
- Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Milli Kültürü*, Boğaziçi Yay., İstanbul 1994

- Kaftan, Ç.Esen, *Altay Spor Tarihi*, İzmir 1989
- Kahraman, Atıf, *Osmanlı Devletinde Spor*, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 1995
- Keskin, Mehmet Ali, *İzmir Valileri*, İzmir 1989
- Kuper, Simon, *Futbol Asla Sadece Futbol Değildir*, Çev: Sinan Gürtunca, 2.Baskı, İstanbul 2003
- Mango, Andrew, *Atatürk: Modern Türkiye'nin Kurucusu*, çev: Füsun Doruker, İstanbul 2004
- Mert, Hasan, *Geçmişten Günümüze Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yönleriyle Bornova*, İzmir, 2008
- Moralı, Nail, *Mütarekede İzmir Olayları*, Ankara 1973
- Mustafa Necati Sempozyumu*, Ankara, 1991
- Oral, Mehmet Ali, *Türkiye Futbol Tarihi*, c. 1, fasikül 2, (1913–1922) İstanbul 1954
- Önder, Mehmet, *Atatürk'ün Yurt Gezileri*, İş Bankası Yay., Ankara 1975
- Politis, Kozmos, *Yitik Kentin Kırk Yılı (İzmir'in Hacı Frangu Semtinden)*, Çev: Osman Bleda, İstanbul 1992
- Saraçoğlu, Yılmaz, *Şükrü Saraçoğlu ve Dönemi Hakkında Basında Çıkan Yazılardan Bazıları*, 2000, İstanbul
- Sevim, Yaşar, *Basketbol*, Ankara, 1997
- Sungur, Erdoğan, *İzmir Spor Tarihi*, 2002, İzmir
- Türk Futbol Tarihi*, TFF Yay. İstanbul 1992
- Ülker Necmi, Günay Vehbi, Daşdemir Latif, *İzmir'in Sevinç Günleri Atatürk'ün İzmir Ziyaretleri*, Ege Üni. Yay., İzmir 2009
- Ürük, Yaşar, *İzmir'i İzmir Yapan Adlar*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yay., İzmir 2008

Yalçın, Soner, *Efendi*, İstanbul, 2004

Yıldız, Doğan, Atatürk ve Spor, İstanbul 2008

1982 Spor Yıllığı İzmir, BTGM Yay., İzmir 1982

MAKALELER

Baran Tülay Âlim, “*Cumhuriyet Dönemi Devlet Adamlarından Vasıf Çınar*”, A.A.M. Dergisi, Sayı:49, Mart–2001

Çelik Hamza, “*Türk Basınında İlk Spor Gazetesi: Futbol*”, İletişim, Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:26, 2008

Ersan Mehmet, “*Türkiye Selçuklularında Devlet Erkânının Eğlence Hayatı*”, Tarih İncelemeleri Dergisi, Temmuz 2006, Cilt: XXI, Sayı:1

Güneş Günver, “*Osmanlı İmparatorluğunda XIX. yy. XX. yy. İzmir’de Futbol*”, Toplumsal Tarih Dergisi

-----, “*Mütareke Döneminde İzmir Türkocağı ve Faaliyetleri*”, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, C.3, Sayı:9-10, s.44

Kanat Cüneyt, “*Memlük Devleti’nde Eğlence Kültürü*”, Tarih İncelemeleri Dergisi, Temmuz 2007, Cilt: XXII, Sayı:1

Mehmedefendioğlu Ahmed, *Rahmi Bey’in İzmir Valiliği*, Dokuz Eylül Üni. Atatürk İlk. ve İnk. Ens. Dergisi, İzmir 1993, c.1,sayı:3

Mert Hasan, “*Sport Activities of English in İzmir at Last of 19th Century-Beginning of 20th Century*”, Ege Üni. Tarih İncelemeleri Derg.,Temmuz 2008 c.XXIII, Sayı:1

Özer Fuat, Mustafa Necati Bey (1894 – 1 Ocak 1929), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Mayıs 2005, Cilt.8, Sayı:13

Perin Mithat, Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Haberciliğin Tarihi, <http://forum.bedenegitimi.gen.tr/spor-gazeteciligi-t2355.html> (Erişim Tarihi: 10.07.2010)

Sevengül Sönmez, “*Eski Harfli Spor Dergileri*”, Tombak, sayı:24

Tüzemen Levent, “Senden Futbolcu Olmaz”, Sabah, 10.02.2001

TEZLER

Güneş Günver, İzmir Türk Ocağı Faaliyetleri (1923–1931), Dokuz Eylül Üni. Atatürk İlk. Ve İnk. Ens., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1990

Saraç, Bünyamin, *Saraçoğlu Şükrü Bey’in Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri*, Ege Üni., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1990, İzmir

Şenşekerci, Erkan, *Türk Devriminde Celal Bayar(1918–1960)*, , İ.Ü. Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Ens Doktora Tezi, İstanbul 1999

Ünlütepe, M.Şerif, Türkiye’de Spor Gazeteciliği ve Tarihsel Gelişimi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sos. Bil. Ens.Gazetecilik A.B.D. İstanbul 1991

ANSİKLOPEDİLER

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 8.Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul 1983

Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, 6.Cilt, İstanbul 1985

Tercüman Spor Ansiklopedisi I,II, III. Cilt, İstanbul 1981

SÖZLÜKLER

Türkçe Sözlük, “Spor” Maddesi, TDK, 1980, Ankara

SÖZLÜ KAYNAKLAR

Ali Rıza Şenol (D.1941)

Bülent Buda (D.1942)

Erdoğan Tözge (D.1928)

Firuz Koçaş (D.1950)

Günver Güneş (D.1965)

Hayri Yorgancıoğlu (D.1923)

Orhan Cura (D.1929)

Sabri Sevenoğlu (D.1958)

Semih Çalışır (D.1974)

Tanıl Adalı (D.1953)

Vito Valentini (D.1959)

İNTERNET KAYNAKLARI

http://tr.wikipedia.org/wiki/Göztepe_A.Ş. (Erişim Tarihi: 03.06.2009)

<http://www.gozgoz.net/kurulus.htm>. (Erişim Tarihi: 03.06.2009)

<http://www.altay.org.tr/genel/kulubumuz/tarihce/index.html> (Erişim Tarihi: 06.06.2009)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Milli_Küme (Erişim Tarihi: 10.10.2009)

<http://www.turkfutbolu.net> (Erişim Tarihi: 20.11.2009)

<http://www.tsyd.org.tr/tsydkupalari.asp> (Erişim Tarihi: 15.12.2009)

<http://www.taf.org.tr/Web/Tarihce.aspx> (Erişim Tarihi: 20.11.2009)

www.wikipedia.com/basketbol (Erişim Tarihi: 19.03.2010)

<http://www.bedenegitimi.s5.com/bisiklettarihcesi.htm> (Erişim Tarihi: 28.01.2010)

[http://tr.wikipedia.org/wiki/Bisiklet_\(spor\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Bisiklet_(spor)) (Erişim Tarihi: 27.01.2010)

<http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/tr/Sporcularimiz/Yaz-Olimpiyat-Oyunlari-ve-Turkler/Paris-1924>. (Erişim Tarihi: 18.03.2010)

<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/05/05/203967.asp> (Erişim Tarihi: 21.03.2010)

<http://www.izmir.bel.tr/Details.asp?textID=4514> (Erişim Tarihi: 20.03.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Voleybol#Voleybol.27un_Tarihi (Erişim Tarihi:08.02.2010)

<http://www.voleybol.org.tr/sistem/?b0c9941cef2e884ec134e29a89825e92=c8e4dc40b1d10fef331ed975e9ac0369&c8e4dc40b1d10fef331ed975e9ac0369=847037113195865497240017605116186> (Erişim Tarihi: 12.02.2010)

<http://www.yukselkisenkararsinay.org/yaska.php?sayfa=biyografi&kisi=36> (Erişim Tarihi: 30.04.2009)

<http://www.yukselkisenkararsinay.org/yaska.php?sayfa=baskanlarimiz>

<http://www.tff.org/Default.aspx?pageID=394&stadID=111> (Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2010)

EKLER

EK-1

ALTAY GENÇLİK KULÜBÜ NİZAMNAMESİ³⁸⁴

ESAS NİZAMNAME

Madde-1

Kulübün adı, merkezi, kuruluş tarihi ve rengi

- A- Kulübün adı: Altay Gençlik Kulübü'dür.
- B- Merkezi: İzmir'de Atatürk Caddesi No:79 kulüp binasıdır.
- C- Kuruluş Tarihi: 1914'tür.
- D- Rengi: Siyah-Beyaz'dır.

Madde-2

Kulübün Kuruluşu ve Gayesi

Kulüb, gençler arasında spor gücünü ve ruhunu geliştirmek, arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirmek, neslin kuvvet ve sıhhatini arttırmak ve gençliği vatan müdafaasına hazırlamak gayesiyle kurulmuştur. Siyasetle ve cemiyetler kanununda yasak hükümlerle iştigal etmez.

Madde-3

Kulübe Girme Şartları, Kayıt ve Tescil

- 1- 18 yaşını bitirmiş ve medeni haklara sahip olmak
- 2- En az iki üye tarafından tavsiye edilmiş olmak

³⁸⁴ *Altay Gençlik Kulübü Ana Nizamnamesi*, Suhulet Matbaası, 1953 (İzmir Milli Kütüphane No: 57/749). Bu nizamnamenin basım tarihi 1953 olmakla beraber, bu tarihten önceki kulübün yönetiliş şekli ve kuralları açısından bizlere bir fikir verebilmektedir.

Kulübe üye olmak isteyen her şahsın tescil talimatnamesine göre evvela iki adet fotoğrafı alınmak suretiyle tescil muamelesi yapıldıktan sonra kaydiye ücreti ile ilk aidatı peşinen tahsil edilerek kendisine bir üye kimlik cüzdanı verilir.

Madde-4

Kulübün Üyelik Hukuku

Kulübün dört türlü üyesi vardır.

- 1- Müessis Üye: 1914 yılında kulübü kuran müessislerden müteşekkildir. Bu üye adedi 20 kişi olup sabittir. (Ayrıca nizamnamenin sonuna müessis üyelerin isimleri dercedilmiştir.)
- 2- Faal Üye: Halen kulüple bilfiil iştigal eden üyedir. Aidat vermekten muaf tutulmuşlardır.
- 3- Asli Üye: Faal olarak çalışamayan fakat aidatını ödemek suretiyle üyelik vazifesini yerine getirenlerden müteşekkil olup kulübe tescili yapılmış üyelerdir.
- 4- Fahri Üye: Kulüpte kaydı olmayan fakat kulübe intisabı mucibi fahrolan, maddi ve manevi yardımda bulunan kimselerdir.

Madde-5

Üyeliğin Sona Ermesi

Üyelik sıfatı ya ayrılma ile veya kaydı silinerek çıkarılma ile sona erer.

- A- **İsteyerek Ayrılma:** Faal ve asli üye için her zaman kulüpten isteyerek ayrılmak mümkündür. Yalnız bu isteğin kulüp yönetim kuruluna yazı ile bildirilmesi lazımdır. Ayrıca kulüpten ayrılacak olan üye tediyesi icap eden aidatını içinde bulunduğu ayda dâhil olmak üzere tamamen vermeye mecburdur. Faal üyelerin ayrılmaları halinde ise eğer kulübe karşı kapatacakları bir hesapları mevcut ise veya teslim edecekleri herhangi bir spor malzemesi varsa evvela mevcut hesabı

kapatmaları, malzemeleri teslim etmeleri ve nihayet yönetim kurulundan kulüple hiçbir alakası kalmadığına dair ilişiksiz kâğıdı almaları lazımdır.

B- Kaydı Silinerek Çıkarılma: Üyelerin kulüpten ihracını mültezim ahval şunlardır:

- 1- Yüz kızartıcı suçlar.
- 2- Yaralama, hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal gibi suçlar.
- 3- Aslı ve esası olmayan haberler çıkarmak ve yaymakla, birlik ve samimiyetin ihlaline ve umumi ahengin bozulmasına çalıştığı tahakkuk edenler.
- 4- Resmi ve temsili müsabakalarda şube kaptanlarının emrine aykırı olarak sebepsiz sahayı terk etme.
- 5- Kulüpteki arkadaşlarını başka kulüplere girmeye teşvik etmek ve bu hareketi sabit olmak.
- 6- Haysiyet kırıcı bir fiilden dolayı mahkûm olmak.
- 7- Bütün ihtarlara rağmen uygunsuz haller tekerrür edenler.

Yukarıdaki hallerin vukuunda fiili işleyen üye yönetim kurulu tarafından haysiyet divanına verilir ve kulüpten ihraç edilir.

Madde-6

Üyelik Hakları

Kulüp üyelerinin üyelik hakları şunlardır:

- 1- Genel Kurulda (Kongrede) bulunmak
- 2- Genel Kurul toplantısında oy verebilmek
- 3- Seçmek
- 4- Seçilmek

Üyelerin oy hakkını kullanabilmeleri için 18 yaşından küçük olmaması ve son altı aylık aidatını muntazam olarak vermiş olması veya aidattan muaf tutulmuş olması gerekir. Yönetim kuruluna seçilecek şahıslar için kulübe intisap tarihi aranmaz. Verilecek oylarda vekâlet caiz değildir.

Madde-7

Kulübün Gelir Kaynakları

Kulübün gelir kaynaklarından elde edilen hâsılat, varidat namı altında defteri mahsusuna geçirilir. Varidatın defterde gösterilmeksizin herhangi bir hesaba mahsubu yapılamaz.

Kulübün gelir kaynakları şunlardır:

- 1- Üyelerin duhuliye ve aidatları
- 2- Teberrular
- 3- Verilecek balo ve müsamerelerden elde edilen hâsılat
- 4- Tertip edilecek eşya piyangosu ve mümasilinin hâsılatı
- 5- Seyahat ve müsabakalardan elde edilen hâsılat

Madde-8

Duhuliye ve Aidat

Kulübe yeni üye olanların tescilleri yapılırken vermeleri lazım gelen duhuliye ile her ay ödemeleri gereken aidat miktarları aşağıda gösterilmiştir.

- 1- Her türlü üye olanların tescilleri yapılırken vermeleri lazım gelen duhuliye ücreti
1(bir) Lira
- 2- Aidat miktarının en az haddi ayda elli kuruş ve en yüksek haddi yılda 120 liradır.

Aidatlar her ay peşin alınır ve son altı ay aidatını muntazam olarak vermemiş üye genel kurul toplantısında oy hakkını kullanamaz.

Bir sene zarfında üç ay aidatını vermeyen üye yönetim kurulu tarafından verilmeyen ayların aidatını ödemesi için yazı ile tebligat yapılır. Yönetim kurulunun tebligatına rağmen bir ay zarfında geçmiş aidatlarını vermeyen üyenin kaydı terkin edilerek kulüp binasında ilan edilir. İkametgâhını muvakkaten İzmir'den harice nakleden üyenin, aidatını ödemek suretiyle üyelik hakları aynen baki kalır.

Madde–9

Kulüp İşlerinin İdaresi ve Teşkilatı

Kulüp idaresinin işleri aşağıdaki kurallarca görülür:

- 1- Genel Kurul (Kongre)
- 2- Yönetim Kurulu
- 3- Murakabe Heyeti
- 4- Kaptanlar Heyeti
- 5- Haysiyet Divanı

Madde–10

Genel Kurul (Kongre)

Umum üyenin iştirakiyle her sene mukarrer tarihte yönetim kurulunun tayin edeceği mahalde yapılan toplantıdır. Normal ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır.

A- Normal Olarak: Her sene Mart ayının son haftası içinde yer müsaitse kulüp binasında, olmazsa yönetim kurulunun tayin edeceği bir yerde toplanır. Mücbir sebepler karşısında Mart ayının son haftası genel kurulu toplamak mümkün olmazsa, en geç on beş gün sonraya talikine yönetim kurulu salahiyyettardır.

B- Olağanüstü (Fevkalade) Olarak: Senenin her hangi bir ayında aşağıdaki yazılı hallerden dolayı genel kurul toplanır.

- 1- Kulüpte oy hakkına sahip üyenin beşte birinin yazılı müracaatı ile
- 2- Görülen lüzum üzerine yönetim kurulu tarafından alınan kararla
- 3- Kulüp nizamnamesinde değişmesi lüzumlu herhangi bir maddenin tadili dolayısıyla
- 4- Beden terbiyesi nizamnamesinin 69 uncu maddesi mucibince umum müdürlüğün lüzam ve bölgenin tebliği üzerine. (Beden Terbiyesi Nizamnamesinin 69 uncu maddesi: Kulüp idaresinde nizamnamelere ve talimatnamelere aykırı hareket görüldüğü, spor faaliyetlerinin müsbet bir

netice vermediği ve maksattan inhirafı tazammum ettiren diğer herhangi bir hareket veya idaresizlik bulunduğu takdirde Umum Müdürlükçe tahkikat neticesinde hâsıl olacak kanaat üzerine ve Valilerce umum müdürlüğe mucib sebeplerle yapılacak teklif üzerine Umum Müdürlük kulüp idare heyetini değiştirir. Bu halde ya kulübün kongresi fevkalade içtimaa davet edilerek yeni idare heyeti seçimi istenir ve bu kongrede bölge başkanı tarafından bir mümessil bulundurulup veyahut mutat kongreye kadar vazifeli olacak bir muvakkat idare heyeti umum müdürlükçe tayin edilir.)

Madde-11

Genel Kurulun Davet Şekli ve Gündemi

- 1- Genel Kurulun toplanacağı günden en az 3 gün önce şehirde münteşir iki gazete ile toplantı günü, saati, mahalli ve gündemin yönetim kurulu tarafından ilan edilmesi lazımdır. Yönetim kurulunun aynı bildirimi Bölge başkanlığına ve Vilayete de yapması lazımdır.
- 2- İlk toplantıda yapılan yoklama üzerine oy hakkına sahip üyenin yarısından bir fazlası ile kongre açılır.
- 3- Çoğunluk temin edilmediği takdirde, toplantı bir hafta sonraya bırakılmakla gerekli zabıtlar temin edilerek keyfiyet yine iki gazete ile ilan edilir. Fakat bu ilan da toplantı gününden en az 3 gün evvel yapılmış olmalıdır.
- 4- İkinci toplantıda çoğunluğa bakılmaksızın kongre açılır ve müzakerata başlanır.
- 5- Kongre, yönetim kurulu başkanı tarafından açılır. Başkanın bulunmadığı halde mevcut üyelerin en yaşlısı kongreyi açar. Kongrenin açılmasından sonra açık oyla bir başkan, bir başkan vekili ve iki katip seçilerek kongre riyaset divanı teşkil edilir.
- 6- Kongrenin gündemi yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve şu maddeleri ihtiva eder:
 - a) Yönetim kurulunun bir yıllık çalışma raporunun okunması
 - b) Murakıp raporunun okunması

- c) Hesapların tetkiki
 - d) Rapor hakkında görüşler
 - e) Yönetim Kurulu ve murakıpların ibrası
 - f) Dilekler
 - g) Yeni yönetim kurulu ve murakıpların seçimi
- 7- Kongre gündemine girmesi arzu edilen herhangi bir istek mevcut ise, beşte bir kayıtlı üyenin imzasını taşıyan bir takrir halinde kongreden 15 gün evvel yönetim kurulu başkanlığına verilmiş olmalıdır.
- 8- Kongrenin açılışından sonra müzakereler esnasında verilmesi lazım gelen bir takririn en az 5 üye tarafından imza edilerek kongre başkanlığına verilmesi ve kongre başkanının da bu isteğin yerine getirilebilmesini temin için genel kurulun açık oyla tasvibine arz etmesi lazımdır. Takririn müzakere edilebilmesi ancak genel kurulun yirmi de bir çoğunlukla karar vermesiyle kabildir.
- 9- Kongrede alınan kararların kulüp üyelerine ve başkalarına duyurulabilmesi için kulüp salonunda ilan tahtasına asılara ilan olunur.

Madde–12

Genel Kurulun Vazife ve Salahiyetleri

- 1- Yönetim Kurulu ile murakıpların hesap ve raporlarıyla, teklifleri hakkında karar vermek
- 2- Yönetim Kurulu ile murakıpları ibra etmek
- 3- Yeni yönetim kuruluyla 3 yedek üyeyi, 3 murakıbı ve 3 haysiyet divanı üyesini seçmek
- 4- Kulüp nizamnamesinde yapılması düşünülen değişiklikler hakkında üçte iki çoğunlukla karar vermek
- 5- Yıllık çalışmanın esaslarını çizmek
- 6- Yeni spor şubesi ve lokallerin açılmasına karar vermek
- 7- Kulübün feshine, başka bir kulüple birleşmesine veya bir birleşme mevcut ise lüzumu halinde ayrılmasına mevcut üyenin üçte iki çoğunluğuyla karar vermek

- 8- Lüzumu halinde beşte bir üyenin imzaları ile genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak için teşebbüse geçmek

Madde-13

Genel Kurulda Oy Verme ve Alınan Kararların Zaptı

- 1- Genel kurulda kongre divanının seçimi ile kulübün esas bünyesine dokunmayacak kararların verilmesi ve kabulü açık oyla yapılır
- 2- Yönetim kurulu ile murakıpların ve haysiyet divanının seçimleriyle kulüp feshi, diğer bir kulüple birleşme veya ayrılma kararları kapalı oy ve açık tasnif esasına göre yapılır.
- 3- Kongrelerde bütün kararlar mevcut oy sahibi üyelerin çoğunluğuyla verilir.
- 4- Oylar müsavi olduğu takdirde kongre başkanının bulunduğu tarafın neticesi kabul edilir.
- 5- Oy pusulaları ve zabıtnameler kongreden evvel yönetim kurulu tarafından imzalanarak yeni yönetim kuruluna teslim edilir.
- 6- Kongre zabıtları ve kongrede alınan kararlar kongre sonunda başkan ve katipler tarafından imzalanarak yeni yönetim kuruluna teslim edilir. Yeni seçilen yönetim kurulu alınan kararları kulüp binasında tahtaya asmak suretiyle ilan eder. Ve mevcut zabıtlar ile oy pusulalarını hususi dosyasını koyarak tanzim eder. Zabıtların en az üç yıl saklanması lazımdır.
- 7- Kongre başkanı kongreden en geç 48 saat zarfında yönetim kurulunu kendi aralarında vazife taksimi yapabilmesi için toplantıya çağırma mecburdur.

Madde-14

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu genel kurulun çoğunluk oyu ile bir yıl süre için faal üyeden olmamak üzere 9 asil ve 3 yedek üyeden teşekkül eder. Seçilen yönetim kurulu

kongreden sonra bir araya gelebilmeleri ve kendi aralarında vazife taksimi yapabilmeleri için kongre başkanı tarafından yapılan davete ekseriyetle icabet etmeye mecburdur. İlk toplantıda vazife taksimi yapılarak kapalı oyla kendi aralarında reisi seçerler. Yönetim Kurulu şu üyelere müteşekkildir.

- 1- Başkan
- 2- İkinci Başkan
- 3- Umumi Kâtip
- 4- Muhasip Üye
- 5- Veznedar Üye
- 6- Yurt Amiri
- 7- Doktor Üye
- 8- Sportif Oyunlar ve Propaganda Başkanı Üye

Madde-15

Yönetim Kurulu Vazife ve Salahiyetleri

- 1- Yönetim kurulu kulübün dâhili ve harici bilumum işlerini idare eder.
- 2- Harice karşı kulübü temsil eder.
- 3- Her hafta muayyen bir günde kulüp binasında toplantı yapar.
- 4- Genel kurulda verilen kararları tatbik eder.
- 5- Varidatı arttırmak çarelerini arar.
- 6- Kulübün tutmağa mecbur olduğu defter ve dosyaları muntazam tutar.
- 7- Kulübe ait işler müşterek kararlar tatbik edilir ve buna ait bir karar defteri tutulur.
- 8- Kulüp spor faaliyetini şubelere ayırarak şube kaptanlarını seçer, faaliyetlerini kontrol eder. Şubelerin programlarının tatbiki konusunda verilen aylık raporları inceler.
- 9- Üyelerin ana nizamname hükümlerine riayet etmesini temin eder.
- 10- Yeni üyelerin kulübe kabullerine veya ihraç edilecek üyenin haysiyet divanına verilmesine karar verir; aidatlarını muntazaman vermeyen üyelere gerekli ihtarları yapar.

- 11- Tespit edilen bütçe esasına göre kongrede verilen selahiyet dâhilinde karar ile sarfiyatta bulunur.
- 12- Haftalık toplantılarda üyelerin yarısından fazlasıyla müzakereye başlayabilir.
- 13- Seyahatler ve spor bayramları tertip eder.
- 14- Müsamere, konser ve balo tertip ederek gelirin çoğalmasını temin eder.
- 15- Seyahat ve spor temaslarında kafiye ve kafiye başkanını seçer.
- 16- Fotoğraf koleksiyonları, kulüp tarihçesi tanzimine, müze ve kütüphane tesisine çalışır.
- 17- Birbirini müteakip mazeretsiz üç toplantıya gelmeyen yönetim kurulu üyesi müstafi addedilir ve yerine ilk yedek üye otomatikman geçmiş olur. Kulüp başkanının devamları kontrol etmesi ve gerekli tertibatı alması gerekir.
- 18- Yönetim kurulu üyelerinden yarısından fazlası istifa edecek olursa, genel kurul murakabe heyeti tarafından olağanüstü toplantıya çağırılarak yeniden seçim yapılır.
- 19- Yönetim kurulu üyeleri kulübün idaresi bakımından ibra edildikleri tarihten bir yıl sonrasında kadar sorumludur.

Madde 16

Yönetim Kurulu Üyelerinin Vazife ve Salahiyetleri

1- Başkan:

Yönetim kurulu üyelerinin senelik genel kurul toplantısından sonra kulübü her hususta temsil ve idare edebilmesi için aralarından seçtikleri bir üyedir. Kulübün beden terbiyesi nizamnamesine ve cemiyetler kanununa göre çalışmasından mesuldur.

- a) Yönetim kurulu toplantılarını idare eder.
- b) Yönetim kurulundaki vazifedarların vazifelerini muntazam olarak yapmalarını kontrol eder.
- c) Kulübün resmi mührünü muhafaza eder.

- d) Genel kurulun verdiği yeterlik nispetinde yönetim kurulu kararlarına göre sarfiyat ile bilumum taahhüdatı umumi kâtip ile kulüp namına imza eder.
- e) Yönetim kurulu kararıyla senelik genel kurulu toplantıya çağrılır.
- f) Lüzum halinde yönetim kurulunun olağanüstü toplantılarda oylarını almak üzere murakabe heyetini toplantıya davet eder.
- g) Muayyen bir müddet bulunamayacağı toplantılar için vazifesini ikinci başkana devreder.
- h) Bankada mevcut paranın çekilmesi halinde veznedar üye ile müştereken imza salahiyetine sahiptir.
- i) Senelik çalışma raporunu diğer üyeler ile beraber müştereken hazırlayarak senelik toplantıda genel kurula arz eder. Bu rapor ya kendi tarafından veya tayin edeceği bir yönetim kurulu üyesi tarafından okunur.

2- İkinci Başkan:

Reisin bulunmadığı zamanlarda yönetim kurulu toplantılarına riyaset eder ve reisin vazifelerini aynen tatbik eder.

3- Umumi Kâtip:

- a) Muhaberatı idare eder ve bunlara imza koyar.
- b) Kongre ve yönetim kurulu gündemlerini tanzim eder ve yönetim kurulu toplantılarında alınan kararların zabıtlarını tutar.
- c) Muhaberat dosyalarının tanziminden ve kulüpçe tutulması gerekli tutulmasından ve muhafazasından mesuldür.
- d) Kulübü diğer spor teşekkülleri nezdinde temsil eder.
- e) Sporcuların tescil ve lisans muamelelerini tanzim eder.
- f) Kulübün spor tarihi için gerekli malumatı toplar ve spor şubeleri çalışmalarının kayıtlarını muntazam tutar.
- g) Taahhüdü icab ettiren evrakı başkan ve muhasip üye müştereken imza eder.
- h) Aidat vermeyi taahhüden üyenin muhasebece kayıtlandırılmasını temin eder.
- i) Gelen yazı, tamim ve nizamnameleri ilgililere vaktinde bildirir.
- j) Oy hakkını hazi üyenin muhasebe ile beraber bir kaydını çıkararak kongreden en az 15 gün evvel kulüp binası içinde bir yere liste halinde arar.

4- Umumi Kaptan:

- a) Spor şubeleri kaptanlarını seçer ve yönetim kurulunun tasdikinden sonra vazifelendirir.
- b) Spor şubeleri çalışma programlarını tanzim eder, spor şubelerine ait talimatname ahkâmının şube kaptanları tarafından tatbik edilmesine nezaret eder.
- c) Müsabakadan evvel, müsabakalara iştirak edecek oyuncuları takım kaptanı ile veya antrenör ile tespit ve tertip eder.
- d) Şube kaptanları toplantısına riyyaset ederek müzakerat esnasındaki dilekleri ve varılan neticeleri yönetim kuruluna bildirir.
- e) Kulüp rekorlarına ve kulübün iştirak ettiği umumi müsabakalarda elde ettiği neticelere dair mütalaalarını dermeyan ile buna ait defteri tutar.
- f) Kulüpte faal olarak çalışacak sporcuları kulüp doktoru ile tespit ederek tescili için umumi kâtibe adlarını bildirir.
- g) Şube kaptanlarından alacağı notlara ve kendi müşahedelerine istinaden kulüp müsabaka neticeleri defterini tanzim eder ve kulüp spor tarihine geçmesi için umumi kâtibe tevdi eder.
- h) Sene içinde yapılması düşünülen seyahatleri ve götürülmesi gereken takımların listesini tanzim ederek yönetim kuruluna takdim eder.

5- Muhasip Üye:

- a) Sarfiyatı kongrece kabul edilen bütçeye göre yapar.
- b) Her masrafı başkanın imzası ile müştereken yapar ve ödemesi için veznedar üyeye tevdi eder.
- c) Üç ayda bir muvazene çıkararak murakıplara tevdi eder.
- d) Lazım gelen bordro ve hesap fişlerini tanzim eder.
- e) Genel kurul toplantısına yakın gelecek yıl muhammen bütçe taslağını kongrede okumak üzere başkana tevdi eder.
- f) Senelik gelirin elde edilmesi için veznedar üye ile çalışır.

6- Veznedar Üye:

- a) Geliri koçanlı makbuz mukabili tahsil eder.
- b) Masrafı makbuz veya senet mukabili tediye eder.

- c) Kulüp tahsildarı ile daimi olarak irtibat temin eder.
- d) Üyenin isimleriyle nakdi taahhütlerini gösterir listeyi tanzim ile tahsil edilen aidatları tahsildardan teslim alır.
- e) Başkan ve muhasebecinin müşterek imzası bulunan sarf evrakını öder.
- f) Evrakı müsbiteler için bir dosyada tutar.
- g) Makbuzların, senetlerin doğru olarak kaydı için kasa defteri tutar.
- h) Tahsil edilen paralar o gün için gerekli sarfiyat yapıldıktan sonra artan meblağ derhal bankadaki cari hesaba yatırılır.
- i) Para bankadan başkan ve veznedarın müşterek imzasıyla çekilir.
- j) Veznedar üye üzerinde kulüp parası olarak 50 Lira'dan fazlasını bulunduramaz.
- k) Damga resmi kanununa göre beş liraya kadar olan makbuzlarda 4 kuruşluk, daha fazlası için 10 kuruşluk pul yakıştırılmasına dikkat eder ve pulsuz makbuzları kabul etmez.

7- Yurt Amiri:

- a) Demirbaş eşyanın ve mevcut malzemenin kaydını tutar.
- b) Kulüp binasının nezafetine hâlel gelmeyecek şekilde bulundurulmasıyla alakadar olur.
- c) Kütüphane tesisine çalışır, sporla alakalı neşriyatı takip ederek lüzumlu olanlarını temin eder.
- d) Kulübün mevcut müzesi varsa genişletir, yoksa yeniden tesisine çalışır.
- e) Kulübün mevcut lokallerinin ihtiyaçlarını tespit ile yardımda bulunur.
- f) Kulüpte mevcut bilumum malzeme ile yeniden alınan veya terkinin yapılan malzemeye ait bir anbar defteri tanzim eder.

8- Doktor Üye:

- a) Müsabaka esnasında ve müsabakalardan sonra sporcuların sıhhatleri ile yakından alakadar olmak
- b) Müsabaka mahallinde sıhhi tedbir alır veya aldırır.
- c) Kulübe kaydolun veya kaydolacak faal üyelerin sıhhi durumlarının intisap edecekleri spor şubesine uygun olup olmadığına dair rapor verir.
- d) Sporcuların senelik umumi muayenelerini yapar, mevcut deftere kaydeder.

Madde 17

Murakabe Heyeti Vazifesi ve Salahiyetleri

Genel kurul tarafından murakabe vazifesiyle seçilen 3 kişilik bir heyettir.

- 1- Kulübün bütün işlerini genel kurul adına sürekli olarak murakabe ederler.
- 2- Yönetim kurulunun üç aylık ve altı aylık hesaplarını ve muamelatını tetkik ve tasdik ederler.
- 3- Senelik genel kurul toplantısından evvel kapanan hesapları kontrol ve tasdik ederek neticeyi bir rapor halinde genel kurula arz ederler.
- 4- Yönetim kurulu toplantılarında verilecek kararlarda oya iştirak etmeksizin bulunabilirler.
- 5- Nizamname ahkâmına aykırı ve kulüp menfaatlerine uygun olmayan hususatta yönetim kurulunu ikaz, tekerrürü halinde ise durumu genel kurula arz ederler.
- 6- Lüzumu görüldüğü takdirde yönetim kurulu vasıtasıyla olağanüstü kongreyi içtimaa davet eder.
- 7- Yönetim kurulu bu hususta vazifesini yapmazsa bizzat olağanüstü kongreyi toplar.
- 8- Yönetim kurulunun oylarını almak maksadıyla lüzum gösterdiği meselelerde kendi aralarında olağanüstü bir içtima aktederek, o mesele hakkındaki fikrini yönetim kuruluna bildirir.
- 9- Kulüp varidatını çoğaltmak ve faaliyetini genişletmek için icap eden hususta yönetim kuruluna müzaherette bulunur.

Madde 18

Kaptanlar Heyeti

Kulüpçe yapılmakta olan sporların şube kaptanları ile takım kaptanlarından müteşekkildir.

- 1- Her ay umumi kaptanın başkanlığı altında toplanırlar.

- 2- Her spor şubesinin hâlihazır durumu ve ihtiyaçları gözden geçirilir, elde edilen netice umumi kaptan vasıtasıyla yönetim kuruluna bildirilir.
- 3- Umumi spor programını tanzim ederek yönetim kuruluna arz edilmek üzere umumi kaptana tevdi ederler.

Madde 19

Şube Kaptanlarının Vazife ve Salahiyetleri

- 1- Kaptanı olarak seçildiği şubenin müsabaka programını takım kaptanlarıyla beraber hazırlar ve tatbikine nezaret ederler.
- 2- Yönetim kurulu müsaadesiyle seyahat ve müsabakalar tertibi için umumi kaptanla müştereken karar alır.
- 3- Takım kaptanlarından alacağı notlara istinaden şubesine ait tutulması gereken deftere aylık faaliyeti yazar.
- 4- Umumi kaptanın başkanlığı altında her ay yapılan başkanlar heyeti toplantısına iştirak eder, lüzumu halinde umumi kaptanın davetine icabet eder.

Madde 20

Takım Kaptanlarının Vazifeleri

- 1- Müsabakalarda lazım olacak spor malzemesi ve giyim eşyasını tespit ile müsabaka mahalline naklettirir.
- 2- Takımın idman durumu ve faaliyetleri hakkında şube kaptanına rapor verir
- 3- Takımını müsabakalara tam bir nizam ve intizam içinde iştirak ettirir.
- 4- Müsabaka esnasında takımı sevk ve idare eder.
- 5- Müsabakalardan evvel karşı takım lisanlarını iyice tetkik edecek, lüzumu halinde umumi kaptanı haberdar eder.
- 6- Takım oyuncularında gördüğü iyi ve kötü vaziyetten derhal şubesi kaptanını haberdar eder.

Madde 21

Haysiyet Divanı

Kulüp vazifelilerine üyelere ve oyunculara herhangi bir düzensizlik karşısında uygulanacak disiplin cezalarını kesin karara bağlamak üzere 3 üyeli bir haysiyet divanı genel kurul tarafından bir yıl süre için seçilir. Haysiyet divanı üyeleri yönetim kurulunda vazife almazlar. Haysiyet divanınca verilen kararlar kesin olup ayrıca itiraz mercii yoktur.

Haysiyet divanına verilen herhangi bir kulüp üyesi (faal olsun veya olmasın) önce gerekli ihbar yapılarak savunmasını yapabilmesi için de on günlük bir müddet verilir. Kesin karar divanının ekseriyetiyle verilecek üyeye bildirilir.

Disiplin Cezaları

Haysiyet divanı tarafından verilecek disiplin cezaları şunlardır:

- 1- İhtar
- 2- Muvakkat çıkarma
- 3- Çıkarma (Tard)

İhtar cezası yazılı olarak yapılır, üyenin dikkatini çekmek içindir. Muvakkat çıkarma cezası alanların bir yıl süre ile kulüple alakaları kesilir ve bunlar o yıl ki kulüp kongresine giremezler. Tard cezası ile cezalandırılanların kulüple alakaları tamamen kesilir.

Madde 22

Kulüpte Tutulması Lazım Gelen Defterler

Beden terbiyesi talimatnamesine göre kulüpte tutulması gerekli defterler şunlardır:

- 1- Faal üyelere mahsus sicil defteri
- 2- Asli üyelere mahsus kayıt defteri
- 3- Aylık taahhüdât ve tahsilât defteri
- 4- Gelen ve giden evrak kayıt defteri
- 5- Demirbaş eşya defteri

- 6- Gelir ve gider veya kasa defteri
- 7- Kongre karar defteri
- 8- Yönetim kurulu karar defteri
- 9- Senelik müsabakalar kayıt defteri

Madde 23

Teknik Faaliyet

Altay Gençlik Kulübü aşağıdaki yazılı spor şubeleri ile iştigal eder:

- 1- Atletizm
- 2- Futbol
- 3- Voleybol
- 4- Basketbol
- 5- Hentbol
- 6- Güreş ve Boks
- 7- Yüzme ve Yelken
- 8- Avcılık

Her spor şubesinin bir şube kaptanı ve her takımda bir takım kaptanı vardır. Şube ve takım kaptanları umumi kaptan tarafından yönetim kuruluna bildirilir, muvafık bulunduğu takdirde yönetim kurulu tarafından tayinleri yapılır.

Madde 24

Müteferrik Hükümler

- 1- İşbu ana nizamnamede sarahat olmayan hususlarda cemiyetler kanunu ve medeni kanunun dernekler faslı hükümleri uygulanır.
- 2- Kulüp muamelatına ait defter ve dosyaların kulüp binası haricine çıkarılması yasaktır.

ALTAY GENÇLİK KULÜBÜ MÜESSİSLERİ

- 1- Vasıf Bey, İzmir Mebusu
- 2- İzmirli Talat Bey, Tüccar
- 3- Esat Bey, Lise Edebiyat Muallimi
- 4- Enver Esat Bey, Sabık İzmir Mebusu
- 5- Baha Esat Bey, Şark Halı Kumpanyası Muhasebecisi
- 6- Çiftçi Necati Bey, Lise Hayvanat ve Arziyat Muallimi
- 7- Danyal Bey, Aydın Sanatlar Mektebi Müdürü
- 8- Fethi Bey, Çeşme Jandarma Kumandanı
- 9- Hüsnü Bey, Emniyet Umumiye Müfettişi
- 10- Cuma Arslan Bey, Kasaba Hattı Balıkesir Şef Distrikt
- 11- Kemal Bey, Komisyoncu
- 12- Doktor Kemal Tahsin Bey, Emrazi Zühreviye Mütihazsısı
- 13- Mazlum Bey, Tayyareci Yüzbaşı
- 14- Nuri Bey, Danüp Sigorta İzmir Şubesi Müdürü ve Sabık Hapishane Müdürü
- 15- Nejat Bey, Evliyazade
- 16- Rıfat Ahmet Bey, İşbankası Milas Şube Muhasebecesi
- 17- Rıfat Bey, Aydın Kumpanyası Alsancak İskele Müdürü
- 18- Süreyya Bey Cillozzade, Tüccar
- 19- Sedat Bey, Evliyazade
- 20- Süleyman Bey, Muhasip

Resim: Kulüp Üyelerine Verilen Üye Kimlik Cüzdanı

EK-2

ALTAY SPOR KULÜBÜ'NÜN 1914-1928 YILLARI ARASINDA YAPMIŞ OLDUĞUNU TESPİT ETTİĞİMİZ MAÇLAR³⁸⁵

1. 29 Kasım 1914 - Altay 3-0 Amerikan Mektebi
2. 18 Aralık 1914 - Panionis 1-1 Altay
3. 22 Aralık 1914 - Altay 5-0 Karşıyaka Rum Kulübü
4. 29 Aralık 1914- Altay 3-3 Karşıyaka Rum Kulübü
5. 10 Ocak 1915 - Panionis ?? Altay (Maç Sonucu Bilinmemekle Beraber Altay'ın İlk Mağlubiyetini Aldığını Biliyoruz)
6. 20 Ocak 1915 – Altay 2-0 Bornova Rum Kulübü
7. 31 Ocak 1915– Altay 4-0 Şark Mektebi
8. 12 Şubat 1915 – Altay 2-0 Amerikan Mektebi
9. 10 Nisan 1915 - Altay 4-1 Trablusgarb
10. 18 Nisan 1915 - Altay 3-1 Karşıyaka
11. 2 Mayıs 1915 - Altay 1-1 Karşıyaka Kulübü
12. 27 Şubat 1916 - Altay Muhtelit Timi 0-0 Birinci Sultani Birinci Timi
13. 6 Ocak 1924 – Altay-K.S.K Muhteliti 1-2 Altınordu İdman Muhteliti
14. 27 Ocak 1924 - Altay A Timi 2-0 Altay B Timi
15. 3 Şubat 1924 - Altay 0-0 Altınordu
16. 27 Şubat 1924 - Altay 0-0 Altınordu
17. 2 Mart 1924 - Altay 1-1 Altınordu
18. 8 Mayıs 1924 Altay İkinci Takımı 0-0 Menemen Takımı

³⁸⁵ Bu liste Ahenk, Sada-yı Hak, Anadolu ve Köylü Gazetelerine yansıyan spor haberlerinden derlenerek elde edilmiştir.

19. 18 Mayıs 1924 - Altay İkinci Takımı 3-0 İzmir Lisesi Birinci Takımı
20. 25 Mayıs 1924 - Altay Kulübü 3-2 Karşıyaka
21. 1 Haziran 1924 - Altay Beyaz Timi 0-0 Tayyareciler İkinci Timi
Altay Siyah Timi 0-0 Sakarya Birinci Timi
22. 23 Haziran 1924 - Altay İkinci Takım 0-3 Altınordu İkinci Takım
23. 3 Ağustos 1924 - Altay 6-0 Yıldız
24. 17 Ağustos 1924 – Altay 3-0 Tayyareciler
25. 24 Ağustos 1924 - Altay 5-0 Sakarya
26. 27 Ağustos 1924 – Altay 3-1 Altınordu
27. 16 Eylül 1924 - Altay 0-4 Leh Takımı
28. 21 Eylül 1924 - Altay 0-9 Fenerbahçe
29. 7 Aralık 1924 - Altay İkinci Takımı 2-2 Altınay
30. 14 Aralık 1924 - Altay İkinci Takımı 3-0 Karşıyaka Gençlerbirliği
Altay 4-0 Karşıyaka İdman Ocağı
31. 28 Aralık 1924 - Altay 5-0 Menemen
32. 4 Ocak 1925 - Altay 1-0 Altınay
33. 25 Ocak 1925 - Altay 3-0 Tayyare
34. 1 Şubat 1925 - Altay 4-0 Altınay (Küçükler Takımı)
35. 15 Şubat 1925 - Altay 5-1 Karşıyaka İdman Ocağı
36. 26 Mart 1925 – Altay 1-2 Fenerbahçe
37. 19 Nisan 1925 - Altay 3-0 Altınay
38. 31 Mayıs 1925 - Altay 2-2 Denizli
39. 6 Temmuz 1925 – Galatasaray 4-1 Altay
40. 12 Temmuz 1925 – Altay ? –? Altınordu

41. 2 Ağustos 1925 – Altay 7-0 Aydın
42. 10 Ağustos 1925 – Altay 0-0 Darüşşafaka
43. 16 Ağustos 1925 – Altay 0-0 Darüşşafaka
44. 13 Eylül 1925 - Altay 0-0 Levski
45. 20 Eylül 1925 – Levski 0-1 Karşıyaka Altay Muhteliti
46. 25 Ekim 1925 - Altay 2-3 Amerikan Mektebi
47. 1 Kasım 1925 – Altay 5-0 Altınay Kulübü
48. 22 Kasım 1925 – Altay ?-? Karşıyaka (Altay galip ancak skor bilinmiyor)
49. 6 Aralık 1925 - Altay 6- 0 Altınay
50. 13 Aralık 1925 – Altay 6-0 Hilal
51. 17 Ocak 1926 – Altay 3-1 Altınay
52. 31 Ocak 1926 – Altay 7-0 Hilal
53. 26 Mart 1926 - Altay 3-0 Yıldız
54. 4 Nisan 1926 - Altay 0-1 Karşıyaka
55. 30 Mayıs 1926 - Altay 2-0 Sakarya
56. 23 Haziran 1926 - Altay 2-1 Vefa / Altınordu Muhteliti
57. 4 Temmuz 1926 – Altay/Altınordu Muhteliti 5-4 Vefa/Altınordu Muhteliti
58. 5 Eylül 1926 - Altay-Karşıyaka Muhteliti 4-1 Altınordu
59. 19 Eylül 1926 - Altay 4-1 Beşiktaş
60. 26 Eylül 1926 – Altay/KSK 0-3 El-İttihat
61. 12 Aralık 1926 - Altay 7-0 İdman Ocağı
- Altay 5-2 Göztepe
62. 16 Aralık 1926 - Altay 1-0 Bayraklı

63. 19 Şubat 1927 - Altay 2-1 Göztepe

64. 7 Mart 1927 - Altay 6-0 Bayraklı

Altay 1-1 Altınordu (İkinci Takımlar)

65. 13 Mart 1927 - Altay 1-1 İngiliz Takımı

66. 20 Mart 1927 - Altay 2-0 Altınay (İkinci Takımlar)

67. 7 Nisan 1927 - Altay 0-2 Muhafızgücü

68. 29 Nisan 1928 - Altay 0-1 Altınordu (İkinci Takımlar)

69. 24 Haziran 1928 – Altay 1-1 Sakarya

70. 15 Temmuz 1928 - Altay 10-0 Karşıyaka Sebat Kulübü

71. 22 Temmuz 1928 - Altay 4-0 Karşıyaka

72. 30 Temmuz 1928 - Altay 5-1 Uşak Gençlerbirliği

73. 16 Eylül 1928 - Altay ?-? Altınordu

74. 28 Ekim 1928 - Altay 3-2 Göztepe (Küçükler)

Altay 3-0 Yıldız

75. 4 Kasım 1928 (9 Eylül Kupası) - Altay 2-1 Altınordu

76. 5 Kasım 1928 - Altay 17-1 İngiliz Kantara

77. 9 Aralık 1928 - Altay 3-0 Sakarya

Altay 4-1 Sakarya (İkinciler)

Altay 3-2 Altınay

EK 3

ALTAY'IN TÜRKİYE BİRİNCİ FUTBOL LİĞİ'NDE YAPMIŞ OLDUĞU MAÇLAR³⁸⁶ (1959'DAN BUGÜNE)

1959 SEZONU İÇ SAHA			1959 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	3-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	2-2	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	HACETTEPE	HACETTEPE	2-0	ALTAY
ALTAY	2-2	BEYKOZ	BEYKOZ	2-2	ALTAY
ALTAY	2-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	0-1	ALTAY

1959-1960 SEZONU İÇ SAHA			1959-1960 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-3	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	5-0	ALTAY
ALTAY	0-3	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ADANA DEMR	ADANA DEMR	3-2	ALTAY
ALTAY	2-1	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	3-2	ALTAY
ALTAY	2-1	FERİKÖY	FERİKÖY	2-0	ALTAY
ALTAY	1-2	KARAGÜMRÜK	KARAGÜMRÜK	2-1	ALTAY
ALTAY	0-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	2-0	ALTAY
ALTAY	4-2	GENÇLER	GENÇLER	5-0	ALTAY
ALTAY	0-0	VEFA	VEFA	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	Ş.HİLAL	Ş.HİLAL	0-1	ALTAY
ALTAY	0-1	KASIMPAŞA	KASIMPAŞA	1-1	ALTAY
ALTAY	4-2	GÖZTEPE	GÖZTEPE	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-3	ALTAY
ALTAY	3-2	BEYKOZ	BEYKOZ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ADALET	ADALET	3-2	ALTAY
ALTAY	2-1	HACETTEPE	HACETTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	2-3	ALTINORDU	ALTINORDU	4-1	ALTAY

³⁸⁶ Bu listenin hazırlanmasında Türkiye Futbol Federasyonu kayıtları esas alınmıştır. Türk Futbol Tarihi, C.1, TFF Yay. Haziran-1992, s.100-132.

1960-1961 SEZONU İÇ SAHA			1960-1961 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	4-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	0-1	BEYKOZ	BEYKOZ	3-1	ALTAY
ALTAY	0-1	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	VEFA	VEFA	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	0-0	ALTAY
ALTAY	2-2	KARAGÜMRÜK	KARAGÜMRÜK	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	FERİKÖY	FERİKÖY	4-1	ALTAY
ALTAY	3-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-0	ALTAY
ALTAY	0-1	KASIMPAŞA	KASIMPAŞA	2-2	ALTAY
ALTAY	0-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-2	ALTAY
ALTAY	2-1	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-1	Ş.HİLAL	Ş.HİLAL	2-2	ALTAY
ALTAY	1-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	PTT	PTT	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ALTINORDU	ALTINORDU	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	ADANA D.S.	ADANA D.S.	1-3	ALTAY

1961-1962 SEZONU İÇ SAHA			1961-1962 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	2-1	ALTAY
ALTAY	3-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	3-3	ALTAY
ALTAY	2-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-2	ALTAY
ALTAY	2-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-2	ALTAY
ALTAY	1-1	ALTINORDU	ALTINORDU	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	KASIMPAŞA	KASIMPAŞA	2-0	ALTAY
ALTAY	1-1	PTT	PTT	2-3	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	FERİKÖY	FERİKÖY	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	5-0	ALTAY
ALTAY	2-1	BEYKOZ	BEYKOZ	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	İZMİRSPOR R	İZMİRSPOR R	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	KARAGÜMRÜK	KARAGÜMRÜK	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	YEŞİLDİREK	YEŞİLDİREK	1-0	ALTAY
ALTAY	3-0	VEFA	VEFA	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	2-2	ALTAY
ALTAY	3-0	Ş.HİLAL	Ş.HİLAL	1-2	ALTAY

1962-1963 SEZONU KIRMIZI GRUP			1962-1963 SEZONU FİNAL GRUBU		
ALTAY	2-0	GALATASARAY	ALTAY	0-0	GALATASARAY
ALTAY	3-0	GENÇLERBİRLİĞİ	ALTAY	0-2	BEŞİKTAŞ
ALTAY	1-0	KARŞIYAKA	ALTAY	0-0	FENERBAHÇE
ALTAY	3-1	ANKARA D.S	ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR
ALTAY	1-0	BEYKOZ	ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ
ALTAY	0-0	GÖZTEPE	ALTAY	3-0	İZMİRSPOR
ALTAY	1-2	BEYOĞLU	ALTAY	4-1	HACETTEPE
ALTAY	0-4	FERİKÖY	ALTAY	1-0	BEYKOZ
ALTAY	1-2	KARAGÜMRÜK	ALTAY	2-2	ANKARA D.S.
ALTAY	1-0	Ş.HİLAL	ALTAY	4-0	KARŞIYAKA
GALATASARAY	1-0	ALTAY	ALTAY	3-0	KASIMPAŞA
GENÇLERBİRLİĞİ	1-0	ALTAY	GALATASARAY	6-0	ALTAY
KARŞIYAKA	0-1	ALTAY	BEŞİKTAŞ	0-0	ALTAY
ANKARA D.S	3-3	ALTAY	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
BEYKOZ	1-0	ALTAY	İSTANBULSPOR	0-0	ALTAY
GÖZTEPE	2-1	ALTAY	GENÇLERBİRLİĞİ	0-0	ALTAY
BEYOĞLU	2-0	ALTAY	İZMİRSPOR	4-2	ALTAY
FERİKÖY	1-1	ALTAY	HACETTEPE	2-2	ALTAY
KARAGÜMRÜK	1-3	ALTAY	BEYKOZ	1-1	ALTAY
Ş.HİLAL	3-3	ALTAY	ANKARA D.S.	4-1	ALTAY
ALTAY	2-0	GALATASARAY	KARŞIYAKA	2-0	ALTAY
ALTAY	3-0	GENÇLERBİRLİĞİ	KASIMPAŞA	2-5	ALTAY

1963-1964 SEZONU İÇ SAHA			1963-1964 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GALATASARAY	GALATASARAY	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	FERİKÖY	FERİKÖY	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	2-1	ALTAY
ALTAY	3-2	ANKARA D.S	ANKARA D.S	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	PTT	PTT	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	ALTINORDU	ALTINORDU	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	HACETTEPE	HACETTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	4-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	2-2	ALTAY
ALTAY	1-0	BEYKOZ	BEYKOZ	0-1	ALTAY
ALTAY	2-2	BEYOĞLU	BEYOĞLU	1-1	ALTAY
ALTAY	4-0	KASIMPAŞA	KASIMPAŞA	1-1	ALTAY

1964-1965 SEZONU İÇ SAHA			1964-1965 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GALATASARAY	GALATASARAY	1-1	ALTAY
ALTAY	0-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	PTT	PTT	1-2	ALTAY
ALTAY	1-1	HACETTEPE	HACETTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	3-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FERİKÖY	FERİKÖY	0-0	ALTAY
ALTAY	1-2	BEYKOZ	BEYKOZ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	0-1	ALTAY
ALTAY	1-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY

1965-1966 SEZONU İÇ SAHA			1965-1966 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	0-1	GALATASARAY	GALATASARAY	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	2-1	ALTAY
ALTAY	2-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	3-2	ALTAY
ALTAY	3-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FERİKÖY	FERİKÖY	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	VEFA	VEFA	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ANKARA D.S	ANKARA D.S	1-0	ALTAY
ALTAY	HÜK.	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	HACETTEPE	HACETTEPE	1-2	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	PTT	PTT	3-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEYKOZ	BEYKOZ	2-1	ALTAY

1966-1967 SEZONU İÇ SAHA			1966-1967 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	4-1	ALTAY
ALTAY	2-0	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	PTT	PTT	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	3-1	ALTAY
ALTAY	5-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	4-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	FERİKÖY	FERİKÖY	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ALTINORDU	ALTINORDU	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	VEFA	VEFA	0-1	ALTAY
ALTAY	2-1	HACETTEPE	HACETTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-4	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-0	ALTAY

1967-1968 SEZONU İÇ SAHA			1967-1968 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	2-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	GALATASARAY	GALATASARAY	1-2	ALTAY
ALTAY	2-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	4-1	ALTAY
ALTAY	4-0	PTT	PTT	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-1	ALTAY
ALTAY	4-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	4-0	ALTAY
ALTAY	1-1	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	VEFA	VEFA	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	ALTINORDU	ALTINORDU	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	HACETTEPE	HACETTEPE	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	4-2	ALTAY
ALTAY	3-1	FERİKÖY	FERİKÖY	1-1	ALTAY

1968-1969 SEZONU İÇ SAHA			1968-1969 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-2	GALATASARAY	GALATASARAY	1-0	ALTAY
ALTAY	0-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	PTT	PTT	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	3-3	ALTAY
ALTAY	2-0	ANKARA D.S	ANKARA D.S	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	VEFA	VEFA	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ALTINORDU	ALTINORDU	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	İZMİRSPOR	İZMİRSPOR	1-0	ALTAY

1969-1970 SEZONU İÇ SAHA			1969-1970 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GALATASARAY	GALATASARAY	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BURSASPOR	BURSASPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-0	ALTAY
ALTAY	1-2	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	1-3	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-3	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARA D.S	ANKARA D.S	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	PTT	PTT	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	VEFA	VEFA	0-0	ALTAY
ALTAY	4-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ALTINORDU	ALTINORDU	3-0	ALTAY

1970-1971 SEZONU İÇ SAHA			1970-1971 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	0-2	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	2-2	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	3-3	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	VEFA	VEFA	0-2	ALTAY
ALTAY	0-1	ANKARA D.S	ANKARA D.S	0-1	ALTAY
ALTAY	0-1	PTT	PTT	0-1	ALTAY

1971-1972 SEZONU İÇ SAHA			1971-1972 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-3	GALATASARAY	GALATASARAY	1-0	ALTAY
ALTAY	3-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	6-1	ALTAY
ALTAY	2-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-1	ALTAY
ALTAY	3-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-0	ALTAY
ALTAY	2-0	BURSASPOR	BURSASPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	3-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ADANASPOR	ADANASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	VEFA	VEFA	0-1	ALTAY
ALTAY	2-0	GİRESUN	GİRESUN	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-2	ALTAY
ALTAY	1-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-1	ALTAY

1972-1973 SEZONU İÇ SAHA			1972-1973 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-2	GALATASARAY	GALATASARAY	1-0	ALTAY
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	3-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-1	ALTAY
ALTAY	3-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	3-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-0	ALTAY
ALTAY	5-1	GİRESUN	GİRESUN	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	2-2	ALTAY
ALTAY	0-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANASPOR	ADANASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	4-1	VEFA	VEFA	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	PTT	PTT	0-1	ALTAY

1973-1974 SEZONU İÇ SAHA			1973-1974 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-1	GALATASARAY	GALATASARAY	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	BURSASPOR	BURSASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ADANA D.S.	ADANA D.S.	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	KAYSERİSPOR	KAYSERİSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GİRESUN	GİRESUN	2-1	ALTAY
ALTAY	1-2	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	4-2	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	0-1	ALTAY
ALTAY	2-0	VEFA	VEFA	3-2	ALTAY

1974-1975 SEZONU İÇ SAHA			1974-1975 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	GALATASARAY	GALATASARAY	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ADANASPOR	ADANASPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-2	ALTAY
ALTAY	2-1	ADANA D.S.	ADANA D.S.	4-1	ALTAY
ALTAY	1-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ZONGULDAK	ZONGULDAK	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	GİRESUN	GİRESUN	2-0	ALTAY
ALTAY	3-1	BURSASPOR	BURSASPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	KAYSERİSPOR	KAYSERİSPOR	1-1	ALTAY

1975-1976 SEZONU İÇ SAHA			1975-1976 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-2	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-2	ALTAY
ALTAY	1-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	1-3	GALATASARAY	GALATASARAY	1-1	ALTAY
ALTAY	3-3	ADANASPOR	ADANASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	GİRESUN	GİRESUN	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	3-2	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	3-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-2	ALTAY
ALTAY	1-0	BALIKESİR	BALIKESİR	4-2	ALTAY

1976-1977 SEZONU İÇ SAHA			1976-1977 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	1-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	3-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	3-2	ALTAY
ALTAY	0-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANASPOR	ADANASPOR	0-3	ALTAY
ALTAY	0-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GİRESUN	GİRESUN	0-0	ALTAY

1977-1978 SEZONU İÇ SAHA			1977-1978 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	2-1	BOLUSPOR.	BOLUSPOR.	0-0	ALTAY
ALTAY	3-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	2-2	ALTAY
ALTAY	1-1	DİYARBAKIR	DİYARBAKIR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	3-2	ADANA D.S.	ADANA D.S.	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	3-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-0	ALTAY
ALTAY	0-0	MERSİN İ.Y	MERSİN İ.Y	0-0	ALTAY

1978-1979 SEZONU İÇ SAHA			1978-1979 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	2-0	ALTAY
ALTAY	1-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ORDUSPOR	ORDUSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	4-0	DIYARBAKIR	DIYARBAKIR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	2-2	ALTAY
ALTAY	3-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-2	ALTAY
ALTAY	1-1	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ADANASPOR	ADANASPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	0-2	ALTAY
ALTAY	2-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	2-1	ALTAY
ALTAY	3-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	1-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	6-0	KIRIKKALE	KIRIKKALE	1-1	ALTAY

1979-1980 SEZONU İÇ SAHA			1979-1980 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	4-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	ZONGULDAK	ZONGULDAK	1-2	ALTAY
ALTAY	4-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	2-3	RİZESPOR	RİZESPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	1-0	ALTAY
ALTAY	3-1	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	GAZİANTEP	GAZİANTEP	3-0	ALTAY
ALTAY	1-3	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	KAYSERİ	KAYSERİ	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	DIYARBAKIR	DIYARBAKIR	0-1	ALTAY

1980-1981 SEZONU İÇ SAHA			1980-1981 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	3-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	4-0	ALTAY
ALTAY	3-3	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	5-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	1-1	ALTAY
ALTAY	1-2	KOCAELİ	KOCAELİ	3-0	ALTAY
ALTAY	2-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ADANA D.S	ADANA D.S	3-0	ALTAY
ALTAY	3-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	RİZESPOR	RİZESPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	3-0	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	1-0	ALTAY

1981-1982 SEZONU İÇ SAHA			1981-1982 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	3-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-0	ALTAY
ALTAY	4-0	ZONGULDAK	ZONGULDAK	2-1	ALTAY
ALTAY	0-2	SAKARYA	SAKARYA	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ADANA D.S	ADANA D.S	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	4-1	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	KOCAELİ	KOCAELİ	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GALATASARAY	GALATASARAY	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	3-1	BURSASPOR	BURSASPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GAZİANTEP	GAZİANTEP	0-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ESKİŞEHİRSPOR	ESKİŞEHİRSPOR	0-2	ALTAY
ALTAY	2-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	1-1	ALTAY
ALTAY	8-1	DİYARBAKIR	DİYARBAKIR	3-1	ALTAY

1982-1983 SEZONU İÇ SAHA			1982-1983 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-0	ALTAY
ALTAY	0-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-2	ALTAY
ALTAY	1-1	GALATASARAY	GALATASARAY	6-2	ALTAY
ALTAY	1-2	BOLUSPOR	BOLUSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	4-1	ALTAY
ALTAY	3-3	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	4-0	ALTAY
ALTAY	0-4	ADANA D.S	ADANA D.S	4-3	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	KOCAELİ	KOCAELİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANASPOR	ADANASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	SAKARYA	SAKARYA	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	SARIYER	SARIYER	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	2-1	ALTAY
ALTAY	0-1	ANTALYA	ANTALYA	5-2	ALTAY
ALTAY	1-2	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	0-0	ALTAY
ALTAY	1-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	0-0	ALTAY

1984-1985 SEZONU İÇ SAHA			1984-1985 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-2	GALATASARAY	GALATASARAY	2-0	ALTAY
ALTAY	2-2	BOLUSPOR	BOLUSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ADANA D.S	ADANA D.S	2-0	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	4-1	ALTAY
ALTAY	2-1	KOCAELİ	KOCAELİ	0-1	ALTAY
ALTAY	0-1	ADANASPOR	ADANASPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	3-0	SAKARYA	SAKARYA	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	SARIYER	SARIYER	2-2	ALTAY
ALTAY	2-0	ZONGULDAK	ZONGULDAK	0-1	ALTAY
ALTAY	3-0	ANTALYA	ANTALYA	2-0	ALTAY
ALTAY	3-1	MERSİN İ.Y.	MERSİN İ.Y.	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1-0	ALTAY

1985-1986 SEZONU İÇ SAHA			1985-1986 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-3	ALTAY
ALTAY	0-1	GALATASARAY	GALATASARAY	5-1	ALTAY
ALTAY	3-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	SARIYER	SARIYER	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	3-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-2	ALTAY
ALTAY	2-2	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	3-3	ALTAY
ALTAY	0-0	ZONGULDAK	ZONGULDAK	3-2	ALTAY
ALTAY	1-0	DENİZLİ	DENİZLİ	4-0	ALTAY
ALTAY	2-0	MALATYA	MALATYA	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	KOCAELİ	KOCAELİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	RİZESPOR	RİZESPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	2-1	SAKARYA	SAKARYA	2-1	ALTAY
ALTAY	3-0	ORDUSPOR	ORDUSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-1	KAYSERİ	KAYSERİ	0-1	ALTAY

1986-1987 SEZONU İÇ SAHA			1986-1987 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-1	GALATASARAY	GALATASARAY	1-0	ALTAY
ALTAY	0-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	2-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-1	ALTAY
ALTAY	1-0	MALATYA	MALATYA	1-0	ALTAY
ALTAY	4-0	DENİZLİ	DENİZLİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-4	ALTAY
ALTAY	0-1	ZONGULDAK	ZONGULDAK	1-0	ALTAY
ALTAY	3-1	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	0-0	ALTAY
ALTAY	3-0	RİZESPOR	RİZESPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	SARIYER	SARIYER	1-1	ALTAY
ALTAY	3-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	0-3	ALTAY
ALTAY	3-2	KOCAELİ	KOCAELİ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ANTALYA	ANTALYA	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	DİYARBAKIR	DİYARBAKIR	2-2	ALTAY

1987-1988 SEZONU İÇ SAHA			1987-1988 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-2	GALATASARAY	GALATASARAY	5-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-1	ALTAY
ALTAY	3-2	MALATYA	MALATYA	3-0	ALTAY
ALTAY	3-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	2-0	BURSASPOR	BURSASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-2	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	1-0	ALTAY
ALTAY	0-1	SARIYER	SARIYER	3-3	ALTAY
ALTAY	4-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	3-2	ALTAY
ALTAY	1-1	SAKARYA	SAKARYA	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ R	4-2	ALTAY
ALTAY	1-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	0-1	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	2-2	ALTAY
ALTAY	3-0	RİZESPOR	RİZESPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	3-3	DENİZLİ	DENİZLİ	1-0	ALTAY
ALTAY	5-2	KOCAELİ	KOCAELİ	2-3	ALTAY
ALTAY	4-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	0-3	ALTAY
ALTAY	0-0	ZONGULDAK	ZONGULDAK	2-3	ALTAY

1988-1989 SEZONU İÇ SAHA			1988-1989 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	4-0	ALTAY
ALTAY	1-3	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-0	ALTAY
ALTAY	0-4	GALATASARAY	GALATASARAY	2-1	ALTAY
ALTAY	3-3	SARIYER	SARIYER	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	0-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	4-2	KONYASPOR	KONYASPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	2-4	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	SAKARYA	SAKARYA	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-2	ALTAY
ALTAY	3-0	MALATYA	MALATYA	3-3	ALTAY
ALTAY	1-0	ADANASPOR	ADANASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	4-0	ADANA D.S.	ADANA D.S.	0-2	ALTAY
ALTAY	1-2	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	1-1	ALTAY
ALTAY	3-1	RİZESPOR	RİZESPOR	0-2	ALTAY
ALTAY	0-1	K.MARAŞ	K.MARAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	3-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-1	ALTAY

1989-1990 SEZONU İÇ SAHA			1989-1990 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-3	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-2	ALTAY
ALTAY	1-3	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-2	GALATASARAY	GALATASARAY	1-2	ALTAY
ALTAY	0-0	SARIYER	SARIYER	1-0	ALTAY
ALTAY	4-1	BURSASPOR	BURSASPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	3-2	KONYASPOR	KONYASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	5-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	0-2	ALTAY
ALTAY	0-1	ZEYTİNBURNU	ZEYTİNBURNU	3-1	ALTAY
ALTAY	3-3	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	0-2	ALTAY
ALTAY	0-2	ADANASPOR	ADANASPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BOLUSPOR	BOLUSPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	2-1	MALATYA	MALATYA	1-1	ALTAY
ALTAY	3-1	SAMSUN	SAMSUN	1-0	ALTAY
ALTAY	2-2	ADANA D.S.	ADANA D.S.	2-2	ALTAY
ALTAY	1-2	SAKARYA	SAKARYA	4-1	ALTAY

1991-1992 SEZONU İÇ SAHA			1991-1992 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-1	ALTAY
ALTAY	3-2	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	0-0	ALTAY
ALTAY	0-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	0-1	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	1-0	SARIYER	SARIYER	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	BURSASPOR	BURSASPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-0	KONYASPOR	KONYASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	1-3	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-1	ALTAY
ALTAY	0-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	4-3	ADANA D.	ADANA D.	1-2	ALTAY
ALTAY	1-0	BOLUSPOR	BOLUSPOR	4-1	ALTAY
ALTAY	1-0	BAKIRKÖY	BAKIRKÖY	1-1	ALTAY
ALTAY	3-3	SAMSUN	SAMSUN	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	GAZİANTEP	GAZİANTEP	4-1	ALTAY
ALTAY	3-1	AYDIN	AYDIN	2-1	ALTAY

1992-1993 SEZONU İÇ SAHA			1992-1993 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-3	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	3-2	ALTAY
ALTAY	1-3	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GALATASARAY	GALATASARAY	1-2	ALTAY
ALTAY	2-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	0-1	ALTAY
ALTAY	1-3	BURSASPOR	BURSASPOR	4-0	ALTAY
ALTAY	3-0	KAYSERİ	KAYSERİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-1	ALTAY
ALTAY	2-2	BAKIRKÖY	BAKIRKÖY	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	KOCAELİ	KOCAELİ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	SARIYER	SARIYER	0-2	ALTAY
ALTAY	5-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1-2	ALTAY
ALTAY	0-0	AYDIN	AYDIN	0-1	ALTAY
ALTAY	2-1	KONYA	KONYA	2-2	ALTAY

1993-1994 SEZONU İÇ SAHA			1993-1994 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	3-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	3-1	ALTAY
ALTAY	2-2	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	4-1	ALTAY
ALTAY	0-2	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	BURSASPOR	BURSASPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	3-1	KAYSERİ	KAYSERİ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	0-0	ALTAY
ALTAY	1-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-2	ALTAY
ALTAY	2-2	KOCAELİ	KOCAELİ	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	SARIYER	SAMSUNSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	3-1	GAZİANTEP	SARIYER	1-0	ALTAY
ALTAY	1-0	ZEYTİNBURNU	GAZİANTEP	1-0	ALTAY
ALTAY	2-3	SAMSUNSPOR	ZEYTİNBURNU	1-1	ALTAY
ALTAY	3-2	KARABÜK	KARABÜK	2-1	ALTAY

1994-1995 SEZONU İÇ SAHA			1994-1995 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-8	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-1	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	2-0	ALTAY
ALTAY	0-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-1	ALTAY
ALTAY	0-3	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	KAYSERİ	KAYSERİ	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-1	ALTAY
ALTAY	0-2	KOCAELİ	KOCAELİ	7-1	ALTAY
ALTAY	5-2	GAZİANTEP	GAZİANTEP	2-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ZEYTİNBURNU	ZEYTİNBURNU	0-0	ALTAY
ALTAY	3-2	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	PETROL OFİSİ	PETROL OFİSİ	2-2	ALTAY
ALTAY	1-1	ANTALYA	ANTALYA	0-1	ALTAY
ALTAY	1-1	DENİZLİ	DENİZLİ	1-1	ALTAY
ALTAY	3-2	VANSPOR	VANSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	3-2	ADANA DEMİR	ADANA DEMİR	1-4	ALTAY

1995-1996 SEZONU İÇ SAHA			1995-1996 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	3-0	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-3	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-2	ALTAY
ALTAY	2-5	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	2-5	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	1-3	BURSASPOR	BURSASPOR	0-1	ALTAY
ALTAY	2-0	KAYSERİ	KAYSERİ	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	4-0	ALTAY
ALTAY	0-1	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-2	ALTAY
ALTAY	3-2	KOCAELİ	KOCAELİ	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	GAZİANTEP	GAZİANTEP	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	4-0	ALTAY
ALTAY	1-2	ANTALYA	ANTALYA	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	VANSPOR	DENİZLİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-2	DENİZLİ	VANSPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA	1-1	ALTAY
ALTAY	1-0	ESKİŞEHİR	ESKİŞEHİR	1-2	ALTAY

1996-1997 SEZONU İÇ SAHA			1996-1997 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-4	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-2	ALTAY
ALTAY	2-3	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	1-8	GALATASARAY	GALATASARAY	2-1	ALTAY
ALTAY	1-1	BURSASPOR	BURSASPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	5-1	ALTAY
ALTAY	0-0	KOCAELİ	KOCAELİ	0-0	ALTAY
ALTAY	2-2	GAZİANTEP	GAZİANTEP	2-0	ALTAY
ALTAY	3-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ANTALYA	ANTALYA	1-1	ALTAY
ALTAY	2-1	VANSPOR	VANSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	2-1	DENİZLİ	DENİZLİ	1-0	ALTAY
ALTAY	0-2	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	5-0	ALTAY
ALTAY	4-3	SARIYER	SARIYER	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	DARDANEL	DARDANEL	3-1	ALTAY
ALTAY	0-0	ZEYTİNBURNU	ZEYTİNBURNU	1-2	ALTAY

1997-1998 SEZONU İÇ SAHA			1997-1998 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	1-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-3	ALTAY
ALTAY	1-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	4-5	GALATASARAY	GALATASARAY	6-1	ALTAY
ALTAY	2-1	BURSASPOR	BURSASPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	3-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-3	ALTAY
ALTAY	0-2	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	2-0	ALTAY
ALTAY	1-0	KOCAELİ	KOCAELİ	0-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	3-0	ALTAY
ALTAY	2-5	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-3	ALTAY
ALTAY	0-3	ANTALYA	ANTALYA	0-0	ALTAY
ALTAY	3-2	VANSPOR	VANSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-3	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	2-2	ALTAY
ALTAY	1-0	DARDANEL	DARDANEL	2-2	ALTAY
ALTAY	2-0	ŞEKERSPOR	ŞEKERSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	5-1	KARABÜK	KAYSERİ	1-1	ALTAY
ALTAY	1-1	KAYSERİ	KARABÜK	1-1	ALTAY

1998-1999 SEZONU İÇ SAHA			1998-1999 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	1-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-1	ALTAY
ALTAY	2-5	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	0-3	ALTAY
ALTAY	0-2	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	4-1	BURSASPOR	BURSASPOR	2-0	ALTAY
ALTAY	5-1	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	2-1	ALTAY
ALTAY	0-4	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	5-0	ALTAY
ALTAY	3-1	KOCAELİ	KOCAELİ	2-1	ALTAY
ALTAY	0-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-4	ANTALYA	ANTALYA	4-2	ALTAY
ALTAY	2-1	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	3-0	ALTAY
ALTAY	1-1	DARDANEL	DARDANEL	4-1	ALTAY
ALTAY	1-0	KARABÜK	KARABÜK	1-1	ALTAY
ALTAY	2-0	SAKARYA	SAKARYA	1-2	ALTAY
ALTAY	3-1	ERZURUM	ERZURUM	2-1	ALTAY
ALTAY	3-2	ADANASPOR	ADANASPOR	2-0	ALTAY

1999-2000 SEZONU İÇ SAHA			1999-2000 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	2-2	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	3-0	ALTAY
ALTAY	0-2	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	0-0	ALTAY
ALTAY	3-1	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	1-0	GALATASARAY	GALATASARAY	3-1	ALTAY
ALTAY	1-2	BURSASPOR	BURSASPOR	1-4	ALTAY
ALTAY	0-0	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-0	ALTAY
ALTAY	2-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	3-1	ALTAY
ALTAY	0-1	KOCAELİ	KOCAELİ	2-1	ALTAY
ALTAY	1-3	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1-0	ALTAY
ALTAY	2-1	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	2-0	ANTALYA	ANTALYA	3-1	ALTAY
ALTAY	0-0	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	3-0	ERZURUM	ERZURUM	0-0	ALTAY
ALTAY	2-1	ADANASPOR	ADANASPOR	1-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-1	ALTAY
ALTAY	1-0	DENİZLİ	DENİZLİ	2-1	ALTAY
ALTAY	2-0	VANSPOR	VANSPOR	1-1	ALTAY

2002-2003 SEZONU İÇ SAHA			2002-2003 SEZONU DIŞ SAHA		
ALTAY	0-1	BEŞİKTAŞ	BEŞİKTAŞ	2-0	ALTAY
ALTAY	3-3	GENÇLERBİRLİĞİ	GENÇLERBİRLİĞİ	1-0	ALTAY
ALTAY	1-4	TRABZONSPOR	TRABZONSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	1-2	GALATASARAY	GALATASARAY	5-0	ALTAY
ALTAY	2-1	BURSASPOR	BURSASPOR	2-1	ALTAY
ALTAY	2-3	ANKARAGÜCÜ	ANKARAGÜCÜ	3-0	ALTAY
ALTAY	1-3	FENERBAHÇE	FENERBAHÇE	0-1	ALTAY
ALTAY	5-0	KOCAELİ	KOCAELİ	3-0	ALTAY
ALTAY	0-0	GAZİANTEP	GAZİANTEP	2-1	ALTAY
ALTAY	2-2	SAMSUNSPOR	SAMSUNSPOR	2-4	ALTAY
ALTAY	4-3	İSTANBULSPOR	İSTANBULSPOR	0-0	ALTAY
ALTAY	0-4	ADANASPOR	ADANASPOR	5-2	ALTAY
ALTAY	4-2	GÖZTEPE	GÖZTEPE	0-2	ALTAY
ALTAY	3-1	DENİZLİ	DENİZLİ	1-1	ALTAY
ALTAY	0-2	MALATYA	MALATYA	6-0	ALTAY
ALTAY	5-1	ELAZIĞ	ELAZIĞ	2-0	ALTAY
ALTAY	2-2	DİYARBAKIR	DİYARBAKIR	1-1	ALTAY

ÖZGEÇMİŞ

29 Ağustos 1985 tarihinde Mersin'in Tarsus ilçesinde doğdum. İlk ve orta öğrenimimi sırasıyla; Tarsus Kerim Çeliktaş Türkocağı İlköğretim Okulu(1991-1999) ve Tarsus Lisesi'nde (1999-2002) tamamladım. 2002 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (2002-2007) kazandım. Burada ilk yılı İngilizce hazırlık olmak üzere beş yıl öğrenim gördüm. Lisans eğitimim bittikten sonra, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih A.B.D. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı'nda yüksek lisansına başladım. 2009 yılı Aralık ayından itibaren de Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmaktayım.

Fehim KURULOĞLU

TÜRKÇE ABSTRAKT:

Bu çalışmamızda, İzmir'in en önemli spor kulüplerinden biri olan Altay Spor Kulübü'nün kurulduğu yıl olan 1914 yılından 2000'li yıllara kadar gelen tarihsel serüvenini açıklamaya çalıştık. Altay Spor Kulübü kuruluşu itibariyle diğer spor kulüplerinden ayrılırken, spor-siyaset ilişkisini bu süreçte net bir şekilde görmek mümkündür. Ancak zamanla bu ilişki seyrekleşerek yerini tamamen sportif faaliyetlere bırakmıştır.

Altay Spor Kulübü 96 yıllık hayatı boyunca Türk ve İzmir sporculuğunun vazgeçilmez ve unutulmaz bir markası olmaya devam etmiştir. Kulüp yetiştirmiş olduğu sporcular, teknik adamlar ve idareciler ile her dönemde kendinden söz ettirmesini başarmıştır.

Altay Kulübü İzmir mahalli liginde ve Ege TSYD turnuvalarında en fazla şampiyonluk kazanan İzmir ekibi olma unvanına sahiptir. Kulüp ayrıca 96 yıllık tarihi boyunca birçok kez Türkiye Kupası finalinde oynama başarısı göstermiş ve kupayı Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş'tan sonra kazanan ilk ekip olmuştur.

Altay şimdiki adı Avrupa Ligi olan, UEFA Kupası'nda ülkemizi ilk temsil eden takım olma unvanına sahip olmakla beraber, birçok kez Avrupa Kupalarında mücadele etmiştir.

Altay, Türkiye'nin köklü ve kendisine has bir kültürü olan ender takımlarından birisidir. Bu özelliği sayesinde Türkiye Süper Ligi'nde en uzun süre yer alan 5 inci takım olma unvanı siyah-beyazlı ekibe aittir.

Türkiye'nin en büyük üçüncü şehri olan İzmir'in en köklü kulübü olarak karşımıza çıkan Altay Spor Kulübü sinelerinden, Altınordu ve Göztepe gibi iki büyük kulüp daha Türk spor tarihinde yerlerini almıştır.

Bizde Altay'ı, amatör ve profesyonel yönleriyle beraber bir bütün halinde yukarıda özetlediğimiz özellikleri çerçevesinde bu çalışmamızda anlatmaya çalıştık.

İNGİLİZCE ABSTRACT :

In this study, we tried to explain the historical adventure of Altay Sports Club which is one of the most important sport club in İzmir, from 1914 till 2000. In this process It is possible to see clearly sports – politics relations when Altay Sports Club was found. However, this relationship was entirely left to become infrequent sports activities over time.

Altay Sports Club is always keep on an indispensable and unforgettable brand of İzmir and Turkish sportmanship, for 96 years. Many players, trainers, directors and managers were grown up in Altay Sports Club so that the team have had always discoursed about themselves.

Altay Sports Club is the most winner team of İzmir Local League Championships and Ege TSYD (Aegean Turkish Sports Author Associations) Cup. The team had also played many times in Türkiye Cup which is the second big championship in Türkiye, and won it two times in 1967 and 1980. Altay is the first winner team of Türkiye Cup except Galatasaray, Fenerbahçe and Beşiktaş.

Altay Sports Club is the first representative of Türkiye in UEFA Cup, now this cup is organized in the name of European League and struggled many times in European Cups.

Altay is a fundamental team which has unique culture rooted as it is one of a few team in Turkey. With this feature, the longest being 5th team in Türkiye Super League belongs to black-white team.

İzmir's other considerable football clubs Göztepe SK and Altınordu SK was born in Altay's heart. Also Altay is one of the most fundamental sports club in İzmir, the third biggest city in Türkiye.

We tried to explain history of Altay with amateur and professional aspects whole outlined within framework.